

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

Σύγχρονες τάσεις στη γλωσσολογία για εκπαιδευτικούς

Διπλωματική Εργασία

Ο λεξιλογικός δανεισμός στο ρεμπέτικο τραγούδι (1922-1952)

Προκόπιος Φέσσας

Επιβλέπων καθηγητής: Θεόδωρος Μαρκόπουλος

Πάτρα, Ιούλιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή Προκοπίου Φέσσα που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Ο λεξιλογικός δανεισμός στο ρεμπέτικο τραγούδι (1922-1952)

Προκόπιος Φέσσας

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής
Θεόδωρος Μαρκόπουλος

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:
Ευαγγελία Παντελόγλου

Πάτρα, Ιούλιος 2024

Θερμές ευχαριστίες
στον επιβλέποντα καθηγητή Θεόδωρο Μαρκόπουλο, για τα σχόλια, τις διορθώσεις, τις ιδέες
του και την δυνατότητα που μου έδωσε να υλοποιήσω αυτήν την εργασία·
στην συνεπιβλέπουσα καθηγήτρια Ευαγγελία Παντελόγλου για τις διορθώσεις, τα σχόλια και
τις προτάσεις της·
στον φίλο Κωνσταντίνο Χρυσόγελο, για τις πάντα καίριες συμβουλές του, τις προτάσεις του
και την ανιδιοτελή, εγκάρδια και ειλικρινή βοήθειά του·
στον φίλο Ανδρέα Καρατζά, ο οποίος αποτέλεσε για μένα μουσική έμπνευση προκειμένου να
ασχοληθώ με το ρεμπέτικο τραγούδι

«Εμένα με νανούρισαν
ταξίμια κι αμανέδες
του Μάρκου τα ρεμπέτικα
μέσ' απ' τους καφενέδες»

Περίληψη

Το ρεμπέτικο τραγούδι αποτελεί έναν ενδιαφέροντα σταθμό για τον μελετητή της ελληνικής γλώσσας. Η ιδιόρρυθμη γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιείται στα ρεμπέτικα τραγούδια προσφέρει στον ερευνητή την δυνατότητα να μελετήσει διάφορες πτυχές της. Στην παρούσα εργασία εξετάζω ζητήματα που άπτονται του φαινομένου του γλωσσικού δανεισμού: συγκεκριμένα μελετώ την παρουσία δάνειων λέξεων σε ρεμπέτικα τραγούδια της περιόδου 1922-1952. Αφού εντοπίσω τους δάνειους τύπους μέσα από ένα σώμα 1.065 ρεμπέτικων τραγουδιών, προβαίνω σε ποσοτικές, μορφολογικές και σημασιολογικές παρατηρήσεις γύρω από το φαινόμενο του λεξιλογικού δανεισμού στα τραγούδια αυτά. Οι δάνειες λέξεις καταμετρώνται, σημειώνεται η προέλευσή τους και η ερμηνεία τους, ενώ ακολούθως κάνω κάποιες παρατηρήσεις μορφολογικού χαρακτήρα σχετικές με θέματα όπως: το είδος των δάνειων λεξικών στοιχείων στα τραγούδια αυτά, την προσαρμογή τους στην νέα ελληνική, τις κλιτικές τάξεις στις οποίες ανήκουν, τις παραγωγικές και συνθετικές διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται, καθώς επίσης και το φαινόμενο των λεξικοποιημένων εκφράσεων. Στην συνέχεια εξετάζω ζητήματα σημασιολογικής υφής όπως: οι αιτίες του δανεισμού και τα είδη των δανείων, η αλλαγή ή η επέκταση της αρχικής σημασίας του δανείου, οι θεματικές κατηγορίες στις οποίες μπορούμε να διακρίνουμε τις δάνειες λέξεις των ρεμπέτικων τραγουδιών, το φαινόμενο της πολυσημίας στους δάνειους τύπους, καθώς επίσης και την σημασία των τύπων αυτών σε σχέση με το σήμερα, την αποδοχή τους και την χρήση τους εν έτει 2024.

Λέξεις - Κλειδιά

Γλωσσικός δανεισμός, Γλωσσική επαφή, Ρεμπέτικο τραγούδι, Ρεμπέτικο λεξιλόγιο.

Lexical borrowing in rembetika songs (1922-1952)

Prokopios Fessas

Abstract

Rembetika songs constitute a fascinating milestone for researchers of the Greek language. The distinctive language used in rembetika songs offers researchers numerous opportunities for study. In this dissertation I examine issues around lexical borrowing, specifically focusing on the presence of lexical borrowings in rembetika songs during the 1922-1952 period. I identify borrowings within a corpus of 1.065 rembetika songs and make quantitative, morphological, and semantic remarks concerning these lexical borrowings. I count all loanwords, note their origins and meanings, and then comment on the elements of lexical borrowing in these songs, their adaptation into modern Greek, their inflectional and derivational processes, and lexicalized phrases. I also examine several semantic aspects, such as the causes and categories of borrowings, changes in the meanings of loanwords, thematic categories for classifying loanwords in rembetika songs, polysemy in loanwords, and the pragmatics, acceptance, and use of loanwords in contemporary language.

Keywords

Language borrowing, Language contact, Rembetika songs, Rempbetiko vocabulary.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Κατάλογος Πινάκων	ix
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	x
1. Εισαγωγή.....	1
2. Το θεωρητικό πλαίσιο του γλωσσικού δανεισμού.....	3
2.1. Το λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας	3
2.2. Η γλωσσική επαφή	5
2.3. Ο γλωσσικός δανεισμός	6
2.4. Οι δάνειες λέξεις.....	12
3. Το ρεμπέτικο τραγούδι.....	14
3.1. Το ιστορικό-μουσικό πλαίσιο της περιόδου 1922-1952	14
3.2. Περίοδοι του ρεμπέτικου και τα χαρακτηριστικά τους.....	16
3.3. Οι δημιουργοί του ρεμπέτικου	18
3.4. Το ρεμπέτικο λεξιλόγιο	19
3.5. Οι γλώσσες δανεισμού του ρεμπέτικου τραγουδιού	20
4. Η παρούσα εργασία.....	23
4.1. Η μεθοδολογία της έρευνας.....	23
4.2. Τα τραγούδια και οι στιχουργοί	26
4.3. Οι δάνειες λέξεις της έρευνας	29
4.4. Η προέλευση των δανείων.....	40
4.4.1. Οι μεσαιωνικές δάνειες λέξεις	43
4.4.2. Περί αντιδανείων.....	44
4.4.3. Αλλαγή κώδικα	45
5. Μορφολογικές παρατηρήσεις	48
5.1. Τα δάνεια γλωσσικά στοιχεία.....	48
5.2. Η προσαρμογή στην ελληνική.....	51
5.2.1. Ο βαθμός προσαρμογής	51
5.2.2. Οι κλιτικές τάξεις των δανείων	54
5.3. Παραγωγικές διαδικασίες.....	56
5.3.1. Τα παραγωγικά επιθήματα στα δάνεια	56
5.3.2. Τα προθήματα στα δάνεια.....	58
5.4. Η σύνθεση στα δάνεια	59
5.5. Λεξικοποιημένες εκφράσεις	61
6. Σημασιολογικές παρατηρήσεις	65
6.1. Λόγοι δανεισμού.....	65
6.2. Αλλαγή σημασίας στην αποδέκτρια γλώσσα	67
6.3. Θεματικές κατηγορίες των δανείων λέξεων	70
6.4. Πολυσημικοί τύποι	77

6.5. Σημασία, αποδοχή και χρήση των ρεμπέτικων δάνειων τύπων σήμερα	79
7. Συμπεράσματα	83
Βιβλιογραφικές αναφορές	86
Παράρτημα: Πίνακες και Λίστες	90
Πίνακας 1: Τα τραγούδια που μελετήθηκαν	90
Πίνακας 2: Οι ρίζες των λημμάτων	118
Πίνακας 3: Όλοι οι δάνειοι τύποι του σώματος κειμένων	134
Λίστα 1: Θεματικές Κατηγορίες και σημασίες όλων των δάνειων τύπων	148

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 4-1 Οι στιχουργοί του σώματος κειμένων.....	28
Πίνακας 4-2 ΣΔΤ & ΣΔΤ ανά τραγούδι κάθε στιχουργού.....	34
Πίνακας 4-3 ΣΔΤ ανά τραγούδι με βάση την καταγωγή των στιχουργών.....	34
Πίνακας 4-4 Στατιστικά στοιχεία ανά έτος.....	39
Πίνακας 4-5 Η προέλευση των δανείων	42
Πίνακας 4-6 Η προέλευση των δανείων συμπυκνωμένα.....	43
Πίνακας 5-7 Οι λεξικές κατηγορίες των δανείων	48
Πίνακας 5-8 Η προσαρμογή των δάνειων λέξεων	52
Πίνακας 5-9 Οι κλιτικές τάξεις των δανείων	55
Πίνακας 5-10 Τα γένη των ονομάτων.....	56
Πίνακας 5-11 Θεματικές κατηγορίες των Λεξικοποιημένων Εκφράσεων	63
Πίνακας 6-12 Αποτέλεσμα του δανεισμού	66
Πίνακας 6-13 Είδος των δάνειων λέξεων	66
Πίνακας 6-14 Σημασιολογικές μεταβολές στα δάνεια.....	68
Πίνακας 6-15 ΣΔΤ, Δηλωτικά δάνεια, ΣΡΛ και Ευρεία χρήση τους σήμερα ανά Θεματική Κατηγορία.....	77

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

αλβ.	αλβανική	λ.χ.	λόγου χάριν
αραβ.	αραβική	Μπ.	Μπαμπινιώτης
αρχ.	αρχαία	μσν.	μεσαιωνική
βεν.	βενετική	π.κ.χ.	προ έτους κοινής χρονολόγησης
βλ.	βλέπε	π.χ.	παραδείγματος χάριν
γαλλ.	γαλλική	περσ.	περσική
γενουατ.	γενουατική	Πετρ.	Πετρόπουλος
εβρ.	εβραϊκή	ΠΣΔΤ	Πλήρες Σύνολο Δάνειων Τύπων
ελλ.	ελληνική	ΡΚΤ	Ρηματική Κλιτική Τάξη
ελνστ.	ελληνιστική	ρουμ.	ρουμάνικη
ισπ.	ισπανική	ρωσ.	ρώσικη
ιταλ.	ιταλική	ΣΔΤ	Σύνολο Δάνειων Τύπων
κ.ά.	και άλλοι	ΣΛ	Σύνολο Λημμάτων
κ.λπ.	και λοιπά	σλαβ.	σλάβικη
κ.τ.ό.	και τα όμοια	ΣΜΔΤ	Σύνολο Μοναδικών Δάνειων Τύπων
καταλαν.	καταλανική	ΣΡΛ	Σύνολο Ριζών Λημμάτων
κεφ.	κεφάλαιο	τουρκ.	τουρκική
ΚΝΕ	Κοινή Νέα Ελληνική	Τρ.	Τριανταφυλλίδης
Κρ.	Κριαράς	υστλατ.	υστερολατινική
ΚΤ	Κλιτική Τάξη	χ.χ.	χωρίς χρονολογία
κ.χ.	από έτους κοινής χρονολόγησης		

1. Εισαγωγή¹

Το ρεμπέτικο τραγούδι αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο τόσο για την ελληνική μουσική όσο και για την ελληνική κοινωνία. Γεννήθηκε στις φυλακές, τα καταγώγια και το περιθώριο, και σταδιακά επεκτάθηκε σε ολόκληρη την αστική λαϊκή τάξη καθώς εξελίχθηκε στο λεγόμενο *λαϊκό* τραγούδι. Το ρεμπέτικο αποτέλεσε σημαντική πηγή έμπνευσης για την ελληνική μουσική σκηνή του εικοστού αιώνα: μετέπειτα μουσικά ρεύματα, όπως το *ελαφρολαϊκό* τραγούδι, το *νέο κύμα* ή το *έντεχνο* τραγούδι, δανείστηκαν μουσικές τεχνοτροπίες από το ρεμπέτικο, όπως μουσικές φράσεις, μουσικούς δρόμους-κλίμακες και τρόπους μουσικής έκφρασης. Η αστική κοινωνία αγκάλιασε το ρεμπέτικο γιατί προήλθε από τα σπλάχνα της· η θεματολογία του είναι γεμάτη από σκηνές και εικόνες κοινωνικού περιεχομένου με το οποίο ο περισσότερος κόσμος μπορεί να ταυτιστεί, ενώ η μουσική του επένδυση χαρακτηρίζεται από μια απλότητα εύκολα προσλαμβανόμενη από τον ακροατή. Η απήχηση και επιρροή του ρεμπέτικου αποδεικνύεται και από τις πολλές επανεκτελέσεις και ηχογραφήσεις κλασικών ρεμπέτικων τραγουδιών που έλαβαν (και λαμβάνουν ακόμα) χώρα τις επόμενες δεκαετίες.

Εκτός όμως από το αμιγώς μουσικό κομμάτι, το ρεμπέτικο τραγούδι συνοδεύεται παράλληλα και από αντίστοιχες κοινωνικές προεκτάσεις: οι δημιουργοί αυτών των τραγουδιών μέσα από τους στίχους τους αποσκοπούν στο να εκφράσουν σκέψεις, ιδέες και συναισθήματα, τα οποία διαμορφώνουν αντίστοιχα και την κοινωνική τους ταυτότητα. Ο ρεμπέτης, εκτός από καλλιτέχνης, είναι και άνθρωπος, ο οποίος προσπαθεί μέσα από τον λόγο του να προσδιορίσει και την θέση του είτε εντός του κοινωνικού συνόλου είτε και έξω από αυτό. Ο λόγος των ανθρώπων αυτών, κατά κανόνα, παρουσιάζει αρκετές παρεκκλίσεις από την συνηθισμένη νόρμα, κυρίως σε μορφολογικό και σημασιολογικό επίπεδο, διαμορφώνοντας έτσι έναν λίγο διαφορετικό κώδικα επικοινωνίας. Τα γλωσσικά ιδιώματα της γλώσσας των ρεμπετών έχουν γίνει αντικείμενο μελέτης από αρκετούς ερευνητές ήδη από την δεκαετία του '60 (με πρωτεργάτη τον Ηλία Πετρόπουλο), οι οποίοι έχουν

---

¹ Συνειδητά επιλέγω να διατηρώ στο κείμενό μου το τελικό -ν στην αιτιατική του οριστικού άρθρου *την*, όπως και στις προσωπικές αντωνυμίες *αυτήν* και *την*, καθώς και στις αρνήσεις *δεν* και *μην*. Σε κείμενα άλλων (στίχοι τραγουδιών, βιβλιογραφία κ.λπ.) ακολουθώ κανονικά την Γραμματική.

προσδιορίσει αναλυτικά τα χαρακτηριστικά αυτής της ιδιόμορφης κοινωνικής διαλέκτου.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται σε ένα συγκεκριμένο μέρος της γλώσσας των ρεμπετών: τις λέξεις εκείνες, που χρησιμοποιούνται στα ρεμπέτικα τραγούδια της περιόδου 1922-1952, οι οποίες είναι αποτέλεσμα δανεισμού, είτε από άλλες γλώσσες (π.χ.: *μάγκας, πολιτμάν, αργιλές*), είτε από παλαιότερες περιόδους της ελληνικής γλώσσας, αλλά ακόμη ακούγονται σαν ξένες (π.χ.: *σαράι, νίλα, μάτσο*). Το εν λόγω θέμα μπορεί να μας προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον λόγο των ανθρώπων της εποχής, τον επηρεασμό της ελληνικής από άλλες γλώσσες, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οι εισερχόμενες στην ελληνική δάνειες λέξεις συμπεριφέρονται.

Αναφορικά με την δομή της εργασίας: στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφω το θεωρητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται ο δανεισμός των λέξεων. Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρομαι γενικότερα στο ρεμπέτικο τραγούδι και στο πλαίσιο της εποχής του. Στο τέταρτο κεφάλαιο εξηγώ τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκα και περιγράφω τις δάνειες λέξεις της έρευνας. Στο πέμπτο και έκτο κεφάλαιο προβαίνω σε παρατηρήσεις μορφολογικού και σημασιολογικού χαρακτήρα αντίστοιχα. Η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα και τους προβληματισμούς μου αναφορικά με το θέμα, ενώ στο παράρτημα παραθέτω συγεντρωτικούς πίνακες και λίστες.

2. Το θεωρητικό πλαίσιο του γλωσσικού δανεισμού

Σε αυτό το κεφάλαιο δίνω ένα γενικό θεωρητικό πλαίσιο του γλωσσικού δανεισμού. Αρχικά εξηγώ το πώς χωρίζεται το σύνολο των λέξεων της ελληνικής, ακολούθως το τι είναι η γλωσσική επαφή και ο γλωσσικός δανεισμός, ενώ, τέλος, αναφέρομαι στις δάνειες λέξεις.

2.1. Το λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας

Κάθε γλώσσα χρησιμοποιεί λέξεις για να εκφράσει νοήματα, σκέψεις, ιδέες, να κάνει περιγραφές κ.τ.ό. Το σύνολο όλων των λέξεων που υπάρχουν σε μία γλώσσα ονομάζεται *λεξικό*, ενώ κάποιο υποσύνολο του λεξικού ονομάζεται *λεξιλόγιο* (Ξυδόπουλος, 2008: 80-81). Έτσι για παράδειγμα μπορεί να έχουμε *άσεμνο λεξιλόγιο*, *ενεργητικό/παθητικό*, *προσβλητικό*, *περιθωριακό*, *ρεμπέτικο* κ.λπ. Μετά από αυτήν την σύντομη αλλά χρήσιμη αναφορά, ας εξετάσουμε από τι απαρτίζεται το λεξικό της ελληνικής γλώσσας. Θα θέσω ως κριτήριο για την κατηγοριοποίηση του λεξικού της νέας ελληνικής την προέλευση των λέξεων. Ο λόγος που επιλέγω αυτό το κριτήριο και όχι κάποιο άλλο (π.χ. μορφολογικά και σημασιολογικά κριτήρια) είναι το γεγονός ότι η ελληνική έχει μια μακρά ιστορία διγλωσσίας: πρόκειται για το περίφημο *γλωσσικό ζήτημα*, το οποίο ταλαιπώρησε για 2.000 περίπου χρόνια τους ομιλητές της ελληνικής, την διάκριση δηλαδή μεταξύ *λόγιας* γλώσσας και *καθομιλουμένης* και το ποια από τις δύο πρέπει να χρησιμοποιείται, η οποία έχει τις απαρχές της ήδη από τα χρόνια του Αττικισμού, τον 1ο αιώνα π.κ.χ. (Μπαμπινιώτης, 2002: 168)· τα κριτήρια προέλευσης τονίζουν αυτό ακριβώς το χαρακτηριστικό.

Αναφορικά λοιπόν με το λεξικό της νέας ελληνικής, ο Πετρούνιας (2002: 59-61, όπως αναφέρεται στο Ξυδόπουλος, 2008: 99-117) προβαίνει στον βασικό διαχωρισμό μεταξύ *Λαϊκών* και *Λόγιων* λέξεων και διακρίνει τις εξής κατηγορίες:

1. *Λαϊκές λέξεις*: λέξεις από προηγούμενες ιστορικές φάσεις της γλώσσας και λέξεις που εισάγονται και σήμερα στην γλώσσα.
  - 1.1. *Κληρονομημένες λέξεις*: λαϊκές λέξεις που υπάρχουν για μεγάλο διάστημα στην γλώσσα προερχόμενες από παλαιότερες περιόδους και μορφές της

γλώσσας ή από παλαιές γλώσσες, όπως τα λατινικά και τα εβραϊκά, π.χ.: μουσική.

1.2. *Δάνεια*: λαϊκές λέξεις που εισήχθησαν από νεότερες γλώσσες σε πιο πρόσφατες εποχές, π.χ.: ασανσέρ.

1.3. *Αντιδάνεια*: λέξεις που έγιναν αντικείμενο δανεισμού από μία δότρια γλώσσα σε μία αποδέκτρια γλώσσα και εν συνεχεία επανήλθαν στην αρχική δότρια γλώσσα με αλλαγμένη μορφή και/ή σημασία, π.χ.: γαλιάντρα.

2. *Λόγιες λέξεις*: λέξεις που, κατά τον Τομπαΐδη (1998: 32-33, όπως αναφέρεται στο Ξυδόπουλος, 2008: 100), εισήχθησαν από λόγιους και συγγραφείς από το 1828 και μετά για να εκφράσουν έννοιες των γραμμάτων, της τέχνης και της επιστήμης, οι οποίες απουσίαζαν από το υπάρχον λεξιλόγιο. Ο Ξυδόπουλος (2008: 105) σημειώνει ότι πολλές λόγιες λέξεις δημιουργήθηκαν απλώς για να αντικαταστήσουν τις αντίστοιχες λαϊκές, οι οποίες θεωρούνταν κατώτερης ποιότητας από ομιλητές που προσπαθούσαν να επαναφέρουν την "αίγλη" της αρχαίας γλώσσας.

2.1. *Εξωτερικού και διαχρονικού δανεισμού*: λόγιες λέξεις που έχουν εισαχθεί από άλλες γλώσσες (εξωτερικού δανεισμού) και λόγιες λέξεις που έχουν αναβιώσει από προγενέστερες ιστορικές φάσεις της γλώσσας (διαχρονικού δανεισμού), π.χ.: αλκοολικός, λεβέντης.

2.2. *Διεθνισμοί*: λόγιες λέξεις που δημιουργήθηκαν σε κάποια ευρωπαϊκή γλώσσα χρησιμοποιώντας ως βάση κάποια κλασική γλώσσα (αρχαία ελληνικά/λατινικά), π.χ.: αστρονομία.

2.3. *Μεταφραστικά δάνεια*: λόγιες λέξεις που αποτελούν την μετάφραση αντίστοιχων ξένων λέξεων/φράσεων, π.χ.: ποδόσφαιρο (< football).

2.4. *Λόγια αντιδάνεια*: λόγιες λέξεις που έγιναν αντικείμενο δανεισμού από μία δότρια γλώσσα σε μία αποδέκτρια γλώσσα και εν συνεχεία επανήλθαν στην αρχική δότρια γλώσσα με αλλαγμένη μορφή και/ή σημασία, π.χ.: διαπασόν.

2.5. *Νεολογισμοί*: νέοι τύποι (λεξιπλασίες κατά τον Κρύσταλ, 2006: 158) που σχηματίζονται από λέξεις προερχόμενες είτε από το γενικό λεξιλόγιο, είτε από ειδικά λεξιλόγια, είτε από άλλες γλώσσες, ενίοτε με διευρυμένη ή νέα σημασία (Ξυδόπουλος, 2008: 114), και οι οποίοι υιοθετούνται από την γλωσσική κοινότητα, π.χ.: βαρόνι.

2.6. *Νεοδημοτικοί* τύποι: λέξεις λόγιας προέλευσης προσαρμοσμένες στην μορφολογία της νέας ελληνικής, π.χ.: *φωταέριο* (< αεριόφως).

Τόσο τα δάνεια και τα αντιδάνεια, όσο και οι λέξεις που προέρχονται από παλαιότερες περιόδους της γλώσσας, δηλαδή τα μέρη του λεξικού της ελληνικής που σχετίζονται με την παρούσα εργασία, αφορούν και λόγιες και λαϊκές λέξεις, αν και η διάκρισή τους δεν είναι μέσα στους στόχους μου. Από τα παραπάνω επίσης είναι σαφές ότι ένα μέρος του λεξικού της νέας ελληνικής προέρχεται από άλλες γλώσσες, οι οποίες ήρθαν σε επαφή με την ελληνική σε κάποια χρονική στιγμή της ιστορίας της. Το πώς λαμβάνει χώρα η επαφή μεταξύ των γλωσσών είναι το θέμα της επόμενης ενότητας.

2.2. Η γλωσσική επαφή

Από τα πανάρχαια χρόνια διάφορες φυλετικές ομάδες με διαφορετικές γλωσσικές ποικιλίες έρχονται σε επαφή μεταξύ τους φέρνοντας παράλληλα σε επαφή και τις γλωσσικές ποικιλίες τους. Οι επαφές αυτές μπορεί να είναι είτε ειρηνικές, όπως μέσω φιλικών επαφών, γάμων μεταξύ αλλοεθνών, εμπορικές συναλλαγές, μετανάστευση, είτε βίαιες, όπως μέσω πολεμικών κατακτήσεων, υποδούλωσης πληθυσμών, εποικισμών, δημιουργώντας έτσι σε έναν τόπο μια κατάσταση διγλωσσίας (Thomason, 2001: 3, Edwards, 2013: 7). Η Thomason δίνει έναν γενικό ορισμό της γλωσσικής επαφής: "Η χρήση περισσότερων της μίας γλωσσών στον ίδιο χώρο και χρόνο" (2001: 1), σημειώνοντας όμως παράλληλα πως ο ορισμός αυτός έρχεται αντιμέτωπος με αρκετά τεχνικά προβλήματα, όπως το ότι οι ομιλητές δεν απαιτείται να είναι παρόντες για να υπάρξει γλωσσική επαφή (π.χ. στις περιπτώσεις των κειμένων, της τηλεόρασης ή του ραδιοφώνου, της μουσικής κ.λπ.), το πώς ορίζουμε την έννοια *γλώσσα* αλλά και το πώς ορίζουμε την χρήση της γλώσσας.

Οι χρήστες μιας γλωσσικής ποικιλίας, οι οποίοι μέσω της γλωσσικής επαφής εκτίθενται και σε κάποια άλλη γλωσσική ποικιλία πέραν της μητρικής τους, αρχίζουν σταδιακά να εισάγουν και να χρησιμοποιούν στην επικοινωνία τους στοιχεία και από την καινούρια ποικιλία με την οποία έχουν έρθει σε επαφή. Αυτοί λοιπόν οι ομιλητές που έχουν γνώση και μιας δεύτερης γλώσσας λογίζονται ως *δίγλωσσοι* (και

πολύγλωσσοι αν έχουν γνώσεις και επιπλέον γλωσσών). Αν ο ομιλητής είναι σε θέση να χρησιμοποιεί στοιχειωδώς μια δεύτερη γλώσσα μπορεί να ονομαστεί *λειτουργικά δίγλωσσος*, ενώ αν είναι πολύ ικανός στην ανάγνωση, στο γράψιμο και στην ακουστική ικανότητα, μπορεί να χαρακτηριστεί *πλήρως δίγλωσσος* (Thomason, 2001: 3). Ο Weinreich (1953, όπως αναφέρεται στο Ζαφείρη, 2015: 18) υποστηρίζει πως οι δίγλωσσοι αυτοί ομιλητές είναι οι συνηθέστεροι υπαίτιοι της εισροής λέξεων από μια γλώσσα σε μία άλλη. Η διγλωσσία/πολυγλωσσία είναι ο κανόνας στα περισσότερα μέρη του κόσμου και οι περισσότεροι άνθρωποι είναι δίγλωσσοι/πολύγλωσσοι σε κάποιον βαθμό (Thomason, 2001: 15).

Η γλωσσική επαφή προφανώς είναι τόσο παλαιά όσο και οι πρώτες επαφές μεταξύ των διαφόρων φυλετικών ομάδων και αποτελεί ένα συχνότατο γλωσσικό φαινόμενο, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα τον αλληλοεπηρεασμό των γλωσσών που βρίσκονται σε επαφή, συνήθως με την μεταβίβαση στοιχείων από την μία γλώσσα στην άλλη (Mc Mahon, 2003: 285). Η Thomason (2001: 10-11) αναφέρει πως η συνηθέστερη μορφή επιρροής είναι ο δανεισμός λέξεων μεταξύ των γλωσσών σε επαφή και προσθέτει πως η παρουσία πολλών δάνειων λέξεων είναι βέβαιο σημάδι γλωσσικής επαφής· από την άλλη όμως, η απουσία δάνειων λέξεων δεν συνεπάγεται απαραίτητα έλλειψη αυτής. Στην επόμενη ενότητα θα γίνει λόγος για τον γλωσσικό δανεισμό.

2.3. Ο γλωσσικός δανεισμός

Ο όρος *δανεισμός* χρησιμοποιείται γενικά για να δηλώσει την εισαγωγή γλωσσικών προτύπων από μία γλώσσα σε μία άλλη (Haugen, 1950: 212). Αν και ο όρος *δανεισμός* είναι μάλλον αδόκιμος, αφού συνήθως σημαίνει "την παραχώρηση σε κάποιον για ορισμένο χρονικό διάστημα" (Μπαμπινιώτης, 2002: 452), εντούτοις εμφανίζεται από τον 18ο αιώνα και έχει επικρατήσει έναντι άλλων προτεινόμενων ονομασιών, οπότε χρησιμοποιείται ως ο ευρύτερα αποδεκτός και κατανοητός όρος (Haspelmath (2009: 37).

Αναφορικά με τον όρο *δανεισμός*, ο Haspelmath (2009: 36) παρατηρεί πως μπορεί να σημαίνει είτε α) εν γένει όλων των ειδών τις διαδικασίες μεταφοράς/αντιγραφής από μια γλώσσα σε μία άλλη, οι οποίες προέκυψαν λόγω του ότι οι φυσικοί ομιλητές μιας

γλώσσας άρχισαν να χρησιμοποιούν στοιχεία από μία άλλη γλώσσα μέσα στην μητρική τους ή λόγω του ότι μη φυσικοί ομιλητές άρχισαν να χρησιμοποιούν στοιχεία από την μητρική τους γλώσσα σε μία άλλη, είτε β) την ενσωμάτωση ξένων στοιχείων στην μητρική γλώσσα των ομιλητών.

Η Βασμανόλη (2007: 30) προβαίνει στην χρήσιμη επισήμανση ότι συχνά χρησιμοποιούνται διαφορετικές λέξεις για να δηλωθεί α) η διαδικασία δανεισμού (*δανεισμός*) και β) το αποτέλεσμα του δανεισμού (*δάνειο-δάνεια λέξη*). Η γλώσσα από την οποία προέρχεται μία δάνεια λέξη χαρακτηρίζεται ως *δότηρια γλώσσα*, ενώ η γλώσσα που παίρνει το δάνειο ως *αποδέκτηρια γλώσσα* (Haspelmath, 2009: 37).

Αναφορικά με τον λεξιλογικό δανεισμό ο Haspelmath (2009: 37) παρατηρεί ότι οι δάνειες λέξεις είναι πάντοτε λεξήματα, δηλαδή μη αναλύσιμες μονάδες, και όχι λεξικές φράσεις, παρότι στην γλώσσα προέλευσης μπορεί να είναι ολόκληρες φράσεις. Για παράδειγμα η λέξη *policeman* στην αγγλική απαρτίζεται από τις ξεχωριστές λέξεις *police* και *man*, και γι' αυτό σχηματίζονται τύποι όπως ο πληθυντικός *policemen* ή ο τύπος *policewoman* όταν αναφερόμαστε σε άτομο του γυναικείου φύλου. Όταν όμως η λέξη δανειστεί στην ελληνική, παρατηρούμε ότι ο τύπος χρησιμοποιείται ως ενιαίος: *πολιτςμάν, πολιτςμάνος, πολιτςμάνοι*. Άλλο παράδειγμα είναι η λέξη *πουρμπουάρ*, η οποία στην ελληνική χρησιμοποιείται και προφέρεται πάντοτε ως μία λέξη, ενώ στην γαλλική είναι το αποτέλεσμα της ένωσης δύο διαφορετικών λέξεων, *pour + boire*. Τέτοιες περιπτώσεις συναντάμε αρκετές στις δάνειες λέξεις του ρεμπέτικου.

Υπάρχουν διάφορες αιτίες οι οποίες οδηγούν έναν γλωσσικό πληθυσμό σε συνειδητό ή ασυνείδητο δανεισμό. Ο Χατζιδάκις (1915: 104, όπως αναφέρεται στο Χριστοπούλου, 2016: 128-129) αναφέρει ως βασικότερους λόγους τους εξής:

1. την ανθρώπινη επικοινωνία
2. την μείξη ανθρώπων και γλωσσικών ποικιλιών που προέκυψε από πολέμους και κατακτήσεις
3. τις μεταναστευτικές κινήσεις
4. την υπεροχή ενός λαού υλικά/πνευματικά έναντι άλλων λαών
5. την ονομασία εισαγόμενων εμπορικών προϊόντων.

Η Βασμανόλη (2007: 35-37) διακρίνει τους κυριότερους λόγους στις παρακάτω κατηγορίες:

1. οικονομικούς
2. ιστορικοπολιτικούς
3. πνευματικούς-πολιτισμικούς
4. κοινωνικούς-ψυχολογικούς
5. το φαινόμενο της διγλωσσίας.

Οι Weinreich (1953: 64-66) και Humbley (1974: 47, όπως αναφέρεται στο Ζαφείρη, 2018: 19) προτιμούν να διακρίνουν τα αίτια σε:

1. εσωτερικά (σχετικά με κάποιο κενό στην δομή της αποδέκτριας γλώσσας το οποίο καλύπτεται από την δότρια γλώσσα και σχετίζεται με μορφολογικό, φωνολογικό ή συντακτικό επίπεδό της, οπότε και οδηγεί σε αντίστοιχου είδους δανεισμό)
2. εξωτερικά (σχετικά με εξωγλωσσικούς παράγοντες) τα οποία διακρίνονται επιπλέον σε:
  - 2.1. δηλωτικά (αίτια υλικά, πολιτιστικά, πνευματικά, οικονομικά, προκειμένου να δηλωθεί μια δημιουργία που αποτελεί προϊόν των ομιλητών μιας γλώσσας).
  - 2.2. συνυποδηλωτικά (αίτια ψυχολογικά, κύρους και γοήτρου).

Αναφορικά με τον λεξιλογικό δανεισμό ο Haspelmath (2009: 46) εντοπίζει δύο αιτίες:

- 1) την ανάγκη εισαγωγής σε μία γλώσσα κάποιων δάνειων τύπων προκειμένου να περιγραφούν ξένοι όροι ή καινούριες έννοιες.
- 2) την εισαγωγή δάνειων τύπων για να χρησιμοποιηθούν στην θέση ήδη υπάρχουσών λέξεων· αυτή η περίπτωση συνήθως σχετίζεται με το ανώτερο πρεστίτζ της δότριας γλώσσας έναντι της αποδέκτριας γλώσσας.

Όπως βλέπουμε υπάρχουν πολλοί και ποικίλοι λόγοι εξαιτίας των οποίων συμβαίνει ο γλωσσικός δανεισμός. Παραδόξως, κανείς από τους παραπάνω δεν πετυχαίνει να καλύψει πλήρως τα αίτια του δανεισμού: οι Χατζιδάκις και Βασμανόλη δεν λαμβάνουν υπόψη τους την περίπτωση όπου μια γλώσσα δανείζεται για να καλύψει κάποιο δομικό κενό που ενδεχομένως έχει· οι Weinreich, Humbley και Haspelmath δεν αναφέρουν το φαινόμενο του δανεισμού λόγω μιας κατάστασης διγλωσσίας, όπου

ο δανεισμός συμβαίνει απλώς λόγω της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ομιλητών. Ως εκ τούτου προτείνω την εξής κατηγοριοποίηση των αιτιών του δανεισμού:

1. ελλείψεις σε κάποιο επίπεδο της γλώσσας
2. δήλωση νέων δημιουργημάτων, όρων κ.λπ.
3. επίδραση εξαιτίας δίγλωσσου περιβάλλοντος
4. λόγοι κύρους

Στους λόγους των Weinreich και Humbley δηλαδή προσθέτω και το δίγλωσσο περιβάλλον το οποίο συνοψίζει επί της ουσίας τις αιτίες που, κατά τον Χατζηδάκι και την Βασμανόλη, σχετίζονται με την ανθρώπινη επαφή και επικοινωνία.

Ας δούμε τώρα ποια είναι τα γλωσσικά στοιχεία που μπορεί να δανειστεί μια γλώσσα.

Ο Παπαναστασίου (2001) σημειώνει τα εξής τέσσερα:

- 1) Λέξεις: με βάση την συχνότητα δανεισμού κατά σειρά, ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα, προθέσεις, επιρρήματα, επιφωνήματα (Haugen, 1950: 224)
- 2) Μορφήματα, κυρίως επιθήματα
- 3) Φθόγγους
- 4) Συντακτικές δομές

Η Βασμανόλη (2007: 31-32) κοντά στα παραπάνω συμπληρώνει τα εξής:

- 5) Αυτούσιες φράσεις
- 6) Σημασία συγκεκριμένων λέξεων-φράσεων μιας γλώσσας που αποδίδονται με στοιχεία του συστήματος της γλώσσας που τα υιοθετεί. Όταν δημιουργούνται νέες λέξεις ή φράσεις για να μεταφραστούν ξένες λέξεις/φράσεις, έχουμε τα *μεταφραστικά* δάνεια, ενώ όταν δημιουργείται καινούρια σημασία η οποία προστίθεται στην ήδη υπάρχουσα, έχουμε τα *σημασιολογικά* δάνεια.

Σχετικά με τα είδη των δανείων έχουν προταθεί διάφορες κατηγοριοποιήσεις. Η Ζαφείρη (2015: 20-21) διακρίνει τέσσερα είδη κατηγοριοποιήσεων:

1. Με βάση το είδος της σχέσης των αλληλεπιδρούμενων γλωσσών. Δάνεια που προέρχονται από ξένες γλώσσες και υιοθετούνται χαρακτηρίζονται ως *εξωτερικά* ή *πολιτιστικά*, ενώ δάνεια που είναι αποτέλεσμα συνύπαρξης δύο γλωσσών στον ίδιο τόπο χαρακτηρίζονται ως *εσωτερικά*.

2. Με βάση την ιεραρχία μεταξύ των γλωσσικών ποικιλιών, όπως δανεισμός μεταξύ γλωσσών ή διαλέκτων.
3. Με βάση τον βαθμό προσαρμογής του δανείου στην αποδέκτρια γλώσσα. Όταν το δάνειο στοιχείο αναπαράγεται ακριβώς, ο Haugen (1950: 212-220) το ονομάζει *importation* (εισαγωγή), ενώ, όταν η αποδέκτρια γλώσσα χρησιμοποιεί δικά της στοιχεία για να το περιγράψει, το ονομάζει *substitution* (αντικατάσταση). Τα δάνεια μέσω εισαγωγής θεωρούνται άμεσα δάνεια, ενώ τα δάνεια αντικατάστασης θεωρούνται δάνεια αλλαγής (μεταφραστικά-σημασιολογικά δάνεια).
4. Με βάση τα γλωσσικά επίπεδα, όπως φωνητικό, μορφολογικό, λεξικό, σημασιολογικό, γραφηματικό, συντακτικό, φρασεολογικό, μορφηματικό, πραγματολογικό.

Η Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (1994: 43, όπως αναγράφεται στο Χριστοπούλου, 2016: 130) διακρίνει τα δάνεια σε:

1. Εσωτερικά: δάνεια από παλαιότερες μορφές της γλώσσας ή διαλέκτους
2. Εξωτερικά: δάνεια από άλλες γλώσσες
  - 2.1. Άμεσα: προσαρμογή εξωτερικών δανείων με μορφολογικές ή φωνολογικές προσαρμογές.
    - 2.1.1. Λεξικά στοιχεία
    - 2.1.2. Δάνεια στοιχεία
  - 2.2. Έμμεσα: αξιοποίηση στοιχείων μέσα από την ίδια την γλώσσα.
    - 2.2.1. Μεταφραστικά: κατά λέξη μετάφραση τύπου που δεν υπήρχε στην γλώσσα με στοιχεία μέσα από την γλώσσα.
    - 2.2.2. Σημασιολογικά: διεύρυνση σημασιακού πεδίου μια λέξης.

Άλλες διακρίσεις που μπορούν να γίνουν είναι οι εξής:

- α) Δηλωτικά (εκείνα που καλύπτουν ανάγκες περιγραφής νέων αντικειμένων ή εννοιών),
- β) Συνυποδηλωτικά (εκείνα που εισάγονται για λόγους πρεστίτζ) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994: 146-149).
- α) Κωδικοποιημένα (δάνεια που έχουν γίνει αποδεκτά από τους περισσότερους ομιλητές της γλώσσας υποδοχής)

β) μη κωδικοποιημένα (δάνεια που παρουσιάζουν περιορισμένη χρήση) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994: 152).

➤ α) οπτικά (δάνεια από τον γραπτό λόγο)

β) ακουστικά (δάνεια από τον προφορικό λόγο) (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994: 156-157).

Ο Haspelmath (2009: 38) κάνει μια διμερή διάκριση σε:

- 1) δανεισμό υλικού (λέξεις, μορφήματα, ολόκληρες φράσεις)
- 2) δανεισμό δομών (συντακτικές, μορφολογικές ή σημασιολογικές νόρμες).

Η πρώτη περίπτωση εμφανίζεται συνήθως μέσω των δανείων λέξεων ενώ η δεύτερη κυρίως μέσω των μεταφραστικών δανείων και μέσω της επέκτασης της έννοιας ενός δανείου. Αναφορικά με τον δανεισμό των λέξεων, ο ίδιος (2009: 49) διακρίνει τρεις περιπτώσεις:

- 1) την εισαγωγή ενός δανείου στο λεξικό σαν καινούρια λέξη
- 2) την εισαγωγή δανείου για την αντικατάσταση μιας λέξης που δεν χρησιμοποιείται
- 3) την εισαγωγή δανείου και συνύπαρξή του με ήδη υπάρχουσα ντόπια λέξη.

Ο Παπαναστασίου (2001) επίσης προβαίνει στην διμερή διάκριση των δανείων σε:

1. Λεξιλογικά
2. Λοιπά δάνεια.

Αναφορικά με τα Λεξιλογικά δάνεια διακρίνει τις λέξεις με βάση την προέλευσή τους σε:

- 1.1. Κληρονομημένες (προερχόμενες από παλαιότερη μορφή της γλώσσας) και
- 1.2. Δάνειες (εισερχόμενες από άλλη γλώσσα σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή).

Διακρίνει τον δανεισμό αναλόγως του καναλιού μέσω του οποίου πραγματοποιείται σε:

- 1.1. Λαϊκό (λέξεις από τα ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού που εισέρχονται στην γλώσσα με προφορικό τρόπο)
- 1.2. Λόγιο (λέξεις προερχόμενες από μορφωμένους, κυρίως με γραπτό τρόπο),

ενώ αναλόγως την πηγή σε:

- 1.1. Εξωτερικό (λέξεις από ξένη γλώσσα),
- 1.2. Εσωτερικό (λέξεις από κάποια διάλεκτο της γλώσσας)
- 1.3. Διαχρονικό (λόγιο δάνειο από παλαιότερη μορφή της γλώσσας).

Αναλόγως του τρόπου δανεισμού χωρίζει τα δάνεια σε:

- 1.1. Άμεσα (με βάση την φωνητική τους υπόσταση)
- 1.2. Μεταφραστικά (μετάφραση στην αποδέκτρια γλώσσα μιας λέξης από την δότρια γλώσσα). Στα μεταφραστικά εντάσσει επίσης και τα σημασιολογικά δάνεια (μετάφραση της σημασίας μιας ξένης λέξης και προσθήκη της σε ήδη υπάρχουσα λέξη), ενώ παρατηρεί πως μπορεί να έχουμε ακόμη και ολόκληρες προτάσεις ως μεταφραστικά δάνεια.

Αναφορικά με τα Λοιπά δάνεια ξεχωρίζει:

- 2.1. τα φωνητικά (δανεισμός νέων φθόγγων σε μια γλώσσα)
- 2.2. τα μορφολογικά στοιχεία, όπως προθήματα και επιθήματα
- 2.3. τα συντακτικά φαινόμενα

Η προσέγγιση του Παπαναστασίου φαίνεται να ενδείκνυται περισσότερο για τις ανάγκες της παρούσης εργασίας, αφού είναι περισσότερο στοχευμένη πάνω στην ελληνική γλώσσα και κοντά στην διάκριση του λεξικού, όπως την είδαμε από τον Πετρούνια στην ενότητα 2.1.

Από τις παραπάνω διακρίσεις των δανείων πάντως φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό δανεισμού σχετίζεται με τις λέξεις που δανείζεται μια γλώσσα. Στην επόμενη ενότητα θα δούμε πώς μπορεί να οριστεί μια δάνεια λέξη.

2.4. Οι δάνειες λέξεις

Με βάση τα παραπάνω είναι σαφές ότι οι γλώσσες δανείζονται διαρκώς στοιχεία από άλλες γλωσσικές ποικιλίες. Αυτό σημαίνει πως μια οποιαδήποτε λέξη κάλλιστα μπορεί να αποτελεί *δάνειο* αφού μπορεί να είναι το αποτέλεσμα δανεισμού κάποια στιγμή μέσα στην ιστορία της γλώσσας. Αντιστοίχως, *μη δάνεια λέξη* είναι μια λέξη για την οποία δεν έχουμε επαρκή στοιχεία ότι έχει αποτελέσει δάνειο από κάποια άλλη γλώσσα κάποια στιγμή μέσα στην ιστορία της. Άρα η γνώση που έχουμε

αναφορικά με τις δάνειες και τις μη δάνειες λέξεις μιας γλωσσικής ποικιλίας σχετίζεται άμεσα με την γνώση που έχουμε για την ιστορία της εν λόγω ποικιλίας (Haspelmath, 2009:38). Επιπλέον, για να θεωρηθεί δάνειο μια λέξη πρέπει σημασιολογικά και μορφολογικά να ομοιάζει με λέξη από άλλη γλώσσα, από όπου μπορεί να έχει προέλθει, και οι δύο αυτές λέξεις να μην ανάγονται σε κοινό πρόγονο. (Haspelmath, 2009: 44). Μια δάνεια λέξη λοιπόν θα εισαχθεί σε μία γλώσσα αρχικά σαν καινοτομία, και σταδιακά, αν γίνει αποδεκτή από την γλωσσική κοινότητα, θα αρχίσει να χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο, ενώ παράλληλα θα αρχίσει πιθανότατα και να υπόκειται σε φωνολογικές και μορφολογικές προσαρμογές προκειμένου να ενσωματωθεί στην αποδέκτρια γλώσσα (Haspelmath, 2009: 41-42).

Η παρούσα εργασία περιστρέφεται γύρω από τις δάνειες λέξεις εξωτερικού και διαχρονικού δανεισμού (λέξεις δηλαδή οι οποίες προέρχονται από άλλες γλώσσες ή από παλαιότερες μορφές της ελληνικής γλώσσας, όπως ορίστηκαν παραπάνω από Πετρούνια και Παπαναστασίου) που συναντά κανείς στα ρεμπέτικα τραγούδια της περιόδου 1922-1952. Στην συνέχεια θα κάνω μια σύντομη επισκόπηση του ιστορικού και μουσικού πλαισίου της εποχής που εξετάζω (1922-1952) καθώς επίσης και κάποιων βασικών στοιχείων αναφορικά με το ρεμπέτικο τραγούδι και τους εκφραστές του.

3. Το ρεμπέτικο τραγούδι

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζω θέματα που σχετίζονται με το ρεμπέτικο τραγούδι. Ξεκινώ με μια σύντομη περιγραφή του ιστορικού και μουσικού πλαισίου της εποχής· έπεται μία περιγραφή της ιστορίας και των χαρακτηριστικών του ρεμπέτικου, καθώς και ο χωρισμός του σε χρονικές περιόδους. Στην συνέχεια αναφέρω κάποια στοιχεία για τους δημιουργούς του ρεμπέτικου και εξηγώ τι είναι το ρεμπέτικο λεξιλόγιο. Το κεφάλαιο κλείνει με την εξέταση των γλωσσών από τις οποίες δανείστηκε λέξεις το ρεμπέτικο τραγούδι.

3.1. Το ιστορικό-μουσικό πλαίσιο της περιόδου 1922-1952

Σε αυτήν την ενότητα θα γίνει μια σύντομη αναφορά στο ιστορικό, μουσικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής (1922-1952) που θα εξεταστεί.

Η Ελλάδα από το 1912 εμπλέκεται πρώτα στους Βαλκανικούς πολέμους και στην συνέχεια στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αποκομίζοντας σημαντικά εδαφικά οφέλη με την απελευθέρωση και προσάρτηση νέων εδαφών (Ηπειρος, Μακεδονία, νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και Κρήτη το 1912-1913, Ανατολική Θράκη και Ιωνία το 1920, Δυτική Θράκη το 1923), γεγονός που οδήγησε και στην ανάλογη αύξηση του πληθυσμού. Το 1922 η ήττα του ελληνικού στρατού στην Τουρκία οδηγεί στην απώλεια της Ανατολικής Θράκης και της Ιωνίας και τον ακόλουθο διωγμό των Ελλήνων από τις περιοχές αυτές με αποτέλεσμα να καταφύγουν στην Ηπειρωτική Ελλάδα περίπου 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες (Ανδριώτης, χ.χ., κεφ. Γ'). Τον Αύγουστο του 1936 την εξουσία παίρνει το καθεστώς Μεταξά, ενώ από τον Οκτώβριο του 1940 η Ελλάδα εμπλέκεται στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Την περίοδο 1941-1944 η επικράτεια βρίσκεται υπό Κατοχή και την περίοδο 1946-1949 λαμβάνει χώρα εμφύλια σύγκρουση. Τα επόμενα έτη η χώρα προσπαθεί να επουλώσει τις πληγές της και να ανοικοδομηθεί.

Η κυρίαρχη μουσική στον ελλαδικό χώρο τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα (1900-1920) είναι το δημοτικό τραγούδι, το οποίο πρωτοεμφανίζεται ήδη από τον 10ο αιώνα, με την μορφή των *ακριτικών τραγουδιών* (10ος-14ος αι.) και ακμάζει

επισήμως ως *παραδοσιακό δημοτικό τραγούδι* τους επόμενους αιώνες (15ος-20ος), και το οποίο σταδιακά εξελίσσεται σε αστικό είδος στα μεγάλα κέντρα όπως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, ο Πειραιάς, η Πάτρα, ο Βόλος κ.λπ. (Γκούβας, 2017). Παράλληλα, από τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια στην Ελλάδα έχουν αρχίσει να αναπτύσσονται άλλες δύο ήσσονες τάσεις: από την μια πλευρά, προωθείται από την άρχουσα τάξη και το παλάτι, λόγω των Βαυαρών αντιβασιλέων, η δυτική μουσική, όπως καντρίλιες και πόλκες· από την άλλη πλευρά, στις λαϊκές και φτωχότερες περιοχές, όπως επίσης και μέσα στις φυλακές, αναπτύσσεται ένα αστικό είδος μουσικής που αντανακλά τις απογοητεύσεις και τα προβλήματα της ζωής (Δημητρακοπούλου, Τζένου, Ανδρούτσος, χ.χ., κεφ. 4.1). Η καταστροφή της Σμύρνης (1922) οδηγεί στην ηπειρωτική Ελλάδα μεγάλο πλήθος προσφύγων, οι οποίοι φέρνουν μαζί τους και μια μουσική και καλλιτεχνική παράδοση, η οποία επηρεάζει την ηπειρωτική καλλιτεχνική παραγωγή. Όλα αυτά τα στοιχεία (δημοτικό τραγούδι, σμυρναϊκή παράδοση, περιθωριακά στοιχεία, φτωχά κοινωνικά στρώματα, αστικός χαρακτήρας των μεγάλων πόλεων) συνδυάζονται και οδηγούν στην γέννηση και ανάπτυξη του λεγόμενου *ρεμπέτικου* τραγουδιού, το οποίο είναι επί της ουσίας το αστικό λαϊκό τραγούδι της περιόδου 1922-1950. Τόπος γέννησης αλλά και άνθησης του ρεμπέτικου είναι τα μεγάλα αστικά κέντρα και τα λιμάνια του Αιγαίου, όπως η Αθήνα, ο Πειραιάς, η Σμύρνη, η Ερμούπολη, η Θεσσαλονίκη, η Κωνσταντινούπολη (Δαμιανάκος, 2001: 65). Από την δεκαετία του 1950 και μετά οι μουσικές ευρωπαϊκές επιρροές εξελίσσουν το ρεμπέτικο τραγούδι σε αυτό που ονομάζουμε *λαϊκό τραγούδι*, αν και τα όρια μεταξύ αυτών των δύο είναι μάλλον μη διακριτά, αφού και το ρεμπέτικο τραγούδι προέρχεται και απευθύνεται σαφώς από και προς τα λαϊκά στρώματα. Τέλος, την ίδια εποχή (1930-) έρχονται στην Ελλάδα και άλλα δυτικοευρωπαϊκά μουσικά είδη, όπως η οπερέτα και η επιθεώρηση (Δημητρακοπούλου, Τζένου, Ανδρούτσος, χ.χ., κεφ. 4.1). Το ρεμπέτικο τραγούδι λοιπόν συνυπάρχει με τα παραπάνω μουσικά ρεύματα και, παρά τις επιρροές που δέχεται από αυτά, παραμένει πάντοτε στενά συνδεδεμένο με τα αστικά λαϊκά στρώματα της κοινωνίας. Έχοντας περιγράψει το ιστορικό και μουσικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το ρεμπέτικο τραγούδι, ας εξετάσουμε τώρα πιο συγκεκριμένα την εξέλιξή του μέσα στο χρόνο εστιάζοντας κυρίως στα κοινωνικά χαρακτηριστικά του.

3.2. Περίοδοι του ρεμπέτικου και τα χαρακτηριστικά τους

Έχουν γίνει διάφορες προτάσεις αναφορικά με τις περιόδους στις οποίες θα μπορούσε κανείς να διακρίνει το ρεμπέτικο τραγούδι. Ο Δαμιανάκος (2001: 273-276) προβαίνει σε μία διάκριση κυρίως με βάση τα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά που συναντά κανείς κατά την διάρκεια της εξέλιξης αυτού του μουσικού είδους. Μια τέτοια προσέγγιση νομίζω πως είναι πολύ χρήσιμη από γλωσσολογικής πλευράς διότι μέσω της γλώσσας δηλώνονται και πολλές κοινωνικές διαστάσεις σχετικές με τους ομιλητές, όπως το κοινωνικό κύρος και η κοινωνική ταυτότητα που προσπαθούν να προβάλλουν (Holmes, 2016: 167). Άρα είναι λογικό να περιμένει κανείς το λεξιλόγιο των τραγουδιών να συνάδει με την κοινωνική ταυτότητα των δημιουργών του και το αντίστροφο. Ο Δαμιανάκος λοιπόν τοποθετεί την πρώτη περίοδο (*πρωτογενή*, όπως την ονομάζει) από τις απαρχές του ρεμπέτικου (περί το 1834) ως το 1922. Σε αυτήν την περίοδο η θεματολογία είναι τα τραγούδια για τα ναρκωτικά, την φυλακή και την κάστα των παρανόμων. Οι ρεμπέτες τις εποχές αποτελούν κλειστές ομάδες χαρακτηριζόμενες από αυτονομία και ενδοστρέφεια. Τα τραγούδια παράγονται στα χασισοποτεία ή στην φυλακή και τραγουδιούνται από τους χασικλήδες και τους φυλακισμένους, ή στα *καφέ-αμάν*, καφεενεία δηλαδή που έπαιζαν ανατολίτικη μουσική και εκεί σύχναζαν οι λάτρες της. Η δεύτερη περίοδος (*κλασική*) εκτείνεται από την καταστροφή της Σμύρνης ως την είσοδο της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1922-1940). Εδώ βασική θεματολογία είναι ο έρωτας, οι γυναίκες, η πιάτσα, οι ναρκωτικές ουσίες, η στενοχώρια, η θλίψη και η διαμαρτυρία. Παρατηρείται μια διεύρυνση των χώρων δημιουργίας, αφού το ρεμπέτικο τραγούδι αρχίζει και μπαίνει σε χώρους διασκέδασης, όπως οι ταβέρνες. Τραγουδιέται από του θαμώνες των ταβερνών αλλά και από στρατιωτικούς και ναυτικούς. Οι ρεμπέτες αρχίζουν και εντάσσονται στην κοινωνία χαλαρώνοντας τους δεσμούς τους με την παρανομία. Η τρίτη περίοδος (*εργατική*) (1940-1953) χαρακτηρίζεται από την έλλειψη τραγουδιών σχετικών με την παρανομία, και αντιθέτως δίνεται έμφαση στα ερωτικά τραγούδια, στην ξέγνοιαστη ζωή, στα όνειρα, στην μάνα, στην θλίψη, στην διαμαρτυρία και στην ξενιτειά. Πλέον τα τραγούδια παράγονται σε κέντρα διασκέδασης και τραγουδιούνται συστηματικά από κομπανίες μουσικών. Η παρανομία πλέον δεν εξυμνείται και γίνεται προσπάθεια κοινωνικής ενσωμάτωσης των ρεμπετών και της τέχνης τους. Το ρεμπέτικο μεταλλάσσεται σε μια δημοφιλή, ελαφρολαϊκή, προσιτή τέχνη για όλους η

οποία πλέον απέχει πολύ από τις καταβολές της και τον χαρακτήρα με τον οποίον συνδέθηκε. Χαρακτηριστικός είναι ο τίτλος *αρχοντορεμπέτικα* που δίνεται σε τραγούδια από την δεκαετία του '50 και μετά (Δημητρακοπούλου, Τζένου & Ανδρούτσος, χ.χ.: κεφ. 4.2), ο οποίος φανερώνει την κατεύθυνση που έχει πάρει πλέον η αστική λαϊκή μουσική. Ο Παπαδόπουλος (2016) διακρίνει και μία τέταρτη περίοδο, από το 1970 και μετά, η οποία χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια αναβίωσης του παλαιού ρεμπέτικου κυρίως μέσω της συνθετικής και στιχουργικής μίμησης αλλά και της επανεκτέλεσης τραγουδιών των δεκαετιών '20-'40. Αν και αυτή η τελευταία περίοδος παράγει τραγούδια που θυμίζουν την περίοδο που εξετάζω (1922-1952), εντούτοις αυτά στερούνται αυθεντικότητας, μιας και το κοινωνικό πλαίσιο έχει διαφοροποιηθεί σε μεγάλο βαθμό από την γνήσια εποχή του ρεμπέτικου, οπότε οι όποιες ομοιότητες είναι μόνο επιφανειακές.

Η θεματολογία του ρεμπέτικου και το περιεχόμενο των τραγουδιών είναι σημαντικά για την παρούσα εργασία διότι συνδέονται στενά με το λεξιλόγιο το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για να τα εκφράσουν. Ο Παπαχριστόπουλος (1999: 115, όπως αναφέρεται στο Χριστοπούλου, 2016: 100-101) παρατηρεί πως τα συνηθέστερα θέματα του ρεμπέτικου λεξιλογίου είναι οι γυναίκες, η αστυνομία, οι ναρκωτικές ουσίες, οι φίλοι, η αγάπη, η φτώχεια και ο πλούτος, η ζωή και ο θάνατος, ενώ ο Πετρόπουλος (όπως αναφέρεται στο Δημητρακοπούλου, Τζένου & Ανδρούτσος, χ.χ.: κεφ. 4.1) κατατάσσει τα ρεμπέτικα σε κατηγορίες ανάλογα με την θεματολογία τους: μελαγχολικά/διαμαρτυρίας, που εξυμνούν τόπους/πόλεις και τους κατοίκους τους, εξωτικά, του έρωτα/χωρισμού, του υπόκοσμου/της φυλακής, που δείχνουν εικόνες από την ζωή, σκωπτικά, του πολέμου, της ταβέρνας, της ξενιτειάς, της φτώχειας, της μάνας, για συγκεκριμένα πρόσωπα, της αρρώστιας/του Χάρου. Ο Δαμιανάκος (2001: 173) ασκεί κριτική σε αυτήν την ταξινόμηση διότι δεν αποτελείται από ομοιογενείς κατηγορίες, αφού κάποιες αποτελούν κεντρικά μοτίβα (του έρωτα, της ξενιτειάς), άλλες ψυχική κατάσταση (της μελαγχολίας, της διαμαρτυρίας), άλλες περίσταση (των ναρκωτικών, τα *χασικλίδικα*), άλλες τόπο δημιουργίας ή αναφοράς (της φυλακής, των πόλεων) κ.λπ., ενώ πολύ λογικά επίσης παρατηρεί πως ένα τραγούδι μπορεί να μετέχει περισσότερων της μιας κατηγοριών (π.χ. τραγούδι της φυλακής που μιλά για τον έρωτα). Ο ίδιος, αν και αναγνωρίζει πως κάποια τραγούδια μπορούν να

καταταχθούν σε παραπάνω από μία κατηγορίες, επιλέγει να κατηγοριοποιήσει την ρεμπέτικη θεματολογία σε 8 ενότητες:

1. το χασίσι/ναρκωτικά (12%),
2. η φυλακή (4%),
3. η κάστα των ρεμπετών, το σινάφι (14%),
4. η θλίψη/η απελπισία/η διαμαρτυρία (17%),
5. ο έρωτας/η γυναίκα (40%),
6. η εργασία (12%),
7. τα όνειρα (3%),
8. τα υπόλοιπα (6%) (κυρίως σκωπτικά, επικαιρότητας και αναφερόμενα σε συγκεκριμένα πρόσωπα)².

Η θεματολογία του ρεμπέτικου μας προϋδεάζει και για το λεξιλόγιο το οποίο πιθανότατα χρησιμοποιείται σε αυτά τα κομμάτια και άρα και για τις πιθανές δάνειες λέξεις που μπορεί να συναντήσουμε.

3.3. Οι δημιουργοί του ρεμπέτικου

Το ρεμπέτικο τραγούδι προέρχεται και αρχικά παράγεται από τους ρεμπέτες, μια κοινωνική ομάδα με διακριτά χαρακτηριστικά. Οι άνθρωποι αυτοί συχνότατα χαρακτηρίζονται ως άτομα του περιθωρίου, άνθρωποι του υπόκοσμου, άτομα εμπλεκόμενα σε παράνομες δραστηριότητες, όπως οπλοφορία, χρήση απαγορευμένων ουσιών, ξυλοδαρμούς και βιαιοπραγίες. Προέρχονται από κατώτερες κοινωνικές τάξεις, εργάζονται συνήθως σε δουλειές της βιοπάλης και ζουν στα μεγάλα αστικά κέντρα (Ξυδόπουλος, 2008: 246-247, Χριστοπούλου, 2016: 99). Οι ίδιοι οι ρεμπέτες πάντως συχνά παρουσιάζονται στα τραγούδια τους ως άτομα που λειτουργούν με συγκεκριμένους αξιακούς κώδικες, με ειλικρίνεια και εντιμότητα ("Έλα κι οι ρεμπέτες έχουν μάνα μου χρυσή καρδιά", *Θα σε περιμένω απόψε*, 1948, Φωτίδας, Γ.), χαρούμενοι, γλεντζέδες και αγαπητοί στους γύρω τους ("Μια φορά μονάχα ζούμε στη ζωή, και τη θέλω, ομορφιές να 'ναι γεμάτη, με το γλέντι, τη χαρά, την ξενιασιά, κι όχι μες στην πίκρα το γινάτι", *Στη ζωή μου έχω πληγωθεί*, 1950,

---

² Σε παρένθεση είναι το ποσοστό από ένα σύνολο 517 τραγουδιών που μελέτησε.

Τσιτσάνης, Β.). Επιπροσθέτως έχουν χαρακτηριστικό ντύσιμο, περπάτημα, τρόπο ομιλίας, και βέβαια λεξιλόγιο. Το τελευταίο δεν πρέπει να προκαλεί εντύπωση, αφού οι ρεμπέτες θέτουν εαυτούς συνειδητά στο περιθώριο, διαφοροποιούνται από τον καθωσπρεπισμό και αυτοπροσδιορίζονται ως κοινωνικά απόβλητοι, κάτι που πραγματώνεται και διά μέσου των γλωσσικών επιλογών τους (Ξυδόπουλος, 2008: 247). Με το πέρασμα των ετών, όπως είδαμε στην ενότητα 3.2, το ρεμπέτικο ξέφυγε από αυτό το αρχικό πλαίσιο, και στους δημιουργούς του προσετέθησαν και μη ρεμπέτες, επαγγελματίες μουσικοί, αρκετοί από την Πόλη και την Μ. Ασία, οι οποίοι το εξέλιξαν τόσο καλλιτεχνικά, όσο και γλωσσικά με τις επιλογές τους.

Οι ίδιες συνθήκες που οδήγησαν στην γέννηση του ρεμπέτικου (μετακινήσεις πληθυσμών, αλληλεπίδραση της μουσικής τέχνης των διάφορων πληθυσμών μιας περιοχής, έκφραση δυσκολιών, λύπης, απογοητεύσεων) γέννησαν και τα μπλουζ στην Αμερική, την σάμπα στην Βραζιλία, την ρέγγε στην Τζαμάικα (Δημητρακοπούλου, Τζένου & Ανδρούτσος, χ.χ.: κεφ. 4.1) και τα φάδος στην Πορτογαλία (<https://helleniculturaldiplomacy.com/fado-h-eksexousa-paradosh-ths-portogalikhs-mousikh-s-koultouras/>).

3.4. Το ρεμπέτικο λεξιλόγιο

Η Σιούλη-Κατάκη (2022) παρατηρεί πως οι στίχοι των ρεμπέτικων τραγουδιών βρίθουν από το ανάλογο *λεξιλόγιο των ρεμπετών*, κάτι που δείχνει πως στα τραγούδια αυτά πολύ συχνά γίνεται χρήση ενός διαφορετικού λεξιλογίου το οποίο προέρχεται από την κοινωνική ομάδα που το χρησιμοποιεί. Η διαφορετικότητα και ο κόσμος του ρεμπέτικου ώθησαν αρκετούς ερευνητές να ασχοληθούν με τον τρόπο ζωής, την τέχνη και το λεξιλόγιο των ρεμπετών· ενδεικτικά αναφέρω τους: Πετρόπουλο 1968, Δαμιανάκο 1976, Κωνσταντινίδου 1987, 2001, Ανδριάκαινα 1996, Παπαχριστόπουλο 1999, Σαββόπουλο 2006, 2009, Σκιαδά 2011. Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν οι ρεμπέτες εντάσσεται στα λεγόμενα *περιθωριακά λεξιλόγια*, δηλαδή, όπως εξηγεί ο Ξυδόπουλος (2008: 233), "μια ειδική κατηγορία του λεξικού μιας γλώσσας που χρησιμοποιείται από συγκεκριμένες κατηγορίες ομιλητών σε συγκεκριμένες περιστάσεις επικοινωνίας" και αποτελεί τμήμα των περιθωριακών γλωσσών. Η Φιλίππακη-Warburton (1999: 338-339) επισημαίνει για τις περιθωριακές γλώσσες ότι

χρησιμοποιούνται από περιθωριακές κοινωνικά ομάδες που ενίοτε ξεπερνούν τα όρια του νόμιμου. Κατά την Χριστοπούλου (2016: 100), το λεξιλόγιο του ρεμπέτικου αποτελείται από λέξεις και φράσεις του λεξιλογίου της πιάτσας, των χαρτοπαικτών, των φυλακισμένων και των τοξικομανών, ενώ, αναφορικά με τις δάνειες λέξεις, υποστηρίζει ότι οι περισσότερες είναι τουρκικής και ιταλικής προέλευσης.

3.5. Οι γλώσσες δανεισμού του ρεμπέτικου τραγουδιού

Οι γλώσσες από τις οποίες οι στιχουργοί του ρεμπέτικου-λαϊκού τραγουδιού έχουν αλιεύσει δάνεια είναι ως επί το πλείστον η τουρκική, η ιταλική, η βενετική, η γαλλική και η αγγλική, ενώ αρκετοί είναι και οι μεσαιωνικοί τύποι από τις παραπάνω γλώσσες, όπως θα δούμε αναλυτικά στην ενότητα 4.4. Η Χριστοπούλου (2015) θεωρεί πως οι επιρροές από την τουρκική γλώσσα κατά κύριο λόγο οφείλονται στην οθωμανική κατοχή και στην γειτνίαση των δύο χωρών. Εδώ θα προσθέσω και το γεγονός πως κάποιοι από τους συνθέτες/στιχουργούς του ρεμπέτικου έζησαν σε περιοχές της Τουρκίας, όπως η Σμύρνη και η Πόλη, συνυπάρχοντας με Τούρκους ομιλητές, και προσέφυγαν στην Ελλάδα μετά τον ξεριζωμό του εκεί ελληνικού στοιχείου. Αντίστοιχοι είναι και οι λόγοι που συναντούμε ιταλικά και βενετικά δάνεια, δηλαδή η βενετική κυριαρχία σε περιοχές του ελλαδικού χώρου και η εγγύτητα των χωρών. Στοιχεία από την αλβανική επίσης μπορούμε να υποθέσουμε πως οφείλονται στην γειτνίαση των δύο χωρών, όπως επίσης και στον αρβανίτικο/αρβανιτόφωνο πληθυσμό στον ελλαδικό χώρο (Ευαγγελίδης, 2014: κεφ. 9). Αντιθέτως στις περιπτώσεις της αγγλικής και της γαλλικής ασφαλώς δεν υπάρχει ούτε γειτνίαση ούτε κυριαρχία, οπότε οι αιτίες θα πρέπει πιθανόν να αναζητηθούν στο γεγονός ότι οι γλώσσες αυτές αποτέλεσαν γλώσσες κύρους και αντιπροσώπευαν ένα ανώτερο πολιτισμικό και πνευματικό επίπεδο. Οι Αντωνοπούλου και Κουλόπουλος (2019: 93) θεωρούν πως σημαντικό ρόλο για την εισροή δάνειων στοιχείων γενικότερα έπαιξαν οι πολυπολιτισμικές και πολυγλωσσικές επαφές στα μεγάλα λιμάνια της Ελλάδας με άτομα από διάφορες χώρες. Η Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (1994: 110-113) σημειώνει ότι οι λόγοι εισαγωγής των γαλλικών δανείων θα πρέπει να αποδοθούν στο γεγονός ότι η Γαλλία θεωρούνταν ηγέτιδα δύναμη την εποχή εκείνη, διακρίνονταν για την τεχνολογική υπεροχή της, ενώ παράλληλα

φαίνεται να υπάρχει και μια πνευματική σύνδεση μεταξύ του γαλλικού και ελληνικού λαού, αφού ιδέες του γαλλικού διαφωτισμού και της γαλλικής επανάστασης ασφαλώς ενέπνευσαν τα αντίστοιχα ελληνικά επαναστατικά κινήματα.

Οι στιχουργοί του ρεμπέτικου, όπως θα δούμε αναλυτικά στην ενότητα 4.2, προέρχονταν από διάφορες περιοχές: Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Μ. Ασία, Αττική, Πελοπόννησο, Θεσσαλία, νησιά του Αιγαίου, νησιά του Ιονίου. Το δάνειο λεξιλόγιο που χρησιμοποιούν, στην πλειοψηφία του, είναι απλό και καθημερινό· πρόκειται για λέξεις που υπάρχουν και στο κοινό νεοελληνικό λεξιλόγιο. Ειδικά τα δάνεια από την αγγλική, γαλλική, ιταλική και βενετική γλώσσα είναι λέξεις που χρησιμοποιούνται και σήμερα συνεχώς, άρα ο τύπος καταγωγής των στιχουργών δεν φαίνεται να παίζει κάποιο ρόλο στην χρήση αυτών των δανείων. Τα δάνεια από την τουρκική παρουσιάζουν το εξής χαρακτηριστικό: κάποια είναι καθημερινές λέξεις, οι οποίες χρησιμοποιούνται συχνά και εντάσσονται στο λεξικό της ελληνικής ως αποτέλεσμα της επαφής των δύο γλωσσών. Κάποια άλλα όμως είναι λιγότερο κοινά και συνηθισμένα, έχουν ένα μεγαλύτερο βαθμό σημασιολογικής αδιαφάνειας και "ξενίζουν" περισσότερο τον ακροατή. Πρόκειται κυρίως για λέξεις σχετιζόμενες με την ρεμπέτικη ζωή, τα ναρκωτικά και την παρανομία, οι οποίες διέπονται από έναν μεγαλύτερο βαθμό εξειδίκευσης. Επίσης λέξεις προερχόμενες από την τουρκική σχετικές με τον έρωτα δημιουργούν στο μυαλό εικόνες ειδυλλιακές, με εξωτικά μέρη και γυναίκες με ανατολίτικα χαρακτηριστικά, κεντρίζοντας έτσι την φαντασία του ακροατή. Η χρήση τέτοιων δανείων μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι στιχουργοί που προέρχονταν από περιοχές της Τουρκίας άκουγαν συχνά αυτές τις λέξεις και τις είχαν εντάξει στο λεξιλόγιό τους. Το πιθανότερο όμως, κατά την γνώμη μου, είναι ότι προσπαθούσαν να χρησιμοποιήσουν σπάνιες ξένες λέξεις εσκεμμένα και επιτηδευμένα προκειμένου να προσδώσουν στα τραγούδια τους έναν βαθμό εξωτικότητας³ και να σχηματίσουν μια διαφοροποιημένη γλωσσική ταυτότητα που θα τους καθιστούσε ξεχωριστούς. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι πολλές δάνειες λέξεις χρησιμοποιούνται ελάχιστες φορές, σε αντίθεση με άλλες που απαντώνται διαρκώς, άρα είναι αμφίβολο το κατά πόσο όντως χρησιμοποιούνταν από τους στιχουργούς ως μέρος του καθημερινού τους λεξιλογίου. Συνοψίζοντας, θα

³ Η επιτυχία αυτής της τακτικής, της χρήσης δηλαδή ξένων τύπων αδιαφανούς περιεχομένου για τον αναγνώστη, φαίνεται και από την τεράστια αποδοχή από τον απλό κόσμο που είχε το ποιητικό έργο του Ν. Καββαδία, το οποίο είναι γεμάτο με άγνωστες για τον κόσμο ναυτικές ορολογίες.

έλεγα ότι η τουρκική γλώσσα αποτελεί την πρώτη επιλογή των στιχουργών για την χρήση δάνειων λέξεων τόσο για λόγους διγλωσσίας και εξοικείωσης μαζί της όσο και για το ανατολίτικο υπόβαθρο που συνεπάγεται.

4. Η παρούσα εργασία

Στην παρούσα εργασία εξετάζω λέξεις και φράσεις από ρεμπέτικα τραγούδια της περιόδου 1922-1952, οι οποίες είναι αποτέλεσμα εξωτερικού ή διαχρονικού δανεισμού, και προβαίνω σε ποσοτικές, μορφολογικές και σημασιολογικές παρατηρήσεις. Στο παρόν κεφάλαιο εξηγώ αρχικά τον τρόπο με τον οποίο διεξήγαγα την έρευνα. Στην συνέχεια αναφέρομαι συγκεκριμένα στους στιχουργούς και τα τραγούδια που εξέτασα. Ακολουθώ περιγράφω αναλυτικά το πώς εντόπισα και καταμέτρησα τις δάνειες λέξεις της έρευνας και παραθέτω στατιστικά δεδομένα. Έπειτα καταγράφω τα στατιστικά αποτελέσματα της έρευνας αναφορικά με την προέλευση των δανείων. Η ενότητα κλείνει με αναφορές σε κάποιες επιπλέον περιπτώσεις, όπως τα μεσαιωνικά δάνεια, τα αντιδάνεια και η αλλαγή κώδικα.

4.1. Η μεθοδολογία της έρευνας

Για τις ανάγκες της έρευνας μελέτησα τραγούδια από στιχουργούς οι οποίοι τυγχάνουν καθολικής αποδοχής ως δημιουργοί του ρεμπέτικου τραγουδιού, όπως οι: Ασίκης, Βαμβακάρης, Γεωργακοπούλου, Γκόγκος, Δελιάς, Διαμαντίδης Δραγάτσης, Εϊτζιρίδης, Εσκενάζυ, Καμβύσης, Μάθεσης, Μπάτης, Παπαγιαννοπούλου, Ρούκουνας, Σκαρβέλης, Τομπούλης, Τούντας, Τσιτσάνης, Χάρμας, Χατζηχρήστος κ.ά.

Για την εύρεση των τραγουδιών τα οποία έχει γράψει ο κάθε στιχουργός χρησιμοποίησα την ιστοσελίδα <https://stixoi.info/>, στην οποία μπορεί κανείς να βρει συγκεντρωμένο έναν μεγάλο αριθμό τραγουδιών της ελληνικής δισκογραφίας μαζί με τους στίχους τους. Πρόκειται για μία ελεύθερα προσβάσιμη ιστοσελίδα, η οποία δημιουργήθηκε και συντηρείται από τα διαδικτυακά μέλη της, στην οποία μπορεί κανείς να αναζητήσει γενικότερα στίχους, είτε τραγουδιών, είτε ποιημάτων, είτε ακόμα και μεταφράσεις αυτών, στις οποίες προβαίνουν τα διαδικτυακά μέλη της σελίδας τους· η αναζήτηση μπορεί να γίνει είτε αλφαβητικά, είτε ανά στιχουργό, είτε ανά συνθέτη, είτε ανά ερμηνευτή κ.λπ. Οι στίχοι και τα στοιχεία των δημιουργών

(π.χ. συνθέτης, ποιητής, μεταφραστής, στιχουργός) αποστέλλονται από τα μέλη της κοινότητας στους διαχειριστές της σελίδας, οι οποίοι προβαίνουν σε κάποιον τυπικό έλεγχο και μετέπειτα ανεβάζουν τους στίχους και τα στοιχεία των δημιουργών όπως τα έστειλε το μέλος. Αυτή η διαδικασία επιτρέπει στον οποιοδήποτε να στείλει καταγεγραμμένους στίχους, κάτι που βοηθά στο να είναι διαθέσιμοι online εκατοντάδες χιλιάδες στίχων (τον Μάιο του 2024 ήταν ανεβασμένα πάνω από 132.000 τραγούδια και 269.000 ποιήματα), αλλά, όπως είναι λογικό μειώνει πολύ την αξιοπιστία, αφού οι ανεβασμένοι στίχοι και οι δημιουργοί δεν υπόκεινται σε ποιοτικό έλεγχο και πολύ συχνά περιέχουν λάθη. Παρά τις όποιες αδυναμίες της όμως, η σελίδα αυτή περιέχει συγκεντρωμένο το σύνολο των δημιουργιών του κάθε στιχουργού, οπότε την χρησιμοποίησα σαν βάση για να καταγράψω τα τραγούδια που αποδίδονται στον κάθε έναν από τους προαναφερθέντες δημιουργούς.

Για την επιβεβαίωση του στιχουργού του τραγουδιού και το έτος ηχογράφησης χρησιμοποιήθηκαν οι σελίδες <https://rebetiko.sealabs.net/>, <https://vmrebetiko.gr/> και <https://www.greekdiscography.gr/Home.htm>. Στις σελίδες αυτές μπορεί κανείς να βρει τα περισσότερα από τα στοιχεία τεκμηρίωσης ενός δίσκου, όπως τα ονόματα του τραγουδιστή, του στιχουργού και του συνθέτη, την φωτογραφία του δίσκου, το έτος ηχογράφησης, τον κωδικό του δίσκου και τον κωδικό της μήτρας, όπου βέβαια έχουν διασωθεί αυτές οι πληροφορίες. Η βασική πηγή στην οποία στηρίχθηκα ήταν η σελίδα <https://vmrebetiko.gr/>, η οποία αποτελεί τον καρπό της ψηφιοποίησης του Αρχείου Κουνάδη, το οποίο άρχισε να συγκροτείται από την δεκαετία του '60 από τον ερευνητή Παναγιώτη Κουνάδη, και περιέχει ηχογραφήσεις, δίσκους, στοιχεία τεκμηρίωσης, φωτογραφίες, ακόμα και ιστορίες της εποχής. Πρόκειται για μια σελίδα η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού ακριβώς για λόγους τεκμηρίωσης, άρα θεωρώ την ακρίβειά της υψηλή. Ο λόγος που χρειάστηκε να ανατρέξω και στις άλλες δύο ιστοσελίδες για θέματα τεκμηρίωσης είναι ότι αρκετά τραγούδια πολύ απλά δεν βρίσκονταν στο Αρχείο Κουνάδη, άρα λειτούργησαν συμπληρωματικά. Σε κάποιες περιπτώσεις τα στοιχεία δεν συμφωνούσαν απόλυτα μεταξύ τους: κάποιες χρονολογίες ηχογράφησης δεν ήταν σαφείς, ενώ το ίδιο συνέβη και με κάποιους στιχουργούς. Σε αυτές τις περιπτώσεις επέλεξα να ακολουθήσω την περισσότερο διαδεδομένη άποψη, ενώ για επιπλέον

γνώμες και απόψεις ουκ ολίγες φορές κατέφυγα και στην διαδικτυακή ρεμπέτικη κοινότητα <https://rembetiko.gr/>.

Αναφορικά με τους στίχους των τραγουδιών βασίστηκα κυρίως στην αυτήκοη ακρόαση, όπου τουλάχιστον στάθηκε δυνατόν να βρεθεί το τραγούδι μέσω του διαδικτύου. Οι λόγοι για αυτό ήταν οι εξής: αφενός ήθελα να έχω προσωπική άποψη για το τραγούδι, ώστε να μπορώ να κρίνω καταρχήν αν όντως εντάσσεται στα ρεμπέτικα της εποχής και δεν είναι ας πούμε δημοτικό τραγούδι ή επιθεώρηση⁴. αφετέρου διότι θεωρώ πως η σελίδα <https://stixoi.info/>, όπως εξήγησα παραπάνω, δεν είναι πλήρως αξιόπιστη, οπότε προτίμησα να μην βασιστώ σε αυτήν, όπου υπήρχε η επιλογή. Όπου δεν μπόρεσα να βρω το ηχητικό, βασίστηκα αναγκαστικά στο κείμενο που βρήκα καταγεγραμμένο σε κάποια από τις παραπάνω ιστοσελίδες, κυρίως στην <https://stixoi.info/>. Κάθε τραγούδι το άκουσα ή διάβασα τους στίχους του προσεκτικά, και σημείωσα κάθε λέξη που μου φάνηκε δάνεια.

Τα περισσότερα από τα τραγούδια που εξέτασα έχουν ηχογραφηθεί από διάφορους καλλιτέχνες ανά τα χρόνια και σε αρκετές περιπτώσεις έχουν γίνει είτε αλλαγές λέξεων είτε προσθήκες ολόκληρων στροφών σε σχέση με την πρώτη ηχογράφιση. Σε όλες τις περιπτώσεις οι στίχοι που εξέτασα είναι από την πρώτη ηχογράφιση του τραγουδιού, τουλάχιστον όπου στάθηκε δυνατόν αυτή να εντοπιστεί, ενώ στις περιπτώσεις που δεν βρέθηκε η πρώτη εκτέλεση κατέγραψα την αμέσως επόμενη. Ο λόγος για αυτό είναι ότι ήθελα να καταγράψω τους στίχους στην αρχική τους μορφή, όπως τους συνέλαβε ο στιχουργός και όπως ηχογραφήθηκαν πρώτη φορά. Εντόπισα τις δάνειες λέξεις με βάση το γλωσσικό μου αισθητήριο, τις κατέγραψα και στην συνέχεια έλεγξα την προέλευσή τους με λεξικά. Στις περιπτώσεις που μέσα σε ένα τραγούδι μια λέξη επαναλαμβάνεται, σημειώνω την παρουσία της για δεύτερη (ή τρίτη φορά κ.λπ.) μόνο στην περίπτωση που βρίσκεται σε διαφοροποιημένο στίχο από την πρώτη φορά. Αν ένας στίχος είναι ακριβώς ίδιος με κάποιον προηγούμενο δεν τον λαμβάνω υπόψη μου για την καταμέτρηση της λέξης. Για την ετυμολογία των λέξεων χρησιμοποίησα το Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη και το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Λεξικό Τριανταφυλλίδη), το οποίο είναι διαθέσιμο στην σελίδα <https://www.greek->

⁴ Επέλεξα να συμπεριλάβω αρκετά τραγούδια με έντονα συμρναίικες καταβολές αφενός διότι στιχουργικά και μουσικά κινούνται στο ίδιο μήκος κύματος με τα ρεμπέτικα, αφετέρου για να υπάρχουν περισσότερα δεδομένα από στιχουργούς με καταγωγή από την Πόλη και την Μ. Ασία.

language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html. Για την σημασία των λέξεων, πέρα από τα παραπάνω λεξικά, προσέτρεξα επίσης στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη και, κυρίως, στο Λεξικό της Λαϊκής και Περιθωριακής Γλώσσας του Γ. Κάτου, το οποίο είναι διαθέσιμο στην διεύθυνση <http://georgakas.lit.auth.gr/dictionaries/index.php/leksiko-g-katou>. Σημαντική βοήθεια υπήρξε επίσης το φόρουμ <https://rembetiko.gr/> και ιδιαίτερα οι συζητήσεις αναφορικά με σπάνιες λέξεις στα ρεμπέτικα τραγούδια. Πληροφορίες επίσης άντλησα και από την ιστοσελίδα https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CE%BA%CF%8C:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1_%CE%A3%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%B1 για κάποιες λέξεις για τις οποίες δεν υπήρχαν πληροφορίες σε άλλα λεξικά. Αναφορικά με τις ξένες λέξεις και όρους χρησιμοποίησα τα διαδικτυακά λεξικά που βρίσκονται στην διεύθυνση <https://www.wordreference.com/>. Για τις λέξεις οι οποίες αναφέρονται ως μεσαιωνικές ανέτρεξα επίσης στην επιτομή του Λεξικού Κριαρά (διαθέσιμο στην διεύθυνση https://www.greek-language.gr/greekLang/medieval_greek/kriaras/index.html) προκειμένου να διαπιστώσω την σημασία και την χρήση τους κατά την μεσαιωνική περίοδο. Για τις μεσαιωνικές λέξεις, κατά κανόνα, έκανα χρήση του γλωσσικού μου αισθητηρίου: όσες λέξεις μου ακούγονταν "ξένες" τις κατέγραφα, με το σκεπτικό πως είναι λέξεις κληρονομημένες μεν, αφού είναι ενταγμένες στο λεξικό της ελληνικής ήδη από προηγούμενη περίοδο, αλλά για έναν φυσικό ομιλητή ακούγονται ακόμα σαν ξένες, άρα δεν έχουν καθιερωθεί ακόμα επί της ουσίας ως κληρονομημένες λέξεις.

Στις επόμενες ενότητες γίνονται αναφορές και σε κάποια αριθμητικά μεγέθη, όπως ποσοστά τοις εκατό, σύνολο τύπων ανά τραγούδι κ.τ.ό. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις έγινε στρογγυλοποίηση των αριθμών αυτών στο δέκατο.

4.2. Τα τραγούδια και οι στιχουργοί

Η έρευνα επικεντρώθηκε στην περίοδο 1922-1952, από την οποία μελέτησα 1.065 τραγούδια. Εστίασα σε κάποιους σημαντικούς στιχουργούς αυτής της περιόδου και εξέτασα τα τραγούδια που έγραψαν εντός αυτής· αυτό είχε ως αποτέλεσμα να

μείνουν εκτός έρευνας κάποιοι σημαντικοί στιχουργοί (π.χ. Βασιλειάδης, Παπαϊωάννου, Μάτσας κ.ά.) το έργο των οποίων όμως θα καθιστούσε την παρούσα έρευνα μάλλον μη διαχειρίσιμη λόγω του πλήθους των δεδομένων. Μόνη εξαίρεση αναφορικά με το χρονικό πλαίσιο αποτέλεσαν δύο τραγούδια του Π. Τούντα των ετών 1910 και 1919, τα οποία συμπεριελήφθησαν για λόγους πληρότητας του έργου του εν λόγω στιχουργού, και τα οποία θεώρησα πως εναρμονίζονται τόσο μουσικά όσο και, κυρίως, γλωσσικά με τα μετέπειτα τραγούδια του.

Οι στιχουργοί που επέλεξα να μελετήσω φαίνονται αναλυτικά στον πίνακα 4-1:

Όνομα	Ημ. Γεν.- Θαν.	Τόπος Γέννησης	Τραγ.
Αθανασίου, Α.*	1912-1984	Κωνσταντινούπολη	1
Αμπατζή, Ρ.	1914;-1969	Σμύρνη	2
Αραμπατζόγλου, Δ.*	;	Πειραιάς	1
Ασίκης, Γ.	1890-1966	Κωνσταντινούπολη	71
Αστερίδης, Μ.*	;	;	1
Βαμβακάρης, Μ.	1905-1972	Σύρος	128
Γεωργακοπούλου, Ι.	1920;-2007	Πύργος	34
Γκόγκος, Δ.	1903/4-1985	Πειραιάς	40
Δελιάς, Α.	1912-1944	Σμύρνη	10
Διαμαντίδης, Α.	1892-1945	Κωνσταντινούπολη	30
Δραγάτσης, Ι.	1885-1958	Σμύρνη	44
Εϊτζιρίδης, Ι.	1893-1942	Μ. Ασία	12
Εσκενάζυ, Ρ.	1885;-1980	Κωνσταντινούπολη	12
Καμβύσης, Γ.	1884;-;	Κέρκυρα;	20
Κάνουλας, Κ.*	1894-1962	Μ. Ασία	1
Καρακάσης, Σ.*	;	;	1
Καρίπης, Κ.*	1895;-1952;	Κωνσταντινούπολη	1
Κασιμάτης, Ζ.	1896-1965	Σμύρνη	6
Κατσαρός-Θεολογίτης, Γ.*	1888;-1997	Αμοργός	1
Κοφινιώτης, Κ.*	1906;-1987	Μ. Ασία	1
Λελάκης, Ι.*	1914-1978	Σμύρνη	1

Μάθησης, Ν.	1907-1975	Σαλαμίνα	7
Μακρής, Κ.*	;	;	2
Μάνεσης, Κ.*	1914-2002	Αθήνα	1
Μάτσας, Μ.*	1903-1970	Πρέβεζα	7
Μαυροφρύδης, Β.*	;	;	1
Μητσάκης, Γ.*	1921;-1993	Κωνσταντινούπολη	2
Μπάτης, Γ.	1885/9-1967	Μέθανα	15
Παπαγιαννοπούλου, Ε.	1893-1972	Μ. Ασία	10
Ρούκουνας, Κ.	1903-1984	Σάμος	45
Ρούτσος, Ν.*	1903-1981	Αθήνα	1
Σκαρβέλης, Κ.	1880-1942	Κωνσταντινούπολη	130
Τομπούλης, Α.	1879/91-1965	Κωνσταντινούπολη	8
Τούντας, Π.	1884-1942	Σμύρνη	125
Τριβουλίδης, ;*	;	;	1
Τσιτσάνης, Β.	1915-1984	Τρίκαλα	230
Φραντζεσκοπούλου, Μ.	1895;-1978;	Κωνσταντινούπολη	5
Φωτίδας, Γ.*	1906-1952	Αθήνα	3
Χάρμας Τ.&Λ.	1918-2008	Λεωνίδιο	18
Χατζηχρήστος, Α.	1903-1959	Σμύρνη	36

Πίνακας 4-1 Οι στιχουργοί του σώματος κειμένων

*Οι στιχουργοί αυτοί δεν βρίσκονταν μέσα στις αρχικές επιλογές προς μελέτη, αλλά η έρευνα έδειξε πως είναι οι δημιουργοί τραγουδιών που συχνά αποδίδονται σε γνωστότερους καλλιτέχνες. Έκρινα πως δεν υπήρχε λόγος να αφαιρεθούν αυτά τα τραγούδια από την έρευνα, αφού αφενός ο αριθμός τους είναι πολύ μικρός και αφετέρου το μόνο τους μειονέκτημα είναι πως για κάποιους από αυτούς δεν γνωρίζουμε πολλά πράγματα για την ζωή τους.

Οι περισσότεροι από τους παραπάνω στιχουργούς ήταν επίσης και οι σημαντικότεροι συνθέτες, τραγουδιστές και οργανοπαίχτες της εποχής, οπότε μπορούμε να θεωρήσουμε πως αποτέλεσαν τους βασικότερους ίσως εκφραστές του ρεμπέτικου τραγουδιού της περιόδου που εξετάζουμε: ο Αθανασίου ήταν δεξιότηνης στο μπουζούκι, η Αμπατζή τραγουδίστρια, ο Ασίκης τραγουδιστής, συνθέτης και ουτίστας, ο Βαμβακάρης τραγουδιστής, συνθέτης και μπουζουκτής, η Γεωργακοπούλου τραγουδίστρια και συνθέτρια, ο Γκόγκος τραγουδιστής, συνθέτης και μπουζουκτής, ο Δελιάς τραγουδιστής, συνθέτης και μπουζουκτής, ο

Διαμαντίδης συνθέτης, τραγουδιστής και κιθαρίστας, ο Δραγάσης συνθέτης και δεξιοτέχνης βιολιτζής, ο Εϊτζιρίδης συνθέτης και μπουζουκτσής, η Εσκενάζυ τραγουδίστρια, ο Καμβύσης συνθέτης, τραγουδιστής και κιθαρίστας, ο Καρίπης συνθέτης, τραγουδιστής και κιθαρίστας, ο Κασιμάτης συνθέτης, τραγουδιστής και κιθαρίστας, ο Ρούκουνας συνθέτης, τραγουδιστής και κιθαρίστας, ο Σκαρβέλης συνθέτης, τραγουδιστής και κιθαρίστας, ο Τομπούλης συνθέτης τραγουδιστής και περίφημος ουτίστας, ο Τούντας συνθέτης, βιολιτζής και μαντολινίστας, ο Τσιτσάνης τραγουδιστής, συνθέτης και μπουζουκτσής, η Φραντζεσκοπούλου τραγουδίστρια και συνθέτρια, ο Χάρμας τραγουδιστής, συνθέτης και μπουζουκτσής, και ο Χατζηχρήστος τραγουδιστής, συνθέτης και μπουζουκτσής. Βλέπουμε λοιπόν πως οι περισσότεροι στιχουργοί που εξετάζουμε δεν είχαν μόνο γλωσσική συνεισφορά, αλλά συμμετείχαν και μουσικά και εκτελεστικά στο ρεμπέτικο τραγούδι.

Τέλος, μία σημαντική παρατήρηση που θα πρέπει να γίνει είναι ότι οι στιχουργοί/καλλιτέχνες του ρεμπέτικου της περιόδου που εξετάζουμε δεν θα πρέπει να θεωρούνται αναγκαστικά και ρεμπέτες, άνθρωποι του περιθωρίου, με ζωή μέσα στην παρανομία. Αν και αρκετοί από αυτούς όντως ζούσαν μια ταραχώδη ζωή, σαν αυθεντικοί ρεμπέτες (π.χ. ο Μάθης είχε σκοτώσει άνθρωπο, ο Δελιάς πέθανε από υπερβολική χρήση ναρκωτικών, η Παπαγιαννοπούλου τζόγαρε μανιωδώς), εν τούτοις δεν πρέπει να ξεχνάμε πως ήταν καλλιτέχνες-μουσικοί κατ' επάγγελμα και αρκετές φορές μέσα από τα τραγούδια τους απλώς περιέγραφαν την ρεμπέτικη ζωή, χωρίς απαραίτητα να μιλούν βιωματικά. Άλλωστε την περίοδο που εξετάζουμε (1922-1952) το ρεμπέτικο αρχίζει και ξεφεύγει από την παρανομία και το περιθώριο και γίνεται σταδιακά η κυρίαρχη μουσική τάση· σε αυτό συνέβαλλαν πολύ οι δημιουργοί του, οι οποίοι το πήγαν μουσικά και στιχουργικά στο επόμενο επίπεδο.

4.3. Οι δάνειες λέξεις της έρευνας

Στην παρούσα έρευνα προσπάθησα να καταγράψω όλους τους δάνειους τύπους που συνάντησα σε κάθε τραγούδι. Ένας τύπος μπορεί να επαναλαμβάνεται αρκετές φορές· σε αυτήν την περίπτωση σημείωσα όλες τις φορές που εμφανίζεται ο τύπος αρκεί να μην βρίσκεται σε ακριβώς ίδιο προϋπάρχοντα στίχο. Ο λόγος που το έκανα αυτό είναι ότι τα τραγούδια χαρακτηρίζονται από συχνές επαναλήψεις στίχων (π.χ.

ρεφρέν) και κάτι τέτοιο θα αύξανε αδικαιολόγητα το πλήθος των δάνειων τύπων. Αν ο τύπος διαφέρει έστω και κατά έναν φθόγγο τον σημειώνω σαν ξεχωριστή καταχώριση. Μέσα στα τραγούδια πολύ συχνά εμφανίζονται και επιφωνήματα· καταγράφω τα επιφωνήματα μονάχα όταν αυτά αποτελούν μέρος της στιχουργικής του τραγουδιού, όταν δηλαδή εκφέρονται εντός του μουσικού ρυθμού, και όχι όταν αποτελούν αυθόρμητη έκφραση του ερμηνευτή. π.χ.:

1) *Αμάν αμάν ώπλες*

κούκλα μου κουκλίτσα μου

συ μ' εχεις τρελάνει Ελενίτσα μου

(*Ελενίτσα*, Δραγάτσης, 1931)

Την ίδια λογική ακολουθώ και στην περίπτωση των εμβόλιμων φράσεων που περιέχουν δάνειους τύπους, δηλαδή δεν τους καταγράφω καθόλου. π.χ.:

2) *-Ίσα ρε φάντη!*

-Γειά σου βρε Ρίτα μάγκισσα!

(*Είσαι φάντης*, Ασίκης, 1936)

Αν και αυτές οι εμβόλιμες φράσεις των ερμηνευτών φαντάζουν αυθόρμητες και πηγαίες, εντούτοις δεν τις έλαβα υπόψη μου για δύο λόγους: πρώτον διότι ο σκοπός της εργασίας είναι να εξετάσει δάνειους τύπους μέσα τους στίχους του ρεμπέτικου και όχι γενικότερα στον καθημερινό λόγο των ρεμπετών, όπου εκεί θα έπρεπε να λάβουμε υπόψη μας άλλο σώμα κειμένων. Δεύτερον διότι αυτές οι φράσεις είναι κάπως τυποποιημένες, αναμενόμενες και παρουσιάζονται πολύ συχνά στα ρεμπέτικα, άρα δεν είναι τελικά τόσο αυθόρμητες.

Δάνειες λέξεις οι οποίες εμφανίζονται στον τίτλο του τραγουδιού, καταγράφονται μόνο εάν δεν εμφανίζονται καθόλου μέσα στο τραγούδι, με το σκεπτικό ότι ο τίτλος αποτελεί επίσημο μέρος της σύνθεσης, όπως θα συνέβαινε και με ένα γραπτό ποίημα, και άρα δεν ήθελα να χαθούν αυτές οι λέξεις από την έρευνα. Το πρόβλημα με τους τίτλους των ρεμπέτικων είναι ότι πολλές φορές χρησιμοποιούνται και εναλλακτικοί τίτλοι επισήμως, π.χ. *Νεβά Καρίπ Χετζάζ Μανές* ή *Τύχη τι σφάλμα σου 'κανα*. Σε αυτές τις περιπτώσεις καταγράφω τις τυχόν δάνειες λέξεις και στους δύο τίτλους.

Το σύνολο λοιπόν όλων των δάνειων τύπων που κατέγραψα ανέρχεται σε 3796. Ονομάζω αυτόν τον αριθμό Πλήρες Σύνολο Δάνειων Τύπων (ΠΣΔΤ). Όπως είναι

προφανές, ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει πολλές κοινές καταχωρίσεις τύπων μέσα στο ίδιο τραγούδι, οι οποίοι επαναλαμβάνονται. Για τον λόγο αυτόν καταμέτρησα πάλι τους τύπους χωρίς όμως να λάβω υπόψιν μου τους όμοιους τύπους εντός του ίδιου τραγουδιού. Ονομάζω αυτό το άθροισμα Σύνολο Δάνειων Τύπων (ΣΔΤ) και ανέρχεται σε 3232. Το πλεονέκτημα του Συνόλου Δάνειων Τύπων έναντι του Πλήρους Συνόλου Δάνειων Τύπων έγκειται στο ότι το πρώτο καταμετρά τους μοναδικούς δάνειους τύπους ανά τραγούδι και άρα αποφεύγονται οι επαναλήψεις, οπότε προσμετράται περισσότερο η δημιουργικότητα του στιχουργού. Επίσης καταμέτρησα και το Σύνολο Μοναδικών Δάνειων Τύπων (ΣΜΔΤ): πρόκειται για το σύνολο των διαφορετικών τύπων που συνάντησα συνολικά στα τραγούδια που εξέτασα και ανέρχεται σε 1193. Ακόμη μία καταμέτρηση που έκανα είναι εκείνη του Συνόλου των Λημμάτων (ΣΛ)· κατά τον Κρύσταλ (2006: 159) το λήμμα είναι "μια αφηρημένη αναπαράσταση όλων των τυπικών λεξικών ποικιλιών που θα μπορούσαν να ισχύουν". Αυτή η καταμέτρηση αγνοεί τους διάφορους γραμματικούς τύπους μιας λέξης αλλά καταγράφει ξεχωριστά τα 3 γένη, όπως επίσης καταγράφει ξεχωριστά και τα υποκοριστικά ή μεγεθυντικά. Το άθροισμα του Συνόλου των Λημμάτων ανέρχεται σε 894 και είναι χρήσιμο για τις μορφολογικές παρατηρήσεις που θα γίνουν. Τέλος καταμέτρησα και το Σύνολο των Ριζών των Λημμάτων (ΣΡΛ) που συνάντησα, τα οποία βρήκα 594 και από τα οποία προέρχονται όλοι οι παραπάνω δάνειοι τύποι. Το Σύνολο των Ριζών των Λημμάτων καταγράφει πόσες επί της ουσίας διαφορετικές ρίζες λέξεων συναντάμε και άρα από πόσες στην πραγματικότητα ρίζες πηγάζει όλο αυτό το δάνειο λεξιλόγιο. Για παράδειγμα οι λέξεις *αλάνι*, *αλάννα*, *αλανιάρης*, *αλανιάρικο*, *αλάνης*, *αλάνισσα*, *αλάνικο*, όλες προέρχονται προφανώς από την ίδια ρίζα, αλλά τεχνικά είναι ξεχωριστές λέξεις και άρα καταχωρίσεις. Στον πίνακα 4-5 για παράδειγμα βλέπουμε ότι η αλβανική γλώσσα βρίσκεται στην τρίτη θέση αναφορικά με τους δάνειους τύπους που εμφανίζονται, συνολικά 236. Όλοι αυτοί οι τύποι όμως προέρχονται από μονάχα 6 ρίζες: *βλάμ-*, *κοκορέτς-*, *μπαμπές-*, *μπές-*, *τσούπρ-*, *μάγκ-*. Το Σύνολο Ριζών Λημμάτων λοιπόν μας βοηθά να περιγράψουμε την ποικιλία ή μη που υπάρχει στους δάνειους τύπους οι οποίοι προέρχονται από κάποια γλώσσα. Παρακάτω δίνω ένα τραγούδι σαν παράδειγμα σχετικά με το πώς μέτρησα τους διάφορους τύπους.

3) Είμαστε τα *χασαπάκια*, απ' τη νέα αγορά

που γλεντούμε με παιχνίδια και σκορπάμε τον παρά
μόλις Σάββατο νυχτώσει και τελειώσει η δουλειά
τότε βγάζουμε τις μπλούζες και τσιμπάμε τα λεφτά.
Πάμε τότε στην ταβέρνα για μεζέδες εκλεκτούς
κι όταν φάμε και τα πιούμε λέμε και στους μουσικούς.
Παίξτε μας βιολιά αν θέτε να χορέψουν τα παιδιά
το χασάπικο το νέο που τρελαίνει τον ντουινιά.
Σας πληρώνουμε όσα θέτε δεν 'κτιμάμε τα λεφτά
είμαστε πιο χουβαρντάδες απ' τον κάθε χουβαρντά
φέρε κάπελα ρετσίνα και μεζέδες στα παιδιά
για να σπάσουνε κεφάκι να μας παίξουν πιο γλυκά.

(Το νέο χασαπάκι, Τομπούλης, 1936)

Με πλάγια γράμματα είναι οι δάνειοι τύποι, τους οποίους ξαναγράφω εδώ για ευκολία.

βιολιά	παρά
γλεντούμε	χασαπάκια
κεφάκι	χασάπικο
μεζέδες (2)	χουβαρντά
μπλούζες	χουβαρντάδες
ντουινιά	

Το Πλήρες Σύνολο Δάνειων Τύπων περιλαμβάνει όλους τους τύπους, ακόμη κι εκείνους που επαναλαμβάνονται, και εδώ είναι 12. Το Σύνολο Δάνειων Τύπων δεν λαμβάνει υπόψη του τους όμοιους τύπους, εδώ δηλαδή την δεύτερη εμφάνιση του τύπου μεζέδες, άρα είναι 11. Για το Σύνολο Λημμάτων δεν θα λάβουμε υπόψη ούτε την δεύτερη εμφάνιση του τύπου μεζέδες, αλλά ούτε και την λέξη χουβαρντάδες καθότι καλύπτεται από την λέξη χουβαρντά, άρα θα είναι 10. Για το Σύνολο Ριζών Λημμάτων, τέλος, δεν θα λάβουμε υπόψη μας όλα τα παραπάνω και επιπροσθέτως τον τύπο χασαπάκια, διότι καλύπτεται από την ρίζα του τύπου χασάπικο, άρα θα είναι 9. Αναλόγως λοιπόν του τι θέλουμε να μελετήσουμε θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε το καταλληλότερο σύνολο σαν εργαλείο.

Ο πίνακας 4-2 δείχνει αναλυτικά το Σύνολο Δάνειων Τύπων και το Σύνολο Δάνειων Τύπων ανά τραγούδι που σημειώθηκε για κάθε στιχουργό:

Όνομα	Ημ. Γεν.- Θαν.	Τόπος Γενησης	Τραγ.	ΣΔΤ	ΣΔΤ/τρ.
Αθανασίου, Α.	1912-1984	Κωνσταντινούπολη	1	2	2
Αμπατζή, Ρ.	1914;-1969	Σμύρνη	2	6	3
Αραμπατζόγλου, Δ.	;	Πειραιάς	1	0	0
Ασίκης, Γ.	1890-1966	Κωνσταντινούπολη	71	242	3,4
Αστερίδης, Μ.	;	;	1	6	6
Βαμβακάρης, Μ.	1905-1972	Σύρος	128	440	3,4
Γεωργακοπούλου, Ι.	1920;-2007	Πύργος	33	54	1,6
Γκόγκος, Δ.	1903/4-1985	Πειραιάς	40	103	2,6
Δελιάς, Α.	1912-1944	Σμύρνη	10	47	4,7
Διαμαντίδης, Α.	1892-1945	Κωνσταντινούπολη	30	163	5,4
Δραγάτσης, Ι.	1885-1958	Σμύρνη	44	150	3,4
Εϊτζιρίδης, Ι.	1893-1942	Μ. Ασία	12	59	4,9
Εσκενάζυ, Ρ.	1885;-1980	Κωνσταντινούπολη	12	35	2,9
Καμβύσης, Γ.	1884;-;	Κέρκυρα;	20	97	4,9
Κάνουλας, Κ.	1894-1962	Μ. Ασία	1	4	4
Καρακάσης, Σ.	;	;	1	2	2
Καρίπης, Κ.	1895;-1952;	Κωνσταντινούπολη	1	4	4
Κασιμάτης, Ζ.	1896-1965	Σμύρνη	6	17	2,8
Κατσαρός-Θεολογίτης, Γ.	1888;-1997	Αμοργός	1	2	2
Κοφινιώτης, Κ.	1906;-1987	Μ. Ασία	1	2	2
Λελάκης, Ι.	1914-1978	Σμύρνη	1	0	0
Μάθεσης, Ν.	1907-1975	Σαλαμίνα	7	37	5,3
Μακρής, Κ.	;	;	2	4	2
Μάνεσης, Κ.	1914-2002	Αθήνα	1	1	1
Μάτσας, Μ.	1903-1970	Πρέβεζα	7	15	2,1
Μαυροφρύδης, Β.	;	;	1	6	6
Μητσάκης, Γ.	1921;-1993	Κωνσταντινούπολη	2	0	0
Μπάτης, Γ.	1885/9-1967	Μέθανα	15	107	7,1

Παπαγιαννοπούλου, Ε.	1893-1972	Μ. Ασία	10	30	3
Ρούκουνας, Κ.	1903-1984	Σάμος	45	121	2,7
Ρούτσος, Ν.	1903-1981	Αθήνα	1	8	8
Σκαρβέλης, Κ.	1880-1942	Κωνσταντινούπολη	130	279	2,1
Τομπούλης, Α.	1879/91-1965	Κωνσταντινούπολη	8	46	5,8
Τούντας, Π.	1884-1942	Σμύρνη	125	546	4,4
Τριβουλίδης	;	;	1	1	1
Τσιτσάνης, Β.	1915-1984	Τρίκαλα	230	455	2
Φραντζεσκοπούλου, Μ.	1895;-1978;	Κωνσταντινούπολη	5	19	3,8
Φωτίδας, Γ.	1906-1952	Αθήνα	3	8	2,7
Χάρμας Τ.&Λ.	1918-2008	Λεωνίδιο	18	40	2,2
Χατζηχρήστος, Α.	1903-1959	Σμύρνη	36	74	2,1
			1065	3232	3

Πίνακας 4-2 ΣΔΤ & ΣΔΤ ανά τραγούδι κάθε στιχουργού

Με βάση τον τόπο γέννησής τους μπορούμε να διακρίνουμε 2 μεγάλες ομάδες στιχουργών: α) εκείνους οι οποίοι γεννήθηκαν στην Κωνσταντινούπολη, την Σμύρνη και την Μικρά Ασία (σύνολο τραγουδιών: 505) και β) εκείνους οι οποίοι γεννήθηκαν στην ηπειρωτική Ελλάδα και τα Νησιά (σύνολο τραγουδιών: 550). Για 6 τραγούδια δεν στάθηκε δυνατό να εξακριβώσω τον τόπο καταγωγής των στιχουργών τους. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία μπορούμε να παρατηρήσουμε το εξής: οι στιχουργοί οι οποίοι προέρχονται από τις περιοχές της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της Μ. Ασίας, συνολικά χρησιμοποιούν λίγο περισσότερους δάνειους τύπους από τους αντίστοιχους στιχουργούς οι οποίοι προέρχονται από την ηπειρωτική Ελλάδα και τα νησιά. Τα παραπάνω συνοψίζονται στον πίνακα 4-3:

Καταγωγή στιχουργών	τραγούδια	ΣΔΤ	ΣΔΤ/τραγ.
Πόλη, Σμύρνη, Μ.Ασία	509	1725	3,4
Ηπειρωτική Ελλάδα, Νησιά	550	1488	2,7

Πίνακας 4-3 ΣΔΤ ανά τραγούδι με βάση την καταγωγή των στιχουργών

Ενδεχομένως κάποιος να περίμενε αυτήν την διαφορά, με δεδομένο ότι οι στιχουργοί της πρώτης ομάδας προέρχονται από περιοχές όπου η παρουσία της τουρκικής γλώσσας ήταν πολύ έντονη. Αν όμως παρατηρήσουμε ατομικά τον κάθε στιχουργό θα διαπιστώσουμε ότι αυτή η διαφορά δεν εμφανίζεται συστηματικά: κάποιοι Ανατολίτες στιχουργοί έχουν μικρό ΣΔΤ/τραγούδι, ενώ κάποιοι Ελλαδίτες στιχουργοί έχουν πολύ υψηλό ΣΔΤ/τραγούδι. Μια ποιοτικότερη ερευνητική ματιά καταδεικνύει ότι η θεματολογία των τραγουδιών και κυρίως το προσωπικό ύφος του στιχουργού σχετίζονται πολύ αμεσότερα με την χρήση δάνειων τύπων. Όπως θα δούμε στην ενότητα 6.3 οι περισσότεροι δάνειοι τύποι σχετίζονται με τον έρωτα, την γυναίκα, την διασκέδαση και τα ναρκωτικά. Είναι λογικό λοιπόν, αν η θεματολογία ενός στιχουργού ασχολείται συνεχώς με αυτό το περιεχόμενο, να παρουσιάζει αυξημένο αριθμό δάνειων λέξεων σε σχέση με κάποιον άλλο, ο οποίος έχει διαφορετική θεματολογία. Ακόμα σημαντικότερο όμως φαίνεται να είναι το προσωπικό ύφος του στιχουργού. Για παράδειγμα στιχουργοί από την ηπειρωτική Ελλάδα, όπως ο Μπάτης ή ο Μάθεσης, οι οποίοι έχουν ένα σκληρό, άμεσο, χωρίς κανένα φίλτρο βιωματικό ρεμπέτικο ύφος, έχουν πολύ υψηλότερο ποσοστό δάνειων λέξεων από Πολίτες στιχουργούς, όπως ο Σκαρβέλης ή ο Χατζηχρήστος, των οποίων το ύφος είναι πολύ πιο εξευγενισμένο και ρομαντικό. Ας εξετάσουμε ένα παράδειγμα για να γίνει κατανοητό αυτό.

- 4) Ατσιγγάνα με φωνάζουν
γυφτοπούλα μ' ονομάζουν.
Μόλις φύγω απ' το τσαντίρι
βρίσκω μάγκα μουσαφίρη.
Και μου λέει για να με πάρει
να πετάξω το ταγάρι.
Να με πάει στην έπαυλή του
να φουμάρουμ' στο τσαρδί του.
Για να σπάσουμε κεφάκι
κέφι και μπαγλαμαδάκι.
Βλέπω γύφτισσες κοπάδια
όλες είχανε ταγάρια.
Στέκω μια και την κοιτάω
τ' όνομά της αρωτάω.

(Ατσιγγάνα, Μπάτης, 1934)

5) Μ' αυτά τα μάτια τα τρελά
τον κόσμο βάζεις σε μπελά
πολλές καρδιές μαραίνεις
κι εμένα ξετρελαίνεις
μ' αυτά τα δυο σου μάτια
που λάμπουν σαν διαμάντια.
Δεν μπορώ ματάκια μου γλυκά
μ' έκαναν τρελό και δεν αντέχω πια.
Αυτά δεν μπορώ, σαν με κοιτούν
σαν με κοιτούν να τα θωρώ
γιατί μου λένε τόσα
που δεν τα λέει η γλώσσα
μου λεν πως μ' αγαπάνε
χωρίς να μου μιλάνε.
Καλέ τι μάτια είν' αυτά
μ' ανάβουν φλόγα στην καρδιά
και πάλι μου τη σβήνουν
γλυκιά ζωή μου δίνουν
μου λεν πως μ' αγαπάνε
χωρίς να μου μιλάνε.

(Μ' αυτά τα μάτια τα τρελά, Σκαρβέλης, 1936)

Στο πρώτο τραγούδι εντοπίζονται δέκα δάνειοι τύποι: τσαντίρι, μάγκα, μουσαφίρη, ταγάρι, φουμάρουμε, τσαρδί, κεφάκι, κέφι, μπαγλαμαδάκι, ταγάρια.

Στο δεύτερο αντιθέτως μόνο ένας: μπελά.

Και τα δύο τραγούδια γράφτηκαν σε κοντινή εποχή, μιλούν για γυναίκες και έρωτα, όμως είναι πολύ εμφανής η διαφορά στην προσέγγιση: από την μία ο Μπάτης με το απλοϊκό, άμεσο, ανεπιτήδευτο ύφος, χωρίς ιδιαίτερο βάθος ή ευαισθησίες, παράγει ένα ρεμπέτικο στα όρια του χυδαίου, στο οποίο οι δάνειοι λαϊκοί τύποι ξεχειλίζουν· από την άλλη ο Σκαρβέλης με την λεπτότητα, την ευγένεια, τον ρομαντισμό, παράγει ένα ρεμπέτικο σαφώς πιο εκλεπτυσμένο στο οποίο οι ρεμπέτικοι δάνειοι τύποι για τον έρωτα μάλλον δεν έχουν θέση.

Ένα στοιχείο ποιοτικού χαρακτήρα που συνάντησα συχνά μέσα στα τραγούδια είναι η κάπως επιτηδευμένη χρήση τύπων προκειμένου να δημιουργηθεί μια "μάγκικη" εντύπωση στον ακροατή. Ονομάζω την χρήση επιτηδευμένη διότι σε άλλα τραγούδια ο ίδιος στιχουργός χαρακτηρίζεται από εντελώς διαφορετικό ύφος. Ας δούμε ένα παράδειγμα.

- 6) Ε ρε κι εγώ πού διάλεξα εσένα τον *μπερμπάντη*
και μου *ξηγιέσαι* πονηρά σε *κόζαρα* ρε *φάντη*.
Στο *σορολόπ* μου το 'ριξες βρε *ψευτοπληράκια*
και σ' έχω κάνει *τσακωτό* με κάτι *κοριτσάκια*.
Μου *κάνεις* το *κορόιδο* κι όλο μου *λες* τι *τρέχει*
και να σε *φτύσω* *αλλού* *κοιτάς* σου φαίνεται πως *βρέχει*.
Και πως με *εκατήντησες* *κοπέλα* σαν *νταρντάνα*
και το *μπαγιόκο* μου 'φαγες βρε *ψευτοαρπαγάννα*.
Μα εγώ *κρατάω* *πισινή* και δε θα σου *περάσει*
στα *ξαφνικά* θα το *ιδείς* η *μπόμπα* που θα *σκάσει*.

(*Είσαι φάντης*, Ασίκης, 1936)

- 7) Για μια *γλυκιά* *μελαχρινή*
θα *χάσω* τα *μυαλά* μου
με μια *ματιά* με *σκλάβωσε*
μου *πήρε* την *καρδιά* μου.
Σαν τον *μαγνήτη* με *τραβά*
μέσα στη *γειτονιά* της
τα *μάτια* μου δε *φεύγουνε*
απ' τα *παράθυρά* της.
Της *τραγουδώ* *παθητικά*
να *χαίρετ'* η *καρδιά* της
μ' αυτή δε *βγαίνει* να με *δει*
φοβάται τη *μαμά* της.
Αν δεν την *κάνω* *ταίρι* μου
εγώ θα *βάλω* *ράσο*
σε *μοναστήρι* θα *κλειστώ*
ώσπου να την *ξεχάσω*

(*Για μια μικρή μελαχρινή*, Ασίκης, 1940)

Παρατηρούμε ότι ο ίδιος στιχουργός (Ασίκης), ο οποίος έχει 3,4 ΣΔΤ/τραγούδι, στο πρώτο παράδειγμα χρησιμοποιεί επτά δάνειους τύπους και παράλληλα λέξεις-εκφράσεις από το λεξιλόγιο της πιάτσας σε κάθε στίχο, ενώ στο δεύτερο κανέναν δάνειο τύπο και σαφώς πιο ρομαντικό ύφος. Τέτοια παραδείγματα δείχνουν πως κάποιοι στιχουργοί του ρεμπέτικου πιθανότατα χρησιμοποιούν περιθωριακό λεξιλόγιο και δάνειους τύπους μάλλον επιτηδευμένα για να προσδώσουν στο τραγούδι το αντίστοιχο ύφος.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση στην χρήση δάνειων τύπων μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η Holmes (2016: 200) επισημαίνει ότι οι γυναίκες χρησιμοποιούν διαφορετική γλώσσα από τους άνδρες, προτιμώντας περισσότερο τους πρότυπους τύπους έναντι της καθομιλουμένης που προκρίνουν οι τελευταίοι. Η ίδια (2016: 206) όμως τονίζει ότι η κοινωνική θέση είναι ξεκάθαρα ισχυρότερος παράγοντας επιρροής από το φύλο: οι γυναίκες ομιλούν εγγύτερα με τους άνδρες της ίδιας κοινωνικής τάξης παρά με γυναίκες άλλης τάξης από εκείνες. Στην περίπτωση του ρεμπέτικου όλοι οι στιχουργοί προέρχονται από την ίδια περίπου κοινωνική τάξη, τουτέστιν τα λαϊκά και εργατικά στρώματα, οπότε αυτό που αναμένει κανείς είναι να μην υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην χρήση της γλώσσας μεταξύ των δύο φύλων. Τα στοιχεία πράγματι επιβεβαιώνουν αυτήν την υπόθεση: σε σύνολο 64 τραγουδιών, που οι στίχοι είναι γραμμένοι από γυναίκες, συναντούμε 204 Συνολικά Δάνειους Τύπους, δηλαδή 3, 2 Συνολικά Δάνειους Τύπους ανά τραγούδι, αριθμός που είναι πολύ κοντά στον Μέσο Όρο Συνολικών Δάνειων Τύπων ανά τραγούδι (3).

Στον πίνακα 4-4 φαίνονται αναλυτικά τα τραγούδια ανά έτος, το Πλήρες Σύνολο Δάνειων Τύπων, το Σύνολο Δάνειων Τύπων καθώς επίσης και οι τύποι αυτοί ανά τραγούδι.

Έτος	τραγ.	ΠΣΔΤ	ΠΣΔΤ/τραγ.	ΣΔΤ	ΣΔΤ/τρ.
1910	1	0	0	0	0
1919	1	5	5	4	4
1926	3	6	2	3	1
1927	7	31	4,4	16	2,3
1928	22	51	2,3	46	2,1

1929	23	100	4,3	80	3,4
1930	17	73	4,1	61	3,4
1931	38	281	7,4	238	6,3
1932	28	240	8,6	181	6,5
1933	57	424	7,4	361	6,3
1934	98	593	6,1	499	5,1
1935	55	278	5,1	239	4,3
1936	87	361	4,1	305	3,5
1937	83	178	2,2	151	1,8
1938	87	120	1,4	108	1,3
1939	74	119	1,6	112	1,5
1940	84	203	2,4	174	2,1
1941	4	14	3,5	13	3,3
1942	0	0	0	0	0
1943*	1	0	0	0	0
1944	0	0	0	0	0
1945	0	0	0	0	0
1946	32	108	3,7	95	3,2
1947	55	137	2,5	123	2,2
1948	66	133	2	121	1,9
1949	30	100	3,2	89	2,9
1950	69	161	2,3	143	2,1
1951	27	54	2	45	1,7
1952	16	26	1,7	25	1,7
	1065	3796	3,6	3232	3

Πίνακας 4-4 Στατιστικά στοιχεία ανά έτος

*Το 1943 ηχογραφήσεις ήταν αδύνατον να γίνουν λόγω της γερμανικής κατοχής· το τραγούδι "Στην σκλαβωμένη Ελλάδα μας" γράφτηκε από τον Δ. Γκόγκο το 1943, ηχογραφήθηκε όμως αρκετά χρόνια αργότερα.

Ο παραπάνω πίνακας είναι αρκετά κατατοπιστικός αναφορικά με το πλήθος των δάνειων τύπων. Για τα έτη 1919-1927 τα στοιχεία δεν επαρκούν και αυτό οφείλεται στο γεγονός πως τα περισσότερα ηχογραφημένα τραγούδια αυτής της περιόδου που

μπόρεσα να βρω δεν είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν ως ρεμπέτικα· κάποια είναι κοντά στο είδος της οπερέτας και της επιθεώρησης ενώ άλλα κοντά στο δημοτικό τραγούδι. Παρατηρούμε μια διαρκή αύξηση στην χρήση των δάνειων τύπων από το 1928 μέχρι το 1932 και στην συνέχεια μία πτώση η οποία φτάνει στο ναδίρ το 1938. Η χαμηλή χρήση ξένων τύπων πιθανώς να σχετίζεται και με τον χαρακτήρα του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου 1936, το οποίο προσπάθησε να εξευρωπαϊστεί το ελληνικό κράτος, να αναδείξει τα ελληνικά στοιχεία και να εξοβελίσει οτιδήποτε ανατολίτικο. Παράλληλα καταπολεμήθηκε η κουλτούρα του τεκέ, των ναρκωτικών και της παρανομίας, ενώ από τον Νοέμβριο του 1937 επιβλήθηκε λογοκρισία στα τραγούδια, κάτι που ανάγκασε τους ρεμπέτες να στραφούν σε διαφορετικές θεματολογίες όπως ο έρωτας και η κοινωνία (<https://greece2021.gr/timeline/3081-o-metaksas-epivallei-logokrisia-sto-rempetiko.html>). Από το 1946 και μετά οι δάνειοι τύποι παραμένουν σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με την περίοδο 1929-1936, παρότι πλέον δεν υπάρχει λογοκρισία. Αυτό πιθανότατα οφείλεται στο γεγονός ότι η θεματολογία του ρεμπέτικου είχε πλέον αλλάξει και έτσι εξέλειπαν οι πολλές αναφορές σε ναρκωτικά και παρανομίες ή ακραία ρεμπέτικη ζωή, και έχει αρχίσει η μετάλλαξη του ρεμπέτικου σε λαϊκό τραγούδι.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί πως σε 245 τραγούδια δεν εντοπίζεται κανένας δάνειος τύπος, ποσοστό 23,2 % επί του συνόλου των τραγουδιών.

4.4. Η προέλευση των δανείων

Ποιες γλώσσες είναι οι συχνότεροι δανειστές όσον αφορά τις λέξεις που συναντώνται στο ρεμπέτικο τραγούδι; Στην ενότητα 3.5 ήδη έχω αναφερθεί περιληπτικά στις κυριότερες γλώσσες που δανείζουν στο ρεμπέτικο, εξηγώντας παράλληλα τους πιθανούς λόγους που συνέβη αυτό. Ο πίνακας 4-5 δείχνει αναλυτικά πόσες δάνειες λέξεις έχουν πάρει οι στιχουργοί του ρεμπέτικου από κάθε γλώσσα. Για κάποιες λέξεις σχεδόν δεν υπάρχει αμφιβολία για την καταγωγή τους, όμως για κάποιες άλλες οι απόψεις των λεξικών στα οποία ανάτρεξα διαφέρουν. Στον πίνακα παραθέτω το Σύνολο των Ριζών Λημμάτων, το Σύνολο των Δάνειων Τύπων, και το Πλήρες Σύνολο των Δάνειων Τύπων.

Προέλευση	ΣΡΛ	ΣΔΤ	ΠΣΔΤ	ΣΔΤ%	ΣΔΡ%
τουρκ.	215	1717	2067	53,1	36,2
ιταλ.	96	402	447	12,5	16,2
γαλλ.	62	119	132	3,7	10,4
μσν. < τουρκ.	35	122	134	3,8	5,9
μσν. < ιταλ.	35	132	143	4,1	5,9
αγγλ.	20	38	42	1,2	3,4
βεν.	19	52	56	1,6	3,2
μσν. < βεν.	16	93	98	2,9	2,7
τουρκ.; /αραβ.;	11	18	19	0,3	1,7
;	7	16	16	0,5	1,4
(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.	7	46	49	1,4	1,2
αλβ.	6	173	236	5,4	1
τουρκ.;	6	6	6	0,2	0,8
σλαβ.	3	5	5	0,2	0,5
(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) γαλλ.	3	3	6	0,1	0,5
ρωσ.	2	2	3	0,1	0,3
ρουμ.	2	3	4	0,1	0,3
μσν. < γαλλ.	2	2	2	0,1	0,3
μσν. < (Τρ.) ιταλ., (Μπ.) < βεν.	2	5	7	0,2	0,3
μσν. < (Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.	2	22	23	0,7	0,3
ισπ.	2	4	5	0,1	0,3
(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) μσν. < βεν.	2	8	9	0,2	0,3
(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) ιταλ.	2	4	6	0,1	0,3
τουρκ.;/ περσ.;	1	1	1	0,1	0,2
τουρκ.; ιταλ.;	1	18	20	0,6	0,2
μσν.;/ τουρκ.;	1	4	4	0,1	0,2
μσν. < σλαβ.	1	4	4	0,1	0,2
μσν. < λατ.;	1	1	1	0,1	0,2
μσν. < καταλαν./βεν./τουρκ.	1	3	3	0,1	0,2
μσν. < ελνστ.;; / τουρκ.	1	3	3	0,1	0,2
μσν. <αλβ.;	1	1	1	0,1	0,2
μσν. < (Τρ.) γαλλ., (Μπ.), (Κρ.) ιταλ.	1	3	3	0,1	0,2
μσν. < λατ.	1	1	1	0,1	0,2
μσν. < γαλλ./βεν.	1	3	3	0,1	0,2
μσν. < αραβ.;	1	2	3	0,1	0,2
μσν. < (Τρ.) τουρκ. ή βεν., (Μπ.) ιταλ.	1	7	8	0,2	0,2
ιταλ.;/τουρκ.;	1	8	8	0,2	0,2
ιταλ./ισπ.	1	1	1	0,1	0,2
ιταλ./βεν.	1	11	11	0,3	0,2
ισπ./εβρ.	1	9	10	0,3	0,2
αραβ.;	2	4	4	0,1	0,2

(Τρ.) υστλατ., (Μπ.) ιταλ., (Πετρ.) τουρκ.	1	104	129	3,2	0,2
(Τρ.) σλαβ., (Μπ.) τουρκ.;	1	10	11	0,3	0,2
(Τρ.) σλαβ., (Μπ.) ελνστ./σλαβ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) ιταλ./βεν., (Μπ.) ιταλ.	1	9	10	0,3	0,2
(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) τουρκ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) γενουατ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) αγγλ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) μσν. < τουρκ.	1	3	4	0,1	0,2
(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) γαλλ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) βεν.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) ελλ., (Μπ.) τουρκ.;	1	2	2	0,1	0,2
(Τρ.) γερμ., (Μπ.) γαλλ.	1	4	5	0,1	0,2
(Τρ.) γαλλ./ιταλ., (Μπ.) ιταλ.	1	2	2	0,1	0,2
(Τρ.) γαλλ., (Μμ.) αγγλ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) γαλλ. / ιταλ., (Μπ.) ιταλ.	1	1	1	0,1	0,2
(Τρ.) βεν., (Μπ.) μσν. < ιταλ.	1	3	7	0,1	0,2
(Τρ.) βεν./ιταλ., (Μπ.) ιταλ.+αρχ. ελλ.	1	9	9	0,3	0,2
(Μπ.) αρχ. ελλ., (Τρ.) αρχ. ελλ. / τουρκ.	1	4	5	0,1	0,2
	594	3232	3796		

Πίνακας 4-5 Η προέλευση των δανείων

Ο παραπάνω πίνακας εν μέρει επιβεβαιώνει τα ευρήματα της έρευνας των Αντωνοπούλου και Κουλόπουλου (2019: 96), αναφορικά με το ότι η τουρκική και η ιταλική είναι αδιαμφισβήτητα οι γλώσσες που έχουν δανείσει τις περισσότερες λέξεις στο ρεμπέτικο τραγούδι. Από την άλλη όμως επίσης καταδεικνύει και την αβέβαιη προέλευση αρκετών λημμάτων, τις διαφορετικές απόψεις σχετικά με την καταγωγή αρκετών τύπων και την δυσκολία κατάταξής τους σε συγκεκριμένη γλώσσα προέλευσης.

Ο πίνακας 4-5 είναι μάλλον λίγο δυσανάγνωστος κυρίως λόγω του πλήθους των λέξεων αβέβαιης προέλευσης που περιλαμβάνει· γι' αυτόν τον λόγο συμπυκνώνω τις κατανομές του στον πίνακα 4-6.

Προέλευση	ΣΡΑ	ΣΔΤ	ΠΣΔΤ	ΣΡΑ%	ΣΔΤ%
τουρκική	215	1717	2067	36,2	53,1
μεσαιωνική	102	404	437	17,2	12,5

ιταλική	96	402	447	16,2	12,4
γαλλική	62	119	132	10,4	3,7
αβεβαιη δυτική	27	106	121	4,5	3,3
αγγλική	20	38	42	3,4	1,2
αβεβαιη ανατολική	20	29	30	3,4	0,8
βενετική	19	52	56	3,2	1,6
αβέβαιη	17	177	210	3	5,5
λοιπά	10	15	18	1,7	0,5
αλβανική	6	173	236	1	5,3
	594	3232	3796		

Πίνακας 4-6 Η προέλευση των δανείων συμπεκνωμένα

Οι παραπάνω πίνακες, πέρα από τα στατιστικά στοιχεία, δίνουν και μία ακόμη πληροφορία που θεωρώ σημαντική: πως όταν αναφερόμαστε στην προέλευση των δανείων, εκτός από το *πλήθος* των τύπων, σημαντικό στοιχείο αποτελεί και το *εύρος*, το οποίο εκφράζεται μέσα από το Σύνολο των Ριζών των Λημμάτων. Το μεν πλήθος φανερώνει ποιοι τύποι είναι οι πιο συνηθισμένοι, το εύρος όμως μαρτυρεί ουσιαστικότερα τον επηρεασμό της αποδέκτριας γλώσσας από την δότρια, καθώς εκφράζει το πλήθος των διαφορετικών λέξεων που έχουν γίνει αντικείμενο δανεισμού.

4.4.1. Οι μεσαιωνικές δάνειες λέξεις

Αρκετές από τις δάνειες λέξεις που κατεγράφησαν ανάγονται στην μεσαιωνική περίοδο. Οι λέξεις αυτές, εφόσον έχουν εισαχθεί στην γλώσσα σε παλαιότερη περίοδο, θεωρούνται, με βάση την διάκριση του Παπαναστασίου που είδαμε παραπάνω, λέξεις διαχρονικού δανεισμού. Η μεσαιωνική περίοδος για την ελληνική γλώσσα καλύπτει μια μεγάλη χρονική έκταση, από τον 6ο αιώνα κ.χ. ως τον 18ο αιώνα κ.χ. (Μπαμπινιώτης, 2002: 80), κάτι που σημαίνει ότι μια μεσαιωνική λέξη μπορεί να έχει εισαχθεί στο λεξικό της ελληνικής οποιαδήποτε στιγμή μέσα σε αυτήν την περίοδο. Κάποιες από αυτές τις λέξεις έχουν ενσωματωθεί και "ελληνοποιηθεί" σε τέτοιο βαθμό που είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι κάποτε αποτέλεσαν δάνεια από άλλη γλώσσα, ενώ άλλες διατηρούν ακόμα την αίσθηση ότι πρόκειται για ξένες λέξεις. Αυτές τις τελευταίες λοιπόν επέλεξα να καταγράψω, με το σκεπτικό ότι

πρόκειται για λέξεις διαχρονικού δανεισμού, οι οποίες δεν έχουν αφομοιωθεί ακόμα πλήρως, και άρα η αντιμετώπισή τους από την γλωσσική κοινότητα είναι η ίδια όπως και με τις λέξεις εξωτερικού δανεισμού. Ο Πλήρης Συνολικός αριθμός των μεσαιωνικών Δάνειων Τύπων φτάνει περίπου⁵ τους 437, οι οποίοι προέρχονται αντίστοιχα από περίπου 102 Ρίζες Λημμάτων. Ας δούμε μερικά παραδείγματα μεσαιωνικών λέξεων.

- 8) Αχ, αχ, με το *φερετζέ* σαν βγαίνεις,
αχ, αχ, κόσμο και ντουνιά *τρελαίνεις*.

(*Νέο χανουμάκι*, Δραγάτσης, 1928)

- 9) Κλαίνει στα χαρέμια οι σκλάβες
τρέμουν την οργή του *πασά*
κλαίνει στο *σεράι* οι αγάδες
ποθούσαν της *Σεράχ* την ομορφιά

(*Σεράχ*, Τσιτσάνης, 1951)

Λέξεις όπως *φερετζές*, *πασάς*, *σεράι*, είναι μεσαιωνικές και με βάση το θεωρητικό πλαίσιο δεν θεωρούνται λέξεις εξωτερικού δανεισμού, αλλά διαχρονικού. Νομίζω όμως πως οι περισσότεροι φυσικοί ομιλητές της ελληνικής, αν ερωτηθούν, θα απαντήσουν χωρίς δισταγμό ότι είναι ξένες λέξεις· ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει το γεγονός πως, αν και προέρχονται και οι τρεις από την ίδια περίοδο, την ίδια γλώσσα και είναι και θεματικά πολύ κοντά, εντούτοις το *σεράι* δεν έχει ενσωματωθεί καθόλου στην ελληνική σε αντίθεση με τους άλλους δύο τύπους. Βλέπουμε λοιπόν πως πολλές από τις μεσαιωνικές λέξεις επί της ουσίας δεν διαφέρουν από τις λέξεις εξωτερικού δανεισμού.

4.4.2. Περί αντιδανείων

Στην ενότητα 2.1 αναφερθήκαμε στα αντιδάνεια ως τις λέξεις οι οποίες έγιναν αντικείμενο δανεισμού από μία δότρια γλώσσα σε μία αποδέκτρια γλώσσα και εν συνεχεία επανήλθαν στην δότρια γλώσσα με αλλαγμένη μορφή και/ή σημασία (Πετρούνιας, 2002: 60, όπως αναφέρεται στο Ξυδόπουλος, 2008: 104). Για παράδειγμα η λέξη *κορδέλα* προέρχεται από την βεν. *cordela*, η οποία με την σειρά

---

⁵ Κάποιες λέξεις δεν είναι ξεκάθαρο αν είναι μεσαιωνικής προέλευσης ή όχι, εξ ου και η αβεβαιότητα.

της προέρχεται από την αρχαιοελληνική *χορδή*. Αν και κάτι τέτοιο μοιάζει να είναι εσωτερικό δάνειο, αφού η λέξη προέρχεται από παλαιότερη μορφή της ελληνικής, εν τούτοις, όπως εύστοχα παρατηρεί η Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (1985, όπως αναφέρεται στο Σκιαδάς, 2014: 162), η ουσία είναι ότι ο δανεισμός έγινε με βάση την βενετική λέξη, πιθανότατα αγνοώντας εντελώς την αρχαιοελληνική της προέλευση, και άρα πρόκειται καθαρά για εξωτερικό δανεισμό. Ως εκ τούτου θεώρησα τα αντιδάνεια ως κανονικό εξωτερικό δανεισμό και δεν μπήκα στην διαδικασία να τα καταγράψω ξεχωριστά, αφού οι διαδικασίες δανεισμού δεν διαφέρουν καθόλου σε σχέση με τα εξωτερικά δάνεια.

4.4.3. Αλλαγή κώδικα

Σε κάποιες περιπτώσεις παρατηρείται όχι απλώς ένας δανεισμός λέξεων ή φράσεων, αλλά εξ ολοκλήρου αλλαγή του γλωσσικού κώδικα. Με άλλα λόγια ο στιχουργός σε κάποια σημεία επιλέγει να χρησιμοποιήσει συνολικά διαφορετική γλώσσα αντί να χρησιμοποιήσει απλώς μερικές δάνειες λέξεις. π.χ.:

10) Ψαράκια τηγανίζει μες το μαγεριό

Εγώ θα σου το πάρω και θα το παντρευτώ

Αχ Γιαννάκη μπιρ όκα ντολντούρ Αποστόλη μπιρ οκά

(*Μπαρμπαγιαννακάκης*, Τούντας, 1928)

11) Ασα ασα πάντι γιαβρούμ ώπαλα ώπαλα γιαβρούμ ώπαλα

έφαγες τα μούσμουλα μούσμουλα γιάβρουμ μούσμουλα

κοντά μου έλα μια βραδιά θα σε γεμίσω και φλουριά.

(*Τουρκοπούλα ώπαλα*, Τομπούλης, 1934)

12) Αμαν γιάλα

Καμωματού μου μερακλού

Αμαν γιάλα κούζουμ γιάλα

Συ μου σήκωσες το νου

(*Καμωματού*, Δραγάτσης, 1933)

Οι περιπτώσεις αυτές εμφανίζονται σποραδικά στα ρεμπέτικα τραγούδια. Το γεγονός ότι ποτέ δεν υπάρχει μετάφραση ή εξήγηση της ξένης φράσης αλλά αντιμετωπίζεται σαν κάτι το φυσιολογικό, πιθανώς υπονοεί ότι, τόσο οι στιχουργοί αυτοί, όσο και το

κοινό στο οποίο απευθύνονται, έχουν γνώση αυτής της ξένης γλώσσας και πιθανότατα αποτελούν μέλη μιας πολύγλωσσης κοινότητας μέσα στην οποία την χρησιμοποιούν κανονικά. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από κάποια παραδείγματα ηχογραφήσεων όπου Μικρασιάτες/Πολίτες τραγουδιστές σε κάποια αυτοσχεδιαστικά σημεία των τραγουδιών εκτός από αλλαγή κώδικα υιοθετούν και τούρκικη προφορά, ένδειξη της διγλωσσίας τους, όπως π.χ. η Μαρίκα Φραντζεσκοπούλου στο τραγούδι του Δραγάτη *Καμωματού* (1933), όπου ακούγεται να λέει την αυτοσχεδιαστική φράση "αμάν, αμάν γιάλα, γκιουλέι γιαρέ" με άψογη τουρκική προφορά.

Αντίστοιχες φράσεις παρατηρούνται όμως και σε στιχουργούς οι οποίοι δεν μεγάλωσαν σε πολυγλωσσικές κοινότητες. π.χ.:

- 13) Κι αν τα νιάτα μας τα κάναμε ρημάδια
Και με πόνο τα ποτήρια μας ρουφάμ'
Σερσέ λα φαμ σερσέ λα φαμ.

(*Σερσέ λα φαμ*, Τσιτσάνης, 1948)

- 14) Γιαραμπίμ το γιαχαμπί
γιαραμπίμ το γιαχαβάχ
αχ λουλούδι μου Γκιούλμπαχαρ.

(*Γκιούλμπαχάρ*, Τσιτσάνης, 1950)

Η επικρατέστερη εξήγηση για αυτές τις περιπτώσεις κατά την γνώμη μου θα πρέπει να αναζητηθεί στην λογική του λεγόμενου *εξωτισμού*. Όπως εξηγεί ο Ευαγγέλου (<https://vmrebetiko.gr/exoticism/>), ο εξωτισμός στην τέχνη γενικότερα συνδέεται με καταστάσεις και τοποθεσίες πολύ διαφορετικές από την νόρμα της ευρωπαϊκής καθημερινότητας: σουλτάνοι, μαχαραγιάδες, πασάδες, χανούμισσες, παλάτια, ερημικά τοπία, κεντρίζουν την φαντασία του ακροατή ο οποίος γοητεύεται από την διαφορετικότητα και ταξιδεύει νοητά σε τέτοια μέρη και καταστάσεις. Η (πιθανότατα τεχνητή) χρήση δάνειων λέξεων και η αλλαγή κώδικα κάνουν πιο ζωντανές αυτές τις περιγραφές και δεν θα πρέπει να συγχέονται με την αυθεντική έκφραση των πραγματικών δίγλωσσων ομιλητών. Δυστυχώς ασφαλής τρόπος για την διάγνωση των δύο αυτών περιπτώσεων δεν υπάρχει και θα πρέπει να βασιστούμε στην γνώση που έχουμε για τους στιχουργούς (αν δηλαδή ήταν δίγλωσσοι ομιλητές ή αν μεγάλωσαν σε αντίστοιχα περιβάλλοντα), όπως επίσης και στο αν χρησιμοποιούσαν συνεχώς

τέτοιες λέξεις-φράσεις στα τραγούδια τους (που φανερώνει πως ήταν δίγλωσσοι και στην καθημερινότητά τους πιθανώς) ή αν η χρήση τους ήταν σπάνια και άρα επιτηδευμένη.

5. Μορφολογικές παρατηρήσεις

Στον παρόν κεφάλαιο αναλύω κάποια μορφολογικά χαρακτηριστικά των δάνειων λέξεων. Στην πρώτη ενότητα αναφέρομαι στις λεξικές κατηγορίες των δανείων· στην δεύτερη ενότητα εξετάζω τον βαθμό προσαρμογής τους στην ελληνική γλώσσα όπως επίσης και σε ποιες κλιτικές τάξεις ανήκουν οι δάνειοι τύποι. Στην τρίτη ενότητα μελετώ τις παραγωγικές και συνθετικές διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται οι δάνειοι τύποι. Κλείνω το κεφάλαιο παραθέτοντας αναλυτικά τις λεξικοποιημένες εκφράσεις που συνάντησα.

5.1. Τα δάνεια γλωσσικά στοιχεία

Στην ενότητα 2.3 είδαμε ότι ο Haugen (1950: 224) κατατάσσει τις λεξικές κατηγορίες ως εξής, με βάση την συχνότητα δανεισμού: ουσιαστικά, ρήματα, επίθετα, προθέσεις επιρρήματα, επιφωνήματα. Ο Παναγιωτίδης (2013: 107) αρκείται στην δήλωση πως τα περισσότερα δάνεια είναι ουσιαστικά. Για το πλήθος των δανείων τύπων ανά λεξική κατηγορία θεωρώ πως ο καταλληλότερος δείκτης είναι το Σύνολο των Λημμάτων. Ο λόγος είναι πως στην προκειμένη περίπτωση μας ενδιαφέρει να δούμε τι είδους τύποι χρησιμοποιούνται και όχι το πόσο συχνά. Ο πίνακας 5-7 δείχνει το πλήθος του Συνόλου των Λημμάτων της έρευνας.

Λεξ. Κατηγ.	Πλήθος ΣΛ	%
ουσιαστικό	675	75,6
επίθετο	87	9,8
ρήμα	72	8,1
επίρρημα	29	3,3
επιφώνημα	21	2,4
φράση	9	0,9
πρόθεση	1	0,1
	894	

Πίνακας 5-7 Οι λεξικές κατηγορίες των δανείων

Ας δούμε μερικά παραδείγματα για κάθε λεξική κατηγορία:

Ουσιαστικά:

- 15) *Μόρτισσα* που γεννήθηκες
μέσα μές τους *τεκέδες*
με *μάγκες* δεν εφούμαρες
τριζάτους *αργελέδες*.

(*Μόρτισσα χασικλού*, Βαμβακάρης, 1934)

Επίθετα:

- 16) Αχ *μικρούλα* μου *σκερτσόζα*
και *ναζιάρα καπριτσιόζα*
μ' έχεις βάλει σε *μεράκι*
και με πότισες *φαρμάκι*

(*Σε μια μικρούλα*, Εϊτζιρίδης, 1937)

Ρήματα:

- 17) Δε δίνω *δύα* σ' ό,τι πουν
που *πίνω* και *γλεντάω*.
Τέτοια *ζωή γουστάρω* εγώ
και *σπίτι* μου δεν *πάω*.

(*Η μοντέρνα μερακλού*, Ασίκης, 1936)

Επιρρήματα:

- 18) Στον *Ωρωπό* καλέ την *περνάμε φίνα*
πιο καλά κι απ' την *Αθήνα* [...]
Και την *Κυριακή* μας δίνουν *κρέας*
τσάμπα είναι καλέ και ο *κουρέας* [...]
Και στο *νούμερο* το *δέκα*
την *αμολάνε* όλοι *αβέρτα*

(*Οι φυλακές του Ωρωπού*, Μπάτης, 1934)

Επιφωνήματα:

- 19) Ω *τουρανάκια τουρενέ*
βάλε *φωτιά* στον *αργιλέ*,

ω τουρανάινα τουρενιό
κι έχω χασίσι προυσαλιό.

(Λούλα μου Αθηνούλα μου, Τούντας, 1935)

20) Μέρα νύχτα μέε στις μπύρες
ξενυχτάμε με τις χήρες
αχ ώπλες, αχ ώπα, αχ φέρτε μπύρες στους μερακλήδες
φέρτε μπύρες να πιουν οι χήρες.

(Φέρτε μπύρες, Τομπούλης, 1932)

Φράσεις:

21) Έγια μόλα έγια λέσα
αχ βρε θάλασσα μπαμπέσα

(Θάλασσα μπαμπέσα, Τούντας, 1937)

22) Και όλα τα ανφάν γκατέ
μες στον τεκέ θα κάτσουν
μπουζούκι για να ακούσουνε
και για να μαστουριάσουν

(Παραπονιούνται οι μάγκες μας, Εϊτζιρίδης, 1936)

Πρόθεση:

23) Και για σωματοφυλακή
τριγύρω μου κορίτσια
τον καφέ μου μες στον δίσκο
αλά τούρκα να τον βρίσκω.

(Ήθελα να 'μωνα πασάς, Παπαγιαννοπούλου, 1951)

Παρατηρούμε ότι τα ουσιαστικά αποτελούν την συντριπτική πλειοψηφία των δάνειων τύπων, και έπονται τα επίθετα και τα ρήματα. Οι προθέσεις απουσιάζουν σχεδόν εντελώς, ενώ τα επιφωνήματα έχουν πολύ υψηλό ποσοστό εμφάνισης κάτι που όμως είναι μάλλον αναμενόμενο, λόγω της συναισθηματικής φύσης που έχουν τα τραγούδια σαν κειμενικό είδος εν γένει.

5.2. Η προσαρμογή στην ελληνική

5.2.1. Ο βαθμός προσαρμογής

Ο βαθμός προσαρμογής περιγράφει το πόσο μια δάνεια λέξη έχει ενταχθεί και ομογενοποιηθεί στο φωνολογικό, μορφολογικό και σημασιολογικό επίπεδο της αποδέκτριας γλώσσας. Προφανώς μία λέξη μπορεί να προσαρμοστεί σε διαφορετικό βαθμό σε κάθε ένα από τα προαναφερθέντα επίπεδα. Συνήθως για να χαρακτηριστεί μια λέξη *προσαρμοσμένη* είναι αρκετό να έχει ενταχθεί στο μορφολογικό σύστημα της αποδέκτριας γλώσσας· στην ΝΕ αυτό σημαίνει να έχει ενταχθεί σε κλιτική κατηγορία και να κλίνεται κανονικά, σύμφωνα με την Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (1994). Η ίδια (1994) διακρίνει δύο στάδια προσαρμογής για τα ουσιαστικά, τα οποία είναι και τα πολυπληθέστερα δανειακά στοιχεία: στο πρώτο στάδιο ο τύπος εντάσσεται σε κάποια γραμματική κατηγορία και αποκτά γένος, ενώ στο δεύτερο στάδιο αποκτά πλήρη κλίση. Η Φραγκοπούλου (2015: 112-113) θεωρεί μια λέξη προσαρμοσμένη φωνολογικά όταν συμμορφώνεται στους φωνοτακτικούς κανόνες της αποδέκτριας γλώσσας· μορφολογικά όταν χρησιμοποιεί παραγωγικά προσφύματα ή εντάσσεται σε κλιτική τάξη ή προσαρμόζεται αναφορικά με το γένος της· σημασιολογικά όταν υπάρχει επέκταση ή περιορισμός των σημασιών. Η ίδια (2015: 112-113) διακρίνει ακόμα την τονική προσαρμογή (προσαρμογή του τόνου ώστε να ταιριάζει περισσότερο στην αποδέκτρια γλώσσα), την γραφηματική (προσαρμογή της ορθογραφίας) και την συντακτική (προσαρμογή της σειράς των λέξεων ή και αλλαγή συντακτικής κατηγορίας).

Ο Σκιαδάς (2014) σημειώνει πως η προσαρμογή ενός δανείου μπορεί να εξαρτάται από παράγοντες όπως: ο χρόνος που βρίσκεται το δάνειο στην αποδέκτρια γλώσσα, η χρήση του, η προέλευσή του και οι σημασιολογικές ανάγκες που καλύπτει. Παρατηρεί επίσης ότι τα δάνεια λαϊκής προέλευσης προσαρμόζονται ευκολότερα από τα λόγια δάνεια.

Και σε αυτήν την περίπτωση θα χρησιμοποιήσουμε το Σύνολο των Λημμάτων διότι μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε κατά πόσο οι τύποι αυτοί έχουν προσαρμοστεί και σε καμία περίπτωση το πόσες φορές εμφανίζονται. Ο πίνακας 5-8 δείχνει τον βαθμό προσαρμογής των Συνολικών Δάνειων Τύπων που εξετάζουμε.

Προσαρμογή	πλήθος ΣΛ	%
μεγάλη	745	83,3
μέτρια	24	2,7
ελάχιστη-καθόλου	125	14
	894	

Πίνακας 5-8 Η προσαρμογή των δάνειων λέξεων

Είναι εμφανές ότι η συντριπτική πλειοψηφία των τύπων έχει προσαρμοστεί σχεδόν ολοκληρωτικά στο κλιτικό σύστημα της ΚΝΕ. Ενδεικτικά παραθέτω μερικές τέτοιες λέξεις:

24) Παραδείγματα πλήρως ενσωματωμένων λέξεων:

- i. ασίκης < asik: ερωτευμένος. Κλίνεται πλήρως, δέχεται παραγωγικά προσφύματα. Σημασία στο ρεμπέτικο: ο λεβέντης, το παλικάρι.
- ii. καπριτσιόζα < capriccioso: άτομο ιδιόρρυθμο. Κλίνεται πλήρως, δέχεται παραγωγικά προσφύματα. Σημασία στο ρεμπέτικο: άτομο ιδιόρρυθμο, πεισματάρικο, δύστροπο, με καπρίτσια
- iii. μποέμικη < boheme: κάτοικος της Βοημίας. Κλίνεται πλήρως, δέχεται παραγωγικά προσφύματα. Σημασία στο ρεμπέτικο: ανέμελη, ξέγνοιαστη

Βλέπουμε ότι οι προσαρμοσμένοι τύποι, αναφορικά με την μορφολογία, κλίνονται κανονικά, δέχονται κανονικά παραγωγικά προσφύματα, φωνολογικά συμμορφώνονται πλήρως με τους αντίστοιχους κανόνες της ελληνικής, ενώ σημασιολογικά έχουν αποκτήσει συγκεκριμένη σημασία συνήθως μέσω επέκτασης αυτής σε σχέση με την αρχική.

Ένα μικρό ποσοστό βρίσκεται σε στάδιο προσαρμογής και πιθανότατα θα προσαρμοστεί πλήρως μελλοντικά. Στα ρεμπέτικα τραγούδια αυτές οι λέξεις φωνολογικά είναι πλήρως προσαρμοσμένες, σημασιολογικά κάποιες είναι προσαρμοσμένες, άλλες όχι, ενώ μορφολογικά συνήθως δεν έχουν προσαρμοστεί:

25) Παραδείγματα μερικώς ενσωματωμένων λέξεων:

- i. καμπαρέ < cabaret: φθηνό εστιατόριο. Συνήθως δεν κλίνεται ούτε δέχεται παραγωγικά προσφύματα, μπορεί να υπάρξει αλλαγή-προσαρμογή στο γένος. Σημασία στο ρεμπέτικο: νυχτερινό κέντρο διασκέδασης.

- ii. κουρμπέτι < gurbet: ξενιτιά. Συνήθως δεν κλίνεται ούτε δέχεται παραγωγικά προσφύματα, φωνολογικά πλήρως προσαρμοσμένο, σημασιολογικά έχει γίνει προσαρμογή μέσω επέκτασης της αρχικής σημασίας. Σημασία στο ρεμπέτικο: η βιοπάλη, ο υπόκοσμος, η παρανομία, η πιάτσα.
- iii. ταξί < taxi: ταξί. Συνήθως δεν κλίνεται, αλλά σταδιακά (ειδικά τα επόμενα της εξεταζομένης περιόδου χρόνια) εμφανίζει παραγωγικές διαδικασίες. Σημασία στο ρεμπέτικο: ταξί.

Αυτοί οι μέτρια προσαρμοσμένοι τύποι λοιπόν δέχονται δειλά δειλά και κάποια προσφύματα (π.χ. *ταξ-άρα*, *ταξί-τζής*), αλλά μάλλον δεν κλίνονται (η απουσία κλιτικών τύπων από το δείγμα που μελέτησα δεν συνεπάγεται βέβαια ότι ένας ρεμπέτης σε κάποια άλλη περίπτωση ενδεχομένως δεν θα έγραφε π.χ. "του κουρμπετιού"· ή π.χ. το *καμπαρέ-του καμπαρέ-τα καμπαρέ* είναι άκλιτο, αλλά η λέξη εμφανίζεται και στο αρσενικό γένος: "ο καμπαρές-οι καμπαρέδες").

Περισσότερο ξεκάθαρη είναι η κατάσταση με τις μη προσαρμοσμένες λέξεις. Αυτές έχουν διατηρήσει τα περισσότερα χαρακτηριστικά τους από την δότρια γλώσσα και αντιστοιχούν σε αυτό που ο Haugen (1950: 212-220) ονομάζει *εισαγωγή*. Παραθέτω ορισμένες ενδεικτικές τέτοιες λέξεις:

26) Παραδείγματα ελάχιστα ή καθόλου ενσωματωμένων λέξεων:

- i. κλάξον < klaxon: είδος κόρνας αυτοκινήτου. Κατά κανόνα δεν κλίνεται, δεν δέχεται προσφύματα. Σημασία στο ρεμπέτικο: είδος κόρνας αυτοκινήτου.
- ii. νιαβέντ < nihavent: είδος δρόμου της ανατολικής μουσικής. Κατά κανόνα δεν κλίνεται, δεν δέχεται προσφύματα. Σημασία στο ρεμπέτικο: είδος δρόμου της ανατολικής μουσικής.
- iii. παρντόν < pardon: συγχωρώ. Κατά κανόνα δεν κλίνεται, δεν δέχεται προσφύματα. Σημασία στο ρεμπέτικο: συγγνώμη.

Φωνολογικά και εδώ υπάρχει πλήρης προσαρμογή στα δεδομένα της ελληνικής· μορφολογικά αυτές οι λέξεις κατά κανόνα δεν κλίνονται, αλλά επειδή και αυτές σταδιακά τείνουν να προσαρμοστούν, σιγά σιγά δέχονται παραγωγικά προσφύματα, π.χ.: *σαμπαχαδάκι* < *σαμπάχ* : είδος δρόμου της ανατολικής μουσικής. Σημασιολογικά επίσης γενικά διατηρούν επακριβώς την σημασία που έχουν στην δότρια γλώσσα.

Γενικά δηλαδή παρατηρούμε ότι φωνολογικά όλες οι λέξεις έχουν προσαρμοστεί στα δεδομένα της ελληνικής· μορφολογικά η ευκολότερη προσαρμογή είναι η προσθήκη παραγωγικών προσφύματων και ακολουθεί η κλίση· σημασιολογικά όσο λιγότερο προσαρμοσμένη είναι μία λέξη, τόσο περισσότερο διατηρεί επακριβώς την αρχική της σημασία.

5.2.2. Οι κλιτικές τάξεις των δανείων

Η κλιτική τάξη στην οποία ανήκει ένα ουσιαστικό, ένα επίθετο ή ένα ρήμα μας δίνει πληροφορίες αναφορικά με την μορφή που παίρνει η λέξη μετά τον συνδυασμό του θέματος και του κλιτικού επιθήματος (Ξυδόπουλος, 2008: 174). Για την κατάταξη των δάνειων τύπων σε κλιτικές τάξεις υιοθετώ το κλιτικό σύστημα της Ράλλη (2005), το οποίο λαμβάνει υπόψιν του την αλλομορφική ποικιλία του θέματος και την μορφή των κλιτικών επιθημάτων. Αναφορικά με τα ονόματα, διακρίνονται σε οκτώ κλιτικές τάξεις. Η πρώτη τάξη (KT1) περιλαμβάνει αρσενικά-θηλυκά σε -ος χωρίς αλλομορφική ποικιλία στο θέμα. Η δεύτερη τάξη (KT2) περιλαμβάνει αρσενικά σε -ς με αλλομορφική ποικιλία στο θέμα. Η τρίτη τάξη (KT3) περιλαμβάνει θηλυκά με αλλομορφική ποικιλία στο θέμα και ίδια κλιτικά επιθήματα. Η τέταρτη τάξη (KT4) περιλαμβάνει αρχαιοπρεπή θηλυκά με αλλομορφική ποικιλία στο θέμα τους που σχηματίζουν την γενική ενικού σε -ης ή σε -εως. Η πέμπτη τάξη (KT5) περιλαμβάνει ουδέτερα σε -ο χωρίς αλλομορφική ποικιλία στο θέμα, η έκτη (KT6) ουδέτερα με μηδενικό κλητικό επίθημα (συνήθως καταλήγουν σε "ι") χωρίς αλλομορφική ποικιλία στο θέμα, η έβδομη (KT7) αρχαιοπρεπή ουδέτερα σε -ος χωρίς αλλομορφική ποικιλία στο θέμα, ενώ η όγδοη (KT8) επίσης ουδέτερα με αλλομορφική ποικιλία στο θέμα τους. Η ίδια ταξινόμηση ακολουθείται και για τα επίθετα, ενώ για τα ρήματα ακολουθείται η διάκριση σε δύο κλιτικές τάξεις: η πρώτη (PKT1) περιλαμβάνει ρήματα χωρίς θεματική αλλομορφία, τα βαρύτονα δηλαδή ρήματα κατά την παραδοσιακή ορολογία (Παντελίδης, 2011). Η δεύτερη (PKT2) περιλαμβάνει ρήματα με θεματική αλλομορφία, τα οξύτονα δηλαδή ρήματα κατά την παραδοσιακή ορολογία (Παντελίδης, 2011). Για τον προσδιορισμό του πλήθους των τύπων σε αυτήν την περίπτωση θα χρησιμοποιήσουμε πάλι το Σύνολο των Λημμάτων: εδώ επιθυμούμε να διαπιστώσουμε σε ποιες κλιτικές τάξεις ανήκουν οι δάνειοι τύποι και όχι το πόσες φορές εμφανίζεται ο καθένας.

ΚΤ	πλήθος	%
ΚΤ1	33	3,7
ΚΤ2	131	14,7
ΚΤ3	232	26
ΚΤ5	75	8,4
ΚΤ6	198	22,1
ΚΤ8	1	0,1
ΡΚΤ1	57	6,4
ΡΚΤ2	5	0,6
ΧΚΤ	162	18,1
	894	

Πίνακας 5-9 Οι κλιτικές τάξεις των δανείων

Μιας και τα επίθετα ακολουθούν την ίδια κατηγοριοποίηση λόγω του ονοματικού τους χαρακτήρα (Ξυδόπουλος, 2008: 175), έχουν κι αυτά συμπεριληφθεί στον πίνακα 5-9.

27) Μερικά παραδείγματα από κάθε κλιτική τάξη:

- i. ΚΤ1: μποέμικος, σβέλτος, φλόκος.
- ii. ΚΤ2: αλάνης, αγάς, γλεντζές.
- iii. ΚΤ3: απάχισσα, ζόρικη, μπουζουκιά.
- iv. ΚΤ5: άλμπουρο, καπρίτσιο, ούζο.
- v. ΚΤ6: γλέντι, καμτσίκι, μπαμπούτι.
- vi. ΚΤ8: μπατήρημα.
- vii. ΡΚΤ1: ζορίζω, καλάρω, σακουλεύομαι.
- viii. ΡΚΤ2: αμολώ, γλεντάω, νταγιαντώ.
- ix. ΧΚΤ: γιαβάς, κλάξον, λικέρ.

Τα υποκοριστικά σε -άκι τα έχω εντάξει στην ΚΤ6, παρότι στερούνται γενικής ενικού και πληθυντικού (Holton, Mackridge & Φιλιππάκη-Warburton, 1999: 68), π.χ.: κατσαμπροκάκι, γελεκάκι. Αν και κάποιος μπορεί να ισχυριστεί ότι η έλλειψη κάποιων τύπων ενδεχομένως δεν δικαιολογεί την μη κατάταξή τους στην ΚΤ6, αφού τελικά πρόκειται για ονόματα σε -ι, εντούτοις θεωρώ κομβικής σημασίας το γεγονός ότι πρόκειται για την γενική πτώση: η μη ύπαρξή της φανερώνει πως το όνομα

μάλλον δεν μπορεί να ενταχθεί ομαλά στην κλιτική τάξη, άρα ίσως έχει λογική και το να μην εντάσσονται σε καμία κλιτική τάξη.

Κάποια από τα ονόματα της ΚΤ2 σε -ης σχηματίζουν των πληθυντικό αριθμό τόσο σε -ηδες όσο και σε -άδες. π.χ.: *χασάπηδες-χασαπάδες, δερβίσηδες-δερβισάδες*.

Επίσης πολλές από τις δάνειες λέξεις χρησιμοποιούνται μονάχα στον έναν από τους δύο αριθμούς, π.χ.: *γκέμια, σμπαράλια, άχτι, κουρμπέτι, κισμέτι*. Αυτό συμβαίνει πιθανώς λόγω του σημασιολογικού τους περιεχομένου, το οποίο δεν ευνοεί την χρήση του άλλου αριθμού και δεν είναι ζήτημα μορφολογικής αποδοχής: π.χ. ο τύπος "*άχτια*" ακούγεται πλήρως δόκιμος και αποδεκτός, αλλά εννοιολογικά "*η έχθρα, ο πόθος για εκδίκηση*" χρησιμοποιείται μονάχα στον ενικό αριθμό.

Αναφορικά με το γένος των ονομάτων και των επιθέτων τα αποτελέσματα παρατίθενται στον πίνακα 5-10:

γένος	πλήθος	%
αρσ.	172	24
θηλ.	243	33,9
ουδ.	301	42
	716	

Πίνακας 5-10 Τα γένη των ονομάτων

Κάποια ονόματα δεν είναι σαφές σε ποιο γένος ανήκουν, π.χ. *ο σαμπάχ* ή *το σαμπάχ*; *η μπιζού*, *ο μπιζού* ή *το μπιζού*; *ο σεβιόρουμ*, *η σεβιόρουμ* ή *το σεβιόρουμ*; Προφανώς η αμηχανία επικρατεί στα ονόματα που δεν κλίνονται· από αυτά λοιπόν, αρσενικά και θηλυκά είναι κυρίως ονόματα έμψυχα τα οποία δεν είναι προσαρμοσμένα, π.χ.: *πολιτμάν, σοφέρ, φρατέλι, κούζουμ, μπιζού, οντουλασιόν*. Τα ουδέτερα μπορεί να είναι και έμψυχα και άψυχα, και προσαρμοσμένα και μη προσαρμοσμένα, π.χ.: *μπαρμπουνάκι, μέντιουμ, γκλοπ, γλεντάκι*. Η μη χρήση σήμερα πολλών από αυτά τα ονόματα συνεπάγεται πως η προσαρμογή τους έχει σταματήσει, άρα μάλλον υπάρχει μια ελευθερία αναφορικά με το γένος που μπορεί κάποιος να τα κατατάξει.

5.3. Παραγωγικές διαδικασίες

5.3.1. Τα παραγωγικά επιθήματα στα δάνεια

Στους δάνειους τύπους η παραγωγική διαδικασία (ο σχηματισμός νέων λέξεων) γίνεται με τον συνδυασμό του θέματος και κάποιου προσφύματος-επιθήματος. Ο Ξυδόπουλος (2008: 188) επισημαίνει πως η κατηγορία στην οποία ανήκει το κάθε επίθημα (ρηματικό, ονοματικό, επιθετικό, επιρρηματικό) προσδιορίζει τον παραγόμενο τύπο. Παρακάτω καταγράφω όλα τα παραγωγικά επιθήματα που συνάντησα στα τραγούδια της έρευνας. Σε παρένθεση το Σύνολο Δάνειων Τύπων με αυτό το επίθημα.

α) Επιθήματα ουσιαστικών:

- -αδάκι: σαμπαχ-αδάκι < σαμπάχ (υποκοριστικό) (2)
- -ακι: ναζ-άκι < νάζι (υποκοριστικό) (178)
- -άκιας: πρεζ-άκιας < πρέζα (3)
- -άκος: μαναβ-άκος < μανάβης (υποκοριστικό) (1)
- -άνο: ζεϊμπεικ-άνο < ζεϊμπέκ-ικο (1)
- -άρα: μπαρμπουν-άρα < μπαρμπούνι (μεγεθυντικό) (7)
- -άς: πιλαφ-άς < πιλάφι (3)
- -δόρος: τρακα-δόρος < τράκα (6)
- -ί: κουκλ-ί < κούκλα (10)
- -ιά: κουστουμ-ιά < κουστούμι (4)
- -ιέρα: μπουζουρ-ιέρα < μπουζουρ-ιάζω (1)
- -ίκι: καμουτσ-ίκι (1)
- -ικο: ζεϊμπέκ-ικο (4)
- -ιλής: μαβ-ιλής < μαβ-ής (2)
- -ίνα: σωφερ-ίνα < σωφέρ (θηλυκό) (1)
- -ισσα: μόρτ-ισσα < μόρτ-ης (θηλυκό) (41)
- -ίστρα: μοδ-ίστρα < μόδα (1)
- -ίτης: μαγκ-ίτης < μάγκας (8)
- -ίτσα: κορδελ-ίτσα < κορδέλα (υποκοριστικό) (28)
- -κλής: χασι-κλής < χασίσι (25)
- -λής: μπελα-λής < μπελάς (23)
- -λίκι: σερετ-λίκι < σερέτης (14)
- -λούκι: μαστουρ-λούκι < μαστούρα (2)
- -ού: φλιντζαν-ού < φλιντζάνι (18)
- -ούλα: μοδιστρ-ούλα < μοδ-ίστρα (7)

- -τζής: καβγα-τζής < καβγάς (17)
- -τής: μπαρμπουτ-ής < μπαρμπούτι (1)

β) Επιθήματα επιθέτων:

- -άρης: γκρινι-άρης < γκρίνια (60)
- -δένιος: αλατζα-δένιος < αλατζάς (1)
- -ένιος: ζιμπουλ-ένιος < ζιμπούλι (2)
- -άδικος: πασ-άδικος < πασάς (3)
- -ίδικος: σεβνταλ-ίδικος < σεβνταλής (1)
- -ινος: μπρούτζ-ινος < μπρούτζος (1)
- -ικός: αλκοολ-ικός < αλκοόλ (1)
- -ικος: γκρινιάρ-ικος < γκρινιάρης (63)

γ) Επιθήματα ρημάτων:

- -άρω: γουστ-άρω < γούστο (114)
- -έρνω/αίρνω: φουμ-έρνω < φούμα (2)
- -ιάζω: μαστουρ-ιάζω < μαστούρα (33)
- -ίζω: μπαν-ίζω < μπάνιο (18)
- -ώνω: μαραζ-ώνω < μαράζι (18)

δ) Επιθήματα επιρρημάτων

- -ίδικα: σεβνταλ-ίδικα < σεβνταλ-ίδικος (2)
- -ικα: μάγκ-ικα < μάγκικος (23)

5.3.2. Τα προθήματα στα δάνεια

Τα προθήματα είναι δεσμευμένα μορφήματα τα οποία προστίθενται πριν το θέμα της λέξης (Ξυδόπουλος, 2008: 30). Τα μόνα προθήματα που συνάντησα είναι τα εξής:

- καρά-: кара-ντουζένι, кара-γιαγκίνι, кара-σεβντάς (μεγεθυντικό σε όλες τις περιπτώσεις) (11)
- ξε-: ξε-μπουκάρω, ξε-κάλτσωτος, ξε-καλτσώνω (4)
- παρά-: παρα-τσαχτίνεψες (1)

Οι παραπάνω τύποι είναι οι μοναδικοί με προθήματα που εντόπισα.

Συνολικά από τους 3232 Δάνειους Τύπους της έρευνας παραγωγικά επιθήματα συναντάμε σε 767 από αυτούς, τουτέστιν στο 23,8% του Συνόλου των Δάνειων Τύπων. Όπως φαίνεται από τα παραπάνω, σημαντικό μέρος των επιθημάτων αποτελούν τα υποκοριστικά, τα οποία αποτελούν χαρακτηριστικό της ρεμπέτικης γλώσσας γενικότερα και όχι μόνο στα δάνεια. Χαρακτηριστικά είναι και τα υποκοριστικά προσωνύμια με τα οποία έμειναν γνωστοί αρκετοί ρεμπέτες: *Ογδοντάκης* (Δραγάτης), *Σαμιωτάκι* (Ρούκουνας), *Σμυρνιωτάκι* (Χατζηχρήστος), *Βαγγελάκι/Βαγγελάκης* (Σωφρονίου), *Σπυράκι/Σπυράκης* (Περιστέρης). Άρα παρατηρούμε πως οι παραγωγικές διαδικασίες είναι πολύ έντονες και δημιουργικές στους τύπους που εξετάζουμε.

5.4. Η σύνθεση στα δάνεια

Ο όρος σύνθεση αναφέρεται στον συνδυασμό λέξεων ή θεμάτων προκειμένου να σχηματιστεί μια καινούρια λέξη. Κατά τον Ξυδόπουλο (2008: 193) οι σύνθετες λέξεις έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: 1) έχουν φωνολογική ενότητα 2) έχουν κάποιον βαθμό σημασιακής αδιαφάνειας 3) έχουν γραφική ενότητα 4) αποτελούνται από υπολεξικά χαρακτηριστικά. Ο ίδιος (2008: 197) αναφέρει ότι τα συστατικά των συνθέτων βρίσκονται μεταξύ τους είτε σε σχέση παράταξης (τα συστατικά της σύνθετης λέξης παρατίθενται το ένα δίπλα στο άλλο χωρίς να υπάρχει μεταξύ τους κάποια σχέση εξάρτησης), είτε σε σχέση υπόταξης (τα συστατικά της σύνθετης λέξης βρίσκονται μεταξύ τους σε σχέση εξάρτησης, το ένα προσδιορίζει το άλλο). Πρακτικά σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι εύκολο να διακρίνει κανείς αν υπάρχει παράταξη ή υπόταξη μεταξύ των δύο συνθετικών, αν δεν γνωρίζει πλήρως την σημασία της παραγόμενης λέξης. Παρακάτω καταγράφω όλες τις σύνθετες λέξεις που εντόπισα.

Σύνθετα σε σχέση παράταξης: τα συστατικά των συνθέτων αυτών μπορούν να τεθούν σε σειρά ελεύθερη μεταξύ τους.

- μπουζουκομπαγλαμάδες < μπουζούκ(ια) + μπαγλαμάδες
- ντερβισόμαγκας < ντερβίς(ης) + μάγκας
- σκερτσοπεταχτός < σκέρτσ(ος) + πεταχτός
- σκερτσοτσαχπινούλα < σκέρτσ(α) + τσαχπινούλα

- αρχοντόμαγκας < άρχοντ(ας) + μάγκας

Σύνθετα σε σχέση υπόταξης: τα συστατικά των σύνθετων σε υπόταξη δεν μπορούν να τεθούν με ελεύθερη σειρά· το συστατικό που φέρει την βασική σημασία βρίσκεται πάντα στα δεξιά της λέξης και ονομάζεται κεφαλή, ενώ το πρώτο συστατικό είναι κάποιο συμπλήρωμα ή προσδιορισμός (Ξυδόπουλος, 2008: 197).

- διπλοπενιά < διπλ(ή) (προσδιορισμός) + πενιά (κεφαλή)
- αρκουδόμαγκας < αρκούδ(α) (προσδιορισμός) + μάγκας (κεφαλή)
- γλυκοεγγλέντησα < γλυκ(ά) (συμπλήρωμα) + γλεντώ (κεφαλή)
- κοκαϊνοπότης < κοκαϊν(η) (συμπλήρωμα) + πότης (κεφαλή)
- μαχαλόμαγκας < μαχαλ(άς) (προσδιορισμός) + μάγκας (κεφαλή)
- μπεκροπίνω < μπεκρ(ής) (συμπλήρωμα) + πίνω (κεφαλή)
- παλιογινάτι⁶ < παλιό (προσδιορισμός) + γινάτι (κεφαλή)
- παλιοντουνιάς < παλιό (προσδιορισμός) + ντουνιάς (κεφαλή)
- παλιόρουχα < παλιό (προσδιορισμός) + ρούχα (κεφαλή)
- παλιοτέντα < παλιό (προσδιορισμός) + τέντα (κεφαλή)
- παλιομόρτισσα < παλιό (προσδιορισμός) + μόρτισσα (κεφαλή)
- πρωτομάγκισσα < πρώτ(η) (προσδιορισμός) + μάγκισσα (κεφαλή)
- ταραμοσαλάτα < ταραμ(άς) (συμπλήρωμα) + σαλάτα (κεφαλή)
- τσελιγγόπουλο < τσέλιγγ(ας) (συμπλήρωμα) + πούλος (κεφαλή)
- φραγκοραφτάδες < φράγκ(ος) (συμπλήρωμα) + ράφτης (κεφαλή)
- χασισοπότης < χασίσ(ι) (συμπλήρωμα) + πότης (κεφαλή)

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις παρατηρούμε πως μεταξύ των δύο συνθετικών αναπτύσσεται ένα -ο-, το οποίο δεν φέρει κάποια σημασία ούτε έχει κάποια γραμματική λειτουργία, αλλά βρίσκεται εκεί σαν συνδετικό φωνήεν. Η Ράλλη (2005: 165) το θεωρεί δείκτη σύνθεσης, ο οποίος σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί και να παραλείπεται για φωνολογικούς λόγους.

Το σύνολο των σύνθετων λέξεων της έρευνας φτάνει τις 25, δηλαδή ποσοστό 0,8% επί του Συνόλου των Δάνειων Τύπων. Ο αριθμός αυτός ασφαλώς είναι πάρα πολύ μικρός και δείχνει ότι η σύνθεση χρησιμοποιώντας δάνειες λέξεις ήταν μια διαδικασία εξαιρετικά σπάνια για τους στιχουργούς του ρεμπέτικου. Από τα

⁶ Τα σύνθετα με πρώτο συνθετικό τη λέξη παλιο- η Ράλλη (2005, όπως αναφέρεται στο Σκιαδάς, 2014: 171)) τα θεωρεί ψευδοσύνθετα τα οποία βρίσκονται στην διαδικασία γραμματικοποίησής τους και στα οποία το -ο- θα πρέπει να θεωρείται μέρος του πρώτου συνθετικού και όχι δείκτης σύνθεσης.

παραδείγματα φαίνεται ότι δεν υπήρχε διάθεση για δημιουργικότητα και περιορίζονταν στο να χρησιμοποιούν συνδυασμένα πολύ κλασικές για το ρεμπέτικο λέξεις (μάγκας, σκέρτσο, παλιό-). Αυτό έρχεται σε αντίθεση με την αρκετά μεγαλύτερη δημιουργικότητα που παρατηρήσαμε στις παραγωγικές διαδικασίες. Μια πιθανή εξήγηση για την απουσία σύνθετων λέξεων είναι ότι το σώμα κειμένων μας είναι τραγούδια έμμετρα και άρα οι μεγάλες σύνθετες λέξεις δεν βρίσκουν εύκολα θέση μέσα σε αυτά.

5.5. Λεξικοποιημένες εκφράσεις

Σε περιθωριακά λεξιλόγια, όπως του ρεμπέτικου, κάποιες εκφράσεις, συνήθως ρήματα σε συνδυασμό με ουσιαστικά, αποκτούν ιδιωματική σημασία και η σημασία τους συνήθως δεν είναι διαφανής στον αμύητο αυτού του λεξιλογίου. Παρακάτω καταγράφω όλες τις λεξικοποιημένες εκφράσεις, οι οποίες περιέχουν κάποιον δάνειο τύπο, που συνάντησα μαζί με την σημασία τους.

Δομικά μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερα μοτίβα για τις λεξικοποιημένες εκφράσεις:

α) *Ρήμα + ουσιαστικό*:

- Αμολώ μελάνι = προκαλώ σύγχυση για να καλύψω τις πράξεις μου
- Παίρνω βόλτα = επισκέπτομαι
- Φέρνω βόλτα = τριγυρίζω επίμονα στο ίδιο μέρος
- Κάνω βόλτες = περιφέρομαι
- Κάνω/κρατώ πόζα = κάνω τον σπουδαίο
- Κάνω τράκα = εντυπωσιάζω με την εμφάνισή μου
- Κάνω σαρμάκο = μένω σιωπηλός
- Κάνω κόλπα = κάνω νάζια, καμώματα /φέρομαι σκληρά
- Κάνω κολπάκια = δεν φέρομαι εντάξει
- Κρατάω μπουζουριέρα = φυλάω τσίλιες, καλύπτω
- Σπάω νταλγκά/νταλγκαδάκι = διασκεδάζω
- Γυρεύω ρέστα = απαιτώ εξηγήσεις
- Βάζω σάνο = παίζω τα ρέστα μου, το τελευταίο ποντάρισμα
- Τραβάω σπάγκο = φεύγω

- Παίρνω χαμπάρι = αντιλαμβάνομαι
- Είμαι λόγια και φιγούρες = λέω ψέματα για εντυπωσιασμό-εξαπάτηση
- Κάνω κάποιον μαντάρα = τραυματίζω σοβαρά κάποιον

β) Ρήμα + άρθρο + ουσιαστικό (+ κτητική αντωνυμία):

- Παίρνω τη βόλτα = απομακρύνομαι
- Κάνω τη φιγούρα μου = επιδεικνύομαι
- Κάνω τα γούστα μου = κάνω αυτό που μου αρέσει
- Μπαίνω στο κόλπο = μνύμαι σε δραστηριότητα και τρόπο ζωής
- Περνάει η μπογιά μου = είμαι γοητευτικός και αρέσω σε κάποιον
- Γίνομαι στην πένα = είμαι υπό την επήρεια ναρκωτικών
- Συμμορφώνομαι με την πιάτσα = ακολουθώ την συμπεριφορά του περίγυρου
- Ζητώ και τα ρέστα = εμφανίζομαι ως κατηγορος ενώ είμαι υπόλογος
- Πιάνω στην φάκα = συλλαμβάνω
- Τρώω το χάπι = ξεγελιέμαι

γ) Ασθενής τύπος προσωπικής αντωνυμίας + ρήμα + (άρθρο +) ουσιαστικό:

- Με αφήνουν στον άσο = μου παίρνουν όλα μου τα χρήματα
- Με αφήνουν μπουκάλα = απομένω μόνος
- Με κάνουν μαντάρα = καταστρέφομαι οικονομικά ή ψυχολογικά
- Την κάνω μπόμπα = περνώ πολύ καλά
- Τα βρίσκω μπαστούνια = συναντώ δυσκολίες
- Το ρίχνω στο σορολόπ = αδιαφορώ για όλα
- Μου έρχεται ταμπλάς = παθαίνω αποπληξία, παθαίνω σοκ

δ) Πρόθεση + άρθρο + ουσιαστικό:

- Με το γάντι = με ευγένεια
- Με το πάσο μου = χωρίς να βιάζομαι

Παρατηρούμε πως οι λεξικοποιημένες εκφράσεις σχετίζονται με την ίδια την ρεμπέτικη ζωή: καταστάσεις και περιστάσεις αναφορικά με έρωτες, παρανομίες, προβολή, πρεστίτζ, τρόπους συμπεριφοράς, ναρκωτικά, ανέμελη φιλοσοφία ζωής, οι οποίες φαίνεται πως αποτελούσαν μια καθημερινότητα για τους ρεμπέτες της εποχής. Η εννοιολογική αδιαφάνεια των λεξικοποιημένων εκφράσεων έχει και κοινωνική προέκταση: με την διαφοροποίηση του λόγου από την κανονική νόρμα και την ανάπτυξη κοινωνιολέκτου και ξεχωριστού λεξιλογίου, το οποίο είναι κατανοητό μόνο στους μνημένους, ο ρεμπέτης επισημαίνει και τονίζει την διαφοροποίησή του από το "καθώς πρέπει" κοινωνικό σύνολο. Επίσης πολλές από αυτές τις εκφράσεις χρησιμοποιούνται ακόμα και σήμερα με την ίδια ακριβώς σημασία. Ο πίνακας 5-11 καταγράφει τις θεματικές κατηγορίες στις οποίες ανήκουν οι λεξικοποιημένες εκφράσεις (για τις θεματικές κατηγορίες βλ. την ενότητα 6.3).

θεματική κατηγορία	πλήθος	%
διασκέδαση	17	29,3
περιγραφή	10	17,2
επίδειξη	9	15,5
παρανομία	5	8,6
δυσκολίες ζωής	3	5,2
ανεμελιά	2	3,4
έρωτας-γυναίκα	2	3,4
κοινωνία	2	3,4
τυχερά παιχνίδια	2	3,4
αρνητικοί χαρακτηρισμοί	1	1,7
βία	1	1,7
θετικοί χαρακτηρισμοί	1	1,7
καημός-λύπη	1	1,7
ναρκωτικά	1	1,7
σκληρότητα	1	1,7
	58	

Πίνακας 5-11 Θεματικές κατηγορίες των Λεξικοποιημένων Εκφράσεων

Τα αποτελέσματα του πίνακα 5-11 μάλλον έρχονται σε αντίθεση με αυτό που θα περίμενε κάποιος. Οι λεξικοποιημένες εκφράσεις λόγω της σημασιολογικής αδιαφάνειάς τους είναι ιδανικές στο να περιγράφουν παράνομες ενέργειες, αρνητικούς χαρακτηρισμούς, πράξεις βίας. Στην πραγματικότητα όμως πολύ μικρό ποσοστό σχετίζεται με τις προαναφερθείσες θεματικές κατηγορίες. Αντιθέτως οι φράσεις αυτές στην πλειοψηφία τους χρησιμοποιούνται για να αναφερθούν στην διασκέδαση, σε ουδέτερες περιγραφές ενεργειών ή σε υπεροπτικές-επιδεικτικές συμπεριφορές. Άρα οι λεξικοποιημένες εκφράσεις που περιέχουν δάνειο τύπο δεν χρησιμοποιούνταν συνήθως με συνθηματικό τρόπο, π.χ. για να κρατήσουν οι ρεμπέτες κρυφές τις ενέργειές τους από την αστυνομία, αλλά αποτελούσαν τρόπο έκφρασης για καθημερινές ρεμπέτικες δραστηριότητες.

6. Σημασιολογικές παρατηρήσεις

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζω θέματα που αφορούν την σημασία των δάνειων τύπων. Στην πρώτη ενότητα προσπαθώ να εντοπίσω τους λόγους για τους οποίους δανείζονται οι στιχουργοί του ρεμπέτικου και τι είδους δάνεια είναι αυτά· στην δεύτερη ενότητα συγκρίνω την αρχική σημασία των λέξεων στην δότρια γλώσσα με την σημασία στην αποδέκτρια γλώσσα. Στην τρίτη ενότητα χωρίζω τους δάνειους τύπους σε θεματικές κατηγορίες ανάλογα με το περιεχόμενό τους· στην τέταρτη αναλύω τις περιπτώσεις σημασιολογικής πολυσημίας που υπάρχουν στις δάνειες λέξεις των τραγουδιών. Το κεφάλαιο τελειώνει με την εξέταση της σημερινής σημασίας των λέξεων, καθώς επίσης και τον βαθμό αποδοχής και χρήσης τους εν έτει 2024.

6.1. Λόγοι δανεισμού

Για ποιους λόγους δανείζεται λέξεις ο στιχουργός του ρεμπέτικου; Όπως ανέφερα στην ενότητα 2.3, ένας λόγος είναι η περιγραφή νέων υλικών αγαθών και εννοιών που δεν υπήρχαν στην ελληνική, π.χ.: *παρολί*, *ουίσκι*, *λίρα*, *σαντούρι*. Ο δεύτερος λόγος είναι η διγλωσσία· καθημερινές, συνηθισμένες λέξεις, κυρίως τούρκικες, οι οποίες συνυπήρχαν με τις ελληνικές και επιλέγονται ασυναίσθητα λόγω της έκθεσής τους σε αυτές: *γλεντώ* (αντί *διασκεδάζω*), *κάλφας* (αντί *τεχνίτης*), *μαστραπάς* (αντί *δοχείο*), *γιαβρούμ* (αντί *αγάπη μου*). Ο τρίτος λόγος είναι η χρήση δάνειων τύπων για λόγους αντίστροφου κύρους. Με αυτό εννοώ ότι ο ρεμπέτης δεν χρησιμοποιεί έναν ξένο τύπο επειδή έτσι θα παρουσιάσει ένα ανώτερο κοινωνικό επίπεδο ή θα επιδείξει μεγαλύτερο πρεστίτζ, αλλά αντιθέτως επιδιώκει η γλώσσα του να είναι όσο πιο λαϊκή και χαμηλή γίνεται, καθώς έτσι διαφοροποιείται και αυτοπεριθωριοποιείται, π.χ.: *βιδάνι* (αντί *κακής ποιότητας κρασί*), *κοζάρω* (αντί *παρατηρώ*), *παράς* (αντί *χρήματα*). Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται εξαιτίας του πρώτου λόγου είναι νέες λέξεις και αυτό που ονομάζουμε *δηλωτικές* (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, 1994:146-149). Οι δάνειες λέξεις που χρησιμοποιούνται εξαιτίας των άλλων δύο λόγων είναι κυρίως *συνυποδηλωτικές* και χρησιμοποιούνται, είτε παράλληλα με την χρήση της ντόπιας

λέξης, είτε την αντικαθιστούν πλήρως, ιδίως αν η τελευταία είναι παρωχημένη και έχει πέσει σε αχρηστία. Τα όρια μεταξύ αυτών των αιτιών δεν είναι πάντοτε σαφή και ξεκάθαρα. Μπορεί λ.χ. μία δάνεια λέξη να χρησιμοποιείται κυρίως για λόγους (αντίστροφου) κύρους, όμως μέσα της να περικλείει και κάποια νέα στοιχεία τα οποία η ντόπια λέξη στερείται, π.χ.: η λέξη *ντερβίσης* (αντί *ναρκομανής*, ή *χρήστης ναρκωτικών ουσιών*) εμπεριέχει και το στοιχείο του *ρεμπέτη*, του *μάγκα*, του *γλεντζέ*, στοιχεία που λείπουν από την ντόπια λέξη. Επίσης μάλλον δεν υπάρχει τρόπος να ξεχωρίσουμε με ασφάλεια και βεβαιότητα ποια δάνεια είναι αποτέλεσμα διγλωσσίας και ποια για λόγους (αντίστροφου) κύρους, π.χ.: η λέξη *μπεκρής* (αντί *μέθυσος*) χρησιμοποιείται μηχανικά, σαν αποτέλεσμα επαφής με την τουρκική γλώσσα ή προτιμάται συνειδητά ως πιο λαϊκή και χαμηλή; Ως εκ τούτου στους πίνακες 6-12 και 6-13 επιλέγω απλώς να αναφέρω το αποτέλεσμα της εισροής ενός νέου τύπου στο λεξικό της νέας ελληνικής, όπως επίσης και το είδος του δανείου.

Αποτέλεσμα δανεισμού	πλήθος ΣΔΤ	% ΣΔΤ
Συνύπαρξη με την υπάρχουσα λέξη	2660	82,4
Νέα λέξη	458	14
Αντικατάσταση της υπάρχουσας λέξης	114	3,5
	3232	

Πίνακας 6-12 Αποτέλεσμα του δανεισμού

Είδος δανείων	πλήθος ΣΔΤ	%ΣΔΤ
Συνυποδηλωτικά	2423	74,9
Δηλωτικά	809	25,1
	3232	

Πίνακας 6-13 Είδος των δάνειων λέξεων

Σε αρκετές περιπτώσεις μια λέξη μπορεί να ανήκει σε περισσότερες της μίας κατηγορίες, π.χ.: η λέξη *βιολί* είναι νέα και μοναδική όταν περιγράφει το μουσικό όργανο, λειτουργεί όμως σε συνύπαρξη όταν σημαίνει συνήθεια, συμπεριφορά (π.χ.: "Ας αλλάξουμε *βιολί*, μην το ρίχνεις στην τρελή", *Ωιντε μπρε*, Χάρμας, 1950). Όπως θα δούμε αναλυτικά στον πίνακα 6-15 στην ενότητα 6.3, οι περισσότερες δηλωτικές

λέξεις χρησιμοποιούνται για την περιγραφή μουσικών όρων, ναρκωτικών ουσιών και φαγητών. Εξίσου αναμενόμενη είναι και η έλλειψη πολλών δηλωτικών αναφορικά με τον έρωτα ή την διασκέδαση, αφού πρόκειται για τομείς που πολύ δύσκολα μπορεί να δημιουργηθεί κάποια νέα έννοια. Ενδεικτικά αναφέρω μερικές:

28) Δηλωτικές λέξεις σχετικές με τον έρωτα και την διασκέδαση:

- i. βιδάνι = κακής ποιότητας κρασί
- ii. γαλιάντρα = φλύαρη γυναίκα
- iii. μπαρμπούνι = όμορφη γυναίκα
- iv. πούδρα = μείκαπ

Και εδώ βέβαια κάποιος μπορεί να εγείρει ενστάσεις: Είναι το *βιδάνι*, η *γαλιάντρα*, το *μπαρμπούνι* δηλωτικά δάνεια την στιγμή που δεν περιγράφουν κάτι νέο; Κατά την γνώμη μου είναι για δύο λόγους: πρώτον διότι στην πραγματικότητα περιγράφουν κάτι που ως τώρα πιθανότατα δεν υπάρχει στην γλώσσα: το *βιδάνι* είναι το σκόπιμα κακής ποιότητας κρασί που σέρβιραν οι ταβερνιάρηδες στους μεθυσμένους προκειμένου να έχουν μεγάλο κέρδος, μιας και ο μεθυσμένος δεν καταλάβαινε την διαφορά. Αντίστοιχα η *γαλιάντρα* περιγράφει την φλύαρη, κουτσομπόλα γυναίκα που μιλά συνεχώς, όπως το ομώνυμο πτηνό κελαηδά διαρκώς, εμπεριέχοντας μέσα της και έναν αξιολογικό χαρακτηρισμό: για κάποιους αρνητικό (η φλυαρία, το κουτσομπολιό, ο σχολιασμός θεωρούνται αρνητικά στοιχεία συνήθως), για άλλους θετικό (η πολυλογία ως σημάδι χαριτωμένου ανθρώπου). Άρα σε αυτούς τους τύπους υπάρχουν επιπρόσθετες σημασιολογικές πληροφορίες. Δεύτερον διότι πιθανότατα δεν υπάρχει μονολεκτική λέξη στην ελληνική για τους παραπάνω περιγραφικούς όρους. Υπό αυτό το πρίσμα λοιπόν τα δηλωτικά δάνεια καταλαμβάνουν το διόλου ευκαταφρόνητο ποσοστό του 25%, άρα ένα σημαντικό ποσοστό χρησιμοποιείται για την έκφραση νέων όρων.

6.2. Αλλαγή σημασίας στην αποδέκτρια γλώσσα

Οι δάνειες λέξεις προέρχονται από τύπους οι οποίοι στην γλώσσα προέλευσης μπορεί να έχουν είτε την ίδια σημασία, είτε ελαφρώς διαφορετική, είτε εντελώς διαφορετική. Το γεγονός ότι το ρεμπέτικο λεξιλόγιο εντάσσεται στα περιθωριακά λεξιλόγια μας κάνει να υποθέτουμε πως αρκετές λέξεις θα έχουν υποστεί σημασιολογική

διαφοροποίηση. Ο λόγος είναι ότι η κοινωνική αυτή διάλεκτος προσπαθεί να διαφοροποιηθεί από την νόρμα και, με δεδομένο τον αντισυμβατικό τρόπο ζωής των ρεμπετών, είναι λογικό να περιμένει κανείς να υπάρχουν εσκεμμένες αλλαγές σημασιών σε λέξεις, ώστε να επιτείνεται η διαφοροποίηση της κοινωνικής ομάδας ακόμη περισσότερο. Ο Ξυδόπουλος (2008: 235) ισχυρίζεται ότι η γλωσσική διαφοροποίηση λαμβάνει χώρα και για λόγους ασφαλείας, αφού πολλές από τις δραστηριότητες των ρεμπετών ήταν μη αποδεκτές από το κοινωνικό σύνολο (και πολλές από αυτές πλήρως παράνομες), οπότε υπήρχε η επιδίωξη από τα μέλη αυτής της ομάδας να μην γίνονται απολύτως κατανοητά από άτομα που δεν ανήκαν στον ίδιο χώρο. Η αλλαγή της σημασίας ενός δάνειου τύπου φανερώνει επίσης, όπως είδαμε και παραπάνω στην ενότητα 5.2.1, κι έναν βαθμό προσαρμογής-ενσωμάτωσης της λέξης στην αποδέκτρια γλώσσα, αφού συνεπάγεται ότι οι ομιλητές της προσαρμόζουν την λέξη στα δικά τους συγκεκριμένα δεδομένα. Ο πίνακας 6-14 δείχνει τα στοιχεία αναφορικά με την αλλαγή της σημασίας. Για τα δεδομένα χρησιμοποίησα το Σύνολο των Δάνειων Τύπων, διότι ένα λήμμα μπορεί να έχει πολλές διαφορετικές σημασίες, από τις οποίες κάποιες μπορεί να ταυτίζονται με την σημασία της λέξης στην γλώσσα προέλευσης ενώ άλλες όχι, άρα πρέπει να εξετάσουμε τον κάθε τύπο σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Αλλαγή σημασίας	πλήθος ΣΔΤ	%
ναι	1723	53,3
όχι	1486	46
άγνωστο*	23	0,7
	3232	

Πίνακας 6-14 Σημασιολογικές μεταβολές στα δάνεια

*Πρόκειται για τις λέξεις εκείνες των οποίων η αρχική σημασία στάθηκε αδύνατον να διαπιστωθεί.

Τα δεδομένα επιβεβαιώνουν την υπόθεσή μας, αφού περισσότεροι από τους μισούς τύπους που συναντά κανείς στα τραγούδια που εξετάστηκαν εμφανίζουν αλλαγή στην σημασία τους σε σχέση με τον τύπο στην δότρια γλώσσα.

Παρακάτω σημειώνω ενδεικτικά μερικούς από τους συχνότερα χρησιμοποιούμενους τύπους, των οποίων η σημασία έχει αλλάξει, την σημασία στην δότρια γλώσσα και τις συνηθέστερες σημασίες στα ρεμπέτικα τραγούδια.

29) Τύποι με διαφοροποιημένη της αρχικής σημασία:

- i. μάγκας < mange: μικρή ομάδα άτακτων πολεμιστών. Σημασία στο ρεμπέτικο: άτομο της πιάτσας, έξυπνος, ο ζόρικός άντρας, ο νταής, ο σκληρός, άνδρας με ήθος, κιμπάρης
- ii. κούκλα < cuculla: κάλυμμα κεφαλής. Σημασία στο ρεμπέτικο: όμορφη γυναίκα
- iii. αλάνης < alan: ανοιχτός χώρος. Σημασία στο ρεμπέτικο: άτομο της πιάτσας, που γυρίζει άσκοπα στους δρόμους, με ζωή αμέριμνη και όχι στο πλαίσιο της κοινωνικής ευπρέπειας
- iv. μπουζούκι < bozuk: χαλασμένος. Σημασία στο ρεμπέτικο: το μουσικό όργανο μπουζούκι, (πληθ.) λαϊκό κέντρο, μουσική από μπουζούκι
- v. μεράκι < merak: ευγένεια, χάρη. Σημασία στο ρεμπέτικο: λύπη, μελαγχολία, στενοχώρια, ευάρεστο συναίσθημα από την διασκέδαση, πολύ έντονη επιθυμία, όρεξη και φροντίδα για κάτι

Παρακάτω παραθέτω ενδεικτικά μερικούς από τους συχνότερα χρησιμοποιούμενους τύπους των οποίων η σημασία έχει μείνει η ίδια με την σημασία που είχε ο τύπος στην δότρια γλώσσα.

30) Τύποι με σημασία όμοια της αρχικής:

- i. γλέντι < eglenti: διασκέδαση
- ii. ντουνιάς < dunya: κόσμος
- iii. φουμάρω < fumare: καπνίζω
- iv. σεβντάς < sevda: έρωτας
- v. μελάς < bela: πρόβλημα.

Τέλος αναφέρω και μερικούς τύπους στους οποίους κάποιες σημασίες έχουν μείνει ίδιες και κάποιες είναι καινούριες:

31) Τύποι με σημασία διευρυμένη της αρχικής:

- i. πασάς < pasa: τίτλος Οθωμανού αξιωματούχου. Σημασία στο ρεμπέτικο: α) τίτλος Οθωμανού αξιωματούχου, β) όμορφη γυναίκα
- ii. γινάτι < inat: καπρίτσιο. Σημασία στο ρεμπέτικο: α) καπρίτσιο, β) έχθρα

- iii. μύρα⁷ < birra: το ρόφημα μύρα. Σημασία στο ρεμπέτικο: α) το ρόφημα μύρα, β) η μπουραρία

Συνοψίζοντας μπορούμε να πούμε πως παραπάνω από τους μισούς τύπους έχουν υποστεί αλλαγή της σημασίας τους προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις σημασιολογικές ανάγκες του ρεμπέτικου τραγουδιού.

6.3. Θεματικές κατηγορίες των δάνειων λέξεων

Στην παρούσα ενότητα προσπαθώ να χωρίσω τους δάνειους τύπους σε θεματικές κατηγορίες ανάλογα με την σημασία τους και το περιεχόμενο βάση του οποίου χρησιμοποιούνται. Ο σκοπός είναι να εξεταστεί σε ποιες θεματικές κατηγορίες ανήκουν οι δάνειοι τύποι και άρα σε ποιες περιπτώσεις και περιβάλλοντα είναι πιθανότερο να τους συναντήσουμε. Συνολικά ξεχώρισα 35 διαφορετικές κατηγορίες στις οποίες μπορούμε να κατατάξουμε τις δάνειες λέξεις αναφορικά με την σημασία και το περιεχόμενό τους. Προφανώς μπορούν να γίνουν κατηγοριοποιήσεις με διαφορετικούς τρόπους, όπως επίσης μπορεί μία λέξη να καταταχθεί σε διαφορετικές κατηγορίες αναλόγως της οπτικής γωνίας του ερευνητή. Σε κάθε κατηγορία εξηγώ το ποιες λέξεις εντάσσω, δίνω ενδεικτικά κάποια λήμματα και την ερμηνεία τους⁸. Λήμματα που έχουν ακριβώς την ίδια σημασία με σήμερα και είναι κατανοητά δεν τα εξηγώ περισσότερο. Για κάθε λήμμα δίνω όλες τις σημασίες που συνάντησα· αν κάποιο παράγωγο έχει διαφορετική σημασία, την σημειώνω ξεχωριστά έτσι ώστε στο τέλος να είναι καταγεγραμμένες όλες οι σημασίες που συνάντησα. Λέξεις που έχουν περισσότερες της μίας σημασίες μπορεί να καταγράφονται σε περισσότερες κατηγορίες.

32) Θεματικές Κατηγορίες:

1. Άγνωστο: Τύποι των οποίων η σημασία είναι εντελώς αδιαφανής.
  - *πάντι(;)*
2. Ανεμελιά: Τύποι σχετικοί με την ανέμελη ζωή του ρεμπέτη.

⁷ Σε όλους τους δίσκους αναγράφεται με -υ. Συνειδητά διατηρώ αυτήν την γραφή σε όλη την εργασία.

⁸ Για τον πλήρη κατάλογο των λημμάτων μαζί με τις σημασίες του βλ. παράρτημα, Λίστα 1.

- αλάνης: άτομο της πιάτσας, που τριγυρίζει άσκοπα, με ζωή αμέριμνη και όχι στο πλαίσιο της κοινωνικής ευπρέπειας
  - σελέμης: ο τζαμπατζής, ο τρακαδόρος
  - με το πάσο μου: χωρίς να βιάζομαι
3. Αρνητικοί χαρακτηρισμοί: Τύποι που υπονοούν αρνητικό-μειωτικό χαρακτηρισμό για κάποιον.
- γρουσούζης: δύστροπος, κακότροπος άνθρωπος
  - μάππας: άτομο ανάξιο λόγου, βλάκας
  - τσιγγούνης: φιλάργυρος, σπαγοραμμένος
4. Αφηρημένες έννοιες: Τύποι που περιγράφουν αφηρημένες έννοιες.
- γούρι: σημάδι καλής τύχης
  - κισμέτι: μοίρα
  - κουρμπέτι: ο υπόκοσμος, η βιοπάλη, η παρανομία, η πιάτσα
5. Βία: Τύποι που αναφέρονται σε βιαιότητα-βιαιοπραγία.
- τα κάνω σμπαράλια: καταστρέφω
  - τσαμπουκαλής: προκλητικός, ζόρικός, καβγατζής
  - χαστούκι: χτύπημα με το πλατύ μέρος του χεριού
6. Διασκέδαση: Τύποι που σχετίζονται με την καλοπέραση και την διασκέδαση.
- γλεντώ: διασκεδάζω, απολαμβάνω
  - γουστάρω: επιθυμώ, αισθάνομαι όμορφα, μου αρέσει
  - κέφι: ευθυμία, όρεξη, διασκέδαση
7. Δυσκολίες της ζωής: Τύποι που αφορούν δυσκολίες.
- μπελάς: μπελάς, πρόβλημα
  - μπόρα: πολύ δύσκολη κατάσταση
  - φουκαράς: ο κακομοίρης, ο άτυχος, ο ταλαίπωρος
8. Ενδύματα-υποδήματα: Τύποι που σχετίζονται με την ενδυμασία.
- γόβα: η γόβα
  - γραβάτα: λαιμοδέτης, γραβάτα
  - κάλτσα: η κάλτσα
  - καπέλο: το καπέλο
  - σκαρπινάκια: είδος παπουτσιού

9. Επίδειξη: Τύποι που δηλώνουν επιδεικτική στάση.

- βιτρίνα: επίδειξη
- πόζα: επιτηδευμένο ύφος
- φιγούρα: επίδειξη

10. Επικοινωνία: Στερεοτυπικοί τύποι που χρησιμοποιούνται στην επικοινωνία με άλλα άτομα.

- βάρδα: πρόσεχε
- γιες: ναι
- γιούργια: εμπρός πάμε

11. Εργασία: Τύποι που σχετίζονται με επαγγέλματα και τα παρελκόμενά τους

- αραμπατζής: ο αμαξάς
- μανάβης: πωλητής φρούτων-λαχανικών
- χασάπης: ο κρεοπώλης, ο χασάπης

12. Έρωτας-Γυναίκα: Τύποι που σχετίζονται με τις ερωτικές σχέσεις και τις γυναίκες.

- μπεμπέκα: νεαρή, όμορφη γυναίκα
- νάζι: φιλάρεσκος ακκισμός γυναίκας για να φανεί χαριτωμένη, καμώματα, πείσματα
- νταλγκάς: ερωτικός καημός, η ερωμένη

13. Θάλασσα: Τύποι γύρω από ναυτικούς όρους και εν γένει την θάλασσα.

- άλμπουρο: το κατάρτι
- αμπάρι: η αποθήκη πλοίου
- μπέι: κόλπος

14. Θετικοί χαρακτηρισμοί: Τύποι που εμπεριέχουν μια θετική αξιολογική στάση για κάποιον.

- άσος: ο καλύτερος, ο κορυφαίος
- μάρκα: άνθρωπος πονηρός, πανέξυπνος
- τζέντλεμαν: κύριος με καλή ανατροφή

15. Καημός-Λύπη: Τύποι που περιγράφουν στεναχώριες και καημούς.

- γιαρές: ψυχικός πόνος

- μαράζι: μεγάλη θλίψη
- μεράκι: λύπη, μελαγχολία, στενοχώρια

16. Καθημερινά αντικείμενα: Τύποι που περιγράφουν αντικείμενα καθημερινής χρήσης.

- ασανσέρ: ο ανελκυστήρας
- κονάκι: σπίτι
- μαστραπάς: δοχείο για υγρά

17. Κοινωνία: Τύποι οι οποίοι συνεπάγονται κοινωνικές προεκτάσεις, όπως κοινωνική θέση, κοινωνική αποδοχή, ανθρώπινες σχέσεις.

- ανφάν γκατέ: η αφρόκρεμα, οι διακεκριμένοι κοινωνικά
- μαχαλόμαγκας: ο μάγκας της γειτονιάς
- ντουνιάς: ο κόσμος, η ανθρωπότητα

18. Μεταφορικά μέσα: Τύποι που σχετίζονται με οχήματα μεταφοράς.

- αραμπάς: η φορτηγή άμαξα, το κάρο
- βαγόνι: όχημα αμαξοστοιχίας
- κουπέ: είδος κλειστής άμαξας

19. Μουσική: Τύποι που σχετίζονται με μουσική, μουσικά όργανα, χορό.

- βιολί: το βιολί
- καντάδα: είδος ερωτικού άσματος
- μπουζούκι: το μπουζούκι

20. Ναρκωτικές ουσίες: Τύποι σχετικοί με ναρκωτικά και εθιστικές ουσίες.

- δερβίσης/ντερβίσης: χασισοπότης
- μαστούρα: μέθη και ευφορία από ναρκωτικές ουσίες
- τεκές: χασισοποτείο

21. Ονομασίες: Τύποι που χρησιμοποιούνται για την ονοματοδοσία κατοίκων ή εθνικοτήτων⁹.

---

⁹ Μεγάλη υπήρξε η αμηχανία μου αναφορικά με ονόματα που προκύπτουν από χώρες/περιοχές. Είναι δάνειες οι λέξεις *Αρτζεντίνα*, *Φραντζέζα*, *Σπανιόλα*, *Κόνιαλης*, *Τσερκέζα*; Επέλεξα να καταχωρήσω μόνο όσες διαφοροποιούνται από την επίσημη ονομασία της χώρας/περιοχής στην ΚΝΕ. Έτσι η Αρτζεντίνα, ο Κόνιαλης και η Σπανιόλα θεώρησα ότι δεν είναι, αφού είναι παράγωγα της επίσημης

- βεδουίνος: νομάδας της Αραβίας-Β. Αφρικής
- γκιαούρης: ο μη μουσουλμάνος υποτιμητικά
- φελάχα: γυναίκα χωρικός της Αιγύπτου

22. Όπλα: Τύποι που περιγράφουν αντικείμενα που χρησιμοποιούνται ως όπλα.

- κάμα: είδος μαχαιριού
- κουμπούρι: το πιστόλι
- πιστόλι: το πιστόλι

23. Παλικαριά: Τύποι που αναδεικνύουν την γενναιότητα, την λεβεντιά και το θάρρος.

- ασίκης: ο λεβέντης, το παλικάρι
- μάγκας: άνδρας με ήθος, κιμπάρης, καθώς πρέπει
- νταής: παλικαράς, ανδρείος

24. Παρανομία: Τύποι που παραπέμπουν σε παράνομες ή ανήθικες πράξεις.

- κοντραμπατζής: ο λαθρέμπορος
- λεμές: παλιάνθρωπος, αλήτης
- ματσαράγκα: απάτη, δόλος, κομπίνα

25. Περιγραφές: Τύποι που απλά περιγράφουν μια ενέργεια, κατάσταση ή αντικείμενο.

- γιαβάς: σιγά
- κάργα: εντελώς γεμάτος, εντελώς τεντωμένος
- μπούζι: κρύο

26. Σκληρότητα: Τύποι που τονίζουν την σκληράδα, την επιθετικότητα.

- ζόρι: καταναγκαστικά, με την βία
- μαγκούφης: δύστροπος, σκληρός
- νταής: οξύθυμος, επιθετικός, ζόρικός

27. Ανθρώπινο σώμα: Τύποι που σχετίζονται με το ανθρώπινο σώμα.

- γάμπα: η γάμπα
- γκλάβα: το κεφάλι

ονομασίας της χώρας/περιοχής (Αργεντινή, Ικόνιο, Ισπανία), ενώ η Φραντζέζα και η Τσερκέζα είναι, αφού αποτελούν παράγωγα όχι της επίσημης ονομασίας της χώρας/περιοχής (Γαλλία, Κιρκασία).

- καφάσι: το κεφάλι

28. Τίτλοι: Τύποι που αναφέρονται σε τίτλους που χαρακτηρίζουν άτομα.

- πασάς: Οθωμανός αξιωματούχος
- σεΐχης: τίτλος Άραβα φυλάρχου
- χότζας: μουσουλμάνος ιεροδιδάσκαλος

29. Τυχερά παίγνια: Τύποι που σχετίζονται με τα διάφορα στοιχηματικά τυχερά παιχνίδια.

- αβάντα: η απατεωνιά
- μπακαράς: είδος τυχερού παιχνιδιού
- πόκερ: παιχνίδι με τράπουλα

30. Φαγητό: Τύποι σχετικοί με φαγητά και ποτά.

- γαλέτα: είδος παξιμαδιού
- καλαμπόκι: το καλαμπόκι
- μακαρόνια: τα μακαρόνια

31. Φύση: Τύποι που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον.

- γιασεμί: το γιασεμί
- μπόρα: η καταιγίδα
- ρουμάνι: το δάσος

32. Πλούτος-Χρήματα: Τύποι που έχουν να κάνουν με χρήματα και αντικείμενα αξίας.

- δολάριο: νομισματική μονάδα
- λίρα: νομισματική μονάδα
- παράς: χρήματα

33. Χρώματα-Υλικά: Τύποι σχετικοί με υλικά και χρώματα.

- γκρενά: απόχρωση ερυθρού χρώματος
- μπλε: μπλε
- φίλντισι: το ελεφαντόδοντο

34. Χώρος: Τύποι που αναφέρονται σε περιοχές, σημεία, κτίσματα.

- βίλα: πολυτελής κατοικία

- μπάντα: η άκρη, η πλευρά, το μέρος
- σεράι (σαράι): οθωμανικό ανάκτορο

35. Ψυχικό πάθος: Τύποι σχετικοί με την συναισθηματική και ψυχολογική κατάσταση κάποιου.

- άχτι: πόθος για εκδίκηση
- βερεσέ: με αδιαφορία
- γινάτι: έχθρα

Ο πίνακας 6-15 δείχνει το Σύνολο των Δάνειων Τύπων ανά θεματική κατηγορία, όπως επίσης και το σύνολο των Ριζών των Λημμάτων σε κάθε κατηγορία. Λέξεις που έχουν περισσότερες της μίας σημασίες τις μέτρησα ξεχωριστά. Το πηλίκο ΣΔΤ/ΡΛ φανερώνει πόση ποικιλία υπάρχει σε κάθε θεματική κατηγορία: υψηλός αριθμός σημαίνει ότι οι τύποι αυτής της κατηγορίας προέρχονται από λίγες ρίζες, χαμηλός αριθμός αντιθέτως σημαίνει ότι υπάρχουν περισσότερες ρίζες και μεγαλύτερη ποικιλία.

Κατηγορίες	ΣΔΤ	Δηλωτικά	ΣΡΛ	Ευρεία χρήση Λημμάτων σήμερα	ΣΔΤ/Λήμματα
Έρωτας-Γυναίκα	550	4	73	33 (45,2%)	7,5
Διασκέδαση	303	7	31	14 (45,2%)	9,8
Ναρκοτικές ουσίες	271	121	26	20 (76,9%)	10,4
Κοινωνία	246	102	23	17 (73,9%)	10,7
Μουσική	212	201	45	28 (62,2%)	4,7
Καμμός-Λύπη	183	0	8	5 (62,5%)	22,9
Περιγραφές	138	1	51	38 (74,5%)	2,7
Θετικοί χαρακτηρισμοί	117	2	20	11 (55%)	5,9
Εργασία	111	19	41	26 (63,4%)	2,7
Φαγητό	103	82	48	48 (100%)	2,1
Χώρος	92	29	25	18 (72%)	3,7
Δυσκολίες της ζωής	82	0	19	18 (94,7%)	4,3
Ενδύματα-υποδήματα	79	32	36	33 (91,7%)	2,2
Καθημερινά αντικείμενα	69	15	42	36 (85,7%)	1,6
Παλικάριά	66	4	10	5 (50%)	6,6
Πλούτος-Χρήματα	66	19	18	15 (83,3%)	3,7
Ανεμελιά	61	54	5	3 (60%)	12,2
Αρνητικοί χαρακτηρισμοί	59	0	8	7 (87,5%)	7,4
Θάλασσα	44	21	26	18 (69,2%)	1,7

Παρανομία	43	0	22	10 (45,5%)	2
Ψυχικό πάθος	42	0	7	5 (71,4%)	6
Τυχερά παίγνια	40	24	26	15 (57,7%)	1,5
Βία	38	1	15	12 (80%)	2,5
Σκληρότητα	37	1	10	9 (90%)	3,7
Αφηρημένες έννοιες	34	0	14	11 (78,6%)	2,4
Τίτλοι	30	25	15	14 (93,3%)	2
Επίδειξη	22	1	8	4 (50%)	2,8
Όπλα	17	14	7	7 (100%)	2,4
Ανθρώπινο σώμα	16	9	7	7 (100%)	2,3
Φύση	15	3	9	7 (77,8%)	1,7
Επικοινωνία	14	0	11	8 (72,7%)	1,3
Χρώματα-Υλικά	14	9	10	7 (70%)	1,4
Ονομασίες	9	6	8	4 (50%)	1,1
Μεταφορικά μέσα	7	3	4	2 (50%)	1,8
Άγνωστο	2	0	2	0	1
	3232	809	730	515 (70,5%)	4,4

Πίνακας 6-15 ΣΔΤ, Δηλωτικά δάνεια, ΣΡΛ και Ευρεία χρήση τους σήμερα ανά Θεματική Κατηγορία

Στην ενότητα 3.2 είδαμε ότι ο Δαμιανάκος υπολόγισε πως τα τραγούδια με θέμα την γυναίκα και τον έρωτα ήταν τα πολυπληθέστερα στο δείγμα που μελέτησε. Φαίνεται ότι περισσότερα τραγούδια συνεπάγεται και περισσότερες ευκαιρίες για χρήση δάνειων τύπων, αφού οι δάνειοι τύποι με αυτό το θέμα είναι επίσης οι πολυπληθέστεροι. Παρατηρούμε επίσης ότι οι τύποι που σχετίζονται με την αρνητική πλευρά του ρεμπέτικου, όπως τύποι σχετικοί με την παρανομία, την βία, τα τυχερά παιχνίδια, την σκληρότητα, είναι αισθητά λιγότεροι σε σχέση με τους τύπους που παραπέμπουν σε διασκέδαση και έρωτες, κάτι που πιθανότατα μας δείχνει και ποιες ήταν οι θεματικές προτεραιότητες των στιχουργών του ρεμπέτικου που εξετάζουμε.

6.4. Πολυσημικοί τύποι

Αρκετές λέξεις συμβαίνει να έχουν μια σειρά από διαφορετικές σημασίες. Τέτοιοι λεξικοί τύποι ονομάζονται *πολυσημικοί* (Κρύσταλ, 2006: 220). Ο Cruse (2004: 108-111, όπως αναφέρεται στο Ξυδόπουλος, 2008: 144) διακρίνει δύο περιπτώσεις: την *γραμμική* πολυσημία, όταν οι σημασίες συνδέονται μεταξύ τους, συνήθως με την σχέση ειδικού-γενικού, και την *μη γραμμική*, όπου οι πολλές σημασίες είναι προϊόντα

μετωνυμίας ή μεταφοράς. Ο Κρύσταλ (2006: 220) σημειώνει ότι το σύνθηδες πρόβλημα με την πολυσημία είναι ότι δεν διακρίνεται εύκολα από την ομωνυμία (δύο διαφορετικά λεξικά στοιχεία που έχουν τον ίδιο φωνολογικό τύπο). Αν και έχουν προταθεί κριτήρια διάγνωσης, όπως αυτά της *ετυμολογίας* (αν οι λέξεις έχουν κοινή καταγωγή) και της *σημασιολογίας* (αν σχετίζονται σημασιολογικά), εντούτοις η δυσκολία και η υποκειμενικότητα στην διάγνωση παραμένει. Για τον λόγο αυτό θα αναφερθώ μόνο ενδεικτικά σε κάποιους πολυσημικούς τύπους που απαντώνται σημειώνοντας τις διάφορες σημασίες τους. Επίσης δεν έλαβα υπόψη μου τις σημασίες τύπων που συμμετέχουν σε λεξικοποιημένες εκφράσεις.

33) Περιπτώσεις γραμμικής πολυσημίας:

- βιολί: α) το μουσικό όργανο γενικά β) το βιολί κάποιου μουσικού συγκεκριμένα
- ζεϊμπέκικο: α) ο χορός γενικά β) το ζεϊμπέκικο που χορεύει κάποιος
- καφές: α) το ρόφημα καφές γενικά β) ο καφές που πίνει κάποιος ειδικά
- κόλπα: α) τα τεχνάσματα γενικά β) το τέχνασμα που έκανε κάποιος
- κοντραμπατζήδες: α) άνδρες και γυναίκες λαθρέμποροι β) άνδρες λαθρέμποροι
- μπουζούκια: α) το σύνολο των εγχόρδων μιας ορχήστρας (μπουζούκι, κιθάρα, μπαλαμάς) β) το μπουζούκι μόνο

34) Περιπτώσεις μη γραμμικής πολυσημίας:

Μεταφορές: η έννοια μιας λέξης μεταφέρεται σε μία άλλη.

- ασκέρι: α) στρατός β) πλήθος κόσμου
- άσος: α) χαρτί της τράπουλας με το νούμερο ένα β) κορυφαίος
- δερβίσης: α) τίτλος Οθωμανού β) θαρραλέος, λεβέντης γ) άνθρωπος ενθουσιώδης, ανοιχτόκαρδος δ) ο φίλος, ο σύντροφος ε) χασισοπότης
- κορδελάκια: α) κορδέλες β) καμώματα, νάζια
- μπαρμπούνι: α) το ψάρι μπαρμπούνι β) η όμορφη γυναίκα
- μπόρα: α) η καταιγίδα β) δύσκολη κατάσταση
- πασάς: α) τίτλος Οθωμανού β) η όμορφη γυναίκα
- τρακάρω: α) συγκρούομαι β) συναντώ τυχαία
- φάντης: α) ο βαλές της τράπουλας β) ο διπρόσωπος, ο απατεώνας
- φουρτούνα: α) η θαλασσοταραχή β) δυσκολία, ταλαιπωρία

Μετωνυμίες: η ιδιότητα μιας οντότητας χρησιμοποιείται στην θέση της ίδιας της οντότητας (Κρύσταλ, 2006: 174)

- καφές: α) ρόφημα β) καφενείο
- μπύρα: α) το ρόφημα μπύρα β) η μπουραρία
- μπουζούκια: α) το μουσικό όργανο μπουζούκι β) κέντρο διασκέδασης που παίζουν μπουζούκια
- νταλγκάς: α) ερωτικός καημός β) η ερωμένη
- χαρέμι: α) οι γυναίκες ενός μουσουλμάνου β) ο χώρος που ζουν οι γυναίκες μουσουλμάνου
- χασάπικο: α) το κρεοπωλείο β) ο χορός (αρχικά χασάπηδων)

Γενικά οι πολυσημικοί τύποι είναι συχνότατοι στο ρεμπέτικο λόγο, και αφορούν κατά κύριο λόγο μεταφορές. Οι καινούριες σημασίες που δημιουργούνται σχετίζονται κυρίως με την ρεμπέτικη ζωή, τον τρόπο διασκέδασης, τον έρωτα και τις καθημερινές συνήθειες των ρεμπετών.

6.5. Σημασία, αποδοχή και χρήση των ρεμπέτικων δάνειων τύπων σήμερα

Από το τέλος της εποχής που εξετάζουμε (1952) μέχρι σήμερα (2024) έχουν περάσει πάνω από 70 χρόνια. Μέσα σε αυτό το διάστημα κάποιοι από τους δάνειους τύπους διατήρησαν μέχρι σήμερα την ίδια ακριβώς σημασία, άλλοι τύποι παρέμειναν μεν, αλλά όχι με την ίδια σημασία, ενώ κάποιοι άλλοι τύποι δεν χρησιμοποιούνται σχεδόν καθόλου σήμερα και η σημασία τους έχει αντικατασταθεί από άλλους τύπους. Η τελευταία περίπτωση παρουσιάζει ένα ενδιαφέρον αναφορικά με τον τρόπο που μπορεί να προσεγγιστεί θεωρητικά: Τι συμβαίνει αν ένας τύπος δεν είναι σε χρήση για πολλές δεκαετίες; Από την μια υπάρχει το αξίωμα ότι η γλώσσα αλλάζει επειδή ακριβώς ομιλείται ή κατά τον Σωσσύρ: "Το σημείο αλλοιώνεται υποχρεωτικά επειδή συνεχίζεται" (Φραγκουδάκη, 2001: 36). Επειδή λοιπόν αυτοί οι τύποι δεν χρησιμοποιούνται ενεργά τις τελευταίες δεκαετίες, η σημασία τους θεωρητικά έχει μείνει στάσιμη και ίδια όπως πριν 70 χρόνια. Από την άλλη όμως αυτό επίσης σημαίνει πως ο ομιλητής που θα προσπαθήσει να χρησιμοποιήσει αυτές τις λέξεις σήμερα δεν θα το κάνει με την άνεση και την φυσικότητα ενός ρεμπέτη της δεκαετίας

του '30, αλλά μάλλον τεχνητά, σαν να προσπαθεί να τις αναβιώσει, οπότε είναι άγνωστο αν θα τις χρησιμοποιήσει με την ίδια ή με διαφορετική σημασία. Το γεγονός πάντως είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των τύπων έχει διατηρήσει την ίδια σημασία στις μέρες μας και αυτό δείχνει δύο πράγματα: αφενός ότι η πλειοψηφία των ρεμπέτικων δάνειων τύπων είναι τύποι που βρίσκονταν σε χρήση ούτως ή άλλως στην γλώσσα της εποχής, δεν πρόκειται δηλαδή για τύπους που χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά και μόνο για να εξυπηρετήσουν την ρεμπέτικη αργκό· οπότε οι τύποι αυτοί συνέχισαν να χρησιμοποιούνται από ολόκληρη την κοινωνία μέχρι σήμερα. Αφετέρου ότι αρκετοί από τους δάνειους τύπους που ήταν μέρος του ρεμπέτικου λεξιλογίου και αφορούσαν την ρεμπέτικη αργκό άρεσαν στην κοινωνία, η οποία επέλεξε να τους χρησιμοποιεί ευρέως με την ίδια σημασία όπως οι ρεμπέτες.

Παραθέτω μερικές δάνειες λέξεις οι οποίες σήμερα έχουν διαφορετική σημασία από ότι στα ρεμπέτικα τραγούδια που εξέτασα και τις οποίες βρίσκω εξόχως ενδιαφέρουσες. Αναγράφω την σημασία όπως εμφανίζεται σε κάποια ρεμπέτικα τραγούδια και δίπλα την σημερινή συνήθη σημασία..

35) Λέξεις με διαφορετική σημασία σήμερα:

- αμολάω: δίνω πληροφορίες, γίνομαι χαφιάς. Σημασία στην ΚΝΕ: αφήνω.
- βιόλα: μέσον εξαπάτησης. Σημασία στην ΚΝΕ: επαναλαμβανόμενη πράξη, συμπεριφορά.
- δερβίσης: χασισοπότης. Σημασία στην ΚΝΕ: παλικάρι, λεβέντης.
- μπαλαμούτι: κλέψιμο, εξαπάτηση. Σημασία στην ΚΝΕ: θωπεία.
- μπουζουριάζω: σκοτώνω. Σημασία στην ΚΝΕ: βάζω φυλακή.
- νταβατζής: αγαπητικός. Σημασία στην ΚΝΕ: μαστροπός.
- ο πασάς: η όμορφη γυναίκα. Σημασία στην ΚΝΕ: καλομαθημένος άνδρας.
- φάντης: απατεώνας. Σημασία στην ΚΝΕ: άτομο που εμφανίζεται ξαφνικά/ ο βαλές της τράπουλας.
- φρεσκάρω: δυναμώνω (για αέρα). Σημασία στην ΚΝΕ: ανανεώνω.

Παρακάτω παραθέτω ενδεικτικά μερικές λέξεις οι οποίες δεν χρησιμοποιούνται σχεδόν καθόλου σήμερα αλλά ήταν σε συχνή χρήση στα ρεμπέτικα τραγούδια της περιόδου 1922-1952.

36) Λέξεις με συχνή χρήση στα ρεμπέτικα αλλά σε αχρησία σήμερα:

- γιαβουκλού: η ερωμένη, η αγαπητική

- γιάλα: επιφώνημα κεφιού
- κουρνάζος: ο έξυπνος, ο καπάτσος
- κουσουμάρω: επιδεικνύω, φοράω στην ζώνη
- ματσαράγκα: απάτη, δόλος, κομπίνα
- μαχμούρης: ο νυσταγμένος, ο γλυκός, ο όμορφος ή ο ναζιάρης
- νταγιαντώ: υπομένω, ανέχομαι
- νταμίρα: χασίσι
- παραλής: άτομο με πολλά χρήματα
- τσίκα: επεξεργασμένο χασίσι

Παρακάτω παραθέτω ενδεικτικά κάποιες από τις λέξεις που ανήκουν στην ρεμπέτικη αργκό και οι οποίες χρησιμοποιούνται και σήμερα με την ίδια σημασία.

37) Λέξεις που χρησιμοποιούνται και σήμερα:

- περνάει η μπογιά μου: είμαι γοητευτικός
- πιάνω στην φάκα: συλλαμβάνω επ' αυτοφώρω
- τα βρίσκω μπαστούνια: αντιμετωπίζω δυσκολίες
- το ρίχνω στο σορολόπ: αδιαφορώ για όλα
- μπουκάρω: μπαίνω ορμητικά
- αβέρτα: ανοιχτά, χωρίς προφύλαξη
- νίλα: καταστροφή
- τζούρα: ρουφηξιά

Αντίστοιχα, οι περισσότεροι από τους δάνειους τύπους τυγχάνουν ευρείας αποδοχής από την γλωσσική κοινότητα και η χρήση τους συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας. Στον πίνακα 6-15 φαίνεται αναλυτικά το ποσοστό ευρείας χρήσης των σημασιών ανά θεματική κατηγορία. Το συνολικό ποσοστό ευρείας αποδοχής είναι σχεδόν 70%, που σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος του δάνειου λεξιλογίου των ρεμπέτικων τραγουδιών χρησιμοποιείται ενεργά και σήμερα, το 2024. Αναφορικά με το θέμα της αποδοχής των δάνειων λέξεων βασίστηκα στο γλωσσικό μου αισθητήριο· ενδιαφέρον θα είχε, νομίζω, μελλοντικά να πραγματοποιηθεί κάποια αντίστοιχη έρευνα ώστε να παραχθούν ακριβέστερα αποτελέσματα.

Σημειώνω ενδεικτικά μερικές δάνειες λέξεις οι οποίες σήμερα δεν βρίσκονται σε χρήση και έχουν σχεδόν εξαφανιστεί:

38) Λέξεις με σπάνια χρήση στα ρεμπέτικα που έχουν εξαφανιστεί σήμερα:

- απάχης: περιθωριακός άνθρωπος της μεγαλούπολης
- αρκάς: σύντροφος
- αρόδου: μακριά απ' την ακτή
- βιδάνι: κακής ποιότητας κρασί
- ζαράρια: χασούρα
- καραγιαγκίνι: μεγάλος ερωτικός πόθος
- κολντεμίρι: σύρτης
- κοντραμπατζής: λαθρέμπορος
- μπερδένια: τείχη
- μπετιρίνι: διοργάνωση τυχερών παιχνιδιών
- μπουλασιλίκι: παλιανθρωπιά
- τεζάχι: πάγκος εργασίας/προϊόντων
- τέρτσος: ζημιωμένος
- τζέδες: αστυνομικοί

Οι λέξεις που δεν χρησιμοποιούνται πια σήμερα είναι κυρίως όροι της ρεμπέτικης μουσικής, λέξεις σχετικές με την ρεμπέτικη διασκέδαση, τον έρωτα και την παρανομία (βλ. πίνακα 6-15). Αυτό συμβαίνει πιθανότατα διότι ο ρεμπέτικος τρόπος ζωής έχει περάσει ανεπιστρεπτί και άρα λέξεις που είναι συνυφασμένες με αυτόν, σταδιακά ξεθωριάζουν από την ενεργό χρήση. Ο διαφορετικός τρόπος διασκέδασης και θεώρησης των ανθρώπινων σχέσεων είναι μάλλον λογικό να έριξε σε αχρησία αρκετούς τύπους, κάτι που δεν συνέβη με λέξεις άλλων θεματικών κατηγοριών. Κατά τα άλλα, η πλειοψηφία των τύπων είναι σε χρήση μέχρι και σήμερα, κάτι που δείχνει ότι το ρεμπέτικο λεξιλόγιο και αγαπήθηκε αλλά και ότι ενδεχομένως κάλυψε και κάποιες γλωσσικές ανάγκες της κοινωνίας.

7. Συμπεράσματα

Τα ρεμπέτικα τραγούδια αποτέλεσαν έναν τόπο ιδιαίτερα πλούσιο αναφορικά με την χρήση δάνειων λέξεων. Στην ενότητα 4.3 έδειξα ότι σε κάθε ρεμπέτικο τραγούδι της περιόδου 1922-1952 είναι αναμενόμενο να συναντήσει κανείς, κατά μέσο όρο, τρεις δάνειες λέξεις. Αν πάρουμε υπόψη μας και το δεδομένο ότι στο 23,2% των τραγουδιών δεν υπάρχει καμία δάνεια λέξη, αυτό σημαίνει ότι, στα τραγούδια που υπάρχουν δάνεια, το αναμενόμενο πλήθος είναι τέσσερις¹⁰ δάνειοι τύποι ανά τραγούδι. Οι γλώσσες που δανείζουν στο ρεμπέτικο τραγούδι είναι κατά σειρά η τουρκική, η ιταλική και η γαλλική, ενώ σημαντικό είναι το ποσοστό διαχρονικού δανεισμού μεσαιωνικών λέξεων που επί της ουσίας διατηρούν την αίσθηση πως πρόκειται για ξένες λέξεις.

Το σημαντικότερο κομμάτι αυτής της εργασίας, κατά την γνώμη μου, είναι τα στατιστικά στοιχεία. Όσο κι αν οι αριθμοί κουράζουν, και ενδεχομένως να υπάρχουν και λάθη σε αυτούς ή διαφορετικές απόψεις σχετικά με την κατανομή των δεδομένων, εντούτοις είναι ο μόνος τρόπος για να εξάγουμε ασφαλή και μετρήσιμα συμπεράσματα. Για τα στατιστικά δεδομένα χρησιμοποίησα κάθε φορά διαφορετικό δείγμα επί του συνόλου των τύπων αναλόγως του τι έκρινα ως καταλληλότερο. Για κάποια στατιστικά έπρεπε να δοθεί έμφαση στο πλήθος των τύπων, ενώ σε άλλα στο εύρος. Χρειάζονται και τα δύο αυτά μεγέθη προκειμένου να συγκεντρώσουμε σφαιρικές πληροφορίες. Έδειξα επίσης ότι τα ρεμπέτικα τραγούδια δεν έχουν πάντα ένα και μόνο ύφος. Υπάρχουν διαφορές στον τρόπο έκφρασης, τόσο μεταξύ στιχουργών, όσο και μεταξύ του ίδιου στιχουργού από τραγούδι σε τραγούδι. Ακόμα, τα δεδομένα της ενότητας 6.3 έδειξαν ότι το δάνειο λεξιλόγιο αναφορικά με πράξεις παρανομίας και βιαιότητας δεν είναι πολύ μεγάλο, ενώ και η χρήση δανείων στην συνθηματική γλώσσα είναι μάλλον περιορισμένη, κάτι που μαρτυρά την υποχώρηση της αντίστοιχης θεματολογίας στην εξεταζόμενη περίοδο. Ενίοτε παρατηρείται μια επιτηδευμένη χρήση πολλών δανείων τύπων σε ένα τραγούδι για να δημιουργηθεί η αίσθηση ότι είναι αυθεντικό μάγκικο. Τελικά, οι συχνότεροι δάνειοι τύποι σχετίζονται με το γλέντι, την διασκέδαση, τον έρωτα και την ρεμπέτικη οπτική των ανθρώπων. Έτσι οι συχνότερα εμφανιζόμενοι τύποι είναι οι λέξεις που προέρχονται

---

¹⁰ Συνειδητά προτιμώ αυτήν την γραφή.

από τις ρίζες μαγκ-, αμάν, κούκλ-, γλεντ-, μερακ-, τσαχπιν- (βλ. παράρτημα, πίνακας 2).

Τα ρεμπέτικα τραγούδια δεν πρέπει αναγκαστικά να ταυτίζονται με το ρεμπέτικο λεξιλόγιο: έδειξα ότι ένα μεγάλο ποσοστό ρεμπέτικων τραγουδιών δεν περιλαμβάνει καθόλου δάνειους τύπους ή τύπους από το περιθωριακό λεξιλόγιο, αλλά και ότι αρκετοί δημιουργοί της περιόδου που εξετάσαμε (1922-1952) ήταν επαγγελματίες μουσικοί και ηχογράφησαν δίσκους με σκοπό, προφανώς, το κέρδος. Αυτή είναι μια παράμετρος που δεν πρέπει να λησμονείται, διότι πιθανότατα σε πολλά τραγούδια οι στιχουργοί απλά μιμούνται το ρεμπέτικο/μάγκικο λεξιλόγιο, χωρίς οι ίδιοι να το χρησιμοποιούν συστηματικά και αυθόρμητα.

Αναφορικά με τα μορφολογικά χαρακτηριστικά, είδαμε ότι ένα πολύ έντονο στοιχείο είναι η χρήση πολλών παραγωγικών διαδικασιών. Το ρεμπέτικο τραγούδι είναι ιδιαίτερα δημιουργικό σε αυτόν τον τομέα και κάνει χρήση πολλών και ποικίλων επιθημάτων. Αντίστοιχα πολύ μεγάλος είναι και ο βαθμός προσαρμογής των δάνειων λέξεων κάτι που δείχνει την άνεση των στιχουργών στην οικειοποίηση ξένων λέξεων. Αντιθέτως η έλλειψη σύνθετων τύπων μπορεί να αποδοθεί σε μετρικούς παράγοντες, αφού πολυσύλλαβοι τύποι, όπως είναι οι σύνθετοι, δεν είναι εύκολο να χωρέσουν μέσα σε στίχο τραγουδιού.

Σημασιολογικά παρατηρήσαμε ότι οι στιχουργοί του ρεμπέτικου επεκτείνουν ή αλλάζουν τις σημασίες των δάνειων τύπων ελεύθερα, ακόμη κι αν δεν έχει καμία σχέση με την αρχική έννοια της λέξης. Μοιάζει σαν να έχουν στο μυαλό τους ένα σημασιολογικό περιεχόμενο και αναζητούν μία ξένη λέξη την οποία θα χρησιμοποιήσουν σαν δοχείο που θα το στεγάσει. Είδαμε επίσης ότι η πλειοψηφία των δάνειων τύπων σχετίζεται με τον έρωτα, τις γυναίκες και την διασκέδαση, και μάλιστα με ελάχιστες δηλωτικές λέξεις. Αυτό δείχνει πιθανώς ότι ο κορεσμός της θεματολογίας οδήγησε στην αναζήτηση νέων τύπων για να υπάρξει διαφοροποίηση. Οι περισσότεροι από τους δάνειους τύπους που συναντήσαμε χρησιμοποιούνται και σήμερα με την ίδια σημασία και πιθανώς κάποιοι από αυτούς τους τύπους να διατηρήθηκαν ζωντανοί μέχρι και σήμερα εξαιτίας της δημοφιλίας αυτών των τραγουδιών.

Δυστυχώς δεν στάθηκε δυνατόν να εξακριβώσω ποιες δάνειες λέξεις εισάγουν τελικά οι ρεμπέτες, ποιες απλά αναπαράγουν και ποιες χρησιμοποιούν με αλλαγμένο νόημα. Θα είχε ενδιαφέρον, νομίζω, να διερευνηθεί το εν λόγω θέμα. Τέλος, ευελπιστώ το υλικό από την παρούσα εργασία να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά για συγκρίσεις με αντίστοιχα λεξιλόγια.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. (1994). *Νεολογικός Δανεισμός της Νεοελληνικής: Άμεσα Δάνεια από τη Γαλλική και την Αγγλοαμερικανική. Μορφολογική Ανάλυση*. Θεσσαλονίκη: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- Ανδριώτης, Ν. (χ.χ.). Η Μικρασιατική καταστροφή, *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*. Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".
- Αντωνοπούλου, Χ. & Κουλόπουλος, Ν. (2019). Γλωσσική Επαφή και Ρεμπέτικο τραγούδι: Γλωσσικά δάνεια στη γλώσσα του ρεμπέτικου τραγουδιού. *14ο Διεθνές Συνέδριο Ελληνικής Γλωσσολογίας* (91-98). Πανεπιστήμιο Πατρών.
- Βασμανόλη, Ε. (2007). *Οι αντιδάνειες λέξεις στη νέα ελληνική* (Διδακτ. διατρ.). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. doi: 10.12681/eadd/23156.
- Γκούβας, Χ. (2017). Η Ιστορία Του Ελληνικού Δημοτικού Τραγουδιού. Ανακτήθηκε από https://www.epirus-tv-news.gr/2017/09/blog-post_564.html.
- Δαμιανάκος, Σ. (2001). *Κοινωνιολογία του ρεμπέτικου*. Αθήνα: Πλέθρον.
- Δημητρακοπούλου, Μ., Τζένου, Μ. & Ανδρούτσος, Π. (χ.χ.). *Μουσική Γ' Γυμνασίου*. Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων "Διόφαντος".
- Edwards, J. (2013). Bilingualism and Multilingualism: Some central concepts. Στο T. K. Bhatia & W. Ritchie (επιμ.), *The Handbook of Bilingualism and Multilingualism* (5-25). Oxford: Wiley-Blackwell.
- Ευαγγελίδης, Δ. (2014). *Η καταγωγή των Αλβανών και οι αρβανιτόφωνοι Έλληνες*. Αθήνα: Ινφογνώμων.
- Ζαφείρη, Στ. (2015). *Τα μεταφραστικά δάνεια της νέας Ελληνικής* (Διδακτ. διατρ.). Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. doi: 10.12681/eadd/37943.

- Haspelmath, M. (2009). Lexical borrowing: Concepts and issues. Στο M. Haspelmath & U. Tadmor (εκδ.) *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook* (35-54). Berlin: De Gruyter Mouton.
<https://doi.org/10.1515/9783110218442.35>.
- Haugen, E. (1950). The analysis of linguistic borrowing. *Language*, 26, 210–231.
<https://doi.org/10.2307/410058>.
- Holmes, J. (2016). *Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Holton, D., Mackridge, P. & Φιλίππακη-Warburton, E. (1999). *Γραμματική της Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Κρύσταλ, Ν. (2006). *Λεξικό γλωσσολογίας και φωνητικής*. Αθήνα: Πατάκης.
- McMahon, A. (2003). *Ιστορική Γλωσσολογία: Η θεωρία της γλωσσικής μεταβολής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Συνοπτική Ιστορία της ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2010). *Ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Ξυδόπουλος, Γ. (2008). *Λεξικολογία. Εισαγωγή στην ανάλυση της λέξης και του λεξικού*. Αθήνα: Πατάκης.
- Παναγιωτίδης, Φ. (2013). *Μίλα μου για γλώσσα: Μικρή εισαγωγή στη γλωσσολογία*. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Παντελίδης, Ν. (2011). Ρηματική κλιτική μορφολογία του μεγαρικού ιδιώματος. Στο Α. Ράλλη (εκδ.) *Patras Working Papers in Linguistics: Τόμος αφιερωμένος στη διαλεκτική ποικιλία των Μεγάρων*, 2, (55-77). doi:
<https://doi.org/10.26220/pwpl.v2i0.64>.

- Παπαδόπουλος, Γ. (2016). Από την αργκό του ρεμπέτη στο καθημερινό λεξιλόγιο του νεοέλληνα. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 36, 519-534.
- Παπαναστασίου, Γ. (2001). Γλωσσικός δανεισμός. Στο Α.-Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδωροπούλου (επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα* (45-49). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Ράλλη, Α. (2005). *Μορφολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Σιούλη-Κατάκη, Ζ. (2022). Λαογραφία, δημοτικό και ρεμπέτικο τραγούδι. Στο Κ. Καλογερόπουλος (εκδ.) *Archive* 18(2), 25-36.
- Σκιαδάς, Γ. (2014). Τα δάνεια της Νεοελληνικής από την Αγγλική Γλώσσα - Μορφολογική Ανάλυση. *Έρκυνα, Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών-Επιστημονικών Θεμάτων*, 3, 159-176.
- Thomason, S. (2001). *Language Contact: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Φιλιππάκη-Warburton, E. (1999). Περιθωριακά ιδιώματα. Στο Μ. Κοπιδάκης (επιμ.), *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας* (338-339). Αθήνα: Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο.
- Φραγκοπούλου, Κ. (2015). Τα στάδια της μορφολογικής ενσωμάτωσης των λεξικών δανείων στα Επτανησιακά. Στο Α. Ράλλη (εκδ.) *Patras Working Papers in Linguistics: Πρόγραμμα Αριστεία (Morilan): Γλωσσική Επαφή και Μορφολογική Ποικιλία*, 4, 109-121.
- Φραγκουδάκη, Α. (2001). Η γλωσσική φθορά και οι «μεγαλομανείς» γλώσσες. Στο Γ. Η. Χάρης (επιμ.), *Δέκα Μύθοι για την Ελληνική Γλώσσα* (35-39). Αθήνα: Πατάκης.
- Χριστοπούλου, Αικ. (2016). *Μια λεξικολογική προσέγγιση στο περιθωριακό λεξιλόγιο της Νέας Ελληνικής* (Διδακτ. διατρ.). Πανεπιστήμιο Πατρών. doi: 10.12681/eadd/39603.

Χριστοπούλου, Κ. (2015). Γλωσσικός δανεισμός: η περίπτωση του περιθωριακού λεξιλογίου. Στο Κ. Fragkopoulou, F. Kalamida, T. Kardamas, K. Kordouli, M. Marinis, Ch. Panagiotou & N. Vassalou (επιμ.) *Theoretical and Applied Linguistics*, 3, 242-251.

Ιστοσελίδες

<http://georgakas.lit.auth.gr/dictionaries/index.php/leksiko-g-katou>

https://el.wiktionary.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%BE%CE%B9%CE%BA%CF%8C:%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1_%CE%A3%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%B1

<https://rebetiko.sealabs.net/>

<https://rembetiko.gr/>

<https://stixoi.info/>

<https://vmrebetiko.gr/>

<https://www.greekdiscography.gr/Home.htm>

https://www.greek-language.gr/greekLang/medieval_greek/kriaras/index.html

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

<https://www.wordreference.com/>

Παράρτημα: Πίνακες και Λίστες

Πίνακας 1: Τα τραγούδια που μελετήθηκαν

α.α.	Στιχουργός	Τίτλος τραγουδιού	έτος ηχογρ.
1	Αθανασίου, Α.	Στο πασσαλιμάνι	1938
2	Αμπατζή, Ρ.	Έφυγε η αγάπη μου	1950
3	Αμπατζή, Ρ.	Χωριάτισσα	1948
4	Αραμπατζόγλου, Δ.	Φτωχοπούλα	1951
5	Ασίκης, Γ.	Απάχης	1931
6	Ασίκης, Γ.	Απελπισμένος	1934
7	Ασίκης, Γ.	Απόψε πια δε βάσταξα	1938
8	Ασίκης, Γ.	Αχ πετεινέ μου	1935
9	Ασίκης, Γ.	Αψιλίες	1935
10	Ασίκης, Γ.	Βυρωνιώτισσα	1932
11	Ασίκης, Γ.	Για μια αγάπη άπιστη	1938
12	Ασίκης, Γ.	Για μια μικρή μελαχρινή	1940
13	Ασίκης, Γ.	Γιαλό γιαλό	1937
14	Ασίκης, Γ.	Γιαννούλα	1934
15	Ασίκης, Γ.	Διαβολοκόριτσο	1937
16	Ασίκης, Γ.	Δίχως κάλτσες περπατούν	1934
17	Ασίκης, Γ.	Δυο μαύρα μάτια κλέφτικα	1939
18	Ασίκης, Γ.	Είσαι πόντος	1936
19	Ασίκης, Γ.	Είσαι φάντης	1936
20	Ασίκης, Γ.	Είσαι φονιάς	1935
21	Ασίκης, Γ.	Ελένη κολπαδόρα	1934
22	Ασίκης, Γ.	Έπεσα θύμα	1934
23	Ασίκης, Γ.	Η Λευθερούλα	1931
24	Ασίκης, Γ.	Η μοντέρνα μερακλού	1936
25	Ασίκης, Γ.	Η Νίτσα	1934
26	Ασίκης, Γ.	Η ορφανή	1934
27	Ασίκης, Γ.	Θα 'ρθω κι εγώ μαζί	1938
28	Ασίκης, Γ.	Θέλω να είσαι τζέντλεμαν	1936
29	Ασίκης, Γ.	Θεσσαλονικιά	1933
30	Ασίκης, Γ.	Καλλιοπάκι	1939
31	Ασίκης, Γ.	Κατιφέ	1928
32	Ασίκης, Γ.	Κόπηκαν οι ελπίδες	1939
33	Ασίκης, Γ.	Μ' έκανες αγνώριστη	1937

34	Ασίκης, Γ.	Μαβιλί	1928
35	Ασίκης, Γ.	Μαρίτσα μου γιατί	1950
36	Ασίκης, Γ.	Με βρήκες ή σε βρήκα	1935
37	Ασίκης, Γ.	Με σκλάβωσε η αγάπη σου	1939
38	Ασίκης, Γ.	Μέμο	1928
39	Ασίκης, Γ.	Μερακλού	1933
40	Ασίκης, Γ.	Μη μ' αναγκάζεις να στο ειπώ (Σοϊλέτμε μπενή)	1929
41	Ασίκης, Γ.	Μικρούλα	1931
42	Ασίκης, Γ.	Μπαγιαντέρα	1935
43	Ασίκης, Γ.	Νεβά Καρίπ Χετζάζ Μανές (Τύχη τι σφάλμα σου 'κανα)	1934
44	Ασίκης, Γ.	Νινί Μανές (Κοιμήσου γιατί χάσαμε παιδί μου τη μαμά σου)	1930
45	Ασίκης, Γ.	Ο βασανισμένος	1929
46	Ασίκης, Γ.	Ο επαγγελματίας	1932
47	Ασίκης, Γ.	Ο μελλοθάνατος	1935
48	Ασίκης, Γ.	Ο μερακλής των συνοικισμών	1931
49	Ασίκης, Γ.	Ο σπαγκοραμμένος	1934
50	Ασίκης, Γ.	Ο Χάρος με εμίσησε	1928
51	Ασίκης, Γ.	Ό,τι μου είπες το 'κανα	1937
52	Ασίκης, Γ.	Οι τρεις ορφανές	1937
53	Ασίκης, Γ.	Όλα εδώ θα μείνουν	1932
54	Ασίκης, Γ.	Ουσάκ Νεβά Μανές	1931
55	Ασίκης, Γ.	Πανούργα	1935
56	Ασίκης, Γ.	Πες το Μαριώ μου	1934
57	Ασίκης, Γ.	Πιπίνα μου	1937
58	Ασίκης, Γ.	Προξενιά στον Γιώργο	1931
59	Ασίκης, Γ.	Πώς γλεντάνε στο χωριό	1934
60	Ασίκης, Γ.	Ραστ Νεβά Μανές	1935
61	Ασίκης, Γ.	Σιρφ Χιτζαζκιάρ Μανές	1934
62	Ασίκης, Γ.	Στην παγίδα	1937
63	Ασίκης, Γ.	Τα ορφανά	1936
64	Ασίκης, Γ.	Της Ρούμελης καμάρι	1938
65	Ασίκης, Γ.	Τι τραβούν οι αρραβωνιασμένες	1936
66	Ασίκης, Γ.	Το γκαρσόν	1933
67	Ασίκης, Γ.	Το Κατινάκι	1932
68	Ασίκης, Γ.	Το κρασί είναι η ζωή μου	1936
69	Ασίκης, Γ.	Το παράπονο του φθισικού	1934
70	Ασίκης, Γ.	Το τριαντάφυλλο	1939
71	Ασίκης, Γ.	Το φτωχοκόριτσο	1936

72	Ασίκης, Γ.	Τραγουδίστρια	1933
73	Ασίκης, Γ.	Φεραχνάκ Μανές	1929
74	Ασίκης, Γ.	Χετζάζ Νεβά Μανές	1931
75	Ασίκης, Γ.	Ψευτοκλάματα	1947
76	Αστερίδης, Μ.	Το τσαρδί	1947
77	Βαμβακάρης, Μ.	Αγαπώ τα μαύρα μάτια	1940
78	Βαμβακάρης, Μ.	Άδειασέ μου τη γωνιά	1946
79	Βαμβακάρης, Μ.	Αλάνα Πειραιώτισσα	1934
80	Βαμβακάρης, Μ.	Αλανιέρα από τον Πειραιά	1935
81	Βαμβακάρης, Μ.	Αλανιάρης	1934
82	Βαμβακάρης, Μ.	Αν θέλεις να με δεις γαμπρό	1940
83	Βαμβακάρης, Μ.	Αν μ' αξιώσει ο Θεός	1935
84	Βαμβακάρης, Μ.	Αντιλαλούν οι φυλακές	1936
85	Βαμβακάρης, Μ.	Απ' όσες κι αν εγνώρισα	1947
86	Βαμβακάρης, Μ.	Αρρώστησα στα ξένα μακριά σου	1951
87	Βαμβακάρης, Μ.	Γεια σας φανταράκια μας	1941
88	Βαμβακάρης, Μ.	Γέρασες και πια δεν σ' αγαπώ	1936
89	Βαμβακάρης, Μ.	Για σένα μαυρομάτα μου	1947
90	Βαμβακάρης, Μ.	Για σένα ρούσα και ξανθιά	1939
91	Βαμβακάρης, Μ.	Για σένα υποφέρω	1937
92	Βαμβακάρης, Μ.	Για το γινάτι σου μωρή	1934
93	Βαμβακάρης, Μ.	Δε θέλω πια να σ' αγαπώ	1939
94	Βαμβακάρης, Μ.	Δε θέλω πλούτη και λεφτά	1948
95	Βαμβακάρης, Μ.	Δεν παύει πια το στόμα σου	1937
96	Βαμβακάρης, Μ.	Δεν τόνε θέλω μάνα μου	1937
97	Βαμβακάρης, Μ.	Διαζύγιο	1936
98	Βαμβακάρης, Μ.	Εδώ πληρώνονται όλα	1940
99	Βαμβακάρης, Μ.	Είσαι αφράτη σαν φραντζόλα	1940
100	Βαμβακάρης, Μ.	Είσαι μελαχρινό και νόστιμο	1937
101	Βαμβακάρης, Μ.	Έξι γκόμενες αφράτες	1937
102	Βαμβακάρης, Μ.	Εφουμέρναμε ένα βράδυ	1932
103	Βαμβακάρης, Μ.	Ζηλιέρα	1936
104	Βαμβακάρης, Μ.	Ζητώ παντού ο καημένος	1940
105	Βαμβακάρης, Μ.	Η γυναίκα μου ζηλεύει	1935
106	Βαμβακάρης, Μ.	Η Κλωστηρού	1933
107	Βαμβακάρης, Μ.	Η κολπατζού	1933
108	Βαμβακάρης, Μ.	Η ξανθιά	1934
109	Βαμβακάρης, Μ.	Ήμουνά μάγκας μια φορά	1937
110	Βαμβακάρης, Μ.	Θέλω μαστούρης να γινώ	1934

111	Βαμβακάρης, Μ.	Θέλω να ξέρω κούκλα μου	1948
112	Βαμβακάρης, Μ.	Κι οι γκόμενες φορέσανε τραγιάσκες	1934
113	Βαμβακάρης, Μ.	Καλόγερος	1946
114	Βαμβακάρης, Μ.	Κάν' τονε Σταύρο κάν' τονε	1935
115	Βαμβακάρης, Μ.	Κάποιο βράδυ με φεγγάρι	1950
116	Βαμβακάρης, Μ.	Κάποτε ήμουνα κι εγώ	1934
117	Βαμβακάρης, Μ.	Καραντουζένι	1933
118	Βαμβακάρης, Μ.	Κι αν μεθάω τα βραδάκια	1946
119	Βαμβακάρης, Μ.	Κολωνάκι Τζιτζιφιές	1949
120	Βαμβακάρης, Μ.	Κορόδο	1935
121	Βαμβακάρης, Μ.	Κούλα Φραγκοσυριανή	1940
122	Βαμβακάρης, Μ.	Λυώνω ¹¹ μυστικά	1937
123	Βαμβακάρης, Μ.	Λόντος και Κοριάνι	1933
124	Βαμβακάρης, Μ.	Μ' έκανες και χώρισα	1936
125	Βαμβακάρης, Μ.	Μ' έκαψες τσαχπίνα μου	1935
126	Βαμβακάρης, Μ.	Μάνα με μαχαιρώσανε	1936
127	Βαμβακάρης, Μ.	Μάρκος ο Συριανός	1933
128	Βαμβακάρης, Μ.	Ματσάκια πεντοχίλιαρα	1947
129	Βαμβακάρης, Μ.	Μαύρα μάτια μαύρα φρύδια	1936
130	Βαμβακάρης, Μ.	Με μια μονάχα σου ματιά	1938
131	Βαμβακάρης, Μ.	Με πλάνεψες μποέμισσα	1940
132	Βαμβακάρης, Μ.	Μη με πληγώνεις και πονώ	1948
133	Βαμβακάρης, Μ.	Μια όμορφη μελαχρινή	1939
134	Βαμβακάρης, Μ.	Μικρός αρραβωνιάστηκα	1937
136	Βαμβακάρης, Μ.	Μονάχος μες τη μοναξιά	1938
137	Βαμβακάρης, Μ.	Μόρτισσα χασικλού	1933
138	Βαμβακάρης, Μ.	Μου είπαν να μη σ' αγαπώ	1939
135	Βαμβακάρης, Μ.	Μπαμπέσικα μου τα 'φερεις	1940
139	Βαμβακάρης, Μ.	Μπουζούκι γλέντι του ντουνιά	1947
140	Βαμβακάρης, Μ.	Μπουζούκι μου διπλόχορδο	1937
141	Βαμβακάρης, Μ.	Μπράβο για τη μαστοριά σου	1941
142	Βαμβακάρης, Μ.	Μπροστά στη θάλασσα	1940
143	Βαμβακάρης, Μ.	Νόστιμη μαυροματού	1938
144	Βαμβακάρης, Μ.	Νόστιμο τρελό μικρό μου	1938
145	Βαμβακάρης, Μ.	Ξανάρθες βασιλιά	1935
146	Βαμβακάρης, Μ.	Ξανθιά τρελή γαλανομάτα	1939
147	Βαμβακάρης, Μ.	Ξελογιασμένη	1946
148	Βαμβακάρης, Μ.	Ο αραμπατζής	1934

¹¹ Διατηρώ την γραφή όπως υπάρχει στον δίσκο.

149	Βαμβακάρης, Μ.	Ο γρουσούζης	1936
150	Βαμβακάρης, Μ.	Ο Δερβίσης	1933
151	Βαμβακάρης, Μ.	Ο ισοβίτης	1935
152	Βαμβακάρης, Μ.	Ο καημός της μάνας	1950
153	Βαμβακάρης, Μ.	Ο κουμπάρος ο ψαράς	1941
154	Βαμβακάρης, Μ.	Ο μάγκας του Βοτανικού	1933
155	Βαμβακάρης, Μ.	Ο Μάρκος κάνει σαρμάκο	1935
156	Βαμβακάρης, Μ.	Ο Μάρκος μαθητής	1935
157	Βαμβακάρης, Μ.	Ο Μάρκος υπουργός	1936
158	Βαμβακάρης, Μ.	Ο μαστούρας	1933
159	Βαμβακάρης, Μ.	Ο συνάχης	1934
160	Βαμβακάρης, Μ.	Ο χαρμάνης	1933
161	Βαμβακάρης, Μ.	Ο χασάπης	1933
162	Βαμβακάρης, Μ.	Όλοι οι ρεμπέτες του ντουινιά	1937
163	Βαμβακάρης, Μ.	Όσοι έχουνε πολλά λεφτά	1936
164	Βαμβακάρης, Μ.	Όταν με βλέπεις και περνώ	1934
165	Βαμβακάρης, Μ.	Όταν πίνω τουμπεκάκι	1938
166	Βαμβακάρης, Μ.	Παιχνιδιάρα μου	1947
167	Βαμβακάρης, Μ.	Πάψε να με τυραννάς	1938
168	Βαμβακάρης, Μ.	Πειραιώτικος μανές	1934
169	Βαμβακάρης, Μ.	Πεισματάρα	1938
170	Βαμβακάρης, Μ.	Πια δε με γελάς	1936
171	Βαμβακάρης, Μ.	Πλημύρα	1934
172	Βαμβακάρης, Μ.	Ποδαριώτισσα	1940
173	Βαμβακάρης, Μ.	Πολίτισσα	1939
174	Βαμβακάρης, Μ.	Πρέπει να ξέρεις μηχανή	1935
175	Βαμβακάρης, Μ.	Προσφυγοπούλα	1949
176	Βαμβακάρης, Μ.	Σαν είσαι μάγκας και νταής	1934
177	Βαμβακάρης, Μ.	Σαν με ιδείς και σου σφυρίζω	1950
178	Βαμβακάρης, Μ.	Σε ξέχασα δε σ' αγαπώ	1939
179	Βαμβακάρης, Μ.	Σιγανοπαπαδίτσα	1940
180	Βαμβακάρης, Μ.	Σκληρόκαρδη	1949
181	Βαμβακάρης, Μ.	Σκύλα μ' έκανες και λυώνω ¹²	1936
182	Βαμβακάρης, Μ.	Σουλτάνα μαυροφόρα	1939
183	Βαμβακάρης, Μ.	Στα σίδερα με βάλανε	1934
184	Βαμβακάρης, Μ.	Στο Φάληρο που πλένεσαι	1937
185	Βαμβακάρης, Μ.	Στο Χόλιγουντ	1938
186	Βαμβακάρης, Μ.	Σύρος	1936

¹² Διατηρώ την γραφή όπως υπάρχει στον δίσκο.

187	Βαμβακάρης, Μ.	Τα δυο σου μάτια τα γλυκά	1947
188	Βαμβακάρης, Μ.	Τα δυο σου χέρια πήρανε	1939
189	Βαμβακάρης, Μ.	Τα ζηλιάρικά σου μάτια	1938
190	Βαμβακάρης, Μ.	Τα караβοτσακίσματα	1936
191	Βαμβακάρης, Μ.	Τα μαγεμένα μάτια σου	1934
192	Βαμβακάρης, Μ.	Τα μάτια σου τ' αράπικα	1933
193	Βαμβακάρης, Μ.	Τα μπλε παράθυρα	1938
194	Βαμβακάρης, Μ.	Τα ωραία σου ματάκια	1940
195	Βαμβακάρης, Μ.	Τέτοια ζωή με βάσανα	1948
196	Βαμβακάρης, Μ.	Το 1912	1936
197	Βαμβακάρης, Μ.	Το χασαπάκι	1947
198	Βαμβακάρης, Μ.	Τώρα την καλοκαιριά	1936
199	Βαμβακάρης, Μ.	Φραγκοσυριανή	1935
200	Βαμβακάρης, Μ.	Φτώχεια που σέρνεις τον πόνο	1951
201	Βαμβακάρης, Μ.	Χρόνια στον Πειραιά	1936
202	Βαμβακάρης, Μ.	Χτες το βράδυ στο σκοτάδι	1935
203	Βαμβακάρης, Μ.	Ψηλά τη χτίζεις τη φωλιά	1940
204	Βαμβακάρης, Μ.	Ωρες με θρέφει ο λουλάς	1933
205	Γεωργακοπούλου, Ι.	Αρτζεντίνα	1947
206	Γεωργακοπούλου, Ι.	Άστατη καρδιά	1948
207	Γεωργακοπούλου, Ι.	Βράδια στη Χαβάη	1948
208	Γεωργακοπούλου, Ι.	Βραζιλιάνα	1948
209	Γεωργακοπούλου, Ι.	Για σε μεθώ κάθε βραδιά	1948
210	Γεωργακοπούλου, Ι.	Γιατί μ' αρνιέσαι	1948
211	Γεωργακοπούλου, Ι.	Είναι τα νιάτα μία φορά	1948
212	Γεωργακοπούλου, Ι.	Είσαι η γυναίκα που γουστάρω	1948
213	Γεωργακοπούλου, Ι.	Εξωτική σειρήνα	1949
214	Γεωργακοπούλου, Ι.	Η απιστία	1951
215	Γεωργακοπούλου, Ι.	Η κόρη του ψαρά	1947
216	Γεωργακοπούλου, Ι.	Καταραμένη απ' τον Αλλάχ	1948
217	Γεωργακοπούλου, Ι.	Μ' έκαψες	1948
218	Γεωργακοπούλου, Ι.	Μάνα μου μη με καταδικάζεις	1947
219	Γεωργακοπούλου, Ι.	Μου κλέψαν την αγάπη μου	1947
220	Γεωργακοπούλου, Ι.	Μπράβο σε παραδέχομαι	1948
221	Γεωργακοπούλου, Ι.	Ξύπνησε και μην κοιμάσαι	1949
222	Γεωργακοπούλου, Ι.	Οι ζαργάνες	1947
223	Γεωργακοπούλου, Ι.	Ποιος καημός τον βασανίζει	1947
224	Γεωργακοπούλου, Ι.	Πρωτομάγκισσα	1949
225	Γεωργακοπούλου, Ι.	Σ' αγαπώ	1948

226	Γεωργακοπούλου, Ι.	Σ' έχω ξεχάσει	1946
227	Γεωργακοπούλου, Ι.	Σουδανέζες	1947
228	Γεωργακοπούλου, Ι.	Στης τρικυμίας την παραζάλη	1948
229	Γεωργακοπούλου, Ι.	Στο σταυροδρόμι της ζωής	1947
230	Γεωργακοπούλου, Ι.	Τα δυο σου χείλη	1948
231	Γεωργακοπούλου, Ι.	Τι σου έφταιξε η κοπέλα	1948
232	Γεωργακοπούλου, Ι.	Το πιτσιρίκι	1948
233	Γεωργακοπούλου, Ι.	Τρελέ τσιγγάνε	1947
234	Γεωργακοπούλου, Ι.	Τρίξει η πόρτα που ανοίγει	1948
235	Γεωργακοπούλου, Ι.	Φοβάμαι μη σε χάσω	1948
236	Γεωργακοπούλου, Ι.	Χάιντε βοσκοπούλα	1947
237	Γεωργακοπούλου, Ι.	Χαρτορίχτρα	1948
238	Γκόγκος, Δ.	Για μια Κουτσουκαριώτισσα	1938
239	Γκόγκος, Δ.	Δεν θέλω να σε ξέρω πια	1939
240	Γκόγκος, Δ.	Εσύ είσαι τρελοκόριτσο	1938
241	Γκόγκος, Δ.	Έχω απόψε τρελό μεράκι	1949
242	Γκόγκος, Δ.	Ζούσα μοναχός χωρίς αγάπη	1940
243	Γκόγκος, Δ.	Η κοτούλα	1946
244	Γκόγκος, Δ.	Η μικρή απ' το Πασαλιμάνι	1939
245	Γκόγκος, Δ.	Η ξαβεριώτισσα	1938
246	Γκόγκος, Δ.	Ήταν άνοιξη που σε είδα	1935
247	Γκόγκος, Δ.	Καλλιπολίτισσα ναζιάρα	1939
248	Γκόγκος, Δ.	Καπνουλούδες	1934
249	Γκόγκος, Δ.	Κεντήστρα ξεμυαλίστρα	1939
250	Γκόγκος, Δ.	Κουράστηκα στην ξενιτιά	1940
251	Γκόγκος, Δ.	Μαναβάκι	1940
252	Γκόγκος, Δ.	Μάτια γλυκά και γαλανά	1940
253	Γκόγκος, Δ.	Μέσα στις ζωής τα μονοπάτια	1939
254	Γκόγκος, Δ.	Μια τράτα κουλουριώτικη	1948
255	Γκόγκος, Δ.	Να ζει κανείς στη μοναξιά	1947
256	Γκόγκος, Δ.	Ναζιάρα σε φωνάζουνε	1940
257	Γκόγκος, Δ.	Ξεκινά μια ψαροπούλα	1947
258	Γκόγκος, Δ.	Ο Νώντας του Ψυρρή	1950
259	Γκόγκος, Δ.	Όμορφη Πειραιώτισσα	1952
260	Γκόγκος, Δ.	Όμορφη Σαλονικιά μου	1938
261	Γκόγκος, Δ.	Όμορφη Σμυρνιά	1939
262	Γκόγκος, Δ.	Πάντα με γλυκό χασίσι	1935
263	Γκόγκος, Δ.	Παράτησε τα ψέματα	1939
264	Γκόγκος, Δ.	Πάψε το κλάμα	1950

265	Γκόγκος, Δ.	Πλανεύτρα της αγάπης	1939
266	Γκόγκος, Δ.	Σαν μαγεμένο το μυαλό μου	1940
267	Γκόγκος, Δ.	Σαν με κοιτούν	1937
268	Γκόγκος, Δ.	Στη σκλαβωμένη Ελλάδα μας	1943 ¹³
269	Γκόγκος, Δ.	Τα Υδραίικα	1939
270	Γκόγκος, Δ.	Το γελεκάκι σου μικρή	1940
271	Γκόγκος, Δ.	Τόσα τράβηξα για σένα	1949
272	Γκόγκος, Δ.	Του Κυριάκου το γαϊδούρι	1946
273	Γκόγκος, Δ.	Τους κενταύρους δεν φοβάμαι	1940
274	Γκόγκος, Δ.	Φεύγεις ταξίδι για να πας	1952
275	Γκόγκος, Δ.	Χαράματα λυπητερά	1952
276	Γκόγκος, Δ.	Χατζηκυριάκειο	1938
277	Γκόγκος, Δ.	Χρυσό γαϊτάνι	1939
278	Γκόγκος, Δ.	Ψηλά στις Πίνδου τα βουνά	1940
279	Δελιάς, Α.	Αθηναίισσα	1937
280	Δελιάς, Α.	Μάγκες πιάστε τα βουνά	1936
281	Δελιάς, Α.	Μανές Ράστ Νεβά	1937
282	Δελιάς, Α.	Ο πόνος του πρεζάκια	1936
283	Δελιάς, Α.	Ο φιγουρατζής	1936
284	Δελιάς, Α.	Ουσάκ - Το τραγούδι της ξενιτειάς	1937
285	Δελιάς, Α.	Σούρα και μαστούρα	1936
286	Δελιάς, Α.	Το κουτσαβάκι	1936
287	Δελιάς, Α.	Το χαρέμι στο χαμάμ	1935
288	Δελιάς, Α.	Τον άντρα σου κι εμένα	1937
289	Διαμαντίδης, Α.	Αιντε να πεθάνεις	1929
290	Διαμαντίδης, Α.	Απ' την Πόλη ένας μόρτης	1931
291	Διαμαντίδης, Α.	Από τα μπερδένια πέφτω	1931
292	Διαμαντίδης, Α.	Άπονη Τουρκάλα	1931
293	Διαμαντίδης, Α.	Είν' η γυναίκα τράπουλα	1938
294	Διαμαντίδης, Α.	Ελένη Ελενάρα μου	1929
295	Διαμαντίδης, Α.	Έξω φτώχεια	1931
296	Διαμαντίδης, Α.	Έχω μεράκι και νταλγκά	1932
297	Διαμαντίδης, Α.	Ζωή είν' αυτή Ζωίτσα μου	1933
318	Διαμαντίδης, Α.	Η κακούργα	1930
298	Διαμαντίδης, Α.	Η μεταξωτή κάλτσα	1932
299	Διαμαντίδης, Α.	Η σαραντάρα	1931
300	Διαμαντίδης, Α.	Κακούργα γειτόνισσα	1930
301	Διαμαντίδης, Α.	Κατεργάρα μου Ειρήνη	1931

¹³ Γράφτηκε το 1943, ηχογραφήθηκε αρκετά χρόνια αργότερα.

302	Διαμαντίδης, Α.	Μαρικόρα μου	1931
303	Διαμαντίδης, Α.	Μια Σμυρνιά στην Κοκκινιά	1931
304	Διαμαντίδης, Α.	Μόρτισσα	1931
305	Διαμαντίδης, Α.	Ντερμπεντέρισσα του Ψυρρή	1930
306	Διαμαντίδης, Α.	Ο Γυφτοδημόπουλος	1932
307	Διαμαντίδης, Α.	Ο μάγκας του Ψυρρή	1931
308	Διαμαντίδης, Α.	Ο τζογαδόρος	1933
309	Διαμαντίδης, Α.	Ο χασικλής	1931
310	Διαμαντίδης, Α.	Ροζίκα	1933
311	Διαμαντίδης, Α.	Στους Ποδαράδες μια Πολίτισσα	1930
312	Διαμαντίδης, Α.	Τέσσερα χρόνια φυλακή	1932
313	Διαμαντίδης, Α.	Τι θα γίνω εγώ χωρίς εσένα	1939
314	Διαμαντίδης, Α.	Το μελανούρι	1929
315	Διαμαντίδης, Α.	Το μπαγλαμαδάκι σπάσε	1932
316	Διαμαντίδης, Α.	Το φθισικό κορίτσι	1929
317	Διαμαντίδης, Α.	Ψεύτικα φιλάς	1938
319	Δραγάτσης, Ι.	Αθηναίος σεβνταλής	1931
320	Δραγάτσης, Ι.	Γιατί είσαι πικραμένη	1938
321	Δραγάτσης, Ι.	Δε σε θέλω πια	1935
322	Δραγάτσης, Ι.	Δυο καρδιές πονεμένες	1934
323	Δραγάτσης, Ι.	Ειρηνάκι	1931
324	Δραγάτσης, Ι.	Ελενίτσα	1929
325	Δραγάτσης, Ι.	Η Γλυκοφρυδού	1927
326	Δραγάτσης, Ι.	Η σκερτσόζα	1928
327	Δραγάτσης, Ι.	Η τσαχπίνα	1930
328	Δραγάτσης, Ι.	Κακούργα Ποδαριώτισσα	1930
329	Δραγάτσης, Ι.	Καμωματού	1933
330	Δραγάτσης, Ι.	Καπριτσιόζα	1933
331	Δραγάτσης, Ι.	Καρδιοκλέφτρα	1928
332	Δραγάτσης, Ι.	Κατεργάρα	1933
333	Δραγάτσης, Ι.	Κούκλα μου Μαρίκα	1934
334	Δραγάτσης, Ι.	Μανώλης χασικλής	1929
335	Δραγάτσης, Ι.	Μάτια μαχμούρικα	1929
336	Δραγάτσης, Ι.	Μαυρομάτα	1926
337	Δραγάτσης, Ι.	Μαυροφόρα	1932
338	Δραγάτσης, Ι.	Με το ζόρι βρε μικρή	1934
339	Δραγάτσης, Ι.	Μεθυσμένος	1931
340	Δραγάτσης, Ι.	Μέσα σε ρουμάνια	1928
341	Δραγάτσης, Ι.	Μια βλαχοπούλα κάθονταν	1934

342	Δραγάτσης, Ι.	Μόρτισσα κι αλάνης	1931
343	Δραγάτσης, Ι.	Μπελαλής	1932
344	Δραγάτσης, Ι.	Ναζιάρρα	1928
345	Δραγάτσης, Ι.	Νέο μελαχρινό	1928
346	Δραγάτσης, Ι.	Νέο χανουμάκι	1928
347	Δραγάτσης, Ι.	Νέος Κόνιαλης	1934
348	Δραγάτσης, Ι.	Ο γάμος	1935
349	Δραγάτσης, Ι.	Ο γκρινιάρης	1934
350	Δραγάτσης, Ι.	Ο θερμαστής	1940
351	Δραγάτσης, Ι.	Οι γαμπίτσες	1933
352	Δραγάτσης, Ι.	Όταν περνάς μπροστά μου	1937
353	Δραγάτσης, Ι.	Σ' ένα γλέντι τα 'μπλεξα	1935
354	Δραγάτσης, Ι.	Τα μάτια σου τα μαγικά	1928
355	Δραγάτσης, Ι.	Της μάνας σου το πείσμα	1935
356	Δραγάτσης, Ι.	Το ορφανό κορίτσι	1933
357	Δραγάτσης, Ι.	Τον κόσμο τον αρνήθηκα	1938
358	Δραγάτσης, Ι.	Τρεις αδελφές	1939
359	Δραγάτσης, Ι.	Τρελοκόριτσο	1928
360	Δραγάτσης, Ι.	Τσακίρα	1926
361	Δραγάτσης, Ι.	Τσαχπίνα αραπίνα	1934
362	Δραγάτσης, Ι.	Χαϊδεμένη	1928
363	Εϊτζιρίδης, Ι.	Βλάμισσα	1936
364	Εϊτζιρίδης, Ι.	Γελασμένος	1939
365	Εϊτζιρίδης, Ι.	Γιοβάν Τσάους	1936
366	Εϊτζιρίδης, Ι.	Διαμάντω αλανιάρρα	1937
367	Εϊτζιρίδης, Ι.	Δροσάτη Πελοπόννησος	1938
368	Εϊτζιρίδης, Ι.	Είμαι πρεζάκιας	1936
369	Εϊτζιρίδης, Ι.	Η Ελένη η ζωντοχήρα	1936
370	Εϊτζιρίδης, Ι.	Κατάδικος	1936
371	Εϊτζιρίδης, Ι.	Μάγκισσα	1936
372	Εϊτζιρίδης, Ι.	Παραπονιούνται οι μάγκες μας	1936
373	Εϊτζιρίδης, Ι.	Πέντε μάγκες	1936
374	Εϊτζιρίδης, Ι.	Σε μια μικρούλα	1937
375	Εσκενάζυ, Ρ.	Αλεξανδριανή φελάχα	1934
376	Εσκενάζυ, Ρ.	Αραπίνα μου σκερτσόζα	1936
377	Εσκενάζυ, Ρ.	Για την απονιά σου	1937
378	Εσκενάζυ, Ρ.	Γιώργο μου φαρμακώθηκα	1936
379	Εσκενάζυ, Ρ.	Η Τσερκέζα	1934
380	Εσκενάζυ, Ρ.	Θέλω κίτρινα να βάλεις	1938

381	Εσκενάζυ, Ρ.	Καλλιοπάκι	1939
382	Εσκενάζυ, Ρ.	Ραστ τσιφτετέλι μανές	1935
383	Εσκενάζυ, Ρ.	Στη φυλακή	1929
384	Εσκενάζυ, Ρ.	Τα βάσανα της πλύστρας	1936
385	Εσκενάζυ, Ρ.	Το μαναβάκι	1933
386	Εσκενάζυ, Ρ.	Ψαράδες χουβαρντάδες	1934
387	Καμβύσης, Γ.	Βεδουΐνα	1935
388	Καμβύσης, Γ.	Για να ξέρεις αλανιάρη	1936
389	Καμβύσης, Γ.	Γιατί να κάθεσαι να λες	1934
390	Καμβύσης, Γ.	Δε θέλω γέρο άντρα	1937
391	Καμβύσης, Γ.	Εν τάξει	1934
392	Καμβύσης, Γ.	Η γραμματική του μάγκα (τραγούδι)	1932
393	Καμβύσης, Γ.	Κακιά μικρούλα	1933
394	Καμβύσης, Γ.	Μη με στέλνεις μάνα στην Αμερική	1934
395	Καμβύσης, Γ.	Μου πήραν την αγάπη μου	1937
396	Καμβύσης, Γ.	Ξενιτιά μαγκούφα	1935
397	Καμβύσης, Γ.	Ο κισμέτης (τραγούδι)	1932
398	Καμβύσης, Γ.	Ο λαθρέμπορος	1935
399	Καμβύσης, Γ.	Ο παγωτατζής	1940
400	Καμβύσης, Γ.	Ο σελέμης (τραγούδι)	1932
401	Καμβύσης, Γ.	Πρέπει να σ' αφήσω	1937
402	Καμβύσης, Γ.	Τα μπρούτζινα καρφιά	1940
403	Καμβύσης, Γ.	Το εισπρακτοράκι	1934
404	Καμβύσης, Γ.	Το παράπονο του μάγκα (τραγούδι)	1933
405	Καμβύσης, Γ.	Το πείσμα σου τ' αράπικο	1939
406	Καμβύσης, Γ.	Φτώχεια τι μας κάνεις (τραγούδι)	1934
407	Κάνουλας, Κ.	Χασάπης είμαι ζηλευτός	1940
408	Καρακάσης, Σ.	Κατινούλα	1936
409	Καρίπης, Κ.	Μάγκικο	1927
410	Κασσιμάτης, Ζ.	Δε με τουμπάρεις	1933
411	Κασσιμάτης, Ζ.	Δε σε θέλω	1935
412	Κασσιμάτης, Ζ.	Μέσα σε χίλια βάσανα	1946
413	Κασσιμάτης, Ζ.	Ο καημός του μπεκρή	1930
414	Κασσιμάτης, Ζ.	Στον αργαλειό	1948
415	Κασσιμάτης, Ζ.	Τα δικά σου σφάλματα	1947
416	Κατσαρός, Γ.	Μας πήγαν εξορία	1946
417	Κοφινιώτης, Κ.	Η Δέσπω	1940
418	Λελάκης, Ι.	Το παράπονο του αλήτη	1939
419	Μάθεσης, Ν.	Η γάτα	1937

420	Μάθεςης, Ν.	Μας κυνηγούν το ναργιλέ	1935
421	Μάθεςης, Ν.	Μπαρμπουτατζής	1932
422	Μάθεςης, Ν.	Νίκος ο τρελάκις	1936
423	Μάθεςης, Ν.	Ο νοικοκύρης	1950
424	Μάθεςης, Ν.	Σε διώξαν απ' την Κοκκινιά	1950
425	Μάθεςης, Ν.	Ψεύτικε κόσμε	1951
426	Μακρής, Κ.	Άδικα με κατακρίνουν	1940
427	Μακρής, Κ.	Χριστίνα	1940
428	Μάνεςης, Κ.	Απόψε μες το καπηλειό	1950
429	Μάτσας, Μ.	Απάχισσα	1948
430	Μάτσας, Μ.	Γειτόνισσα	1937
431	Μάτσας, Μ.	Δυο αδελφούλες στο βουνό	1938
432	Μάτσας, Μ.	Εδώ πληρώνονται όλα	1940
433	Μάτσας, Μ.	Στο ντουρσέκι	1934
434	Μάτσας, Μ.	Τα πείσματά σου τα κουτά	1938
875	Μάτσας, Μ.	Χθες το βράδυ	1937
435	Μαυροφρύδης, Β.	Τηλεγράφημα στην Κάρμεν	1938
437	Μητσάκης, Γ.	Ο Νικόλας ο ψαράς	1949
436	Μητσάκης, Γ.	Τα ορφανά	1949
438	Μπάτης, Γ.	Ατσιγγάνα	1934
439	Μπάτης, Γ.	Βάρκα μου μπογιατισμένη	1934
440	Μπάτης, Γ.	Γυφτοπούλα στο χαμάμ	1934
441	Μπάτης, Γ.	Ζεϊμπεκάνο σπανιόλο	1934
442	Μπάτης, Γ.	Καμηλιέριο	1934
443	Μπάτης, Γ.	Μάγκες караβοτσακισμένοι	1934
444	Μπάτης, Γ.	Μπάτης ο δερβίσης	1932
445	Μπάτης, Γ.	Ο θερμαστής	1934
446	Μπάτης, Γ.	Ο μπουφετζής	1935
447	Μπάτης, Γ.	Ο φασολάς	1935
448	Μπάτης, Γ.	Οι σφουγγαράδες	1936
449	Μπάτης, Γ.	Οι φυλακές του Ωρωπού	1934
450	Μπάτης, Γ.	Οι φωνογραφιτζήδες	1936
451	Μπάτης, Γ.	Σου 'χει λάχει	1932
452	Μπάτης, Γ.	Το μπαρμπεράκι	1935
453	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Γεντί Κουλέ	1951
454	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Είμαστε αλάνια	1951
455	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Η ζημιά	1950
456	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Ήθελα να 'μουν πασάς	1951
457	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Θολώνεις τα νερά	1950

458	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Κλάψε μπουζούκι μου	1950
459	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Σε τούτο το παλιόσπιτο	1951
460	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Του χωρισμού η μαχαιριά	1951
461	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Φτώχεια που με κουρέλιασες	1952
462	Παπαγιαννοπούλου, Ε.	Αντιλαλούνε τα βουνά	1951
463	Ρούκουνas, Κ.	Αλάνης μάνας γιος	1929
464	Ρούκουνas, Κ.	Βαρέθηκα να λες	1937
465	Ρούκουνas, Κ.	Βάσω και Τάσος	1937
466	Ρούκουνas, Κ.	Δεν θέλω πια να μ' αγαπάς	1938
467	Ρούκουνas, Κ.	Είμαι ορφανός	1935
468	Ρούκουνas, Κ.	Έρημος στην ξενιτιά	1938
469	Ρούκουνas, Κ.	Ερηνάκι πες το ναι	1937
470	Ρούκουνas, Κ.	Έρωτα δεν είσαι εντάξει	1950
471	Ρούκουνas, Κ.	Η ανεμότρατα	1946
472	Ρούκουνas, Κ.	Η κόρη του παπά	1937
473	Ρούκουνas, Κ.	Η κρίση	1939
474	Ρούκουνas, Κ.	Η μύρα του Πίκινου	1935
475	Ρούκουνas, Κ.	Η μπόμπα	1946
476	Ρούκουνas, Κ.	Καθρέφτης θέλω να 'μουνα	1938
477	Ρούκουνas, Κ.	Κατινάκι μη θυμώνεις	1938
478	Ρούκουνas, Κ.	Κοντραμπατζήδες	1935
479	Ρούκουνas, Κ.	Κουμπάρα	1932
480	Ρούκουνas, Κ.	Μανές Νιχαβέντ (Δάκρυα τρέχουν σαν φωτιά)	1933
481	Ρούκουνas, Κ.	Μαρικόκι	1931
482	Ρούκουνas, Κ.	Με μια τσαχπίνα μπλέχτηκα	1947
483	Ρούκουνas, Κ.	Μές στις Αθήνας τα χωριά	1934
484	Ρούκουνas, Κ.	Μια μέρα θα κλεφτούμε	1934
485	Ρούκουνas, Κ.	Μια μικρή στο Περιστέρι	1946
486	Ρούκουνas, Κ.	Μια Σαμιωτίτσα μ' έμπλεξε	1947
487	Ρούκουνas, Κ.	Ο αιχμάλωτος	1933
488	Ρούκουνas, Κ.	Ο μανάβης της γειτονιάς	1935
489	Ρούκουνas, Κ.	Ο ξένος μέσ στην ξενιτιά	1939
490	Ρούκουνas, Κ.	Ο Πίκινος	1935
491	Ρούκουνas, Κ.	Ο χαροκαμένος	1937
492	Ρούκουνas, Κ.	Οι αδικοπνιγμένοι	1937
493	Ρούκουνas, Κ.	Οι λαχαναγορίτες	1934
494	Ρούκουνas, Κ.	Οι ματιές σου με τραβούνε	1947
495	Ρούκουνas, Κ.	Σ' αγάπησα βρε μόρτισσα	1935
496	Ρούκουνas, Κ.	Σαν το σβησμένο κάρβουνο	1934

497	Ρούκουνας, Κ.	Σοφίτσα κάτσε φρόνιμα	1935
498	Ρούκουνας, Κ.	Στο Βοτανικό	1935
499	Ρούκουνας, Κ.	Στο γύρο της Ακρόπολης	1934
500	Ρούκουνας, Κ.	Στο μέντιουμ θα πάγω	1934
501	Ρούκουνας, Κ.	Στου Φώτη το καπηλειό	1934
502	Ρούκουνας, Κ.	Τα λεφτά μου θα χαλώ	1934
503	Ρούκουνας, Κ.	Τα νησιά	1939
504	Ρούκουνας, Κ.	Το παιδί της αγοράς	1934
505	Ρούκουνας, Κ.	Το Σαμιωτάκι ο Ρούκουνας	1936
507	Ρούκουνας, Κ.	Φίλοι πια δεν υπάρχουνε	1934
506	Ρούκουνας, Κ.	Ψεύτησε πλέον ο ντουινιάς	1947
508	Ρούτσος, Ν.	Απόψε κάνεις μπαμ	1949
509	Σκαρβέλης, Κ.	48 χιλιάρικα	1937
510	Σκαρβέλης, Κ.	Αγάπα τη μανούλα μου	1936
511	Σκαρβέλης, Κ.	Αγιάτρευτος καημός	1933
512	Σκαρβέλης, Κ.	Αγορά	1938
513	Σκαρβέλης, Κ.	Αλανιέρα και παραλυμένη	1934
514	Σκαρβέλης, Κ.	Αλανιέρα σεβνταλού	1929
515	Σκαρβέλης, Κ.	Απ' τον καημό μου πίνω	1938
516	Σκαρβέλης, Κ.	Βρε τύχη πώς με τυραννάς	1937
517	Σκαρβέλης, Κ.	Βρε χήρα κάθισε καλά	1934
518	Σκαρβέλης, Κ.	Για μια μικρούλα αναστενάζω	1939
519	Σκαρβέλης, Κ.	Γιατί δε βγαίνεις να σε δω	1937
520	Σκαρβέλης, Κ.	Γιατί να με γελάσεις	1937
521	Σκαρβέλης, Κ.	Γιατί πίνω και μεθάω	1938
522	Σκαρβέλης, Κ.	Γλυκό φιλί	1932
523	Σκαρβέλης, Κ.	Δε θα 'ρθω πια στην Κοκκινιά	1939
524	Σκαρβέλης, Κ.	Δε θέλω μάγκα μου	1936
525	Σκαρβέλης, Κ.	Δε με λυπάσαι άσπλαχνη	1939
526	Σκαρβέλης, Κ.	Δε σε θέλω δε σε θέλω	1939
527	Σκαρβέλης, Κ.	Δείξ' το το μαντήλι σου	1936
528	Σκαρβέλης, Κ.	Δεν είσαι εσύ για μένα	1937
529	Σκαρβέλης, Κ.	Δεν θέλουνε να σου μιλώ	1937
530	Σκαρβέλης, Κ.	Δεν τον θέλω	1937
531	Σκαρβέλης, Κ.	Δερβισάκι	1932
532	Σκαρβέλης, Κ.	Δυο μάγκες με βαρέσανε	1934
533	Σκαρβέλης, Κ.	Δυο Πειραιώτες μια βραδιά	1940
534	Σκαρβέλης, Κ.	Δυο χρόνια με κολάκευες	1940
535	Σκαρβέλης, Κ.	Εγώ τα πληρώνω	1936

536	Σκαρβέλης, Κ.	Είμαι τεχνίτης ξακουστός	1940
537	Σκαρβέλης, Κ.	Είναι κακούργα η μάνα σου	1940
538	Σκαρβέλης, Κ.	Είσαι γκρινιάρια και γλωσσού	1936
539	Σκαρβέλης, Κ.	Είσαι ψεύτης Παναγιώτη	1935
540	Σκαρβέλης, Κ.	Έλα μικρούλα	1929
541	Σκαρβέλης, Κ.	Ερηνάκι	1936
542	Σκαρβέλης, Κ.	Ζωίτσα μου	1937
543	Σκαρβέλης, Κ.	Η μόδα	1933
544	Σκαρβέλης, Κ.	Θα σε κλέψω θα σε πάρω	1940
545	Σκαρβέλης, Κ.	Θα σε κλέψω μια βραδιά	1933
546	Σκαρβέλης, Κ.	Θα σε πλανέψω μια φορά	1938
547	Σκαρβέλης, Κ.	Θα τα σπάσω όλα	1934
548	Σκαρβέλης, Κ.	Θα χαθώ μικρή μου	1939
549	Σκαρβέλης, Κ.	Θέλω να πίνεις να μεθάς	1940
550	Σκαρβέλης, Κ.	Καημό μες στην καρδούλα μου	1938
551	Σκαρβέλης, Κ.	Κακιά γειτόνισσα	1935
552	Σκαρβέλης, Κ.	Κακούργα	1936
553	Σκαρβέλης, Κ.	Κακούργα άπονη	1931
554	Σκαρβέλης, Κ.	Κανείς δεν βρέθηκε γιατρός	1940
555	Σκαρβέλης, Κ.	Καράμπελα	1936
556	Σκαρβέλης, Κ.	Καρδιοκλέφτρα	1938
557	Σκαρβέλης, Κ.	Κόρη του παπά	1934
558	Σκαρβέλης, Κ.	Κρυφό τον έχω τον καημό	1939
559	Σκαρβέλης, Κ.	Μ' αυτά τα μάτια τα τρελά	1936
560	Σκαρβέλης, Κ.	Μ' έδωκες σε πλούσιο	1936
561	Σκαρβέλης, Κ.	Μα τι να κάνω σ' αγαπώ	1948
562	Σκαρβέλης, Κ.	Μάγισσα	1935
563	Σκαρβέλης, Κ.	Μάνα μη με καταριέσαι	1935
564	Σκαρβέλης, Κ.	Μανώλη κάθισε καλά	1936
565	Σκαρβέλης, Κ.	Μαριγούλα	1936
566	Σκαρβέλης, Κ.	Μαρικάκι μου	1933
567	Σκαρβέλης, Κ.	Μαρκοπουλιώτισσα	1933
568	Σκαρβέλης, Κ.	Μαρουσιώτισσα	1928
569	Σκαρβέλης, Κ.	Μαστόρισσα καμωματού	1934
570	Σκαρβέλης, Κ.	Με το παλιό σακάκι	1937
571	Σκαρβέλης, Κ.	Μελαχρινούλα	1938
572	Σκαρβέλης, Κ.	Μές στα ξένα	1937
573	Σκαρβέλης, Κ.	Μές στην μύρα του Γιαννάκη	1934
574	Σκαρβέλης, Κ.	Μες στην Αθήνα τριγυρνάς	1936

575	Σκαρβέλης, Κ.	Μέσα στα ξένα έρημος	1940
576	Σκαρβέλης, Κ.	Μέσα στο Πασαλιμάνι	1936
577	Σκαρβέλης, Κ.	Μη θες να τυραννιούμαι	1938
578	Σκαρβέλης, Κ.	Μη μ' αρνηθείς μικρούλα μου	1937
579	Σκαρβέλης, Κ.	Μη με κοιτάς	1937
580	Σκαρβέλης, Κ.	Μη μου λες γιατί ξεχνάω	1937
581	Σκαρβέλης, Κ.	Μη μου λες να παντρευτώ	1934
582	Σκαρβέλης, Κ.	Μη μου λες πως δε με θέλεις	1937
583	Σκαρβέλης, Κ.	Μη σε μέλει μαυρομάτα	1938
584	Σκαρβέλης, Κ.	Μη σε πλανέψουν τα λεφτά	1940
585	Σκαρβέλης, Κ.	Μην κλαις μανούλα μου	1934
586	Σκαρβέλης, Κ.	Μην περάσεις απ' τη γειτονιά μου	1934
587	Σκαρβέλης, Κ.	Μπεκρής	1928
588	Σκαρβέλης, Κ.	Νέο χασαπάκι	1933
589	Σκαρβέλης, Κ.	Νησιωτοπούλα	1937
590	Σκαρβέλης, Κ.	Ο βλάμης του Ψυρρή	1933
591	Σκαρβέλης, Κ.	Ο γάμος του μπεκρή	1933
592	Σκαρβέλης, Κ.	Ο Γιαννάκης	1936
593	Σκαρβέλης, Κ.	Ο νέος μάγκας	1933
594	Σκαρβέλης, Κ.	Ο τσιγγούνης ο μπαμπάς σου	1940
595	Σκαρβέλης, Κ.	Όλο ψέματα μου λες	1936
596	Σκαρβέλης, Κ.	Όσο κι αν πονώ	1938
597	Σκαρβέλης, Κ.	Όταν σε βλέπω να γυρίζεις	1936
598	Σκαρβέλης, Κ.	Όταν το πίνω το κρασί	1934
599	Σκαρβέλης, Κ.	Παραπονιάρα	1936
600	Σκαρβέλης, Κ.	Πασαλιμάνι	1938
601	Σκαρβέλης, Κ.	Πες μου καλαματιανή μου	1937
602	Σκαρβέλης, Κ.	Πες το ναι	1940
603	Σκαρβέλης, Κ.	Πλανεύτρα	1939
604	Σκαρβέλης, Κ.	Ποιος είμαι δε θυμάσαι	1936
605	Σκαρβέλης, Κ.	Πολίτισσα	1932
606	Σκαρβέλης, Κ.	Πονώ δε με λυπάσαι	1937
607	Σκαρβέλης, Κ.	Πονώ δε με ρωτά κανείς	1938
608	Σκαρβέλης, Κ.	Που πηγαίνεις Ερηνάκι	1938
609	Σκαρβέλης, Κ.	Σε γελάσανε	1941
610	Σκαρβέλης, Κ.	Σε ξέχασα δε σε πονώ	1938
611	Σκαρβέλης, Κ.	Σμυρνιά καμωματού	1931
612	Σκαρβέλης, Κ.	Στα ξένα μ' άφησες	1936
613	Σκαρβέλης, Κ.	Στο καφέ αμάν	1933

614	Σκαρβέλης, Κ.	Στον Πειραιά ένα βράδυ	1938
615	Σκαρβέλης, Κ.	Τα δυο γλυκά ματάκια σου	1938
616	Σκαρβέλης, Κ.	Τα μαύρα μάτια	1928
617	Σκαρβέλης, Κ.	Τα τσαχπινικά σου μάτια	1938
618	Σκαρβέλης, Κ.	Ταμπουριώτισσα	1933
619	Σκαρβέλης, Κ.	Τι έχεις και δε μου μιλάς	1937
620	Σκαρβέλης, Κ.	Τι έχεις και μαραίνεσαι	1938
621	Σκαρβέλης, Κ.	Τι θέλει ο κουμπάρος	1937
622	Σκαρβέλης, Κ.	Τι θέλεις που γεννιέσαι	1940
623	Σκαρβέλης, Κ.	Τι μου 'κανες δεν τα ξεχνώ	1937
624	Σκαρβέλης, Κ.	Τι να τα κάνω τα λεφτά	1937
625	Σκαρβέλης, Κ.	Τίκι τακ	1937
626	Σκαρβέλης, Κ.	Το καπελάκι σου στραβά	1934
627	Σκαρβέλης, Κ.	Το μάθανε πως σ' αγαπώ	1936
628	Σκαρβέλης, Κ.	Το μπουζουκάκι	1934
629	Σκαρβέλης, Κ.	Το παιχνίδι του Αμερικάνου	1936
630	Σκαρβέλης, Κ.	Το τσαγκαράκι	1932
631	Σκαρβέλης, Κ.	Τουρκολιμανιώτισσα	1932
632	Σκαρβέλης, Κ.	Τσάκα τσούκα σπάστα	1937
633	Σκαρβέλης, Κ.	Χασαπάκι	1929
634	Σκαρβέλης, Κ.	Χήρα μ' έκαψες	1933
635	Σκαρβέλης, Κ.	Χωρίς εσένα δε μπορώ	1939
636	Σκαρβέλης, Κ.	Ψαραδάκι	1934
637	Σκαρβέλης, Κ.	Ψαράδες	1929
638	Σκαρβέλης, Κ.	Ψεύτρα	1930
639	Τομπούλης, Α.	Απόψε αν θέλεις	1936
640	Τομπούλης, Α.	Ευαγγελίτσα	1936
641	Τομπούλης, Α.	Νοσοκόμα μου μικρούλα	1934
642	Τομπούλης, Α.	Οι αυγουλάδες	1933
643	Τομπούλης, Α.	Το νέο χασαπάκι	1936
644	Τομπούλης, Α.	Τουρκοπούλα όπαλα	1934
645	Τομπούλης, Α.	Τρεις έμορφες	1933
646	Τομπούλης, Α.	Φέρτε μύτερες	1932
647	Τούντας, Π.	Αγοροκοριτσάρα μου	1930
648	Τούντας, Π.	Αερόπλανο θα πάρω	1933
649	Τούντας, Π.	Αλάνης πια δεν είμαι 'γω	1940
650	Τούντας, Π.	Αλανιάρα μου	1927
651	Τούντας, Π.	Αλάνικο	1933
652	Τούντας, Π.	Αληθινή αγάπη	1936

653	Τούντας, Π.	Άλλαξε Μαριώ μου γνώμη	1939
654	Τούντας, Π.	Αμάν Κατερίνα μου	1936
655	Τούντας, Π.	Αν σ' αγαπώ εγώ δε φταίω	1930
656	Τούντας, Π.	Άντε ρε χήρα άπονη	1927
657	Τούντας, Π.	Αρχοντοπούλα μου	1940
658	Τούντας, Π.	Άσ' τα κόλπα	1934
659	Τούντας, Π.	Αχ παιχνιδιάρη μου γλυκιά μου	1928
660	Τούντας, Π.	Βαλάντωσα να καρτερώ	1938
661	Τούντας, Π.	Βαρκάρης	1936
662	Τούντας, Π.	Βρε χήρα δε λυπάσαι	1933
663	Τούντας, Π.	Για μια χήρα	1934
664	Τούντας, Π.	Γιατί φουμάρω κοκαΐνη	1932
665	Τούντας, Π.	Γίνομαι άντρας	1933
666	Τούντας, Π.	Γλεντήσατε νέοι τα νιάτα σας	1940
667	Τούντας, Π.	Γλυκιά μου Έλλη	1931
668	Τούντας, Π.	Γλυκιά μου Μαρινέλλα	1940
669	Τούντας, Π.	Δακτυλογράφος	1929
670	Τούντας, Π.	Δασκαλοπούλα λυγερή	1937
671	Τούντας, Π.	Δε θέλω πια να σ' αγαπώ	1939
672	Τούντας, Π.	Δημητρούλα μου	1936
673	Τούντας, Π.	Δυο σεβντάδες	1933
674	Τούντας, Π.	Ε ρε ντουινά προδότη	1934
675	Τούντας, Π.	Εβραιοπούλα	1930
676	Τούντας, Π.	Εγώ θέλω πριγκιπέσα (sic)	1935
677	Τούντας, Π.	Είν' ευτυχής ο άνθρωπος	1940
678	Τούντας, Π.	Είναι μια στο Περιστέρι	1931
679	Τούντας, Π.	Έλα σκερτσόζα μου	1926
680	Τούντας, Π.	Έλα στην κάμαρά μου	1935
681	Τούντας, Π.	Έμαθα πως παντρεύεσαι	1934
682	Τούντας, Π.	Εργάτης τιμημένος	1932
683	Τούντας, Π.	Ζαχαροζυμωμένη	1936
684	Τούντας, Π.	Ζούλα η Μαριωρή	1934
685	Τούντας, Π.	Η Βαρβάρα	1936
686	Τούντας, Π.	Η γκαρσόνα	1937
687	Τούντας, Π.	Η Λέλα	1933
688	Τούντας, Π.	Η Λιλή η σκανταλιέρα	1931
689	Τούντας, Π.	Η Μαρίκα η δασκάλα	1936
690	Τούντας, Π.	Η μόρτισσα	1919
691	Τούντας, Π.	Η μπολσεβίκα	1934

692	Τούντας, Π.	Η χασικλού	1930
693	Τούντας, Π.	Θάλασσα μπαμπέσσα	1937
694	Τούντας, Π.	Θε να 'ρθώ στους Ποδαράδες	1931
695	Τούντας, Π.	Ίσα ρε σωφεράκι	1931
696	Τούντας, Π.	Και παρντόν θα μας ζητήσουν	1937
697	Τούντας, Π.	Καλλιοπάκι	1934
698	Τούντας, Π.	Καρδιά μου μαυροφόρεσε	1938
699	Τούντας, Π.	Κουβέντα με το Χάρο	1935
700	Τούντας, Π.	Κουβέντες της φυλακής	1936
701	Τούντας, Π.	Κουκλάκι	1928
702	Τούντας, Π.	Κρασοπίνω	1937
703	Τούντας, Π.	Λιλίκα	1937
704	Τούντας, Π.	Λούλα μου Αθηνούλα μου	1935
705	Τούντας, Π.	Μανταλένα μου τσιγκάνα	1940
706	Τούντας, Π.	Μανωλιός και Δημητρούλα	1938
707	Τούντας, Π.	Μαριανθάκι	1934
708	Τούντας, Π.	Μαρινάκι	1940
709	Τούντας, Π.	Μαρίτσα μου	1938
710	Τούντας, Π.	Μαρίτσα μου κουκλίτσα μου	1929
711	Τούντας, Π.	Με τρέλαναν τα μάτια σου	1910
712	Τούντας, Π.	Μελαχροινό μου πρόσωπο	1936
713	Τούντας, Π.	Μοντέρνα χήρα	1931
714	Τούντας, Π.	Μοντέρνος Χαραλάμπης	1934
715	Τούντας, Π.	Μου 'δωσες την καρδούλα σου	1930
716	Τούντας, Π.	Μπαρμπαγιαννακάκης	1928
717	Τούντας, Π.	Μπίντα γάλα	1932
718	Τούντας, Π.	Μυστικό να το 'χεις πρέπει	1937
719	Τούντας, Π.	Να ζήσεις αμαζά μου	1940
720	Τούντας, Π.	Να πάμε για τη Βούλα	1939
721	Τούντας, Π.	Ναζιάρα μου	1937
722	Τούντας, Π.	Νέα Σμυρνιωτοπούλα	1927
723	Τούντας, Π.	Νεβά μανές τσιφτετέλι	1934
724	Τούντας, Π.	Νιαβέντ μανές	1930
725	Τούντας, Π.	Νίνα	1933
726	Τούντας, Π.	Ξανθή και μαυρομάτα	1937
727	Τούντας, Π.	Ο αγαπησιάρης	1931
728	Τούντας, Π.	Ο καημός της κυρα - Κώσταινας	1936
729	Τούντας, Π.	Ο μπακαράς	1934
730	Τούντας, Π.	Όσο κουνάει η θάλασσα	1937

731	Τούντας, Π.	Όταν περνάς	1937
732	Τούντας, Π.	Παγκρατιώτισσα	1928
733	Τούντας, Π.	Παιχνιδιάρα	1934
734	Τούντας, Π.	Πάμε να σκοτωθούμε	1931
735	Τούντας, Π.	Παραπονιάρα	1929
736	Τούντας, Π.	Πασαλιμανιώτισσα	1928
737	Τούντας, Π.	Πειραιώτισσα	1930
738	Τούντας, Π.	Πειραιώτισσα γλυκιά	1931
739	Τούντας, Π.	Περσεφόνη μου γλυκιά	1938
740	Τούντας, Π.	Πέτρα θα κάνω την καρδιά	1940
741	Τούντας, Π.	Πλανεύτρα ξενιτιά	1940
742	Τούντας, Π.	Πολίτισσα Ταταυλιανή	1927
743	Τούντας, Π.	Πριγκηπιώτισσα	1929
744	Τούντας, Π.	Προσφυγοπούλα	1927
745	Τούντας, Π.	Σαν θα γυρίσω νικητής	1940
746	Τούντας, Π.	Σαράντα βρύσες με νερό	1939
747	Τούντας, Π.	Σε ξαναείδα πάλι	1940
748	Τούντας, Π.	Στη Δραπετσώνα	1934
749	Τούντας, Π.	Στον λόφο του Σκουζέ	1940
750	Τούντας, Π.	Στον Ποδονίφη	1929
751	Τούντας, Π.	Στου Λινάρδου την ταβέρνα	1936
752	Τούντας, Π.	Στου Συγγρού	1931
753	Τούντας, Π.	Τα λεφτά σου δεν τα θέλω	1933
754	Τούντας, Π.	Τα μάτια σου με κάψανε	1928
755	Τούντας, Π.	Τα μάτια της Σμυρνιάς	1929
756	Τούντας, Π.	Τα τσόκαρα	1940
757	Τούντας, Π.	Το καλοκαίρι τώρα	1937
758	Τούντας, Π.	Το κουκλί της Κοκκινιάς	1929
759	Τούντας, Π.	Το μινόρε της ταβέρνας	1939
760	Τούντας, Π.	Το μπαρμπούτι	1931
761	Τούντας, Π.	Τομπουρλικά	1940
762	Τούντας, Π.	Του γρι-γρι τα ψαράκια	1930
763	Τούντας, Π.	Τουρκολιμανιώτισσα γλυκιά	1935
764	Τούντας, Π.	Τρελή ναζού μου	1931
765	Τούντας, Π.	Φέρτε πρέζα να πρεζάρω	1934
766	Τούντας, Π.	Φέρτε πρέζα να πρεζάρω (γυναικεία εκδοχή)	1934
767	Τούντας, Π.	Φτώχεια μαζί με την τιμή	1933
768	Τούντας, Π.	Χάθηκα τρελάθηκα	1934
769	Τούντας, Π.	Χαρικλάκι	1933

770	Τούντας, Π.	Χαρικλάκι μου	1939
771	Τούντας, Π.	Χασικλής	1934
772	Τριβουλίδης	Καστανή μικρούλα	1938
773	Τσιτσάνης, Β.	Αγαπώ μια παντρεμένη	1939
774	Τσιτσάνης, Β.	Αθηναίισσα	1946
775	Τσιτσάνης, Β.	Ακρογιαλιές δειλινά	1948
776	Τσιτσάνης, Β.	Αν σ' αφήσει τι θα κάνεις	1946
777	Τσιτσάνης, Β.	Απ' τη μάνα μου διωγμένος	1948
778	Τσιτσάνης, Β.	Από γυναίκες δάκρυα	1948
779	Τσιτσάνης, Β.	Από σένα τι ζηλεύω	1938
780	Τσιτσάνης, Β.	Από την Κούλουρη ως τον Πειραιά	1950
781	Τσιτσάνης, Β.	Απόψε να μην κοιμηθείς	1938
782	Τσιτσάνης, Β.	Αραμπέλα	1948
783	Τσιτσάνης, Β.	Αράπικο λουλούδι	1947
784	Τσιτσάνης, Β.	Αραπίνες	1946
785	Τσιτσάνης, Β.	Αργοσβήνεις μόνη	1947
786	Τσιτσάνης, Β.	Αρχόντισσα	1938
787	Τσιτσάνης, Β.	Αφού μ' αρέσει να γυρνώ	1939
788	Τσιτσάνης, Β.	Αχάριστη	1947
789	Τσιτσάνης, Β.	Βαριά χτυπούν τα σήμαντρα	1950
790	Τσιτσάνης, Β.	Βάρκα γιαλό	1946
791	Τσιτσάνης, Β.	Βάστα καρδιά μου	1951
792	Τσιτσάνης, Β.	Βγάλε τη μάσκα	1950
793	Τσιτσάνης, Β.	Βίρα την άγκυρα	1949
794	Τσιτσάνης, Β.	Γι' αυτά τα μαύρα μάτια σου	1940
795	Τσιτσάνης, Β.	Για μια κόρη ξελογιάστρα	1947
796	Τσιτσάνης, Β.	Για μια ξανθούλα	1940
797	Τσιτσάνης, Β.	Για μια παλιά μου αγάπη	1947
798	Τσιτσάνης, Β.	Γιατί δε μου μιλάει	1951
799	Τσιτσάνης, Β.	Γιατί με ξύπνησες πρωί	1948
800	Τσιτσάνης, Β.	Γκιούλμπαχαρ	1950
801	Τσιτσάνης, Β.	Γλέντα με φως μου γλέντα με	1948
802	Τσιτσάνης, Β.	Γλέντα μην αργοπορείς	1947
803	Τσιτσάνης, Β.	Γλυκοχαράζουν τα βουνά	1952
804	Τσιτσάνης, Β.	Γύρνα μόνος μες στη νύχτα	1946
805	Τσιτσάνης, Β.	Δε με στεφανώνεσαι	1946
806	Τσιτσάνης, Β.	Δε σε θέλω πια	1939
807	Τσιτσάνης, Β.	Δεκαοχτώ χρονών κοπέλα	1948
808	Τσιτσάνης, Β.	Δεν το 'πα το παράπονο	1938

809	Τσιτσάνης, Β.	Διώξε με μάνα διώξε με	1952
810	Τσιτσάνης, Β.	Δυο χρόνια σ' αγαπώ	1938
811	Τσιτσάνης, Β.	Δώδεκα η ώρα	1939
812	Τσιτσάνης, Β.	Είμαι μια δυστυχισμένη	1950
813	Τσιτσάνης, Β.	Έλα κοντά μου	1938
814	Τσιτσάνης, Β.	Ένα τέτοιο παλικάρι	1950
815	Τσιτσάνης, Β.	Έννοια σου και θα μου το πληρώσεις	1948
816	Τσιτσάνης, Β.	Ένοχο με φωνάζουν	1949
817	Τσιτσάνης, Β.	Εξεκίνησα ένα βράδυ	1951
818	Τσιτσάνης, Β.	Εσύ που με ξεμυάλισες	1951
819	Τσιτσάνης, Β.	Εσύ τα φταις	1938
820	Τσιτσάνης, Β.	Έχει δίκιο το παιδί	1948
821	Τσιτσάνης, Β.	Έχει ο ουρανός μαυρίσει	1951
822	Τσιτσάνης, Β.	Ζητιάνος	1946
823	Τσιτσάνης, Β.	Η αμαρτωλή	1947
824	Τσιτσάνης, Β.	Η αγλάδα έχει πίσω την ουρά	1950
825	Τσιτσάνης, Β.	Η Βασίλω	1938
826	Τσιτσάνης, Β.	Η βδομάδα	1948
827	Τσιτσάνης, Β.	Η δροσούλα	1946
828	Τσιτσάνης, Β.	Η θεατρίνα	1948
829	Τσιτσάνης, Β.	Η καινούρια φιλενάδα	1950
830	Τσιτσάνης, Β.	Η καρδιά σου θα γίνει χρυσή	1950
831	Τσιτσάνης, Β.	Η μάγισσα της Αραπιάς	1940
832	Τσιτσάνης, Β.	Η Μαρίτσα στο χαρέμι	1946
833	Τσιτσάνης, Β.	Η μικρή των Ποδαράδων	1938
834	Τσιτσάνης, Β.	Η παραδόπιστη	1947
835	Τσιτσάνης, Β.	Η παρεξήγηση	1950
836	Τσιτσάνης, Β.	Η τύχη με κατάντρεξε	1950
837	Τσιτσάνης, Β.	Η φωτιά	1950
838	Τσιτσάνης, Β.	Ήρθ' ένα μήνυμα κακό	1950
839	Τσιτσάνης, Β.	Θα 'ρθω μια γλυκιά βραδιά	1938
840	Τσιτσάνης, Β.	Θα βρω μιαν άλλη με καρδιά	1940
841	Τσιτσάνης, Β.	Θα γυρίσεις θα 'ρθεις πάλι πίσω	1948
842	Τσιτσάνης, Β.	Θα παίζω μ' όλες να γελώ	1946
843	Τσιτσάνης, Β.	Θα προτιμήσω θάνατο	1940
844	Τσιτσάνης, Β.	Θα ρωτήσω τη μαμά σου	1938
845	Τσιτσάνης, Β.	Θα σε στεφανωθώ	1952
846	Τσιτσάνης, Β.	Θα φύγω και θα κλαις	1948
847	Τσιτσάνης, Β.	Καθαρίζω για σένα και για πάρτη μου	1950

848	Τσιτσάνης, Β.	Κάθε βράδυ ξενυχτώ	1937
849	Τσιτσάνης, Β.	Κάθε βράδυ πάντα λυπημένη	1950
850	Τσιτσάνης, Β.	Καϊκι μου, Αι-Νικόλα	1950
851	Τσιτσάνης, Β.	Καλαμπακιώτισσα	1938
852	Τσιτσάνης, Β.	Καλέ μου το παιδί	1947
853	Τσιτσάνης, Β.	Καμαριέρα	1940
854	Τσιτσάνης, Β.	Κάνε λιγάκι υπομονή	1948
855	Τσιτσάνης, Β.	Κάνε λίγο το κορόιδο	1950
856	Τσιτσάνης, Β.	Κάποιος άγνωστος αλήτης	1948
857	Τσιτσάνης, Β.	Κάποτε ζήλεψα	1938
858	Τσιτσάνης, Β.	Κατερίνα Θεσσαλονικιά	1947
859	Τσιτσάνης, Β.	Κατηγορώ την κοινωνία	1952
860	Τσιτσάνης, Β.	Κάτσε φρόνιμα γκρινιάρα	1947
861	Τσιτσάνης, Β.	Κι αν έμπλεξες με άλλον δεν πειράζει	1948
862	Τσιτσάνης, Β.	Κρασί, γυναίκα και χαρτί	1949
863	Τσιτσάνης, Β.	Λαρισινή	1940
864	Τσιτσάνης, Β.	Μάγισσα που γνώρισες πολλά	1948
865	Τσιτσάνης, Β.	Μάγισσα της Βαγδάτης	1946
866	Τσιτσάνης, Β.	Μάγκα μου συμμορφώσου πια	1948
867	Τσιτσάνης, Β.	Μαγκιόρα	1947
868	Τσιτσάνης, Β.	Μαζί μου δεν ταιριάζεις	1946
869	Τσιτσάνης, Β.	Μαζί σου εγώ που τα 'μπλεξα	1939
870	Τσιτσάνης, Β.	Μάνα με πάντρεψες μικρή	1947
871	Τσιτσάνης, Β.	Μαντήλι χρυσοκεντημένο	1936
872	Τσιτσάνης, Β.	Μαριώ	1939
873	Τσιτσάνης, Β.	Μαριώ και Μανάβης	1937
874	Τσιτσάνης, Β.	Με θαμπώνουν οι ματιές σου	1937
876	Τσιτσάνης, Β.	Με λες μπεκρή και μπατιράκι	1950
877	Τσιτσάνης, Β.	Μελαχρινή κοπέλα	1938
878	Τσιτσάνης, Β.	Μες στην Αθήνα	1950
879	Τσιτσάνης, Β.	Μες στην πολλή σκοτούρα μου	1939
880	Τσιτσάνης, Β.	Μες στο κελί μου ξάγρυπνος	1950
881	Τσιτσάνης, Β.	Μη μου ξαναφύγεις πια	1950
882	Τσιτσάνης, Β.	Μηχανικά με μπερδεψες	1939
883	Τσιτσάνης, Β.	Μια βίλα εγώ θα σου 'χτιζα	1939
884	Τσιτσάνης, Β.	Μια Κυριακή σε γνώρισα	1938
885	Τσιτσάνης, Β.	Μια νύχτα στο Πασαλιμάνι	1940
886	Τσιτσάνης, Β.	Μικρή μικρή σ' αγάπησα	1940
887	Τσιτσάνης, Β.	Μόρτισσα	1947

888	Τσιτσάνης, Β.	Μπατήρω σε συμμάζωξα	1950
889	Τσιτσάνης, Β.	Μπατίρης	1940
890	Τσιτσάνης, Β.	Μποέμισσα	1938
891	Τσιτσάνης, Β.	Μπράβο μπουζούκι μου	1950
892	Τσιτσάνης, Β.	Μπράβο σου πώς με δουλεύεις	1939
893	Τσιτσάνης, Β.	Να γιατί γυρνώ	1937
894	Τσιτσάνης, Β.	Νταίζυ	1939
895	Τσιτσάνης, Β.	Ντροπιασμένος στη ζωή	1950
896	Τσιτσάνης, Β.	Ξελογιάστρα	1937
897	Τσιτσάνης, Β.	Ξενιτιά	1938
898	Τσιτσάνης, Β.	Ξημερώνει και βραδιάζει	1947
899	Τσιτσάνης, Β.	Ο Αντώνης ο τεμπέλης	1950
900	Τσιτσάνης, Β.	Ο ασυρματιστής	1938
901	Τσιτσάνης, Β.	Ο γάμος του Τσιτσάνη	1938
902	Τσιτσάνης, Β.	Ο μαχαλόμαγκας	1949
903	Τσιτσάνης, Β.	Ο παντρεμένος	1949
904	Τσιτσάνης, Β.	Ο Σακαφλιάς	1939
905	Τσιτσάνης, Β.	Ο τραυματίας	1949
906	Τσιτσάνης, Β.	Ο Τσιτσάνης στη ζούγκλα	1939
907	Τσιτσάνης, Β.	Ο Τσιτσάνης στο Μόντε Κάρλο	1937
908	Τσιτσάνης, Β.	Ο χωρισμός που μάντεψες	1950
909	Τσιτσάνης, Β.	Ό,τι κι αν πω δε σε ξεχνώ	1940
910	Τσιτσάνης, Β.	Οι μερακλήδες	1940
911	Τσιτσάνης, Β.	Οι φάμπρικες	1950
912	Τσιτσάνης, Β.	Οι φιλενάδες	1940
913	Τσιτσάνης, Β.	Όλα τα έχω βαρεθεί	1937
914	Τσιτσάνης, Β.	Όμορφη Θεσσαλονίκη	1950
915	Τσιτσάνης, Β.	Ομορφόπαιδο	1948
916	Τσιτσάνης, Β.	Όσα δε φτάνει η αλεπού	1949
917	Τσιτσάνης, Β.	Όταν πίνεις στην ταβέρνα	1947
918	Τσιτσάνης, Β.	Όταν στα κέντρα σε πηγαίνω	1947
919	Τσιτσάνης, Β.	Πάει κι αυτός	1950
920	Τσιτσάνης, Β.	Παίξε Χρήστο το μπουζούκι	1949
921	Τσιτσάνης, Β.	Παλιοκόριτσο για σένα	1950
922	Τσιτσάνης, Β.	Πάλιωσε το σακάκι μου	1948
923	Τσιτσάνης, Β.	Πάνε τα λεφτά μου	1939
924	Τσιτσάνης, Β.	Πάνε τα παλιά	1938
925	Τσιτσάνης, Β.	Πάρε με Μάρω πάρε με	1948
926	Τσιτσάνης, Β.	Παρηγοριά τα μάτια σου	1938

927	Τσιτσάνης, Β.	Πέφτεις σε λάθη	1948
928	Τσιτσάνης, Β.	Πέφτουν της βροχής οι στάλες	1947
929	Τσιτσάνης, Β.	Πικρός είναι ο πόνος μου	1936
930	Τσιτσάνης, Β.	Ποιος δεν έβαλε νταλγκάδες	1946
931	Τσιτσάνης, Β.	Ποιος δεν έκλαψε στα ξένα	1948
932	Τσιτσάνης, Β.	Πολίτισσα	1938
933	Τσιτσάνης, Β.	Πού θα τα βρεις στρωμένα	1949
934	Τσιτσάνης, Β.	Προξενεύουν τον Σταμάτη	1938
935	Τσιτσάνης, Β.	Πω πω Μαρία	1949
937	Τσιτσάνης, Β.	Σ' αυτόν τον κόσμο δυστυχής	1938
936	Τσιτσάνης, Β.	Σ' έχω κάνει πέρα	1948
938	Τσιτσάνης, Β.	Σε ζηλεύω σε πονώ	1940
939	Τσιτσάνης, Β.	Σε περιμένουν σε συζητούνε	1939
940	Τσιτσάνης, Β.	Σε πήραν απ' τα χέρια μου	1948
941	Τσιτσάνης, Β.	Σε φίνο ακρογιάλι	1939
942	Τσιτσάνης, Β.	Σεράχ	1951
943	Τσιτσάνης, Β.	Σερσέ λα φαμ	1948
944	Τσιτσάνης, Β.	Σήμερα ξύπνησα πρωί	1936
945	Τσιτσάνης, Β.	Σκέψου τη δόλια μάνα σου	1949
946	Τσιτσάνης, Β.	Σκλάβες του Πασά	1946
947	Τσιτσάνης, Β.	Σκληρόκαρδη	1940
948	Τσιτσάνης, Β.	Σου 'χω πολλά ως τώρα μαζεμένα	1950
949	Τσιτσάνης, Β.	Στα ταβερνεία θα τριγυρνάω	1939
950	Τσιτσάνης, Β.	Στη ζωή μου έχω πληγωθεί	1950
951	Τσιτσάνης, Β.	Στης Σαλονίκης τα στενά	1939
952	Τσιτσάνης, Β.	Στης φυλακής τον ίσκιο	1951
953	Τσιτσάνης, Β.	Στο κρεβάτι του πόνου	1950
954	Τσιτσάνης, Β.	Στον Άγιο Κωσταντίνο	1946
955	Τσιτσάνης, Β.	Στου Αλευρά τη μάντρα	1939
956	Τσιτσάνης, Β.	Στρώσε μου να κοιμηθώ	1950
957	Τσιτσάνης, Β.	Τ' άδικο ο Θεός δε θέλει	1940
958	Τσιτσάνης, Β.	Τα βελουδένια μάτια σου	1939
959	Τσιτσάνης, Β.	Τα λερωμένα τ' άπλυτα	1952
960	Τσιτσάνης, Β.	Τα μάνταλα	1952
961	Τσιτσάνης, Β.	Τα μοντέρνα κορίτσια	1949
962	Τσιτσάνης, Β.	Τα ναυάγια	1949
963	Τσιτσάνης, Β.	Τα νιάτα τα περμπάντικα	1951
964	Τσιτσάνης, Β.	Τα παιδιά της αγοράς	1937
965	Τσιτσάνης, Β.	Τα φτωχαδάκια	1949

966	Τσιτσάνης, Β.	Τα χάνω σαν σε βλέπω	1937
967	Τσιτσάνης, Β.	Τη μοίρα μου την είδα	1950
968	Τσιτσάνης, Β.	Την Κυριακή το δειλινό	1939
969	Τσιτσάνης, Β.	Την ομορφιά σου έχασες	1939
970	Τσιτσάνης, Β.	Την πιο ωραία μου ζωή	1951
971	Τσιτσάνης, Β.	Της κοινωνίας η διαφορά	1951
972	Τσιτσάνης, Β.	Της μαστούρας ο σκοπός	1946
973	Τσιτσάνης, Β.	Της μπαμπέσας το γλυκό φιλί	1940
974	Τσιτσάνης, Β.	Τι θέλεις από μένα	1938
975	Τσιτσάνης, Β.	Τι την θέλεις την τσιγγάνα	1947
976	Τσιτσάνης, Β.	Το βιτριόλι	1950
977	Τσιτσάνης, Β.	Το γράμμα	1948
978	Τσιτσάνης, Β.	Το θύμα	1951
979	Τσιτσάνης, Β.	Το καινούργιο τσιφτετέλι	1949
980	Τσιτσάνης, Β.	Το κατσαρό σου το μαλλί	1940
981	Τσιτσάνης, Β.	Το κουμπί	1950
982	Τσιτσάνης, Β.	Το κουρμπέτι	1952
983	Τσιτσάνης, Β.	Το ξεφάντωμα	1948
984	Τσιτσάνης, Β.	Το όνειρο της αδελφής	1950
985	Τσιτσάνης, Β.	Το παράπονο του ξενιτεμένου	1950
986	Τσιτσάνης, Β.	Το ρημαγμένο σπίτι	1947
987	Τσιτσάνης, Β.	Το τρελοκόριτσο	1938
988	Τσιτσάνης, Β.	Το χαρακίρι	1952
989	Τσιτσάνης, Β.	Τρεις θα 'ναι οι ώρες σου	1947
990	Τσιτσάνης, Β.	Τρελή γαλανομάτα	1949
991	Τσιτσάνης, Β.	Τρελή που θέλεις να με στεφανώσεις	1950
992	Τσιτσάνης, Β.	Τρικάλινή παλιά μου αγάπη	1950
993	Τσιτσάνης, Β.	Τσιγγάνε σπάσε το βιολί	1950
994	Τσιτσάνης, Β.	Τύχη γιατί με κυνηγάς	1951
995	Τσιτσάνης, Β.	Τώρα γυρνάς στις γειτονιές	1939
996	Τσιτσάνης, Β.	Φάνταζες σαν πριγκιπέσα	1939
997	Τσιτσάνης, Β.	Φίνα θα την περνάμε	1940
998	Τσιτσάνης, Β.	Φυσάει ο μπάτης	1947
999	Τσιτσάνης, Β.	Χαρέμια με διαμάντια	1940
1000	Τσιτσάνης, Β.	Χατζή μπαζές	1946
1001	Τσιτσάνης, Β.	Χήρα ζωντοχήρα	1948
1002	Τσιτσάνης, Β.	Χωρίσαμε ένα δειλινό	1946
1003	Τσιτσάνης, Β.	Ως τότε πια τέτοια ζωή	1947
1004	Φραντζεσκοπούλου, Μ.	Θέλω απόψε να γλεντήσω	1934

1005	Φραντζεσκοπούλου, Μ.	Μελαχρινούλα	1931
1007	Φραντζεσκοπούλου, Μ.	Νέα Πολίτισσα	1933
1006	Φραντζεσκοπούλου, Μ.	Ο πιτσιρίκος	1934
1008	Φραντζεσκοπούλου, Μ.	Το Μαρικάκι	1933
1009	Φωτίδας, Γ.	Έχασα τη μανούλα μου	1946
1010	Φωτίδας, Γ.	Τότε πού τα 'χα τα λεφτά	1938
1011	Φωτίδας, Γ.	Φοράς φουστάνι βυσσινί	1939
1012	Χάρμας, Τ.	Αλλού το πας	1950
1013	Χάρμας, Τ.	Γκιουλ Τζαμάλ	1948
1014	Χάρμας, Τ.	Γυφτοπούλα	1948
1015	Χάρμας, Τ.	Δεν υποφέρεσαι	1948
1016	Χάρμας, Τ.	Εσήμανε μεσάνυχτα	1947
1017	Χάρμας, Τ.	Έτσι είναι μάγκα η ζωή	1948
1018	Χάρμας, Τ.	Η φωτογραφία	1949
1019	Χάρμας, Τ.	Κάρμεν Μιράντα	1948
1020	Χάρμας, Τ.	Ο ιππότης	1950
1021	Χάρμας, Τ.	Οι παπατζήδες	1952
1022	Χάρμας, Τ.	Πληροφορίες	1948
1023	Χάρμας, Τ.	Συκοφαντίες	1950
1024	Χάρμας, Τ.	Το ξυράφι και τ' ακόνι	1950
1025	Χάρμας, Τ.	Το παλιο ρολόι	1952
1026	Χάρμας, Τ.	Το ραντεβού	1948
1027	Χάρμας, Τ.	Το φτωχοκόριτσο	1950
1028	Χάρμας, Τ.	Φτωχιά αρχόντισσα	1948
1029	Χάρμας, Τ.	Ωντε μπρε	1950
1030	Χατζηχρήστος, Α.	Αμαξιά προσοχή	1950
1031	Χατζηχρήστος, Α.	Αν σε χάσω τι θα γίνω	1950
1032	Χατζηχρήστος, Α.	Ανατολή	1947
1033	Χατζηχρήστος, Α.	Άννα μου	1935
1034	Χατζηχρήστος, Α.	Άνοιξε μάνα	1948
1035	Χατζηχρήστος, Α.	Βαγγελιώ δεν είσαι εντάξει	1940
1036	Χατζηχρήστος, Α.	Βαρύς καημός	1950
1037	Χατζηχρήστος, Α.	Γιατί σκληρή και άπονη	1938
1038	Χατζηχρήστος, Α.	Γκιούλ μπαζέ	1951
1039	Χατζηχρήστος, Α.	Γκρινιάρικο	1940
1040	Χατζηχρήστος, Α.	Γλυκοβραδιάζει κι ο ντουινιάς	1939
1041	Χατζηχρήστος, Α.	Δε θα χωρίσουμε μην κλαις	1950
1042	Χατζηχρήστος, Α.	Έλα δώσε	1952
1043	Χατζηχρήστος, Α.	Έλα να πάμε τσάρκα	1947

1044	Χατζηχρήστος, Α.	Έχω βαθιά τον πόνο	1938
1045	Χατζηχρήστος, Α.	Η μικρή του καμηλιέρη	1949
1046	Χατζηχρήστος, Α.	Η πόρτα του φτωχού	1949
1047	Χατζηχρήστος, Α.	Καροτσέρη τράβα	1952
1048	Χατζηχρήστος, Α.	Κατινούλα μου	1940
1049	Χατζηχρήστος, Α.	Κόρη μάγισσα	1947
1050	Χατζηχρήστος, Α.	Μάγισσα	1948
1051	Χατζηχρήστος, Α.	Μαυροφόρα	1946
1052	Χατζηχρήστος, Α.	Με πλάνεψαν τα μάτια της	1936
1053	Χατζηχρήστος, Α.	Μη μου γκρινιάξεις κούκλα μου	1940
1054	Χατζηχρήστος, Α.	Μπερμπάντης	1951
1055	Χατζηχρήστος, Α.	Νέα Βαγγελίτσα	1947
1056	Χατζηχρήστος, Α.	Νυχτοπούλι	1940
1057	Χατζηχρήστος, Α.	Ξανθιά Σμυρνωτοπούλα	1938
1058	Χατζηχρήστος, Α.	Ο ξενύχτης	1947
1059	Χατζηχρήστος, Α.	Ο πασάς	1950
1060	Χατζηχρήστος, Α.	Όταν ξαναγυρίσεις	1950
1061	Χατζηχρήστος, Α.	Σκάλα τη σκάλα θ' ανεβώ	1951
1062	Χατζηχρήστος, Α.	Το παλιόπαιδο	1940
1063	Χατζηχρήστος, Α.	Χατζηχρήστος	1950
1064	Χατζηχρήστος, Α.	Ψεύτη ντουνιά	1951
1065	Χατζηχρήστος, Α.	Ψεύτικα δακρύξεις	1939

Πίνακας 2: Οι ρίζες των λημμάτων

(Για ευκολία δίνεται ένας τύπος αντί μόνο της ρίζας)

α.α.	Ρίζα Λήμματος	ΠΣΔΤ	Γλώσσα προέλευσης
1	αβάντα	3	ιταλ.
2	αβαρία	1	ιταλ.
3	αβέρτα	2	βεν.
4	αγάς	4	τουρκ.
5	άιντε	5	(Μπ.) αρχ. ελλ., (Τρ.) αρχ. ελλ./ τουρκ.
6	αλά	1	ιταλ.
7	αλάνι	84	τουρκ.
8	αλατζάς	1	τουρκ.
9	αλκοόλ	1	γαλλ.
10	άλμπουρο	1	βεν.
11	αμάν	189	τουρκ.
12	αμολάω	9	(Τρ.) βεν. / ιταλ., (Μπ.) ιταλ. + αρχ. ελλ.
13	αμόρε	2	ιταλ.
14	αμπάρι	2	τουρκ.
15	ανφάν γκατέ	2	γαλλ.
16	απάχης	2	γαλλ.
17	αραμπάς	5	τουρκ.
18	αραμπιέν	1	;
19	αργιλές	44	τουρκ.
20	αρκάς	1	τουρκ.;
21	αρόδου	1	βεν.
22	ασανσέρ	1	γαλλ.
23	ασίκης	8	τουρκ.
24	ασκέρι	1	τουρκ.
25	άσος	6	ιταλ.
26	ατζέμης	1	τουρκ.
27	ατζουράκι	1	τουρκ.
28	άχτι	1	τουρκ.
29	βαγόνι	2	ιταλ.
30	βάι	3	μσν. <τουρκ.
31	βανίλια	1	ιταλ.
32	βάρδα	1	βεν.
33	βαρόνα	1	(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) γαλλ.
34	βαχ	2	τουρκ.

35	βεδουίνα	4	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) γαλλ.
36	βεζίρης	2	μσν. <τουρκ.
37	βέλο	1	ιταλ.
38	βέρα	2	βεν.
39	βερεσέ	4	τουρκ.
40	βιδάνι	2	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
41	βίλα	1	ιταλ.
42	βιλαέτι	1	τουρκ.
43	βιόλα	2	μσν. <ιταλ.
44	βιολί	17	μσν. < (Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
45	βίρα	4	βεν.
46	βιτρίνα	2	γαλλ.
47	βιτριόλι	3	γαλλ.
48	βλάμης	18	αλβ.
49	βόλτα	10	μσν. <ιταλ.
50	βουρ	1	τουρκ.
51	γαλέτα	1	βεν.
52	γαλιάντρα	2	ιταλ.
53	γαλιφιά	1	μσν. <ιταλ.
54	γάμπα	6	ιταλ.
55	γάντζος	1	βεν.
56	γάντι	1	γαλλ.
57	γελέκο	1	τουρκ.
58	γιαβάζ	2	τουρκ.
59	γιαβουκλού	10	τουρκ.
60	γιαβρί	3	τουρκ.
61	γιάιντε(ς)	1	τουρκ.
62	γιάλα	30	τουρκ.
63	γιαλέλ	9	τουρκ.
64	γιαπί	1	τουρκ.
65	γιαρ	1	τουρκ.
66	γιαραμπί	1	τουρκ.
67	γιαρέζ	3	τουρκ.
68	γιασεμί	1	μσν. <τουρκ.
69	γιαχαβάχ	1	τουρκ.;, αραβ.;
70	γιαχαμπί	1	αραβ..
71	γιες	1	αγγλ.
72	γινάτι	22	τουρκ.
73	γιούσερ	1	τουρκ.

74	γκαρσόν	5	γαλλ.
75	γκέμια	1	τουρκ.
76	γκιαούρης	1	μσν. <τουρκ.
77	γκίνια	1	γαλλ.
78	γκλάβα	1	σλαβ.
79	γκλοπ	1	αγγλ.
80	γκόμενα	17	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
81	γκραντ	2	γαλλ.
82	γκρενά	1	γαλλ.
83	γκρίνια	32	μσν. <ιταλ.
84	γλέντι	118	τουρκ.
85	γόβα	6	μσν. <βεν.
86	γούρι	1	τουρκ.
87	γούστο	56	μσν. <βεν.
88	γραβάτα	2	(Τρ.) γαλλ./ιταλ., (Μπ.) ιταλ.
89	γρουσουζης	1	τουρκ.
90	δολάριο	4	αγγλ.
91	εβίβα	1	ιταλ.
92	έγια μόλα	4	βεν.
93	έξτρα	2	γαλλ.
94	ζακέτο	1	γαλλ.
95	ζαράρια	1	;
96	ζεϊμπέκικο	12	τουρκ.
97	ζιμπούλι	1	τουρκ.
98	ζόρι	13	τουρκ.
99	ζούγκλα	1	γαλλ.
100	ζουρνάς	2	μσν. <τουρκ.
101	καβγάς	10	μσν. <τουρκ.
102	καβουρδίζω	1	τουρκ.
103	καζάνι	2	μσν. <τουρκ.
104	καΐκι	8	μσν. <τουρκ.
105	καλαμπαλίκι	1	μσν. <τουρκ.
106	καλαμπόκι	1	μσν. <αλβ.;
107	καλαμπούρι	1	γαλλ.
108	καλάρω	1	μσν. <ιταλ.
109	κάλτσα	9	μσν. <ιταλ.
110	κάλφας	1	μσν. <τουρκ.
111	κάμα	4	τουρκ.
112	καμαριέρα	2	μσν. <βεν.

113	καμπαρέ	1	γαλλ.
114	καμτσίκι	1	τουρκ.
115	καναρίνι	2	βεν.
116	καντάδα	2	βεν.
117	καντάρι	1	μσν. <τουρκ.
118	καντίνι	1	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
119	καπέλο	5	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) μσν. <βεν.
120	καπρίτσιο	10	(Τρ.) ιταλ./βεν., (Μπ.) ιταλ.
121	καραβάνι	2	μσν. <τουρκ.
122	καραγιαγκίνι	2	τουρκ.
123	καραμπόλα	1	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) γαλλ.
124	κάργα	5	μσν. <βεν.
125	καρίπ	1	τουρκ.
126	καρπαζιά	2	(Τρ.) ελλ., (Μπ.) τουρκ.;
127	καρπούζι	1	τουρκ.
128	καρσιλαμάς	1	τουρκ.
129	κατιφές	1	τουρκ.
130	Κατσαμπρόκι	1	ιταλ.
131	καφάσι (κεφάλι)	2	τουρκ.
132	καφάσι (τελάρο)	1	μσν. <τουρκ.
133	καφέ	4	(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) μσν. <τουρκ.
134	καφέ σαντάν	1	γαλλ.
135	κέφι	23	τουρκ.
136	κεφτές	1	τουρκ.
137	κεχριμπάρι	1	τουρκ.
138	κισμέτι	1	τουρκ.
139	κλάξον	2	αγγλ.
140	κλαρίνο	1	ιταλ.
141	κλούβιος	1	(Τρ.) σλαβ., (Μπ.) ελνστ./σλαβ.
142	κοζάρω	1	τουρκ.
143	κοκαΐνη	5	(Τρ.) γερμ., (Μπ.) γαλλ.
144	κοκόνα	1	ρουμ.
145	κοκορέτσι	1	αλβ.
146	κολάρο	1	μσν. <βεν.
147	κολατσιό	2	μσν. <βεν.
148	κολντεμίρι	1	τουρκ.;
149	κόλπο	26	μσν. <ιταλ.
150	κομπινεζόν	2	γαλλ.
151	κονάκι	2	τουρκ.

152	κόντισσα	1	μσν. <ιταλ.
153	κόντρα	1	μσν. <ιταλ.
154	κοντραμπατζής	1	μσν. <ιταλ.
155	κορδέλα	4	μσν. <βεν.
156	κορσές	1	γαλλ.
157	κόρτε	1	μσν. <ιταλ.
158	κοστούμι	2	ιταλ.
159	κουβάς	1	μσν. <τουρκ.
160	κουβέρτα	1	μσν. <βεν.
161	κουζίνα	1	βεν.
162	κούζουμ	2	τουρκ.
163	κούκλα	129	(Τρ.) υστλατ., (Μπ.) ιταλ., (Πετρ.) τουρκ.
164	κουκούλα	1	μσν. <λατ.
165	κουμάντο	2	μσν. <ιταλ.
166	κουμπαράς	3	τουρκ.
167	κουμπάρος	6	μσν. <(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) βεν.
168	κουμπούρι	2	μσν. <τουρκ.
169	κουπέ	1	γαλλ.
170	κουρμπάν	1	μσν. <τουρκ.
171	κουρμπέτι	3	τουρκ.
172	κουρνάζος	4	τουρκ.
173	κούρσα	3	μσν. <(Τρ.) γαλλ., (Μπ.), (Κρ.) ιταλ.
174	κουσουμάρω	3	;
175	κραγιόνι	1	γαλλ.
176	κρέμα	1	ιταλ.
177	λαμπαδόρος	1	ιταλ.
178	λατέρνα	3	τουρκ.
179	λεβέντης	30	μσν. <τουρκ.
180	λελέ	1	τουρκ.;
181	λεμές	1	τουρκ.
182	λικέρ	2	γαλλ.
183	λιλιά	1	γαλλ.
184	λιμά	1	;
185	λίρα	3	ιταλ.
186	λούκι	1	τουρκ.
187	λουκούμι	2	τουρκ.
188	λουλάς	19	τουρκ.
189	λούσο	3	ιταλ.
190	μαβής	1	τουρκ.

191	μαγιό	2	γαλλ.
192	μάγκας	190	αλβ.
193	μαγκιόρος	8	ιταλ./τουρκ.;
194	μαγκούφης	2	τουρκ./αραβ.;
195	μακαρόνια	2	μσν. <βεν.
196	μανάβης	16	τουρκ.
197	μανές	12	τουρκ.
198	μάνι μάνι	1	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) γενουατ.
199	μαντάρα	3	αραβ.;
200	μανταρίνι	1	ιταλ.
201	μαντό	1	γαλλ.
202	μάπα	3	ιταλ.
203	μαράζι	26	τουρκ.
204	μαργιόλα	8	μσν. < (Τρ.) τουρκ. / βεν., (Μπ) ιταλ.
205	μάρκα	2	(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) ιταλ.
206	μαρμελάδα	1	γαλλ.
207	μασάτι	1	τουρκ.
208	μάσκα	4	(Τρ.) ιταλ. / γαλλ., (Μπ.) ιταλ.
209	μασούρι	3	μσν. <τουρκ.
210	μαστούρα	42	τουρκ.
211	μαστραπάς	1	μσν. <τουρκ.
212	ματσαράγκα	12	ιταλ.
213	μάτσο	1	μσν. < (Τρ.) ιταλ., (Μπ.) βεν.
214	μαχαλάς	4	τουρκ.
215	μαχαραγιάς	1	γαλλ.
216	μαχμούρης	11	τουρκ.
217	μεζές	12	τουρκ.
218	μεμέτης	1	τουρκ.
219	μενεξές	3	τουρκ.
220	μέντιουμ	1	(Τρ.) γαλλ. / ιταλ., (Μπ.) ιταλ.
221	μεράκι	117	τουρκ.
222	μινόρε	1	ιταλ.
223	Μισίρι	1	τουρκ.
224	μόδα	13	γαλλ.
225	μόλα	1	μσν. <βεν.
226	μοντέρνος	9	μσν. <ιταλ.
227	μόρτης	47	τουρκ.
228	μούρη	1	μσν. <ιταλ.
229	μουσαφίρης	1	τουρκ.

230	μούτρο	1	μσν. <ιταλ.
231	μπαγάσας	1	μσν. <ιταλ.
232	μπαγιαντέρα	4	γαλλ.
233	μπαγιόκο	1	ιταλ.
234	μπαγλαμάς	23	τουρκ.
235	μπακάλης	4	τουρκ.
236	μπακαράς	2	γαλλ.
237	μπαλαμούτι	2	σλαβ.
238	μπαλκόνι	1	ιταλ.
239	μπαμπέσης	21	αλβ.
240	μπανγκανότα	1	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) γαλλ.
241	μπανίζω	7	ιταλ.
242	μπάνιο	2	μσν. <ιταλ.
243	μπάντα	2	μσν. <ιταλ.
244	μπαξές	4	μσν. <τουρκ.
245	μπαρκάρω	3	μσν. <ιταλ.
246	μπάρμπα	1	μσν. <βεν.
247	μπαρμπέρης	3	μσν. <ιταλ.
248	μπαρμπούνι	18	βεν.
249	μπαρμπούτι	7	τουρκ.
250	μπασκίνα	1	τουρκ.
251	μπαστούνι	1	ιταλ.
252	μπάτης	3	μσν. <καταλαν./βεν./τουρκ.
253	μπατίρης	12	τουρκ.
254	μπάτσος	4	τουρκ.
255	μπεγλέρι	3	τουρκ.
256	μπέης	1	τουρκ.
257	μπεί	1	αγγλ.
258	μπεκρή	26	τουρκ.
259	μπελάς	50	τουρκ.
260	μπεμπέκα	3	τουρκ.
261	μπερδένι	1	τουρκ.
262	μπερμπάντης	12	ιταλ.
263	μπέσα	4	αλβ.
264	μπετιρίνι	1	τουρκ.;
265	μπιζέλι	1	ιταλ.
266	μπιζού	1	γαλλ.
267	μπίντι	6	τουρκ.
268	μπιρ όκα, ντολντούρ, μπιρ οκά	1	τουρκ.

269	μπιρ ταμάμ	1	τουρκ.
270	μπιρμπιλιά	1	τουρκ.
271	μπλε	4	γαλλ.
272	μπλοκ	3	αγγλ.
273	μπλούζα	1	γαλλ.
274	μπογαλάκι	1	τουρκ.
275	μπογιά	3	τουρκ.
276	μποέμ	20	γαλλ.
277	μποί	2	τουρκ.
278	μπόλικος	1	τουρκ.
279	μπολσεβίκος	2	ρωσ.
280	μπόμπα	5	ιταλ.
281	μπόρα	10	βεν.
282	μπόσικος	1	τουρκ.
283	μποτέ	1	γαλλ.
284	μποτίλια	1	ιταλ.
285	μπουγιουρντί	1	τουρκ.
286	μπούζι	1	τουρκ.
287	μπουζούκι	64	τουρκ.
288	μπουζουριαζώ	2	τουρκ.
289	μπουκάλι	3	μσν. <βεν.
290	μπουκάρω	3	μσν. <βεν.
291	μπούκλα	3	μσν. <γαλλ./βεν.
292	μπουλασικης	1	τουρκ.
293	μπούνια	1	ιταλ.
294	μπουφέ	1	γαλλ.
295	μπράβο	4	ιταλ.
296	μπράντ	1	αγγλ.
297	μπριγιαντίνη	1	γαλλ.
298	μπριζόλα	1	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) βεν.
299	μπρούτζος	2	μσν. <ιταλ.
300	μπύρα	23	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
301	νάζι	59	τουρκ.
302	νεβά	5	τουρκ./αραβ.;
303	νιαβέντ	1	τουρκ./αραβ.;
304	νίλα	1	μσν. <λατ;
305	νισάφι	1	τουρκ.
306	νιτερέσα	1	ιταλ.
307	νότα	2	ιταλ.

308	νταβατζής	2	μσν. <τουρκ.
309	νταγιαντώ	5	τουρκ.
310	νταής	19	τουρκ.
311	νταλγκάς	31	τουρκ.
312	ντάμα	1	μσν. <γαλλ.
313	νταμίρα	8	;
314	νταμιτζάνα	1	ιταλ.
315	ντάνσινγκ	1	αγγλ.
316	νταούλι	1	μσν. <τουρκ.
317	νταρντάνα	1	ιταλ.
318	ντερβίσης	33	τουρκ.
319	ντερμπεντέρης	8	τουρκ.
320	ντέρτι	40	τουρκ.
321	ντέφι	4	τουρκ.
322	ντιβάνι	1	μσν. <τουρκ.
323	ντομάτα	2	ιταλ.
324	ντόρτια	1	τουρκ.
325	ντουγρού	1	τουρκ.
326	ντουζένι	7	τουρκ.
327	ντουμάνι	6	τουρκ.
328	ντουμπλέ	1	γαλλ.
329	ντουνιάς	74	τουρκ.
330	ντούρος	1	ιταλ.
331	ντουρσέκι	1	τουρκ.
332	ντουφέκι	1	μσν. <τουρκ.
333	οκά	8	μσν. <τουρκ.
334	οκεί	1	αγγλ.
335	οντάς	9	μσν. <τουρκ.
336	οντουλασιόν	2	γαλλ.
337	ορεβουάρ	1	γαλλ.
338	ούζο	20	τουρκ.; / ιταλ.;
339	ουίσκι	5	αγγλ.
340	ουσάκ	1	τουρκ.;/αραβ.;
341	ούτι	3	τουρκ.
342	πάγκος	3	μσν. <ιταλ.
343	παζάρι	3	μσν. <τουρκ.
344	παντζάρι	2	τουρκ.
345	πάντι	1	τουρκ.
346	παπάζι	1	τουρκ.

347	παπιόν	1	γαλλ.
348	παπούτσι	1	μσν. <τουρκ.
349	παράς	16	τουρκ.
350	παρέα	9	ισπ/εβρ.
351	παρλεβού	1	γαλλ.
352	παρντόν	1	γαλλ.
353	παρολί	1	γαλλ.
354	πάρτη	1	μσν. <ιταλ.
355	πασαίρνω	1	ιταλ.
356	πασάς	13	μσν. <τουρκ.
357	πασιέντζα	4	ιταλ.
358	πάσο	1	μσν. <ιταλ.
359	παστουρμάς	3	μσν. <τουρκ.
360	πατάτα	2	ιταλ.
361	πατινάδα	1	βεν.
362	πένα	25	ιταλ.
363	πιάνο	1	ιταλ.
364	πιάτο	4	μσν. <ιταλ.
365	πιάτσα	8	μσν. <ιταλ.
366	πιέτες	1	βεν.
367	πιλάφι	2	τουρκ.
368	πίπα	1	ιταλ.
369	πιστόλι	5	μσν. <ιταλ.
370	πιτσιρίκι	7	ιταλ.
371	πιτσούνι	4	ιταλ.
372	πλάκα	1	γαλλ.
373	πλασάρω	1	γαλλ.
374	πόζα	6	ιταλ.
375	πόκερ	2	αγγλ.
376	πολιτςμάν	10	αγγλ.
377	ποντάρω	2	ιταλ.
378	πορτοφόλι	1	ιταλ.
379	πόστο	1	ιταλ.
380	πούδρα	1	γαλλ.
381	πούντα	1	ιταλ.
382	πουρμπουάρ	1	γαλλ.
383	πρέζα	12	ιταλ.
384	ραβαΐσι	1	τουρκ.;
385	ράδιο	1	(Τρ.) γαλλ., (Μμ.) αγγλ.

386	ρακή	1	τουρκ.
387	ραμαζάνι	1	τουρκ.
388	ραντεβού	9	γαλλ.
389	ρασκέτα	1	ιταλ.
390	ραστ	2	τουρκ.;/αραβ.;
391	ράτσα	1	ιταλ.
392	ρέγκα	1	βεν.
393	ρεζέρβα	4	ιταλ.
394	ρεζίλι	3	τουρκ.
395	ρεκόρ	1	γαλλ.
396	ρέμπελος	1	μσν. <βεν.
397	ρεμπέτης	11	(Τρ.) σλαβ., (Μπ.) τουρκ.;
398	ρέντα	1	μσν. <γαλλ.
399	ρέστα	9	ιταλ.
400	ρεφάρω	2	ιταλ.
401	ρολίνα	1	;
402	ρομάντζο	9	ιταλ.
403	ρόμπα	1	ιταλ.
404	ρουλέτα	1	γαλλ.
405	ρουμάνι	1	τουρκ.
406	ρούμπα	1	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) αγγλ.
407	ρουμπίνι	3	ιταλ.
408	ρούχα	4	μσν. <σλαβ.
409	σακουλεύομαι	3	τουρκ.
410	σάλα	1	τουρκ.
411	σαλόνι	3	ιταλ.
412	σαλπάρω	1	ιταλ.
413	σάλτσα	1	ιταλ.
414	σαματάς	1	τουρκ.
415	σαμπάνια	4	γαλλ.
416	σαμπάχ	3	τουρκ.;/αραβ.;
417	σάνο	1	;
418	σαντούρι	8	τουρκ.
419	σαξόφωνο	1	γαλλ.
420	σαράι	3	μσν. <τουρκ.
421	σαρδέλα	2	μσν. <ιταλ.
422	σαρμάκο	1	ιταλ.
423	σβέλτος	1	ιταλ.
424	σεβιόρουμ	1	τουρκ.

425	σεβντάς	59	τουρκ.
426	σεΐχης	1	τουρκ.
427	σεκλέτι	4	τουρκ.
428	σελέμης	3	τουρκ.
429	σενιορίτα	2	ισπ.
430	σεργιάνι	7	τουρκ.
431	σερέτης	7	τουρκ.
432	σερσέ λα φαμ	1	γαλλ.
433	σία	1	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
434	σιναϊνά	1	τουρκ.
435	σινεμά	1	γαλλ.
436	σιρίτι	1	τουρκ.
437	σιρμαγιά	1	τουρκ.
438	σιρφ	1	τουρκ.;/αραβ.;
439	σκαλέτα	1	ιταλ.
440	σκαρπίνι	2	ιταλ.
441	σκέρτσο	38	ιταλ.
442	σκούνα	1	ιταλ.
443	σκούφος	1	μσν. <ιταλ.
444	σμπάραλια	2	ιταλ.
445	σοϊλέτμε μπενή	1	τουρκ.
446	σοκάκι	10	τουρκ.
447	σοκολάτα	1	ιταλ.
448	σορολόπ	1	τουρκ.
449	σορόπι	1	μσν. <ιταλ.
450	σουλτάνα	7	μσν. <τουρκ.
451	σουρμελής	1	τουρκ.
452	σουρουκλεμές	1	τουρκ.
453	σουτιέν	2	γαλλ.
454	σοφέρ	5	γαλλ.
455	σπάγκος	1	μσν. <ιταλ.
456	σπαχάνη	1	τουρκ.; / περσ.;
457	στόκολο	1	αγγλ.
458	στραπάτσο	3	ιταλ.
459	ταγάρι	3	μσν. <ελνστ.;; / τουρκ.;
460	τακούνι	3	ιταλ.
461	τάλιρο	11	ιταλ. /βεν.
462	ταμπλάς	1	τουρκ.
463	ταμπού	2	αγγλ.

464	ταξί	1	γαλλ.
465	ταξίμι	1	τουρκ.
466	ταραμοσαλάτα	1	τουρκ.
467	τεζάχι	1	τουρκ.
468	τεκέες	34	τουρκ.
469	τέλι	3	τουρκ.
470	τεμπέλης	4	τουρκ.
471	τενόρο	1	ιταλ.
472	τέντα	1	ιταλ.
473	τερτίπι	3	τουρκ.
474	τέρτσος	1	ιταλ.
475	τεφτέρι	1	τουρκ.
476	τζαμί	2	τουρκ.
477	τζάμι	2	τουρκ.
478	τζάμπα	6	τουρκ.
479	τζαρές	1	τουρκ.
480	τζέδες	1	τουρκ.
481	τζέντλεμαν	1	αγγλ.
482	τζιβαέρι	2	τουρκ.
483	τζιμάνι	2	αγγλ.
484	τζόγος	2	βεν.
485	τζούρα	4	μσν.; /τουρκ.;
486	τιμόνι	6	μσν. <βεν.
487	τομπουρλίκια	3	τουρκ.
488	τουαλέτα	1	γαλλ.
489	τουμπάρω	7	ιταλ.
490	τουμπεκί	4	τουρκ.
491	τουπέ	2	γαλλ.
492	τουραλάινα	1	τουρκ.
493	τουρανάκια	1	τουρκ.
494	τουρελιό	1	τουρκ.
495	τουρενέ	1	τουρκ.
496	τουρνανά	1	τουρκ.
497	τραγιάσκα	3	ρουμ.
498	τράκα	5	ιταλ.
499	τράπουλα	3	ιταλ.
500	τράτα	7	(Τρ.) βεν., (Μπ.) μσν. <ιταλ.
501	τσακίρης	4	τουρκ.
502	τσαμπουκάς	1	τουρκ.

503	τσάντα	6	τουρκ.
504	τσαντίλα	4	τουρκ.
505	τσαντίρι	6	τουρκ.
506	τσαπράζι	1	τουρκ.
507	τσαρδάκι	13	τουρκ.
508	τσάρκα	12	τουρκ.
509	τσαχπίνης	109	τουρκ.
510	τσεκ	1	αγγλ.
511	τσέλιγκας	2	σλαβ.
512	τσεμπέρι	2	τουρκ.
513	τσέπη	4	τουρκ.
514	τσέρι	1	αγγλ.
515	Τσερκέζα	1	ρωσ.
516	τσιγάρο	2	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
517	τσιγγούνης	3	τουρκ.
518	τσίκια	3	ισπ.
519	τσίλια	5	ιταλ.
520	τσίλικος	1	τουρκ.
521	τσίμπι ρίμπι γιάλα	1	τουρκ.
522	τσιμπούκι	11	τουρκ.
523	τσιφτετέλι	14	τουρκ.
524	τσόκαρο	4	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) μsn. <βεν.
525	τσόντα	1	βεν.
526	τσουβάλι	2	τουρκ.
527	τσουκάλι	1	μsn. <ιταλ.
528	τσούπρα	2	αλβ.
529	φάκα	1	τουρκ.
530	φάμπρικα	2	ιταλ.
531	φάντης	3	ιταλ.
532	φαράσι	1	τουρκ.
533	φασαρία	1	ιταλ.
534	φάτσα	1	ιταλ.
535	φελάχα	3	τουρκ.
536	φεραχνάκ	1	τουρκ./αραβ.;
537	φερετζές	2	μsn. <τουρκ.
538	φερμάρω	1	ιταλ.
539	φέσι	1	τουρκ.
540	φιγούρα	15	ιταλ.
541	φιέστα	1	ιταλ./ισπ.

542	φίλντισι	1	τουρκ.
543	φινάλε	2	ιταλ.
544	φίνος	72	ιταλ.
545	φιρίκι	1	τουρκ.
546	φλιτζάνι	3	τουρκ.
547	φλόκος	1	μσν. <ιταλ.
548	φουκαράς	7	τουρκ.
549	φουλάρι	1	γαλλ.
550	φουμάρω	50	ιταλ.
551	φουντάρω	1	ιταλ.
552	φούρια	2	μσν. <ιταλ.
553	φουρτούνα	4	μσν. <βεν.
554	φούστα	3	(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
555	φουστάνι	6	μσν. <(Τρ.) βεν., (Μπ.) ιταλ.
556	φουφού	1	(Τρ.) ιταλ., (Μπ.) τουρκ.
557	φράγκο	13	ιταλ.
558	Φραντζέζα	1	γαλλ.
559	φραντζόλα	2	τουρκ.
560	φράουλα	1	μσν. <ιταλ.
561	φρατέλι	1	ιταλ.
562	φρένο	4	ιταλ.
563	φρέσκο	3	ιταλ.
564	φρούτο	1	ιταλ.
565	χαβάγια	1	αγγλ.
566	χαβάνι	1	τουρκ.
567	χαβάς	1	τουρκ.
568	χαβιάρι	2	μσν. <τουρκ.
569	χαϊρι	1	τουρκ.
570	χαλάλι	2	τουρκ.
571	χαλί	3	τουρκ.
572	χάλι	7	τουρκ.
573	χαμάμ	2	τουρκ.
574	χαμπάρι	11	τουρκ.
575	χάνι	1	τουρκ.
576	χανούμ	14	τουρκ.
577	χάντρα	3	μσν. <αραβ.;
578	χάπι	1	τουρκ.
579	χαρακίρι	1	αγγλ.
580	χαράμι	3	τουρκ.

581	χαρέμι	9	τουρκ.
582	χαρμάνης	8	τουρκ.
583	χασάπης	24	τουρκ.
584	χάσικος	1	τουρκ.
585	χασίσι	31	τουρκ.
586	χαστούκι	1	;
587	χατίρι	13	τουρκ.
588	χιτζάζ	2	τουρκ./αραβ.;
589	χιτζαζκιάρ	1	τουρκ./αραβ.;
590	χότζας	1	τουρκ.
591	χουβαρντάς	11	τουρκ.
592	χουρμαδιά	1	μσν. <τουρκ.
593	ώπα	5	τουρκ.
594	ώπλες	17	τουρκ.

Πίνακας 3: Όλοι οι δάνειοι τύποι του σώματος κειμένων

1	αβάντα
2	αβανταδόροι
3	αβαντάρει
4	αβαρία
5	αβέρτα
6	αγάδες
7	άιντε
8	αλά
9	αλάννα
10	αλάνη
11	αλάνης
12	αλάνι
13	αλάνια
14	αλανιάρα
15	αλανιάρη
16	αλανιάρης
17	αλανιάρικα
18	αλάνικο
19	αλάνισσα
20	αλατζαδένια
21	αλκοολικό
22	άλμπουρα
23	αμάν
24	αμανέ
25	αμανέδες
26	αμολάει
27	αμολάνε
28	αμόληκες
29	αμόλησε
30	αμολήσεις
31	αμόλησες
32	αμολήσω
33	αμολούσε
34	αμολούσες
35	αμόρε
36	αμπάρια
37	ανφάν γκατέ
38	απάχικο
39	απάχισσα
40	αραμπά

41	αραμπατζή
42	αραμπιέν
43	αραντεβού
44	αργελέδες
45	αργιλέ
46	αργιλέδες
47	αργιλές
48	αρκά
49	αρκουδόμαγκα
50	αρόδου
51	αρχοντόμαγκα
52	ασανσέρ
53	ασίκη
54	ασίκηδες
55	ασίκης
56	ασίκικα
57	ασίκικο
58	ασίκικος
59	ασίκισσα
60	ασικλίκι
61	ασκέρι
62	άσο
63	άσοι
64	άσος
65	άσους
66	ατζέμικα
67	ατζουράκι
68	άχτι
69	βαγόνι
70	βαγόνια
71	βái
72	βανίλια
73	βάρδα
74	βαρόνα
75	βαχ
76	βεδουίνα
77	βεζίρη
78	βέλο
79	βέρα
80	βέρες

81	βερεσέ
82	βιδάνι
83	βιδάνια
84	βίλα
85	βιλαέτια
86	βιόλα
87	βιολί
88	βιολιά
89	βίρα
90	βιράrouμε
91	βιτρίνα
92	βιτριόλι
93	βλαμάκια
94	βλάμη
95	βλάμηδες
96	βλάμισσα
97	βόλτα
98	βόλτες
99	βουρ
100	γαλέτα
101	γαλιάντρα
102	γαλιφιές
103	γάμπα
104	γάμπες
105	γαμπίτσα
106	γαντζώσεις
107	γάντι
108	γελεκάκι
109	για λελ
110	γιαβάζ
111	γιαβάσικες
112	γιαβουκλού
113	γιαβουκλούδες
114	γιαβουκλούς
115	γιαβρί
116	γιαβρούμ
117	γιαίντε(ς)
118	γιάλα
119	γιαλέλ
120	γιαλελέλι
121	γιαπιά
122	γιαρ
123	γιαραμπίμ

124	γιαρέ
125	γιαρέδες
126	γιασεμί
127	γιαχαβάχ
128	γιαχαμπί
129	γιες
130	γινάτι
131	γινάτια
132	γιούργια
133	γιούσες
134	γκαρσόν
135	γκαρσόνα
136	γκαρσονάκι
137	γκαρσόνι
138	γκέμια
139	γκιαούρηδες
140	γκίνια
141	γκιουλέ ολσούν
142	γκλάβα
143	γκλοπ
144	γκόμενα
145	γκόμενας
146	γκόμενες
147	γκόμενους
148	γκόμινες
149	γκραν
150	γκραντ
151	γκρενά
152	γκρίνια
153	γκρινιάζει
154	γκρινιάζεις
155	γκρινιάρα
156	γκρινιάρη
157	γκρινιάρης
158	γκρινιάρικο
159	γκρίνιες
160	γλέντα
161	γλεντάγατε
162	γλένταγες
163	γλεντάει
164	γλεντάκια
165	γλεντάμε
166	γλεντάνε

167	γλεντάς
168	γλεντάτε
169	γλεντάω
170	γλεντήσατε
171	γλέντησε
172	γλεντήσεις
173	γλέντησες
174	γλεντήσουμε
175	γλεντήστε
176	γλεντήσω
177	γλέντι
178	γλέντια
179	γλεντούμε
180	γλεντούν
181	γλεντούνε
182	γλεντούσα
183	γλεντούσαμε
184	γλεντούσες
185	γλεντώ
186	γλυκοεγλένησα
187	γόβα
188	γοβάκι
189	γοβάκια
190	γούρι
191	γούστα
192	γουστάραν
193	γουστάρανε
194	γουστάρει
195	γουστάρεις
196	γουστάρησες
197	γουστάριζες
198	γουστάρουμε
199	γουστάρουν
200	γουστάρω
201	γούστο
202	γραβάτα
203	γρουσούζη
204	δερβισάδες
205	δερβισάκι
206	δερβίση
207	δερβίσης
208	δερβίσια
209	διπλοπενιά

210	διπλοπενιές
211	δολάρια
212	εβίβα
213	έγια μόλα έγια λέσα
214	εγλεντάμε
215	εγλεντζές
216	εγλεντούσα
217	εγουστάρει
218	εγουστάρησα
219	εμπατήρησα
220	εξεμπουκάρω
221	έξτρα
222	εφούμαρες
223	εφουμέρναμε
224	εφουμέρνανε
225	εφουντάρισε
226	ζακέτο
227	ζαράρια
228	ζεϊμπεκάκι
229	ζεϊμπεκάνο
230	ζεϊμπεκιά
231	ζεϊμπέκικο
232	ζεϊμπί
233	ζιμπουλένια
234	ζόρι
235	ζόρικα
236	ζόρικες
237	ζόρικο
238	ζόρικός
239	ζοριλίκι
240	ζοριλίκια
241	ζόρισε
242	ζούγκλα
243	ζουρνάδες
244	καβγά
245	καβγαδάκια
246	καβγάδες
247	καβγάς
248	καβγατζής
249	καβουρδισμένα
250	καζανάκι
251	καζάνι
252	καϊκι

253	καϊκία
254	καϊκιού
255	καλαμπαλίκι
256	καλαμπόκια
257	καλαμπουρίζουν
258	καλάρει
259	κάλτσα
260	καλτσάκι
261	κάλτσες
262	καλφάδες
263	κάμα
264	καμαριέρα
265	κάμες
266	καμπαρέ
267	καμτσίκι
268	καναρίνι
269	καντάδες
270	κανταδίτσα
271	καντάρι
272	καντίνι
273	καπελάκι
274	καπέλο
275	καπρίτσια
276	καπριτσιόζα
277	καπριτσιόζες
278	καραβάνι
279	καραβανιού
280	καραγιαγκίνι
281	καραμπόλα
282	καραντουζένι
283	καρασεβντά
284	καρασεβντάδες
285	κάργα
286	καρίπ
287	καρπαζιές
288	καρπούζι
289	καρσιλαμά
290	κατιφένιο
291	κατσαμπροκάκι
292	καφάσι
293	καφάσια
294	καφέ
295	καφέ αμάν

296	καφέ σαντάν
297	κεφάκι
298	κεφάκια
299	κέφι
300	κεφιών
301	κεφτέδες
302	κεχριμπαρένια
303	κισμέτι
304	κλάξον
305	κλαρίνα
306	κλούβια
307	κόζαρα
308	κοκαΐνες
309	κοκαΐνη
310	κοκαϊνοπότης
311	κοκόνα
312	κοκορέτσι
313	κολάρο
314	κολατσίζεις
315	κολατσίσω
316	κολντεμίρι
317	κόλπα
318	κολπαδόρα
319	κολπάκια
320	κολπατζού
321	κόλπο
322	κομπινεζόν
323	κονάκι
324	κόντισσα
325	κόντρα
326	κοντραμπατζήδες
327	κορδελάκια
328	κορδελίτσα
329	κορσέ
330	κορτάκηδες
331	κοστούμια
332	κουβαρντάδες
333	κουβαρνταλίκι
334	κουβαρντάς
335	κουβάς
336	κουβέρτες
337	κουζίνα
338	κούζουμ

339	κούκλα
340	κουκλάκι
341	κουκλάρια
342	κούκλες
343	κουκλί
344	κουκλίτσα
345	κουκλίτσες
346	κουκούλα
347	κουμαντάρεις
348	κουμάντο
349	κουμπιρά
350	κουμπάρα
351	κουμπάρος
352	κουμπούρι
353	κουπέ
354	κουρμπάν
355	κουρμπέτι
356	κουρνάζα
357	κουρνάζε
358	κουρνάζος
359	κούρσες
360	κουρσίτσα
361	κουσουμάρες
362	κουσουμάρον
363	κουστουμιά
364	κραγιόνι
365	κρέμα
366	λαμπαδόροι
367	λατέρνα
368	λεβέντες
369	λεβέντη
370	λεβέντης
371	λεβεντιά
372	λεβεντιές
373	λελέ
374	λεμές
375	λικέρ
376	λιλιά
377	λιμά
378	λίρες
379	λούκια
380	λουκουμάδες
381	λουκούμι

382	λουλά
383	λουλάδες
384	λουλάς
385	λούσα
386	μαβιλί
387	μαγιό
388	μάγκα
389	μαγκάκι
390	μαγκάκια
391	μάγκας
392	μάγκες
393	μαγκιά
394	μαγκιές
395	μάγκικα
396	μάγκικο
397	μαγκιόρα
398	μαγκιόρισα
399	μαγκιόροι
400	μαγκιόρος
401	μάγκισσα
402	μαγκίτη
403	μαγκίτης
404	μαγκίτισσα
405	μαγκούφα
406	μακαρόνια
407	μακαρουνάς
408	μαναβάκι
409	μαναβάκια
410	μαναβάκος
411	μανάβη
412	μανάβηδες
413	μανάβης
414	μανάβισσα
415	μανές
416	μάνι μάνι
417	μαντάρα
418	μανταρινάς
419	μαντό
420	μάπ(π)α
421	μάπ(π)ες
422	μαράζι
423	μαραζώνεις
424	μαραζώνω

425	μαράζωσες
426	μαραζώσουν
427	μαργιόλα
428	μαργιολιές
429	μάρκα
430	μαρμελάδα
431	μασάτι
432	μάσκα
433	μασούρι
434	μασουρίζει
435	μαστούρα
436	μαστούρας
437	μαστούρες
438	μαστούρης
439	μαστούρια
440	μαστουριάζει
441	μαστουριάζω
442	μαστούριασα
443	μαστουριάσανε
444	μαστουριάσεις
445	μαστούριασες
446	μαστουριάσουμε
447	μαστουριάσουν
448	μαστουριάσω
449	μαστουρλίκι
450	μαστουρλούκι
451	μαστουρωθούμε
452	μαστουρωθώ
453	μαστουρωμένοι
454	μαστουρώσω
455	μαστραπάς
456	ματσάκια
457	ματσαράγκα
458	ματσαράγκες
459	μαχαλά
460	μαχαλόμαγκα
461	μαχαλόμαγκας
462	μαχαραγιάς
463	μαχμούρης
464	μαχμούρικα
465	μαχμούρικο
466	μεζέ
467	μεζεδάκι

468	μεζέδες
469	μεζεκλής
470	μεζές
471	μεμέτη
472	μενεξέ
473	μέντιουμ
474	μεράκι
475	μεράκια
476	μερακλή
477	μερακλήδες
478	μερακλής
479	μερακλίδικα
480	μερακλού
481	μερακλωθώ
482	μινόρε
483	Μισίρι
484	μόδα
485	μόδας
486	μοδίστρα
487	μοδιστράκι
488	μοδιστρούλα
489	μοδιστρούλες
490	μόλα
491	μοντέρνα
492	μοντέρνες
493	μοντέρνο
494	μοντέρνος
495	μορτάκι
496	μόρτη
497	μόρτης
498	μορτιά
499	μόρτικα
500	μόρτικια
501	μόρτισσα
502	μούρη
503	μουσαφίρη
504	μούτρα
505	μπαγάσηδες
506	μπαγιαντέρα
507	μπαγιόκο
508	μπαγλαμά
509	μπαγλαμαδάκι
510	μπαγλαμαδάκια

511	μπαγλαμάδες
512	μπαγλαμάς
513	μπακάλη
514	μπακάλης
515	μπακαρά
516	μπαλαμούτι
517	μπαλκόνι
518	μπαμπέσα
519	μπαμπέσας
520	μπαμπέση
521	μπαμπέσης
522	μπαμπεσιά
523	μπαμπεσιές
524	μπαμπέσικα
525	μπανγκανότα
526	μπάνια
527	μπανίζει
528	μπανίζεις
529	μπανίζω
530	μπάνιο
531	μπάνισα
532	μπάνισε
533	μπάντα
534	μπαζέ
535	μπαρκάρανε
536	μπαρκάρω
537	μπάρμπας
538	μπαρμπεράκι
539	μπαρμπέρη
540	μπαρμπουνάκι
541	μπαρμπουνάκια
542	μπαρμπουνάρα
543	μπαρμπούνι
544	μπαρμπούνια
545	μπαρμπουτατζής
546	μπαρμπουτήδες
547	μπαρμπούτι
548	μπαस्कίνες
549	μπαστούνια
550	μπάτης
551	μπατιράκι
552	μπατίρη
553	μπατιρήμα

554	μπατιρήματα
555	μπατίρης
556	μπατίρω
557	μπάτσοι
558	μπεγλέρια
559	μπέηδες
560	μπέι
561	μπέκρας
562	μπεκρή
563	μπεκρήδες
564	μπεκρής
565	μπεκροπίνεις
566	μπεκρουλιάζεις
567	μπέκρω
568	μπελά
569	μπελάδες
570	μπελαλή
571	μπελαλής
572	μπελαλού
573	μπελάς
574	μπεμπέκα
575	μπερδένια
576	μπερμπάντευες
577	μπερμπαντέψουμε
578	μπερμπάντη
579	μπερμπάντης
580	μπερμπάντικα
581	μπερμπάντισσα
582	μπέσα
583	μπετιρίνι
584	μπιζέλια
585	μπιζού
586	μπίντι
587	μπιρ όκα, ντολντούρ, μπιρ όκά
588	μπιρ ταμάμ
589	μπιρμπιλιά
590	μπιστόλα
591	μπλε
592	μπλοκ
593	μπλοκάρανε
594	μπλούζες
595	μπογαλάκι

596	μπογιά
597	μπογιατζή
598	μπογιατισμένη
599	μποέμικα
600	μποέμικες
601	μποέμικη
602	μποέμικο
603	μποέμικος
604	μποέμισσα
605	μπόι
606	μπόλικες
607	μπολσεβίκα
608	μπόμπα
609	μπομπίνα
610	μπόρα
611	μπόρας
612	μπόρες
613	μπόσικα
614	μποτέ
615	μποτίλιες
616	μπουγιουρντί
617	μπούζι
618	μπουζουκάκι
619	μπουζουκάκια
620	μπουζούκι
621	μπουζουκιά
622	μπουζούκια
623	μπουζουκομπαγλαμάδες
624	μπουζούριασα
625	μπουζουριέρα
626	μπουκάλα
627	μπουκάλι
628	μπουκάλια
629	μπουκάρω
630	μπούκλες
631	μπουλασιλίκι
632	μπούνια
633	μπουφετζής
634	μπράβο
635	μπράντ
636	μπριγιαντίνη
637	μπριζολίτσες
638	μπρούτζινα

639	μπύρα
640	μπύρες
641	ναζάκι
642	ναζάκια
643	νάζι
644	νάζια
645	ναζιάρα
646	ναζιάρες
647	ναζού
648	ναργελέ
649	ναργιλέ
650	νεβά
651	νιαβέντ
652	νίλα
653	νισάφι
654	νιτερέσα
655	νότα
656	νταβατζήδες
657	νταβατζιλίκια
658	νταγιαντά
659	νταγιαντίσει
660	νταγιαντώ
661	νταήδες
662	νταήδικα
663	νταηλίζεις
664	νταηλίκι
665	νταηλίκια
666	νταής
667	νταλγκά
668	νταλγκά
669	νταλγκαδάκι
670	νταλγκαδάκια
671	νταλγκάδες
672	νταλγκαδιάζουν
673	νταλγκαδιάζουνε
674	νταλγκαδιάσουνε
675	νταλγκάς
676	νταλγκά
677	ντάμα
678	νταμίρα
679	νταμίρες
680	νταμιτζάνα
681	ντάνσινγκ

682	νταούλια
683	νταρντάνα
684	ντερβί
685	ντερβισάδες
686	ντερβισάκι
687	ντερβισάκια
688	ντερβίση
689	ντερβίσηδες
690	ντερβίσης
691	ντερβίσια
692	ντερβίσικα
693	ντερβίσικο
694	ντερβισόμαγκα
695	ντερμπεντέρης
696	ντερμπεντέρικα
697	ντερμπεντέρικο
698	ντερμπεντέρισσα
699	ντερτ(ι)λήδες
700	ντέρτι
701	ντέρτια
702	ντερτιλίδικα
703	ντέφι
704	ντιβάνια
705	ντομάτα
706	ντοματάς
707	ντόρτια
708	ντουγρού
709	ντουζένι
710	ντουμάνι
711	ντουμάνια
712	ντουμπλέ
713	ντουνιά
714	ντουνιάς
715	ντούρο
716	ντουρσέκι
717	ντουφέκι
718	ξεκαλτσώθηκες
719	ξεκάλτσωτη
720	ξεμπουκάρω
721	οκά
722	οκάδες
723	οκεί
724	οντά

725	οντάδες
726	οντουλάρεις
727	οντουλασιόν
728	ορεβουάρ
729	ουζάκι
730	ουζάκια
731	ούζο
732	ουίσκι
733	ουσάκ
734	ουτάκι
735	ούτι
736	πάγκο
737	πάγκους
738	παζάρι
739	παλιογινάτια
740	παλιομόρτισσα
741	παλιοντουνιά
742	παλιόρουχα
743	παλιοτέντα
744	παντζάρια
745	πάντι
746	παπάζι
747	παπιόν
748	παπουτσάκια
749	παρά
750	παραδάκι
751	παραδάκια
752	παραδες
753	παραλή
754	παραλήδες
755	παραλής
756	παρατσαχπίνεψες
757	παρέα
758	παρεούλα
759	παρλεβού
760	παρντόν
761	παρολί
762	πάρτη
763	πασά
764	πασάδες
765	πασάδικα
766	πασαίρνεις
767	πασάς

768	πασιέντζα
769	πάσο
770	παστουρμά
771	παστουρμαδάκι
772	πατατάς
773	πατάτες
774	πατινάδα
775	πένα
776	πενιά
777	πενιές
778	πιάνα
779	πιάτα
780	πιάτο
781	πιάτσα
782	πιέτες
783	πιλαφάς
784	πιλάφι
785	πίπα
786	πιστόλι
787	πιστολιές
788	πιτσιρίκι
789	πιτσιρίκια
790	πιτσιρίκο
791	πιτσιρίκος
792	πιτσούνακι
793	πλάκες
794	πλασάρεις
795	πόζα
796	πόζες
797	πόκα
798	πόκερ
799	πολισμάν
800	πολιτςμάν
801	πόλιτςμαν
802	πολιτςμάνο
803	πολιτςμάνοι
804	πολιτςμάνος
805	ποντάρει
806	ποντάρεις
807	πορτοφόλι
808	πόστα
809	πούντιασα
810	πούντρα

811	πουρμπουάρ
812	πρέζα
813	πρεζάκηδες
814	πρεζάκιας
815	πρεζάρω
816	πρωτομάγκισσα
817	ραβαΐσι
818	ράδιο
819	ρακή
820	ραμαζανιού
821	ραντεβού
822	ρασκέτα
823	ραστ
824	ράτσα
825	ρέγγες
826	ρεζέρβα
827	ρεζίλι
828	ρεζιλίκια
829	ρεκόρ
830	ρεμπελεμένη
831	ρεμπέτες
832	ρεμπέτη
833	ρεμπέτης
834	ρεμπέτικη
835	ρεμπέτικο
836	ρέντα
837	ρέστα
838	ρεστάρησα
839	ρέστον(ε)
840	ρέστος
841	ρεφάρω
842	ρολίνας
843	ρομάντζα
844	ρομαντζάρεις
845	ρομαντζάρω
846	ρομάντζες
847	ρομάντζο
848	ρόμπες
849	ρουλέτα
850	ρουμάνια
851	ρούμπα
852	ρουμπίνι
853	ρουμπινιά

854	ρούχα
855	σακουλεύεσαι
856	σακουλευτείς
857	σακουλεύτηκα
858	σάλα
859	σάλες
860	σαλονάκι
861	σαλόνια
862	σαλπάρουμε
863	σάλτσα
864	σαματάς
865	σαμπάνια
866	σαμπάνιες
867	σαμπάχ
868	σαμπαχαδάκι
869	σάνο
870	σαντουράκι
871	σαντούρι
872	σαντούρια
873	σαξόφωνα
874	σαράι
875	σαρδέλα
876	σαρμάκο
877	σβέλτος
878	σεβιόρουμ
879	σεβντά
880	σεβντάδες
881	σεβνταλαντισμένος
882	σεβνταλή
883	σεβνταλής
884	σεβνταλίδικα
885	σεβνταλού
886	σεβντάς
887	σεΐχη
888	σεκλέτι
889	σεκλέτια
890	σελέμη
891	σελέμηδες
892	σελεμίξεις
893	σενιορίτες
894	σεργιάνι
895	σερέτες
896	σερέτη

897	σερέτης
898	σερετλίκι
899	σερσέ λα φαμ
900	σία
901	σικλέτι
902	σικλετιστώ
903	σιναιϊνά
904	σινεμά
905	σιριτάκια
906	σιρμαγιά
907	σιρφ
908	σκαλέτα
909	σκαρπινάκια
910	σκέρτσα
911	σκερτσάκια
912	σκέρτσο
913	σκερτσόζα
914	σκερτσόζο
915	σκερτσοπεταχτό
916	σκερτσοτσαχπινούλα
917	σκούνα
918	σκουφάκι
919	σμπαράλια
920	σοϊλέτμε μπενή
921	σοκάκια
922	σοκολάτα
923	σορολόπ
924	σορόπια
925	σουλτάνα
926	σουλτάνες
927	σουλτάνικα
928	σουρμελίδικα
929	σουρουκλεμέ
930	σουτιέν
931	σοφέρ
932	σοφεράκι
933	σοφερίνα
934	σπάγκο
935	σπαχάνη
936	στόκολο
937	στραπάτσα
938	στραπατσάρω
939	ταγάρι

940	ταγάρια
941	τακουνάκι
942	τακούνι
943	ταλαράκια
944	ταλαριά
945	τάλιρα
946	ταλιράκια
947	τάλιρο
948	ταμπλάς
949	ταμπού
950	ταξί
951	ταξιμάκι
952	ταραμοσαλάτα
953	τεζάχι
954	τεκέ
955	τεκέδες
956	τεκετζή
957	τεκετζήδες
958	τεκετζής
959	τέλι
960	τεμπέλης
961	τεμπέλικα
962	τενόρο
963	τερτίπια
964	τέρτσος
965	τεφτέρια
966	τζαμί
967	τζάμι
968	τζάμια
969	τζάμπα
970	τζαρές
971	τζέδες
972	τζέντλεμαν
973	τζιβαέρι
974	τζιμάνι
975	τζογαδόρικο
976	τζογαδόρος
977	τζούρα
978	τιμόνι
979	τομπουρλίκα
980	τουαλέτα
981	τουμπάρεις
982	τουμπεκάκι

983	τουμπεκί
984	τουπέ
985	τουραλάινα
986	τουρανάκια
987	τουρελιό
988	τουρενέ
989	τουρνανά
990	τραγιάσκα
991	τρακαδόρος
992	τράκαρान
993	τρακάρω
994	τράκες
995	τράπουλα
996	τράτα
997	τράτες
998	τσακίρα
999	τσακίρικα
1000	τσάμπα
1001	τσαμπουκαλής
1002	τσάντα
1003	τσαντίλα
1004	τσαντίρι
1005	τσαντίρια
1006	τσαντίσει
1007	τσαντίσεις
1008	τσάντισες
1009	τσαπράζια
1010	τσαρδάκα
1011	τσαρδάκι
1012	τσαρδί
1013	τσάρκα
1014	τσάρκες
1015	τσαρκούλα
1016	τσαχπίνα
1017	τσαχπίνας
1018	τσαχπίνες
1019	τσαχπίνη
1020	τσαχπίνης
1021	τσαχπινιά
1022	τσαχπινιές
1023	τσαχπίνικα
1024	τσαχπίνικες
1025	τσαχπίνικια

1026	τσαχπίνικο
1027	τσεκ
1028	τσελιγγόπουλο
1029	τσέλιγκας
1030	τσεμπέρι
1031	τσέπη
1032	τσέρι
1033	Τσερκέζα
1034	τσιγαράκι
1035	τσιγάρο
1036	τσιγγούνα
1037	τσιγγούνης
1038	τσιγγουνιά
1039	τσίκια
1040	τσιλιαδόροι
1041	τσιλιαδόρους
1042	τσίλιες
1043	τσίλικα
1044	τσίμπι ρίμπι γιάλα
1045	τσιμπουκάκι
1046	τσιμπουκάκια
1047	τσιμπούκι
1048	τσιμπούκια
1049	τσιφτετελάκι
1050	τσιφτετέλι
1051	τσόκαρα
1052	τσοκαράκια
1053	τσοντάρεις
1054	τσουβάλι
1055	τσουβαλιάζεσαι
1056	τσουκάλι
1057	τσούπρα
1058	τσουπρί
1059	φάκα
1060	φάμπρικα
1061	φανταράκια
1062	φάντη
1063	φάντης
1064	φαράσι
1065	φασαρίες
1066	φάτσες
1067	φελάχα
1068	φεραχνάκ

1069	φερετζέ
1070	φερετζέδες
1071	φερμάρεις
1072	φέσι
1073	φιγούρα
1074	φιγουρατζή
1075	φιγούρες
1076	φιέστα
1077	φίλντισι
1078	φίνα
1079	φίνα
1080	φινάλε
1081	φίνες
1082	φίνο
1083	φίνος
1084	φίνους
1085	φιρίκια
1086	φλιτζάνι
1087	φλιτζανούδες
1088	φλόκο
1089	φουκαρά
1090	φουκαράς
1091	φουκαριάρικο
1092	φουλάρια
1093	φούμαραν
1094	φουμάρει
1095	φουμάρεις
1096	φουμάρετε
1097	φουμάρισα
1098	φουμάρουμε
1099	φουμάρουν
1100	φουμάρουνε
1101	φουμάρω
1102	φουμέρνω
1103	φούρια
1104	φουρτούνα
1105	φουρτούνες
1106	φούστα
1107	φουστανάκι
1108	φουστάνι
1109	φουφού
1110	φράγκα
1111	φράγκο

1112	φραγκοραφτάδες
1113	Φραντζέζα
1114	φραντζόλα
1115	φραντζολίτσα
1116	φράουλα
1117	φρατέλι
1118	φρενάρεις
1119	φρενάρουνε
1120	φρένο
1121	φρέσκα
1122	φρεσκάρισε
1123	φρέσκο
1124	χαβάγια
1125	χαβάνια
1126	χαβάς
1127	χαβιάρι
1128	χαϊρι
1129	χαλάλι
1130	χάλι
1131	χαλιά
1132	χάλια
1133	χαμάμ
1134	χαμπάρι
1135	χαμπάρια
1136	χάνι
1137	χανούμ
1138	χανουμάκι
1139	χανουμάκια
1140	χανούμι
1141	χανούμια
1142	χανούμισσα
1143	χανούμισσες
1144	χάντρα
1145	χαντράκι
1146	χάπια
1147	χαρακίρι
1148	χαράμι
1149	χαράμισα
1150	χαρέμι
1151	χαρέμια
1152	χαρεμιού
1153	χαρμάνη
1154	χαρμάνης

1155	χαρμάνι
1156	χαρμάνια
1157	χαρμανιάσω
1158	χαρμανλίκι
1159	χασαπάδες
1160	χασαπάκι
1161	χασαπάκια
1162	χασάπη
1163	χασάπηδες
1164	χασάπης
1165	χασαπικάκι
1166	χασάπικη
1167	χασάπικο
1168	χασικλή
1169	χασικλήδες
1170	χασικλής
1171	χασικλίδικα
1172	χασικλού
1173	χάσικο
1174	χασισάκι
1175	χασίσι
1176	χασίσια
1177	χασισιές
1178	χασισοποτεία
1179	χασισοπότης
1180	χασισωμένοι
1181	χαστούκια
1182	χατίρι
1183	χατίρια
1184	χιτζάζ
1185	χιτζαζκίάρ
1186	χότζας
1187	χουβαρντά
1188	χουβαρντάδικο
1189	χουρμαδιά
1190	ώπα
1191	ώπαλα
1192	ώπλα
1193	ώπλες

Λίστα 1: Θεματικές Κατηγορίες και σημασίες όλων των δάνειων τύπων

- 1) Άγνωστο: Τύποι των οποίων η σημασία είναι εντελώς αδιαφανής.
  - πάντα
- 2) Ανεμελιά: Τύποι σχετικοί με την ανέμελη ζωή του ρεμπέτη.
  - αλάνης: άτομο της πιάτσας, που τριγυρίζει άσκοπα, με ζωή αμέριμνη και όχι στο πλαίσιο της κοινωνικής ευπρέπειας
  - με το πάσο μου: χωρίς να βιάζομαι
  - σελέμης: ο τζαμπατζής, ο τρακαδόρος
  - σουρουκλεμές: ο αχαΐρευτος, ο αλητόβιος
  - το ρίχνω στο σορολόπ: αδιαφορώ για όλα
- 3) Αρνητικοί χαρακτηρισμοί: Τύποι που υπονοούν αρνητικό-μειωτικό χαρακτηρισμό για κάποιον.
  - Αμολώ μελάνι: προκαλώ σύγχυση για να καλύψω τις πράξεις μου
  - γρουσουζής: δύστροπος, κακότροπος άνθρωπος
  - κάνω ρεζίλι: ντροπιάζω κάποιον
  - μάππας: άτομο ανάξιο λόγου, βλάκας
  - μόρτης: άτομο με δύστροπη συμπεριφορά
  - μπαμπέσα: ύπουλη, αναξιόπιστη
  - μπεκρής: ο μέθυσος
  - τσιγγούνης: φιλάργυρος, σπαγοκραμμένος
- 4) Αφηρημένες έννοιες: Τύποι που περιγράφουν αφηρημένες έννοιες.
  - βιόλα: εμμονή σε ενοχλητικές συνήθειες, συμπεριφορά
  - γούρι: σημάδι καλής τύχης
  - κισμέτι: μοίρα
  - κουρμπάν: θυσία
  - κουρμπέτι: ο υπόκοσμος, η βιοπάλη, η παρανομία, η πιάτσα
  - λιμά: τα άχρηστα λόγια
  - μπέσα: η πίστη, η αλληλεγγύη, η εμπιστοσύνη
  - ρέντα: η εύνοια της τύχης

- ταμπού: το ηθικά απαγορευμένο
- τζαρές: η διέξοδος, η λύση
- φινάλε: τέλος
- χαΐρι: πρόοδος, προκοπή
- χαλάλι: κάτι που άξιζε να γίνει ή γίνεται με ευχαρίστηση
- χατίρι: για χάρη, ικανοποίηση επιθυμίας

5) Βία: Τύποι που αναφέρονται σε βιαιότητα-βιαιοπραγία.

- αμολάω: ρίχνω εναντίον κάποιου
- καβγάς: τσακωμός, φιλονικία
- καρπαζιά: χτύπημα, σφαλιάρα
- κάνω κάποιον μαντάρα: τραυματίζω σοβαρά κάποιον
- μάπα: χαστούκι
- μπελαλής: άτομο που δημιουργεί φασαρίες
- μπλοκάρω: κλείνω, εμποδίζω
- μπουζουριάζω: σκοτώνω
- νίλα: καταστροφή
- τα κάνω σμπάρα: καταστρέφω
- τσαμπουκαλής: προκλητικός, ζόρικος, καβγατζής
- στραπατσάρω: τραυματίζω σοβαρά
- φασαρία: τσακωμός, αναστάτωση
- κάνω χαρακίρι: αυτοκτονώ
- χαστούκι: χτύπημα με το πλατύ μέρος του χεριού

6) Διασκέδαση: Τύποι που σχετίζονται με την καλοπέραση και την διασκέδαση.

- άιντε, γιάλα, γιάιντες, όπα, σινανάι, τουραλάινα, τουρανάκια, τουρελιό, τουρενέ, ώπλες, ώπλα, τσίμπι ρίμπι γιάλα: επιφωνήματα γλεντιού
- βιδάνι: κακής ποιότητας κρασί
- βόλτα: χορός, περίπατος
- παίρνω βόλτα: επισκέπτομαι
- παίρνω τη βόλτα: απομακρύνομαι
- φέρνω βόλτα: τριγυρίζω επίμονα στο ίδιο μέρος
- κάνω βόλτες: περιφέρομαι
- γλεντώ: διασκεδάζω, απολαμβάνω

- γουστάρω: επιθυμώ, αισθάνομαι όμορφα, μου αρέσει
- γούστο/γούστα: οι επιθυμίες, η καλαισθησία, η χάρη, οι προτιμήσεις, η ιδιοτροπία
- καλαμπουρίζω: αστειεύομαι, κοροϊδεύω
- κέφι: ευθυμία, όρεξη, διασκέδαση,
- μεράκι: ευάρεστο συναίσθημα από την διασκέδαση, πολύ έντονη επιθυμία, όρεξη και φροντίδα για κάτι,
- μόρτικια: γλεντζέδικη, μποέμικη
- μπιρ οκά ντολντούρ: φέρε μια οκά
- την κάνω μπόμπα: περνώ πολύ καλά
- μπερμπαντεύω: γλεντοκοπάω, ασωτεύω, διασκεδάζω
- νταλγκάς: διασκέδαση, μεράκι
- ντάνσινγκ: χορός
- πλάκες: αστεία
- ραβαΐσι: γλέντι
- σεργιάνι: βόλτα, περίπατος
- τσάρκα: βόλτα, περίπατος

7) Δυσκολίες της ζωής: Τύποι που σχετίζονται με δύσκολες καταστάσεις, απογοήτευση, μοναξιά.

- αβαρία: η ζημιά
- βάι, βαχ: επιφωνήματα πόνου
- γκίνια: κακοτυχία
- μπατηρίζω: καταστρέφομαι οικονομικά
- με κάνουν μαντάρα: καταστρέφομαι οικονομικά ή ψυχολογικά
- τα κάνω μαντάρα: αποτυγχάνω
- τα βρίσκω μπαστούνια: αντιμετωπίζω δυσκολίες
- μπατίρης: φτωχός
- μπελάς: μπελάς, πρόβλημα
- βάζω σε μπελά, βρίσκω τον μπελά μου: μπλέκομαι σε δυσάρεστη κατάσταση
- μπόρα: πολύ δύσκολη κατάσταση
- αφήνω μπουκάλα: απομένω μόνος
- στραπάτσο: ταλαιπωρία, εξευτελισμός, οι αναποδιές, οι αποτυχίες
- τζάμπα: άδικα
- φουκαράς: ο κακομοίρης, ο άτυχος, ο ταλαίπωρος

- φουρτούνα: δυσκολία, ταλαιπωρία
- χάλι: άσχημη κατάσταση
- χαράμι: ανώφελα, να μην το χαρείς
- χαραμίζω: σπαταλώ χωρίς λόγο

8) Ενδύματα-υποδήματα: Τύποι που σχετίζονται με την ενδυμασία.

- βέλο: διαφανές κάλυμμα του γυναικείου προσώπου
- γέλεκο: το γιλέκο
- γόβα: η γόβα
- γραβάτα: λαιμοδέτης, γραβάτα
- ζακέτο: η ζακέτα
- κάλτσα: η κάλτσα
- καπέλο: το καπέλο
- κολάρο: ο γιακάς του πουκάμισου
- κομπινεζόν: γυναικείο εσώρουχο
- κορσές: κορσές
- κοστούμι: το κοστούμι
- μαγιό: το μαγιό
- μαντό: είδος παλτού
- μόδα: τάση της εποχής
- μπλούζα: ρούχα εργασίας
- παπάζι: φούντα φεσιού
- παπιόν: παπιγιόν
- παπουτσάκια: παπούτσια
- πένα: ντυμένος πολύ προσεγμένα
- πιέτες: πτυχές ενδύματος
- ρόμπα: η ρόμπα
- ρούχα: τα ρούχα
- σιριτάκια: διακοσμητικά κορδόνια
- σκαρπινάκια: είδος παπουτσιού
- σκουφάκι: κάλυμμα κεφαλής
- σουτιέν: στηθόδεσμος
- τακούνι: το τακούνι
- τουαλέτα: επίσημο φόρεμα

- τραγιάσκα: τύπος καπέλου
- τσαπράζι: κόσμημα ρούχου
- τσεμπέρι: γυναικείος κεφαλόδεσμος
- τσόκαρα: είδος υποδήματος με ξύλινο πέλμα
- φερετζές: καλύπτρα προσώπου μουσουλμάνων
- φουλάρι: μαντήλι λαιμού
- φούστα: φούστα
- φουστάνι: φουστάνι

9) Επίδειξη: Τύποι που δηλώνουν επιδεικτική τάση.

- βιτρίνα: επίδειξη
- πόζα: επιτηδευμένο ύφος
- κάνω πόζα/ κρατώ πόζα: κάνω τον σπουδαίο
- κουσουμάρω: επιδεικνύω, φοράω στην ζώνη, συμπεριφέρομαι
- τουπέ: υπεροπτικό ύφος
- κάνω τράκες: εντυπωσιάζω με την εμφάνισή μου
- φιγούρα: επίδειξη
- είμαι λόγια και φιγούρες: λέω ψέματα για εντυπωσιασμό-εξαπάτηση

10) Επικοινωνία: Στερεοτυπικοί τύποι που χρησιμοποιούνται στην επικοινωνία με άλλα άτομα.

- βάρδα: πρόσεχε
- γιε: ναι
- γιούργια: εμπρός πάμε
- γκιουλέ ολσούν: σε καλό να βγει
- εβίβα: εις υγείαν
- μπράβο: επιδοκιμασία
- οκεί: εντάξει
- ορεβουάρ: στο επανειδείν
- παρλεβού;: ομιλείτε;
- παρντόν: συγγνώμη
- σάλα: κούνα

11) Εργασία: Τύποι που σχετίζονται με επαγγέλματα και τα παρελκόμενά τους

- αραμπατζής: ο αμαξάς
- βερεσέ: με πίστωση
- γιαπί: η οικοδομή
- γκαρσόν: ο σερβιτόρος
- γκέμια: τα χαλινάρια
- κάλφας: ο μάστορας, ο τεχνίτης
- καμαριέρα: υπηρέτρια εσωτερικού χώρου
- καμτσίκι: μαστίγιο για τα ζώα
- καντάρι: μονάδα βάρους
- караβάνι: ομάδα εμπορών που διασχίζει ερημικές τοποθεσίες
- κατσαμπροκάκι: σουβλί τσαγκάρη
- λαμπαδόρος: άτομο υπεύθυνο για τις λάμπες
- μανάβης: πωλητής φρούτων-λαχανικών
- μασάτι: το ακόνι του χασάπη
- μασουρίζω: τυλίγω νήμα
- μέντιουμ: άτομο που υποτίθεται μπορεί να βλέπει το μέλλον
- μοδίστρα: γυναίκα ειδικευμένη στο ράψιμο
- μπαγιαντέρα: Ινδή χορεύτρια
- μπακάλης: ο παντοπώλης
- μπαρμπέρης: ο κουρέας
- μπασκίνες: οι αστυνομικοί
- μπάτσοι: οι αστυνομικοί
- μπογιατζής: ο βαφέας
- μπουφετζής: ιδιοκτήτης μαγαζιού
- μπριγιαντίνη: αρωματική ουσία για τα μαλλιά
- οκά: μονάδα βάρους
- οντουλασιόν: κατσάρωμα μαλλιών
- πάγκος: πάγκος εργασίας, παγκάκι
- πολιτσμάν: ο αστυνομικός
- σιρμαγιά: το εμπόρευμα
- σοφέρ: ο οδηγός
- ταξί: το ταξί
- τεζάχι: πάγκος εργασίας-προϊόντων
- τζέδες: οι αστυνομικοί

- τιμόνι: το τιμόνι
- τσέλιγκας: ιδιοκτήτης μεγάλων κοπαδιών
- φάμπρικα: το εργοστάσιο
- φανταράκια: οι στρατιώτες
- φλιτζανού: γυναίκα που προβλέπει το μέλλον μέσω του κατακαθιού του καφέ στο φλιτζάνι
- φραγκοραφτάδες: ράφτης φράγκικων ενδυμάτων
- χασάπης: ο κρεοπώλης, ο χασάπης

12) Έρωτας-Γυναίκα: Τύποι που σχετίζονται με τις ερωτικές σχέσεις και τις γυναίκες.

- Αμολώ: παρατώ κάποιον, φεύγω κρυφά
- αμόρε: ο εραστής
- ραντεβού: η συνάντηση, το ραντεβού
- αρκάς: φίλος; σύντροφος;
- βλάμης: ο εραστής
- γαλιάντρα: φλύαρη γυναίκα
- γιαβουκλού: ερωμένη, αγαπητική
- γιαβρί: νεαρή ερωμένη
- γιαβρούμ: αγάπη μου
- γιαρ: αγαπημένος, σύντροφος
- γιαχαβάχ: επιφώνημα ερωτικού καημού
- γιαχαμπί(μπι): αγαπημένη μου
- γινάτι: πείσμα, νάζι
- γκόμενα: η ερωμένη, η σύντροφος, ωραία γυναίκα με θηλυκότητα
- καπρίτσιο: τα ερωτικά πείσματα, οι κόντζες
- καπριτσιόζα: άτομο ιδιόρρυθμο, πεισματάρικο, δύστροπο, με καπρίτσια
- караγιαγκίνι: μεγάλος ερωτικός πόθος
- караμπόλα: επιτυχία
- карасевντάς: σφοδρός ερωτικός πόθος
- κοκόνα: οικεία προσφώνηση γυναίκας
- κόλπα: καμώματα, νάζια, τέχνασμα, πονηριά
- κορδελάκια: καμώματα, νάζια
- κορτάκιας: ο ερωτιάρης
- κούζουμ: οικεία προσφώνηση (αρνάκι μου)

- κούκλα: όμορφη γυναίκα
- μάγκας: ο σύντροφος, ο αγαπητικός
- μαργιόλα: πονηρή και ναζιάρα
- μαχμούρης: ο νυσταγμένος, ο γλυκός, ο όμορφος, ο ναζιάρης
- μεμέτης: οικεία προσφώνηση
- μόρτισσα: έξυπνη, όμορφη
- μπαρμπούνι: όμορφη γυναίκα
- μπεμπέκα: νεαρή, όμορφη γυναίκα
- μπερμπάντης: ερωτύλος, γυναικάς
- μπιζού: πολύ όμορφη γυναίκα
- μπίντι: κορίτσι
- περνάει η μπογιά μου: έχω γοητεία
- μπομπίνα: οικεία προσφώνηση
- μποτέ: ομορφιά, περιποίηση
- νάζι: φιλάρεσκος ακκισμός γυναίκας για να φανεί χαριτωμένη, καμώματα, πείσματα
- νταβατζής: ο αγαπητικός
- νταλγκάς: ερωτικός καημός, η ερωμένη
- νταρντάνα: μεγαλόσωμη γυναίκα
- πασάς: πολύ όμορφη γυναίκα
- πιτσουνάκι: οικεία προσφώνηση
- πούντρα: πούδρα
- ρομάντζο: ερωτική ιστορία
- ρομαντζάρω: ρεμβάζω, ονειροπολώ
- σεβιόρουμ; αγάπη μου
- σεβντάς: ερωτικός καημός
- σεβνταλής: ο ερωτευμένος, ο αγαπητικός, ο ερωτιάρης
- σενιορίτα: δεσποινίδα
- σερσέ λα φαμ: βρείτε την γυναίκα
- σκέρτσο: ακκισμός, νάζι
- σκερτσοπεταχτό: η ναζιάρα και παιχνιδιάρη γυναίκα
- σορόπια: τα γλυκόλογα
- σουλτάνα: πανέμορφη γυναίκα
- τζιβαέρι: οικεία προσφώνηση
- τομπουρλίκια: γεμάτη, αφράτη, παχουλή γυναίκα

- τσακίρης: γοητευτικός, γαλανομάτης
- τσαχπίνα: νεαρή χαριτωμένη, ναζιάρα
- τσαχπινιά: παιχνιδιάρικα, ερωτικά
- τσούπρα: η κοπέλα, το μικρό κορίτσι
- φιγούρες: καμώματα, κόνξες
- φίνα: κομψή, εξαιρετική, όμορφη, ευχάριστη
- χανούμι: νεαρή όμορφη κοπέλα
- χαρέμι: οι γυναίκες ενός μουσουλμάνου

13) Θάλασσα: Τύποι γύρω από ναυτικούς όρους και εν γένει την θάλασσα.

- άλμπουρο: το κατάρτι
- αμπάρι: η αποθήκη πλοίου
- αρόδου: μακριά από την ακτή
- βιράρω: σηκώνω
- γιούσες (γιούσερ): είδος κοραλλιού
- έγια μόλα έγια λέσα: ναυτική επιφωνηματική φράση
- καζανάκι: λέβητας
- καϊκι: μικρό ιστιοφόρο σκάφος
- καλάρω: ρίχνω δίχτυα
- μόλα: λύσε, χαλάρωσε
- μπάνιο: κολύμβηση, πλύσιμο
- μπαρκάρω: επιβιβάζομαι σε πλοίο
- μπέι: κόλπος
- μπούνια: σημείο του καταστρώματος
- ρασκέτα: εργαλείο θερμαστή
- σαλπάρω: σηκώνω άγκυρα και αναχωρώ
- σία: ναυτικό πρόσταγμα
- σκούνα: είδος ιστιοφόρου
- στόκολο: λεβητοστάσιο πλοίου
- τιμόνι: το τιμόνι
- τράτα: ψαράδικο καϊκι
- φλόκος: τριγωνικό πανί ιστιοφόρου
- φουρτούνα: η θαλασσοταραχή
- φουντάρω: αγκυροβολώ

- φρεσκάρω: δυναμώνω (για αέρα)

14) Θετικοί χαρακτηρισμοί: Τύποι που εμπεριέχουν μια θετική αξιολογική στάση για κάποιον.

- άσος: ο καλύτερος, ο κορυφαίος
- έξτρα: εξαιρετικός, θαυμάσιος, πρώτης διαλογής
- κουβαρντάς/χουβαρντάς: ανοιχτοχέρης, γενναιόδωρος
- κουρνάζος: ο έξυπνος, ο καπάτσος
- μάγκας: άτομο της πιάτσας, έξυπνος
- μάρκα: άνθρωπος πονηρός, πανέξυπνος
- με το γάντι: με ευγένεια
- μερακλής: άτομο με εκλεκτά γούστα, αυτός που έχει μέσα του μεράκι
- μόρτης: μάγκας, της πιάτσας, έξυπνος
- μπερμπάντης: έξυπνος, καπάτσος
- ντερβίσης: άνθρωπος ενθουσιώδης, ανοιχτόκαρδος, νταής, μάγκας
- ντερμπεντέρης: ανοιχτόκαρδος, γλεντζές
- πρωτομάγκισσα: άτομο της πιάτσας, έξυπνη
- σβέλτος: γρήγορος
- τζέντλεμαν: κύριος με καλή ανατροφή
- τζιμάνι: ικανός, έξυπνος, εξαιρετικός
- φίνος: κομψός, εκλεπτυσμένος, ο σωστός, ο καθώς πρέπει, έξυπνος, καλός

15) Καημός-Λύπη: Τύποι που περιγράφουν στεναχώριες, πόνο και καημούς.

- αμάν: επιφώνημα καημού
- γιαρές: ψυχικός πόνος
- μαράζι: μεγάλη θλίψη
- μεράκι: λύπη, μελαγχολία, στενοχώρια
- νταλγκάς: κακοκεφιά, στενοχώρια
- ντέρτι: ο καημός, τα βάσανα, οι σκοτούρες
- ντουμάνι: σύννεφα στενοχώριας
- σικλέτι/σεκλέτι: στενοχώρια

16) Καθημερινά αντικείμενα: Τύποι που περιγράφουν αντικείμενα καθημερινής χρήσης.

- αλατζάς: βαμβακερό ευτελές ύφασμα

- ασανσέρ: ο ανελκυστήρας
- βέρα: δαχτυλίδι γάμου
- καζάνι: μεταλλικό δοχείο
- καφάσι: διχτυωτό κιγκλιδωμα
- κολντεμίρι: ο σύρτης
- κονάκι: το σπίτι
- κορδελίτσα: η κορδέλα
- κουβάς: ο κουβας
- κουβέρτα: το κλινοσκέπασμα
- κουκούλα: κάλυμμα άμαξας
- κουμπάρας: δοχείο αποταμίευσης
- κραγιόνι: καλλυντικό
- λούκι: η συνεχής ροή υγρών
- μάσκα: το κάλυμμα προσώπου
- μαστραπάς: δοχείο για υγρά
- μουσαφίρης: ο επισκέπτης
- μεγλέρι: το κομπολόι
- μπλοκ: το σημειωματάριο
- μπογαλάκι: τα υπάρχοντα, τα προσωπικά αντικείμενα
- μποτίλια: το μπουκάλι
- μπουκάλι: το μπουκάλι
- μπουγιουρντί: η άδεια, το πιστοποιητικό
- ντιβάνι: είδος επίπλου
- τέντα: υφασμάτινο σκίαστρο
- πιάτο: το πιάτο
- ράδιο: το ραδιόφωνο
- ταγάρι: μικρός σάκος
- τεφτέρι: τα νομικά βιβλία
- τζάμι: το τζάμι
- τιμόνι: το τιμόνι
- τσάντα: η τσάντα
- τσέπη: η τσέπη
- τσουβάλι: το τσουβάλι
- τσουκάλι: πήλινη χύτρα

- φαράσι: το φαράσι
- φλιτζάνι: μικρή κούπα
- φουφού: φορητό μαγκάλι
- φρένο: το φρένο
- χαβάνι: μεταλλικό σκεύος
- χαλί: το χαλί
- χάντρα: η χάντρα

17) Κοινωνία: Τύποι οι οποίοι συνεπάγονται κοινωνικές προεκτάσεις, όπως κοινωνική θέση, κοινωνική αποδοχή, ανθρώπινες σχέσεις.

- ανφάν γκατέ: η αφρόκρεμα, οι διακεκριμένοι κοινωνικά
- απάχης: περιθωριακός άνθρωπος μεγαλούπολης
- ασκέρι: πλήθος κόσμου
- βλαμάκια: οι φίλοι
- γκραντ: άτομο της υψηλής κοινωνίας
- μπαίνω στο κόλπο: μυσούμαι σε δραστηριότητα και τρόπο ζωής
- μάγκας: άτομο της πιάτσας, έξυπνος
- μαγκιά: το σύνολο των ανθρώπων μιας περιοχής που συμπεριφέρονται όπως οι μάγκες, η συμπεριφορά που χαρακτηρίζει τον μάγκα
- μάγκικα: όμορφα, αλανιάρικα, έξυπνα, πάρα πολύ εντάξει, καθώς πρέπει
- μαγκιόρος: έμπειρος, έξυπνος, ικανός, άτομο της πιάτσας
- μαχαλόμαγκας: ο μάγκας της γειτονιάς
- μποέμικος: άτομο που ζει ανέμελη, γλεντζέδικη ζωή
- νταβατζιλίκι: εκμετάλλευση, πάρε-δώσε
- ντερβίσης: ο φίλος, ο σύντροφος
- ντουνιάς: ο κόσμος, η ανθρωπότητα
- παρέα: η παρέα, η συναναστροφή
- πιάτσα: σύνολο ατόμων ενός επαγγελματικού ή εμπορικού χώρου
- πιτσιρίκι: παιδάκι
- ράτσα: σύνολο ανθρώπων με κοινά γνωρίσματα
- ρεμπέτης: άτομο του περιθωρίου, εκτός κοινωνικού ιστού, με παράνομες δραστηριότητες, αλλά ντόμπρος και ειλικρινής
- ρέστος: μένω μόνος
- φιέστα: οργανωμένη εκδήλωση

18) Μεταφορικά μέσα: Τύποι που σχετίζονται με οχήματα μεταφοράς.

- αραμπάς: η φορτηγή άμαξα, το κάρο
- βαγόνι: όχημα αμαξοστοιχίας
- κουπέ: είδος κλειστής άμαξας
- κούρσα: αυτοκίνητο

19) Μουσική: Τύποι που σχετίζονται με μουσική, μουσικά όργανα, χορό.

- αραμπιέν: ονομασία ντουζενιού (τρόπος κουρδίσματος μπουζουκιού)
- βιολί: το βιολί
- γαλελέλι: τραγούδι
- γιαρές: ανατολίτικο τραγούδι
- διπλοπενιά: τρόπος παιξίματος της πένας του μπουζουκιού
- ζεϊμπέκικο: είδος χορού
- ζουρνάς: είδος πνευστού μουσικού οργάνου
- καντάδα: είδος ερωτικού άσματος
- καραντουζένι: ονομασία ντουζενιού (τρόπος κουρδίσματος μπουζουκιού)
- καρίπ: παράξενος, χαρακτηρισμός δρόμου της μουσικής
- καρσιλαμάς: είδος αντικρουστού χορού
- κλάξον: η κόρνα
- κλαρίνο: το κλαρίνο
- λατέρνα: η λατέρνα
- λελέ: (επαναλαμβανόμενο) τραγουδιστή συνοδεία της μελωδίας
- μανές: είδος ανατολίτικου τραγουδιού
- μινόρε: δρόμος της μουσικής
- μπαγλαμάς: ο μπαγλαμάς
- μπουζούκι: το μπουζούκι
- νεβά: δρόμος της μουσικής
- νιαβέντ: δρόμος της μουσικής
- νότα: μουσικός φθόγγος
- νταούλι: κρουστό μουσικό όργανο
- ντέφι: κρουστό μουσικό όργανο
- ντουζένι: τρόπος κουρδίσματος εγχόρδου
- ουσάκ: δρόμος της μουσικής

- ούτι: έγχορδο μουσικό όργανο
- πατινάδα: είδος ερωτικού τραγουδιού
- πενιά: ο παραγόμενος ήχος από την την πένα εγχόρδων μουσικών οργάνων, η λαϊκή ορχήστρα, τα μπουζούκια
- πιάνο: το πιάνο
- ραστ: δρόμος της μουσικής
- ρούμπα: είδος ρυθμού και χορού
- σαμπάχ: δρόμος της μουσικής
- σαντούρι: έγχορδο μουσικό όργανο
- σαξόφωνο: πνευστό μουσικό όργανο
- σιρφ: δρόμος της μουσικής
- ταξίμι: αυτοσχέδιο κομμάτι σε τραγούδι
- τέλι: λεπτό σύρμα, χορδή
- τενόρο: είδος κόρνας
- τσιφτετέλι: είδος χορού
- φεραχνάκ: δρόμος της μουσικής
- χαβάγια: χαβανέζικη κιθάρα
- χασάπικο: χορός
- χαβάς: μελωδία
- χιτζάζ: δρόμος της μουσικής
- χιτζαζκιάρ: δρόμος της μουσικής

20) Ναρκωτικές ουσίες: Τύποι σχετικοί με ναρκωτικά και εθιστικές ουσίες.

- αλκοολικός: ο εξαρτημένος από το αλκοόλ
- αργιλές: είδος ανατολίτικης συσκευής καπνίσματος
- βόλτα: δίνω διαδοχικά κάτι σε όλα τα μέλη μιας παρέας
- δερβίσης/ντερβίσης: χασισοπότης
- κέφι: ευθυμώ με την χρήση ουσιών
- κοκαΐνη: είδος ναρκωτικού
- λουλάς: σύνεργο καπνίσματος
- μαστούρα: μέθη και ευφορία από ναρκωτικές ουσίες
- νταμίρα: το χασίσι
- ντουμάνι: σύννεφο καπνού
- γίνομαι στην πένα: είμαι υπό την επήρεια ναρκωτικών

- πίπα: πίπα καπνίσματος
- πρέζα: δόση ναρκωτικών
- πρεζάκιας: χρήστης ναρκωτικών
- σπαχάνη: καπνός/χασίσι από την Περσία
- τεκές: χασισοποτείο
- τζούρα: ρουφηξιά
- τουμπεκί: φύλλα καπνού για ναργιλέ
- τσιγάρο: το τσιγάρο
- τσίκα: επεξεργασμένο χασίσι
- τσιμπούκι: η καπνοσύριγγα του αργιλέ
- φέσι: υπερβολικά μεθυσμένος
- φουμάρω: καπνίζω
- χαρμάνης: άτομο που έχει στερηθεί τσιγάρου ή ναρκωτικών
- χασικλής: καπνιστής χασισιού
- χασίσι: είδος ναρκωτικού

21) Ονομασίες: Τύποι που χρησιμοποιούνται για την ονοματοδοσία κατοίκων ή εθνικοτήτων.

- βεδουίνος: νομάδας της Αραβίας-Β. Αφρικής
- γκιαούρης: ο μη μουσουλμάνος υποτιμητικά
- Μισίρι: η Αίγυπτος
- ραμαζάνι: μουσουλμανική εορτή
- Τσερκέζα: κάτοικος της Κιρκασίας
- φελάχα: γυναίκα χωρικός της Αιγύπτου
- Φραντζέζα: γυναίκα από την Γαλλία
- φρατέλι: Ιταλοί

22) Όπλα: Τύποι που περιγράφουν αντικείμενα που χρησιμοποιούνται ως όπλα.

- βιτριόλι: είδος οξέος
- γκλοπ: ρόπαλο αστυνομικού
- κάμα: είδος μαχαιριού
- κουμπούρι: το πιστόλι
- πιστόλι: το πιστόλι
- μπόμπα: η βόμβα

- ντουφέκι: το τυφέκιο

23) Παλικαριά: Τύποι που αναδεικνύουν την γενναιότητα, την λεβεντιά και το θάρρος.

- ασίκης: ο λεβέντης, το παλικάρι
- βλάμης: ο παλικαράς, ο μάγκας
- δερβίσης: θαρραλέος, λεβέντης, ζόρικος
- λεβέντης: λεβέντης, παλικάρι
- μάγκας: άνδρας με ήθος, κιμπάρης, καθώς πρέπει
- μαγκίτης: νταής, παλικαράς
- μόρτης: ο μάγκας, ο παλικαράς
- νταής: παλικαράς, ανδρείος

24) Παρανομία: Τύποι που παραπέμπουν σε παράνομες ή ανήθικες πράξεις.

- αμολάω: χαφιεδίζω, δίνω πληροφορίες, αφήνω ελεύθερο
- βιόλα: επαναλαμβανόμενο μέσο εξαπάτησης
- γαλιφιά: καλόπιασμα για να πετύχω το στόχο μου
- κάνω κολπάκια: δεν φέρομαι εντάξει
- κόλπο: τέχνασμα, πονηριά, διαδικασία, στρατηγική, σύνολο ενεργειών για την επίτευξη στόχου
- κοντραμπατζής: ο λαθρέμπορος
- λεμές: παλιάνθρωπος, αλήτης
- ματσαράγκα: απάτη, δόλος, κομπίνα
- μορτιά: απατεωνιά
- μπαγάσας: αχρείος
- μπαλαμούτι: κλέψιμο, εξαπάτηση
- μπερμπάντης: άσωτος, αλήτης
- κρατάω μπουζουριέρα: φυλάω τσίλιες, καλύπτω
- μπουλασιλίκι: παλιανθρωπιά
- τερτίπια: κόλπα, τεχνάσματα
- τρακαδόρος: άτομο που συστηματικά αποσπά χρήματα με απάτη
- τσιλιαδόρος: ο σκοπός, άτομο που προσέχει μην εμφανιστεί κανείς κατά την διάρκεια παράνομης πράξης
- κρατώ τσίλιες: προσέχω μην εμφανιστεί κανείς κατά την διάρκεια παράνομης πράξης
- πιάνω στην φάκα: συλλαμβάνω

- φάντης: διπρόσωπος, απατεώνας
- τρώω το χάπι: ξεγελιέμαι

25) Περιγραφές: Τύποι που απλά περιγράφουν μια ενέργεια, κατάσταση ή αντικείμενο.

- αβέρτα: ανοιχτά, χωρίς προφύλαξη
- ατζέμικα: με περσικό τρόπο
- βουρ: γρήγορη ενέργεια
- γαντζώνομαι: μένω προσκολλημένος
- γιαβάς: σιγά
- ζόρικος: δύσκολος να τον κατακτήσεις
- καβουρδισμένος: ψημένος, ηλιοκαμμένος
- καλαμπαλίκι: οχλαγωγία, φασαρία
- καντίνι: πολύ κομψά
- κάργα: εντελώς γεμάτος, εντελώς τεντωμένος
- κοζάρω: παρατηρώ
- πηγαίνω κόντρα: εναντιώνομαι
- κουμαντάρω: ελέγχω, επιβάλλομαι
- μάνι μάνι: γρήγορα
- μαχμούρης: νυσταγμένος
- μοντέρνος: άτομο με σύγχρονες αντιλήψεις και ιδέες
- μπανίζω: κοιτάζω
- μπιρ ταμάμ: όσο όσο
- μπόλικος: πολύς
- μπόσικος: χαλαρός
- μπούζι: κρύο
- μπουκάρω: μπαίνω ορμητικά
- νισάφι: φτάνει, αρκετά
- ντουγρού: κατευθείαν
- πασαίρνω: δίνω σε κάποιον κάτι
- πλασάρω: δίνω σε κάποιον κάτι
- πουντιάζω: κρυώνω
- ρεζέρβα: εφεδρικός, για περίπτωση ανάγκης
- ρεκόρ: ανώτατο όριο
- γυρεύω ρέστα: απαιτώ εξηγήσεις

- ζητώ και τα ρέστα: εμφανίζομαι ως κατήγορος ενώ είμαι υπόλογος
- σακουλεύομαι: αντιλαμβάνομαι τον κίνδυνο
- σοϊλέτμε μπενή: μη με κάνεις να στο πω
- σουρμελής: όμορφος
- τραβάω σπάγκο: φεύγω
- μου έρχεται ταμπλάς: παθαίνω αποπληξία, σοκ
- τέρτσος: χαμένος, ζημιωμένος
- τζάμπα: δωρεάν
- τουμπάρω: αλλάζω γνώμη
- τρακάρω: συναντώ τυχαία
- τσίλικος: ολοκαίνουριος, αστραφτερός
- τσοντάρω: συμπληρώνω, συνεισφέρω
- τσουβαλιάζομαι: εξαπατώμαι
- φερμάρω: κρυφοκοιτάζω, παρατηρώ με προσοχή
- φίνα: έξυπνα, πολύ ωραία, ευχάριστα, στην εντέλεια, όμορφα, εξαιρετικά, σωστά, καθώς πρέπει
- φούρια: με βιασύνη
- φρενάρω: φρενάρω, σταματώ
- φρέσκος: νωπός, φρέσκος
- παίρνω χαμπάρι: αντιλαμβάνομαι
- χαμπάρι: είδηση, μήνυμα

26) Σκληρότητα: Τύποι που τονίζουν την σκληράδα, την επιθετικότητα.

- αρκουδόμαγκας: σκληρός, χοντροκομμένος μάγκας
- ζόρι: καταναγκαστικά, με την βία
- ζόρικος: σκληρός, αυστηρός, βίαιος
- ζορίζω: πιέζω, καταναγκάζω
- κάνω κόλπα: φέρομαι σκληρά
- μάγκας: ο ζόρικος άντρας, ο νταής, ο σκληρός
- μαγκούφης: δύστροπος, σκληρός
- νταής: οξύθυμος, επιθετικός, ζόρικος
- ντούρος: ο σκληρός
- σερέτης: άτομο βαρύ, δύστροπο, ζόρικο, καβγατζίδικο

27) Ανθρώπινο σώμα: Τύποι που σχετίζονται με το ανθρώπινο σώμα.

- γάμπα: η γάμπα
- γκλάβα: το κεφάλι
- καφάσι: το κεφάλι
- μούρη: το πρόσωπο
- μπόι: το ανάστημα
- μπουκλα: τούφα μαλλιών
- φάτσα: το πρόσωπο

28) Τίτλοι: Τύποι που αναφέρονται σε τίτλους που χαρακτηρίζουν άτομα.

- αγάς: τίτλος Οθωμανού αξιωματούχου
- βαρόνα: τίτλος ευγενείας
- βεζίρης: Τούρκος αξιωματούχος
- γιαραμπής: ο θεός
- κόντισσα: τίτλος ευγενείας
- κουμπάρος: ο κουμπάρος
- μαχαραγιάς: τίτλος Ινδού ηγεμόνα
- μπάρμπας: θείος, συγγενής
- μπέης: Οθωμανός αξιωματούχος
- μπολσεβίκας: κομμουνίστρια
- ντερβίσης: τίτλος Οθωμανού
- πασάς: Οθωμανός αξιωματούχος
- σεΐχης: τίτλος Άραβα φυλάρχου
- σουλτάνος: μουσουλμάνος ηγεμόνας
- χότζας: μουσουλμάνος ιεροδιδάσκαλος

29) Τυχερά παίγνια: Τύποι που σχετίζονται με τα διάφορα στοιχηματικά τυχερά παιχνίδια.

- αβάντα: η απατεωνιά
- αβανταδόρος: ο παίχτης τυχερού παιχνιδιού στο δρόμο που προσπαθεί να προσελκύσει θύματα και να τα εξαπατήσει
- αβαντάρω: βοηθώ κάποιον να υπερισχύσει
- άσος: χαρτί της τράπουλας
- μένω/αφήνω στον άσο: μένω/αφήνω χωρίς χρήματα

- ζαράρι: η χασούρα
- μπακαράς: είδος τυχερού παιχνιδιού
- μπαρμποντατζής: παίκτης του μπαρμποντιού
- μπαρμπούτι: τυχερό παιχνίδι με ζάρια
- μπετιρίνι: η διοργάνωση τυχερών παιχνιδιών
- ντάμα: χαρτί της τράπουλας
- ντόρτια: τα δύο τεσσάρια στα ζάρια
- παρολί: στοιχηματικός όρος
- πασιέντζα: παιχνίδι της τράπουλας
- πόκερ: παιχνίδι με τράπουλα
- ποντάρω: στοιχηματίζω
- πόστα: ποσά πονταρίσματος
- ρεφάρω: ξανακερδίζω τα χαμένα
- ρολίνα: η ρουλέτα
- ρουλέτα: η ρουλέτα
- βάζω σάνο: παίζω τα ρέστα μου, το τελευταίο μου ποντάρισμα
- σκαλέτα: τρόπος κλεψίματος στα χαρτιά
- τζογαδόρος: άτομο που τζογάρει
- τζογαδόρικο: μέρος που παίζουν τυχερά παιχνίδια
- τράπουλα: η τράπουλα
- φάντης: ο βαλές της τράπουλας

30) Φαγητό: Τύποι σχετικοί με φαγητά και ποτά.

- αλά: με τρόπο
- ατζουράκι: είδος αγγουριού
- βανίλια: αρωματική ουσία
- γαλέτα: είδος παξιμαδιού
- καλαμπόκι: το καλαμπόκι
- καρπούζι: το καρπούζι
- καφές: το ρόφημα καφές
- κεφτές: ο κεφτές
- κλούβιο: το μπαγιάτικο αβγό
- κοκορέτσι: το κοκορέτσι
- κολατσίζω: τρώω πρόχειρο φαγητό

- κρέμα: είδος γλυκού
- λικέρ: είδος ποτού
- λουκουμάς: ο λουκουμάς
- λουκούμι: το λουκούμι
- μακαρόνια: τα μακαρόνια
- μακαρουνάς: άτομο που του αρέσουν και τρώει συχνά μακαρόνια
- μανταρινάς: άτομο που του αρέσουν και τρώει συχνά μανταρίνια
- μαρμελάδα: είδος φαγητού, η μαρμελάδα
- μεζές: φαγώσιμο για συνοδεία ποτών
- μπαρμπούνι: το ψάρι μπαρμπούνι
- μπιζέλι: ο αρακάς
- μπύρα: το ρόφημα μπύρα
- μπράντ: είδος ποτού, το μπράντι
- μπριζόλα: η μπριζόλα
- νταμιτζάνα: δοχείο κρασιού
- ντομάτα: η ντομάτα
- ούζο: είδος ποτού, το ούζο
- ούισκι: το ούισκι
- παντζάρι: το παντζάρι
- παστουρμάς: κομμάτι παστού κρέατος
- πατάτα: η πατάτα
- πιλάφι: φαγητό με κρέας
- ρακή: η ρακή
- ρέγκα: είδος ψαριού
- σάλτσα: η σάλτσα, ρευστό παρασκεύασμα περίχυσης φαγητών
- σαμπάνια: αφρώδης οίνος, σαμπάνια
- σαρδέλα: είδος ψαριού
- σοκολάτα: είδος γλυκού
- ταραμοσαλάτα: είδος φαγητού
- τσέρι: είδος ποτού
- φιρίκι: ποικιλία μήλου
- φραντζόλα: μακρόστενο λευκό ψωμί
- φράουλα: η φράουλα
- φρέσκος: ο φρέσκος

- φρούτο: το φρούτο
- χαβιάρι: το χαβιάρι
- χουρμαδιά: είδος φοινικιάς

31) Φύση: Τύποι που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον.

- γιασεμί: το γιασεμί
- ζούγκλα: τροπικό δάσος
- καναρίνι: το καναρίνι
- μενεξές: είδος λουλουδιού
- μπαξές: κήπος
- μπάτης: αύρα, αεράκι
- μπιρμπιλιά: το αηδόνι
- μπόρα: καταιγίδα
- ρουμάνι: το δάσος

32) Πλούτος-Χρήματα: Τύποι που έχουν να κάνουν με χρήματα και αντικείμενα αξίας.

- δολάριο: νομισματική μονάδα
- λίρα: νομισματική μονάδα
- λούσα: πολυτελή ρούχα-κοσμήματα
- μασούρι: δεσμίδα χαρτονομισμάτων
- ματσάκι: δεσμίδα χαρτονομισμάτων
- μπαγιόκο: τα χρήματα
- μπανγκανότα: χάρτινη τούρκικη λίρα
- νιτερέσα: οικονομικό συμφέρον
- ντουμπλέ: κόσμημα επιχρισμένο με χρυσό
- παράς: τα χρήματα
- πορτοφόλι: το πορτοφόλι
- πουρμπουάρ: φιλοδώρημα
- ρέστα: επιστροφή χρημάτων
- ρεστάρω: μένω χωρίς χρήματα
- ρουμπίνι: είδος πολύτιμου λίθου
- τάλιρο: νόμισμα
- τσεκ: τραπεζική επιταγή
- φράγκα: χρήματα

33) Χρώματα-Υλικά: Τύποι σχετικοί με υλικά και χρώματα.

- γκρενά: απόχρωση ερυθρού χρώματος
- ζιμπουλένιος: στο χρώμα του υακίνθου
- κατιφένιος: βελούδινος
- κεχριμπαρένιος: με κιτρινωπό χρώμα
- λιλιά: βιολετί χρώμα
- μαβιλί: με μωβ χρώμα
- μπλε: μπλε
- μπρούτζινος: μπρούτζινος
- ρουμπινί: στο χρώμα του ρουμπινιού
- φίλντισι: το ελεφαντόδοντο

34) Χώρος: Τύποι που αναφέρονται σε περιοχές, σημεία, κτίσματα.

- βίλα: πολυτελής κατοικία
- βιλαέτι: μεγάλη διοικητική περιφέρεια
- καμπαρέ: νυχτερινό κέντρο διασκέδασης
- καφέ (σαντάν): είδος λαϊκού καφεeneίου
- κουζίνα: η κουζίνα
- μαχαλάς: η γειτονιά
- μπαλκόνι: εξώστης, μπαλκόνι
- μπάντα: η άκρη, η πλευρά, το μέρος
- μπερδένια: τα τείχη
- μπύρα: η μπουραρία
- ντουρσέκι: η γωνία του δρόμου
- οντάς: το δωμάτιο
- παζάρι: λαϊκή αγορά
- πάρτη: μεριά, πλευρά
- πιάτσα: ο κόσμος της αγοράς, το μέρος που γίνονται συναλλαγές
- σάλα: το καθιστικό του σπιτιού, το σαλόνι
- σεράι (σαράι): οθωμανικό ανάκτορο
- σινεμά: ο κινηματογράφος
- σοκάκι: στενό δρομάκι
- τζαμί: μουσουλμανικό τέμενος

- τσαντίρι: αντίσκηνο, φτωχόσπιτο
- τσαρδάκι: το σπίτι
- χαμάμ: είδος θερμού λουτρού
- χάνι: χώρος που γίνονται παράνομες πράξεις
- χαρέμι: χώρος που ζουν οι γυναίκες μουσουλμάνου

35) Ψυχικό πάθος: Τύποι σχετικοί με την συναισθηματική και ψυχολογική κατάσταση κάποιου.

- άχτι: πόθος για εκδίκηση
- βερεσέ: με αδιαφορία
- γινάτι: έχθρα
- γκρίνια: εκδήλωση δυσφορίας
- νταγιαντώ: υπομένω, ανέχομαι
- τσαντίλας: ο νευριασμένος, ο οξύθυμος

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.